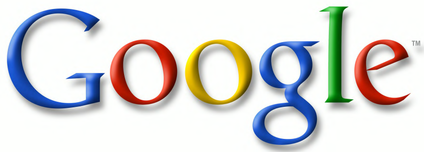

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

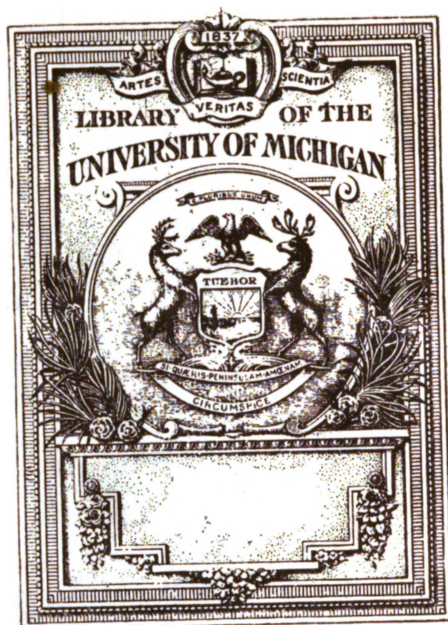
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

DH
182
.G59

Digitized by Google

Digitized by Google

HOLLAND

TEN TYDE VAN

KAREL V. EN PHILIPS II.

EERSTEN DEELS TWEEDE STUK.

Digitized by Google

Digitized by Google

HOLLAND
ONDER DE REGEERING
VAN
KEIZER KAREL DEN VIJFDEN;
BIJ DEN
OVERDRAGT DER NEDERLANDEN
AAN, EN GEDUURENDE HET BESTIER
VAN, ZIJNEN ZOON
KONING PHILIPS DEN TWEEDEN;
OF
VERZAMELING
VAN ALLE DE
NOTULEN, PROPOSITIEN, RESOLUTIEN EN ANDERE BESOGNES, IN DE DAGVAARDEN BIJ DE VERGADERING VAN DE STAATEN DIER PROVINCIE, GEHOUDEN, GENOMEN EN GEDAAN,

DOOR
MR. AART VAN DER GOES,
ADVOKAAT VAN HOLLAND, ENZ. ENZ.

EERSTEN DEELS TWEEDE STUK.
Beginnende met den twintigsten April MDXXXIII,
en eindigende met den agt- en twintigsten December MDXLIII.

NAAR DE AUTHENTIEKE UITGAAVE LETTERLIJK GEVOLGD.

Te AMSTERDAM bij
H. GARTMAN, W. VERMANDEL EN J. W. SMIT;
MDCCXCI.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dachuaert gehouden in den Hage op belocken Paesdach, te wetene 1533. 20 Aprilis.

Den 20. *Aprilis anno* 1533. Pag. 199.

ter presentie van myn Heere den Stadthouder, ende de Heere van Laleyn, op te voirsz twee Pointen, als van de beschermenisse ter Zee tegens den Lubeecxen mit hueren Adherenten: Ende op 't onderhout van festien hondert Knechten ordinaerlicken, achteruolgende de Concepten ende Dachuaerden bouen hier op gemaect ende gehouden.

Ende waren meede

P R Æ S E N T E N.

Van de Edelen,
De Heere van Assendelft,
Waermont,
Jan van Duvoirde,
Willem Oem,
ende
Jan Ruyghrock, Ridderen,
Gerit van Poelgeest,
Floris van Wyngaerden.
ende
Adam van Matheneſſe.

Van Dordrecht.
Staes Gerits,
ende
Bets.

Van Haerlem.
Wouter van Bekesteyn,
Willem van Berkenroe,
ende
Mr. Quiryn.

Van Delft.
Boeckel Jooste,
Jan Sasbouts,
ende
Mr. Huge van Eynde.

Digitized by Google

1533. 20. Aprilis.

Van Leyden.
Meester Willem, Pensionaris.

Van Amsterdam.
Allart Bollarts,
ende
Cornelis Banninck,

Vander Gouwe.
Henrick Wouterss,
ende
Mr. Dirck, Pensionaris.

Van Rotterdam.
Joost Janss, Secretaris.

Schiedam.
Pieter van Beucken,
ende
Claes Dircx.

Van Alckmaer.
Andries Pieters.

Hoorn.
Mr. Pieter, Pensionaris.

Enckhuyssen.
Jacob Allarts,
ende
Dirck Volpers.

Edam.
Mr. Jan, Pensionaris.

OP 't eerste hebben d'Eedelen vuytgeslegen, zoe verde zy geuolch van den Steden hebben, dat alzoe die van Amsterdam ende Waterlanders naest den Brande leggen, de dertich grote Scepen van den alderbesten toereeden sullen, mit al heur beste Gescut van vier hondert Scepen die zy noch wel hebben, om den Keyser te leenen sonder huyre, ende de Keyser sal oick syn Gescut ende Poelder doen. Ende alzoe men behouuen sal op elck van den dertich Scepen ontrent viertich Boetsgesellen, ende drie drie duysent Knechten mitte Generael, beloepende ter maent , ponden van veertich grooten 't pondt, ende dat 't Lant van Hollant daer naer de naeste den Brandt es. Soe sal men ommeslaen ouer 't Lant vier of vyf duysent ponden voir een ende d'eerste maent,

Pag. 200.

Digitized by Google

maent, om elcke te geuen op te hant twee Philips gulden, ende 't surplus sal men borgen an de Victaillen daer sy af leuen moeten te scepen. Ende de Staten sullen versoucken an de Coninginne, alzoe dese oirloge es des Keyserlicke Majesteyts dat zy een Hooft ofte Ouerste stelle, ende indien zy geen Gelt en heeft, den Landen van Brabant, Vlaenderen, Hollant ende Zeelant doen roepe ende begeere hulpe ofte assistentie, alzoe zy daer naer nast den Brande sitten ende scaede lyden mogen, &c. Ende die van Hollant sullen doen als goede Ondersaten, weluerstaende dat zy in heur *portie* rekenen ende corten sullen voir *d'eerste* maent, 't gundt dat zy verschoten ende ommegeslegen sullen hebben, ut supra. 1533: 20. Aprilis.

HEt tweede poinct es oirbaerlick, maer suspenderen dat tot een ander of bequamer tydt, om dat dit meest haest heeft.

ALlen die Steden hebben begeert raport tot ten 24. deser maent Aprilis.

DEn 21. der selver maent Aprilis, es de Stadthouder gereyst by der Coninginne, omme haer te aduerteren van den dangiere daer Hollant inne es, ende eenige van den Staten sullen volgen, die gedeputeert sullen worden om hem te assisteren. Myn Heere heeft gelaten tot Utrecht zyn Bende mitte Heere de Scorne ende zynen Neue van Laleyn heeft hy gelaten in syn plaetse in den Hage, ende seyde dat hy gesonden hadde onder den Knechten 21. Aprilis.

 ten

Digitized by Google

1533. 21. Aprilis. ten om die an te nemen van 's Keysers wegen, eer dat die van Lubeecke den seluen an soude nemen die heure Gedeputeerden daer onder oick geschickt hadden.

Dachuaert in den Hage

24. en 25. Aprilis. *Den 24. en 25. Aprilis*,

op het concept van den Eedelen van den toereedinge van den dertich Scepen van oirloge, om eendeels van den costen gereet omme te slaen ende een deel te borgen, daer de Steden rappoort op hebben genomen.

PRÆSENTIBUS.

Van de Edelen.
Ut supra.

Van Dordreght.
Staes Gouerts,
ende
Bets.

Van Haarlem.
Jan van Schagen,
Berkenroe,
Gerit Suyren,
ende
Gerit Steffens.

Pag. 201.

Van Delft.
Cornelis Aerts,
Vander Hooch,
ende
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Heere Gerit van Locborst,
Gerit Boeckels,
ende
Dirck Floryss.

Amsterdam.
Heyman Jacobs,
Symon Claes,
Jacob Pieterss,
ende
Mr. Andries.

Gouwe.
Mr. Dirck, Pensionaris.

Van

1533. 24. en 25. Aprilis.

Van Rotterdam.
Jooſt Janſſ, Penſionaris.
Schiedam.
Claes Dircx, Secretaris.
Horen.
Mr. Pieter, Burgemeeſter, ende Geerbrant.
Van Enckhuyſen.
Gerardus Reyneri, Secretaris.
Van Edam.
Mr. Jan, Penſionaris.
Munnickendam.
Cornelis Ryſer, Burgemeeſter.

DIe Eedelen perſiſteren by heur voirſz concept, ende indien men beter weet, zy willen hen daer toe vougen, want zy wel weeten dat de ſake laſtich es, ende Hollandt bonen anderen Landen angaet, ende datter beginſel gemaect ſal moeten worden, ende dat zy de Penningen ſullen moeten vinden by anticipatie op St. Jan zoe veele voir d'eerſte maent van noode ſal zyn, ende dat de Waterlanders heure Scepen ſonder heure ofte aſſeurantie ſullen willen toeruſten als voiren, 't welck gedaen zynde, dunct henluyden goet dat men bouen ſchicken ſal an de Coninginne, verſouckende dat zy van 's Keyſers wege d'oirloge annemen ende de Scepen yuytruſten wille, mit een goet Overhooft ende oude Capiteynen als dat behoirt. Ende indien zy allen den Landen, ſonderlinge van Brabant, Vlaenderen, Hollant ende Zeelant, beſcrive om hulp ende aſſiſtentie, die van Hollant ſullen hen vougen als getrouwe Ondersaten. Welverſtaende dat het gunt dat zy te voiren opgebracht ende verſcoten ſullen hebben als voiren, hen-

1533. luyden cortinge strecken sal in heurlieder por-
24. en 25. tie.
Aprilis.

DIe Steden van Dordrecht, Delft ende Amsterdam, volchden den Eedelen in de anticipatie van der Beede van St. Jan, om gereet op te brengen zoe veele van noode zyn soude, want de Beede tot beschermenisse geaccordeert es, ende zy de Penningen noch in handen hebben, ende dat men voirts de sake bouen beleyden sal, als by den Eedelen vuytgeslegen es.

HAerlem, Leyden, der Goude, ende wisten geenen raedt om veel Penningen t'anticipeeren, maer tot vier of vyf duysent gulden toe souden zy opbrengen heur portie, ende voirts approbeerden zy als by den Eedelen geconcipieert was, mitsgaders oick de cleyne Steden.

MAer alzoe die Watersteden in geender manieren heur Scepen sonder huyre leenen en wilden, ende dat d'Eedelen nochte ander Steden in geen huyre te maken treden en wilden, 't welck 's Keysers sake es, zoe waer 't zoe veele gedaen dat zy de voirsz. dertich Scepen soude vlot reet maken, 't welck hemlieden costen soude omtrent acht en twintich honPag. 202. dert gulden, ende daer meede soude men bouen reysen vuyt elcke Stadt een, om de sake op te offeren der Coninginne, 't welck alzoe gedaen es, behaluen Delft ende Goude en sijn bouen nyet gecommen.

Die

Die Heere van Assendelft ende Sasbout hebben gesproken de voirsz van Delft de Erasmo, ende my gelast commende t'Antwerpen my te verobligeren an Erasmus Scheyts, van een Juweel, ende dat te leueren Mr. Pieter van Montfort, om Erasmo Rotterodamo te dragen. Ende ick hebbe gescreuen an Scheyts, ende my verobligeert voir twee hondert gulden te betaelen voir Kersmisse, ende hy heuet geleuert Adriaen, Swager van den voirsz Mr. Pieter. Hier naer heeft Scheyts my geseyt dat hy 't Gelt nyet gegeuen en heeft, want hoepe es dat Erasmus commen sal. *Ergo res est integra.* 1533. *24. en 25. Aprilis.* Erasmo Roterodamo.

Hier naer volcht dat by den Staten van Hollant tot Brussel gedaen es geweest, achteruolgende 't affscheyt van den voirscreuen Dachuaert. *den laetsten April.*

PRÆSENTIBUS

Van de Edelen.	*Van Amsterdam.*
Kyfhouck, ende Poelgeest.	Heyman Jacobs, ende Mr. Andries.
Van Derdrecht.	*Van Rotterdam.*
Mr. Joost Bets.	Joost Jansz, Burgemeester.
Van Haerlem.	*Hooren.*
Jan van Schagen, Burgemeester.	Mr. Pieter die Jonge, ende Gerbrant Dircx.
Van Leyden.	*Enckhuysen.*
Mr. Symon van Assendelft.	Mr. Gerart Reyneri,
	Edam.

Digitized by Google

1533. *Edam.* *Munnickendam.*

den laat-sten April. Mr. Jan, Pensionaris. Cornelis Reyser, Burgemeester.

OP ten laetsten Aprilis hebben die Staten by faukte van de siecte van der Coninginne voir enige Gedeputeerden ende Heere van der Finantie, verthoont hoe dat'er vergaderinge van vier ofte vyf duysent Knechten waren op te Frontieren, die Nedersticht vuytgeteert hadden, ende te veduchten was dat commen souden in Hollant, ende Brantscatten indien sy by die van Lubeeck angenomen worden, die heur Gescutte mit Gelde daer onder hadden.

VErthoonden ten tweeden, dat die van Lubeeck mit ses Seepen van oirloge op ter Zee waren, ende maecten noch meer Scepen toe.

ENde verthoonden oick in 't lange dat dese oirloge roerde den Keyserlicke Majesteyt by veele reedenen, ende dat hare Majesteyt al-

Pag. 203. tyt geantwoirt hadde den Ambassaten van Denemercken ende van Lubeeck, dat des Keysers oirloge sijn soude, ende van allen sijnen Landen, &c.

COncludeerende daeromme dat de Coninginne van 's Keysers wege de voirsz. Knechten selver annemen wilde, ende seynden die om Lubeeck te castien. Ende dat zy soude willen toereeden dertich grote Scepen ende

twaelf

Digitized by Google

twaelf Barcken, wel van Volcke ende Gescut voirsien, mit een goet Ouercapiteyn, want men in Hollant ende Vrieslant Ondercapiteynen genouch vinden sal. Ende omme hier toe te commen, hebben by beueel van den Heeren gemaect ende ouergeleuert een Concept, mit specificatie hoe veel Volcx men op te Scepen ende Bercken behouuen soude, ende wat ter maent wel costen soude by estimatie, daer toe ick my refereere. Ende hebben wy oick verthoont die inconuenientien die tot groote schande ende costen van den Keyser commen mogen, indien de voirsz prouisie van deffentie ende inuasie nyet corts gedaen en wort, ons refereerende tot ten scryuen ende Brieuen van den Raede van Hollant, die deselue vuyt onsen monde ouergescreuen hebben gehadt. Ende de voirsz Heeren ende Financie hebben angenomen te doen rapport an de Coninginne. Ende wy hebben an de Heeren van Nassou, Hertoge van Arschot, Buyren, Treforier Generael ende allen anderen hertelicken gesollicitteert om assistentie van een goet cort antwoirt ende afscheyt te hebben. Ende es Heere Anthonis van Metz gecommen van de Biscop van Bremen, van de Heeren van Bruynswyck ende Mekelenburch, seggende op Brieuen van Credentie dat de voirsz Heeren den Knechten sterck zynde ouer vyf duysent, gelogeert hebben op heure eygene Ondersaten, ende den Capiteynen onderweesen dat zy hem nyet en soude laten annemen van die van Lubeeck eer die voirsz Heere Anthonis gecommen soude zyn, of de Keyser hemlieden an soude willen ne-

1533. *den laatsten April.*

Heere Anthonis van Metz.

1533, *den laatsten April.* nemen, ende heeft mit hem gedragen ses duysent guldens, &c. Intsgelickx es gecommen Melchior Ransou, van wegen des Conincx ende Rycxraede van Denemarcken, ende Hertoge van Holsten, ende es mit hem gemaeckt een Alliantie, daer van hy rapport doen sal op den Rycxraet Dachuaert die in Funem zyn sal Sondaechs naer Pynsteren, op dat Lubeeck hem geuen tot redene, of blyuen op hem seluen, ende omme dese sake ende anders es den tyt verloopen, ende Coninck Frederick es querleden.

Melchoir Ranson Marscalck.

Coninck Frederick ouerleden.

5. *May.* OP ten 5. May hebben die van der Financie van wegen der Coninginne begeert, dat die Staten van Hollant souden willen verschieten voir d'eerste maent 't gunt dat dertich Scepen van oirloge costen souden, des sal haer Genade beschicken groot Geschut, ende binnen middelen tyde bescriuen d'ander Landen om t'hebben assistentie van Gelde want'er geen Gelt en es.

DIe voirsz Gedeputeerden noch al by een wesende, na lange deliberatie, hebben voir antwoirt gegeuen, dat zy geenen last en hadden voir eene maent te treden in dese sake, want des Keysers oirloge es, ende by hem ofte zyne Gecommitteerde moesten die huere van den Scepen gemaeckt worden, ende 't Volck daer op angenomen, 't Broot, Bier ende andere, gereet gemaeckt worden, mitten grooten Gescutte, Cloeten, Poedere, &c. ende een goet Personnaige voir Oppercapiteyn gestelt wee-

Pag. 204.

Digitized by Google

weesen. Alle welcke indien de Keyser de sake fulcx annemen, ende 't Lant van Hollant voirstaen wille, de voirsz Staten sullen by leninge gereet opbrengen op ten termyn van St. Jan twaelf duysent gulden, die zy by Finantie ofte vercoopinge van Renten veruallen souden, ende anders en hadden zy geenen last, noch en was geen toeverlaet op hemlieden, want het Gelt al verdyckt was, &c. mit meer doliantien, 't welck genouch conform es d'opinie van de laeste Dachuaert in den Hage. Ende hebben die *Heeren* angenomen dit te raporteren der *Coninginne. Hier* op sijn vertogen naer huys, *Schagen* ende Mr. Symon van *Leyden.* 1533. 5. May.

OP ten 12. May hebben wy mondelinge an de Coninginne versochten, ende scriftelicken in Walsche ouergegeuen van te verbieden dese Landen oost of west te zeylen, ter tyt toe des Keysers Scepen van oirloge op ter Zee zyn. Ende op ten seluen dach es de Marscalck Ransou voirsz gereyst vuyt Brussel, ende de Coninginne beloofde ons te doen een cort affcheyt, ende wy hebben haer oick verhaelt dat voir de Finantie geallegeert es geweest. 12. May.

OP ten 14. May heeft de Coninginne ons antwoirt gegeuen ende begeert de voirsz twaelf duysent guldens gereet op te bringen by leninge, ende dat wy voir 't Broot, Bier, huyre van den Scepen, ende andere op credit souden willen spreken ende Borge worden, haer 14. May.

Ma-

Digitized by Google

1583. 14. *May.* Majesteyt soude ons Acte geuen van te vryen. Ende beloofde de Landen van Brabant, Vlaenderen, Hollant ende Zeelant te bescriuen om assistentie van Gelde te hebben. Ende soude aduyseren van een goet Ouercapiteyn, ende het Gescut van den Keyser seynden in Hollant, ende oick hoe veel groote ende cleyne Scepen sy behouuen soude, dewelcke zy eligeren sal vuyten dertich Scepen die gecoren zyn, waeromme zy die sal doen arresteren tot dat se toegereet sijn die se hebben wilt, ende sal Placcaten doen expedieren van oistwaerts nyet te seylen, maer wilt wel dat men westwaerts zeylt, ende oick Harinck vischt.

WAer op wy gesustineert hebben nyet vorder gelast te sijne of hoope en hebben, dan alleenlicken van te leenen de voirsz twaelf duysent, dat ons lastich genouch vallen sal, hier op sijn Enckhuysen, Eedam, Munickendam, secretelicken weechgereyst om heure Scepen voir 't verbot in Zee te bringen om westwaerts te vaeren, ende nyet te dienen ter oirloge. Maer es gescreuen an den Raedt van Hollant mit alder diligentie dat te beletten by arrestatie als geseyt es.

16. *May.* OP ten 16. May hebben wy geweest by Hoichstraten, daer wy ons grootelicken beclaechden dat d'ander Landen nyet bescreuen en hadden geweest, ende dat men zoe cleyne gereetscap maecte van een Generael Capiteyn ende 't Gescut te seynden, sonder welcke preparamenten te verduchten was, dat in de toecom-

Digitized by Google

commende Dachuaert van den Hage die sijn 1533.
soude den 28. der seluer maent, geen goede 16. May.
antwoirt gegeuen sal worden, op te Acte van
der antwoirde der Coninginne, want genouch
te bemercken stont, dat men de last van der
oirloge soude willen leggen op Hollant, die
des nyet en vermogen, of daer moeste hoepe
van pays zyn, 't welck men ons verberget, of Pag. 205.
men wilt de Coopuaerders ende Harinckbusschen stellen in pericle van genomen te worden, daer die van Lubeeck wel heur oirloge op voeren sullen, tot grote scade van den Ondersaten ende scande van den Keyserlicke Majesteyt, 't welck men mit cleynen coste verhoeden *mochte*.

DAer op Hoichstraten antwoirde dat hy dagelicx sijn beste dede, maer dat men hem luttel betroude, om dat men an anderen Heeren solliciteerde. Nyet min hy en soude daeromme nyet laten altyt 't beste te doene, ende soude 't Lant bescermen het ginck mitten Scepen alst mochte, ende sonderlinge Utrecht, daer zyn Heere Vader zyn leuen voir gelaten hadde, ende dat oick an dese Landen geweest hadde, maer by faulte van betalinge verloren hadde geweest, 't welck by sijnen tyde nyet en soude gebeuren, daeromme dochte hy de Penningen van de resterende Beede t'executeren de betalinge achteruolgende d'Acte van der Goude in Augusto lestleden geaccordeert, daer men op verdacht mocht zyn. Daer op wy repliceerden dat hy hem niet en vergraemde; want an anderen Heeren nyet gesolliciteert en

was

Digitized by Google

1533. 16. May. was tot sijnen achterdeele, maer om die saken bad t'aduanceren, ende en hadden geen dubbelt Gelt, indien zy die twaelf duysent gulden op souden moeten brengen, zoe en konde 't Lant die van Utrecht nyet betaelen, achteruolgende d'Acte, biddende 't beste te willen doen, datter anderen raet van Penningen geuonden mochte worden, ende de sake gevordert dat Hollant vuyt scade ende der oirloge blyuen mochte. Daer op hy dupliceerde, dat hy sijn vuyterste beste doen soude om oirloge te scuwen, nyet passende op den geenen die van contrarie opinie sijn mochte.

ENde hier op zyn die Gedeputeerden gescheyden, want zy geen hoope en hadden van secours, om die tweedracht van den Heeren, ende dat men 't al bringen wilde tot laste van Hollant die zy mit monde seyden te willen bescriuen, maer mitter daet en worde nyet bewesen.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert in den Hage 1533. 29. May.

Op ten 29. May anno 1533.

op 't voirsz affcheyt van Brussel, daer van ick my rapport gedaen hebbe, ende die Gedeputeerden verclaert hebben als hier naer volcht, ende hebben ons wederommen bouen gesonden.

PRÆSENTIBUS.

Van de Edelen.
Die Heeren van Assendelft,
Duvoirde,
Kyfhouck,
Poelgeest,
Willem Oem,
Floris van Wyngaerden.
ende
Heere Jan Ruyghrock,
Van Dordreght.
Florys van Colster,
ende
Bets.
Van Haerlem.
Wouter van Bekesteyn,
ende
Willem van Berkenroe.

Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Gerit Janss,
ende
Pensionaris.
Van Amsterdam.
Allart Bollarts,
ende
Mr. Andries.
Vander Gouwe.
Henrick Wouterss,
ende
Mr. Dirck.
Van de cleyne Steden, zynde geweest Rotterdam, Schiedam ende veele van den Waterlandsche Steden.

Pag. 206.

1533. 29. *May*. EEndrachtelicken lastende te seggen der Coninginne, dat zy de voirsz twaelf duysent gulden gepresenteert hadden t'anticiperen voir d'eerste maent, op hoope dat hare Majesteyt d'oirloge, realement ende de facto doen soude, ende hemlieden wederomme daer af rembourseeren. Maer want zy geen apparentie en sagen van oirloge noch rembourseement, zoe al sloegen zy die voirsz presentatie af, ende oick die toereedinge van den Scepen ende Victaillen te borgen, als haer Majesteyt begeert hadde, want indien haer Majesteyts meeninge geweest hadde d'oirloge te doen, sy soude wel een Capiteyn Generael gesonden hebben om de Sceephuyre te maken, ende ander gereetscap van 's Keysers wegen, daer men op geborcht soude hebben gehadt, ende soude oick wel gesonden hebben des Keyser Gescut ende ander Gereetscap ter oirloge dienende, ende den Landen hebben bescreven, al 't welck nyet gedaen en was.

TEn tweeden dat men oick doleren soude dat die van Hamburch ende andere vreemde dagelicx in deesen Landen brachten Oostersche Waren, die ouer Lubick deur de Traue gebracht waren, daer deur dat zy tot Brugge ende Antwerpen onthouden worden, dese oirloge lange duyren soude. Versouckende dat al prys zyn soude dat deur Lubeck quame in deesen Landen, achteruolgende 't gunt dat die van Hamburch ouergegeven hadden die Heere van Hoichstraten ende Raet van Hollant.

Ten

TEn derden verclaerden, dat alzoe hare Majesteyt den van Vlaenderen hadden geconsenteert te visschen, het welck een separatie maecte, soe souden die van Hollant oick moeten visschen, want die van Zeelant oick ten Harinck gevaren waren, of anders souder commotie in Hollant commen. 1533. 29. May.

TEn vierde dat hare Majesteyt de Scepen van oirloge soude willen ontslaen, of ouercommen van de huere, want Amsterdam mitten Quartieren aldaer deselue Scepen voir d'eerste maent betaelt hadden ontrent drie duysent gulden, ende nyet langer onderhouden en konden.

TEn vyfsten begeerden te weten wat die van Amsterdam voir antwoirt scryuen souden op ten Brief van Hamburch.

DIe Gedeputeerden mit my sijn geweest Allart Bollaerts ende Mr. Andries.

Antwoirt van der Coninginne op te voirsz vyf poincten. Pag. 207.

DIe Coninginne heeft geantwoirt op 't eerst van den Capiteyn Generael, dat zy soude Merkere die d'Admirael van Vlaenderen geweest hadde, mitte Heere van Hoichstraten die sy dertich duysent gulden mede geuen soude van 's Keysers wegen om d'oirloge toe te reden, ende dat wy van Hollant oick 't best doen moesten, als wy tot noch toe gedaen hadden,

 &c.

Digitized by Google

1533. &c. Van de andere Landen te bescryuen en
29. *May.* was geen gewach.

OP 't tweede heeft haer Majesteyt doen publiceren dat men van Oosten ouer de Traue deur Lubeck tot Hamburch geen Oostersche Waren of Goeden in desen Landen brengen en moet, op verbeurte van de selfde. Noch vuyt desen Landen geen Goeden voeren en moet oostwaerts, hoewel wy van Hollant te vreeden geweest souden hebben van te verbieden 't Sout alleen.

OP 't derde was die van Vlaender om 't beste wille geconsenteert te visschen, om dat zy al gereet ende in der Zee waren, ende hoopte dat mits de toereedinge van den Scepen van oirloge, alle de Landen wel souden mogen visschen.

ENde daer mede es genouch geantwoirt op 't vierde.

OP 't vyfste antwoirde dat Amsterdam scryuen soude, dat indien die van Hamburch zoe veele gedoen conden, dat die van Lubeck huer Scepen opleggen wilden van 't Water, ende consenteren dat elck comenscepe soude mogen doen den tydt van drie maenden, soe souden zy hoopen dat de Coninginne consenteren soude een Dachuaert tot Hamburch, om te tracteren, ende indien Partyen accordeerden, soe souden alle oude Tractaten blyuen van waerden. Ende accordeerden zy nyet, soe

Digitized by Google

ſoe ſoude elck hebben ſes weken t'eynde de 1533.
drie maenden, om ſijn Goet ende Lyf te ſal- 29. May.
ueren ende te vertrecken in de ſijnen ſcaede-
loos, &c.

ENde binnen middeler tyt wy tot Bruſſel geweeſt ende geſolliciteert hebben, zoe es de tydinge gecommen, dat de Voetknechten die ontrent Utrecht ende elders geweeſt hadden, daer men voir verducht hadde, geſcheyden waren, ende ſcheen of zy verſochten hadden geweeſt.

Dachuaert *by* der Coninginne, beſcreuen t'Antwerpen. Pag. 208.

Den 13. *July anno* 1533. 13. *July.*

ſauens in der Herbergen, voir den Commiſſariſſen, als Hoichſtraten, Cancelier van Brabant ende Mechel,

PRÆSENTIBUS.

Die Gedeputeerden van den Steden alleen.

Van Dordrecht.
Staes Gouerts,
ende
Mr. Gerit Tyelman.

Van Haerlem.
Gerit van Montfort,
mit
Noch een.

Van Delft.
Hugo van Diemen,
ende
Van Eynde.

Van Leyden.
Gerit Boeckels,
ende
Penſionaris.

Amſterdam.
Allart Bollarts,
Cornelis Banninck,

 en-

Digitized by Google

1533. ende — *Van Rotterdam,*
13. *July.* Mr. Andries. — Jooſt Janſs.
Gouwe. — *Schiedam.*
Jan Dircx, — Claes Dirx.
ende — Ende veele Water-
Mr. Dirck. — landtſche Steden.

DIe van der Coninginnen wegen verthoont hebben dat die van Vlaenderen, Zeelant ende andere vreemde Nacien geclaecht hebben, dat indien 't voirſz Placcaet ſtricte onderhouden worde van vuyt deſe Landen geen Goeden deur de Sonde te mogen voeren ooſtwaerts, dat deſe Landen neringeloos weſen ſullen, ende dat de comenſcap vallen ſal in anderen Vyander ende vreemder Landen, clagende oick dat enige Scepen van Danſick deur de Sonde in Zeelant gecommen waren, indien zy nyet wederomme geladen t'huys en ſouden mogen vaeren mit Sout ende comenſcepen vuyt deſen Landen, zy hem des grotelicken beclagen ſouden, want deſe Landen daer vry zyn, &c. begerende ons aduys. Daer op die Gedeputeerden verclaart hebben dat zy maer verſocht en hadden nyet te mogen voeren yet in of vuyt deſen Landen ouer Hamburch deur Lubeck, maer de Coninginne hadde 't Placcaet zoe generael gemaect, waeromme ons goet dochte dat generael blyuen ſoude, tot onſe Scepen van oirloge in Zee ſouden zyn, ende dat men dat ſelfde Placcaet wel ſoude mogen mitigeren van te mogen gaen ende commen deur de Sonde. Als wy by Geſcrifte ouergegeuen hebben, ende den Cancellier verthoont heb-

hebbe de Caerte van oosten, omme te verstaen ende der Coninginne te raporteren hoe nootelicken de Scepen van oirloge zyn ter Zee, ende wat inconuenienten daer vuyt commen mogen, indien men die van Lubeeck tolleert tot Brugge, Antwerpen, Zeelant ende elders in desen Landen. Hier es zoe veel gedaen dat Hoichstraten mitten Commissarissen in onse presentie gemaect heeft eenen Staet van der oirlogen, daer op hy mitten Capiteyn Generael hier in 't Lant ter Dachuaert tot Amsterdam den 26. July voirsz zyn sal. Daer op enige te voiren gereyst zyn om Victaille reet te maken, ende *Scepen* te eligeren tot twaelf toe van *dertich*, ende vier Barcken, ende de Stadthouder commende, sal 't Volck van oirloge als Boetsgesellen annemen. Ende es oick gescreven om 't Gescut van den Keyser wesende tot Brugge, Middelburch, Siericze ende der Veere, om te weten waer na in toecommende tyden die van Hollant hen sullen mogen reguleren. Die van Antwerpen seggen datter geen Lubeeksche en zyn, ende willen 't Placcaet obedieren. Brugge heeft verclaert het selue als men ons seyde. Maer alzoe 't Hof hier inne mit Brabant, Vlaenderen ende Zeelant simuleert, of geen obedientie en heeft, zoe blyuen die van Lubeck obstinaet, ende heet te wesen de querelle van Hollant, ende es van noode Scepen van oirloge op te stellen, 't welck van geenen noode en ware indien daer geen simulatie of obedientie ware, 't welck es de conclusie van der sake.

1533. 13. *July.*

Pag. 209.

Die van Brugge en hebben dit Gescut nyet willen laten gaen, sustinerende dat haer toebehoirde, ende seluer becosticht hadden, hoewel Merkere contrarie sustineerde, ende waer es dat den Keyser toebehoirt. Ende van d'ander Landen en es oick geen Gescut gecommen.

1533. 27. July. Dachuaert gehouden t'Amsterdam bescreuen

Den 27. July anno 1533.,

by myn Heere van Hoochstraten Stadthouder van Hollant, sauens in der Herbergen,

PRÆSENTIBUS

Van de Edelen,
Florys van Kyfhouck,
Poelgeest,
Jan van Schagen,
ende
Heere Gerit van Lochorst, half als Eedel ende van Leyden.

Van Dordrecht.
Mr. Gerit Tielman,
ende
Mr. Joost Bets.

Van Haerlem,
Gerit Jansſ,
ende
Bekesteyn.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Behaluen Lochorst,
Reyer Janſs,
Boekel Jooste,
ende
Aggeris.

Van Amsterdam,
Allart Boelens,
Cornelis Dircx,
ende
Mr. Pieter Colyn,

Gouwe.
Jan Dircx,
Dirck Janſs,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam.
Joost Janſs, Burgemeester.

Schiedam.
Claes Dircx.

Horen.
Mr. Pieter,
ende
Hendrick Dircx,

Alle d'ander Waersteden zyn geweest in groot getal.

Myn

MYn Heere heeft doen verhaelen by monden van myn Heere van Assendelft, alle diligentie die hy gedaen heeft an de Coninginne sichtent in de Vasten dat hy hier in 't Lant was mit Brieuen, ende na Paesschen vertogen zynde te Houe mit monde tot noch toe (als blyct by myn voirgaende Register van den Dachuaerden) ende en heeft tot straffinge ende resistentie van die van Lubeeck nyet meer konnen vercrygen dan dertich duysent gulden, tot toereedinge van den Scepen van oirloge, achteruolgende den Concepten daer af geraempt t'Antwerpen ende elders, welcke toeredinge voir *twee* maenden, meer dan seventich *duysent* costen sullen. Ende want hy geen hoope en heeft meer van 's Keysers wegen te vercrygen, ende dat die van Hollant altyt geseyt hebben in heure sollicitatien, dat zy meer dan haer portie naer advenant den anderen Landen betaelen willen. Soe heeft hy van den Staten van Hollant geeyscht de somme van vyftich duysent eens, te betaelen d'een helfte tot Bamisse, ende d'ander helft tot Paesschen beyde naestcommende. Welcke somme, al schynt sy groot ende onredelick, nochtans als die gracien afgetogen sullen zyn die men van oudts geuseert heeft; ende de gracien die men nu van nyeus den verdroncken Landen doen moet, soe en sullen die voirsz. vyftich duysent gulden, geen dertich duysent verstrecken. Welck consent hebbende hy voirts in der sake mitte toereedinge voirtvaeren soude, daer toe hy de Capiteyn Generael Merkere in 't Lant gebracht hadde, ende ander gereetscip begonst hadde, &c. 1533. 27. July. Pag. 210.

 Die

Digitized by Google

1533.
27. July.

DIe Gedeputeerden hebben genomen rapport, om in den Hage t'antwoirden den derden Augusti, begeerende dat myn Heere altyt voirtvaeren, ende tyt winnen wilde op hoop om te bat tot consent te commen.

DAer op myn Heere repliceerde dat hy 't doen soude, maer dat die Staten meynen soude dat als hy in 't werck ware, ende 's Keysers Gelt vuytgegeuen hadde, hem dan te verlaten, ende dit consent nyet te dragen, zy souden hem bedrogen vinden, want geen hoope en es meer van den Keyser te gecrygen, die de voirsz dertich duysent voir sijn ander Landen opbringen sal, ende dan souden die Boetsgesellen ende Knechten commende vuyter Zee, by faulte van betaelinge comen gaerden in 't Lant, 't welck hy nyet en soude konnen ofte mogen beletten, tot groote scande van den Keyser, ende scade van den Ondersaten.

DAer op die Staten dupliceerden dat vuyt dese Propositie schynt dat de Keyserlicke Majesteyt, mits betaelende eens dertich duysent voir hem ende d'ander Lande d'oirloge tot laste leggen wilt van die van Hollant, op dat sijn soude de Hollantsche oirloge als van Utrecht ende Montfort geweest es, 't welck de Staten nyet en dencken te doen of toe te laten. Daer op myn Heere van Assendelft seyde dat de meninge sulcx van den Keyser nyet en es, maer es zyn meninge dat sijn oirloge es ende blyuen sal, maer begeert te weten hoe veele die van

Hol-

Digitized by Google

Hollant sijnder Majesteyt te bate commen sullen. Daer op die Staten noch een cleyn ruyse vertrocken zyn om te doen rapport, ende antwoirt in te brengen in den Hage den 2. Augusti. 1533. 27. July.

Dachuaert in den Hage Pag. 211.

Sondaechs den 2. Augusty anno 1533. 2. Augusti.

op te voirsz Petitie van vyftich duysent gulden te betalen d'een helft tot Bamisse, ende d'ander tot Paesschen beyde naestcommende, tot *subsidie* van die toereedinge van den groten ende cleynen Scepen van oirloge, contra Lubeeck, welcke vyftich duysent nauwe vyf en dertich duysent blyuen sullen, ouermits de gracien ende inundatien.

P R Æ S E N T I B U S.

Van de Edelen.	*Van Dordrecht.*
Heere Jan van Warmont,	Mr. Joost Bets.
Jan van Duvoirde,	*Van Haerlem.*
Willem van Alckma,	Montfort,
Willem Oem,	Bekestayn,
Gerit van Lockhorst, Ridderen,	ende
Gerit van Poelgeest,	Mr. Lambrecht, Pensionaris.
ende	*Van Delft.*
Floris van Wyngaerden.	Jan Sasbouts,
	ende
	Mr. Huge.

Van

Digitized by Google

1533. 2. *August.*

Van Leyden.
Boeckel Jooste,
ende
Aggeris.
Amsterdam.
Cornelis Henricx,
ende
Cornelis Buyck.
Gouwe.
Jan Dircx,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam.
Joost Jansz, Burgemeester.
Schiedam.
Claes Dirx.
Alkmaer.
Philips Ronsen,
ende
Mr. Bartholomeus.

IN 't generael hebben die Staten verclaert dat zy vuyt te Propositie nyet verstaen en konnen, dan dat de Keyserlicke Majesteyt mits geuende die Godspenninck van de voirsz dertich duysent gulden d'oirloge laten sal tot laste van Hollant. Eerst om dat men seyt dat de Keyser geen Gelt en heeft ende geene hoope en es meer te gecrygen. Secundo, om dat men verclaert 't Gescut geleent by Heeren ofte Steden, vuytgesondert des Keysers Gescut, achter blyft, 't Lant van Hollant belouen sal te betaelen. Tertio, dat de Staten wel weeten dat die van Lubeeck dagelikx mit hueren Goeden commen ende conuerseren in Vlaenderen, contrarie die Placcaten, ende mogelicken oick t'Antwerpen dat zoe openbaer nyet en geschiet. Daeromme die Eedelen geopineert, dat zoe wanneer de Scepen van oirloge vuyter Zee gecommen zyn, ende men weet wat meer gecóst heeft dan de voirsz dertich duysent gulden, zyn te vreden in 't surplus te betaelen heu-

Digitized by Google

heure porcie mitten anderen Landen van den Keyser herwertsouer, welck portie na oude usantie beloopt een vyfsten deel mit Zeelant. Die van Dordrecht souden den Keyser voir dese reyse consenteren de voirsz Petitie, zoe verde zy geuolch hadden van den meerderen deel van den Staten, mit conditie dat indien d'oirloge gecontinueert wordt, men Hollandt buyten d'ander Landen nyet meer ter cause van deesen eyschen en sal, dat in 't generael, ende dan sal 't voirsz consent hemlieden afslach weesen voir de portie van Hollant. 1533. 2. August. Pag. 211.

HAerlem, *Delft*, Leyden ende der Goude, *en wisten* geenen raedt om nyeu Gelt ofte consent te dragen bouen de lopende Beeden, ergo negatyf. Amsterdam beklaechden, dat die costen tot dier tyt gedaen verloren souden blyuen, bedragende meer dan twintich duysent gulden, ende hoopten dat an hemlieden geen gebreck zyn en soude, soe verde 't meesten deel consenteren wilden.

DIe cleyne Steden claechden elck haer armoede, blyuende by de voirsz vier Steden negatyf.

DIe Commissarissen als myn Heeren de Tresorier, Mr. Vincent, de Heere van Assendelft eerste Raedt, Mr. Joost Sasbout, ende Willem Goudt Rentmeester, gehoirt hebbende dese antwoirde, hebben verclaert dat indien d'oirloge langer dan twee maenden duyrt, dat de Staten mogen conditioneren dat zy bouen

de

1533. de voirsz vyftich duysent buyten d'ander Lan-
2. *August.* den nyet gehouden en willen zyn, want zonder twiffel nyet redelicken noch mogelicken en es dat Hollant d'oirloge voeren mach. Verclaerende oick dat des Keysers oirloge es, ende sulcx wortet bouen verstaen, ende blyfter Gescut after dat sal de Keyser betaelen, maer en dienden nyet dat die Staten mit der voirsz antwoirt souden sceyden; want zy mitsdien de Stadthouder verslaen ende occasie geuen souden te laten staen dat begoste es, tot groote scade ende scande van den Keyser ende deesen Landen, die alle voirgaende costen verliesen souden, ende de Vyanden animeren souden ende nyewe Vyanden verwecken mochten, daer deur de comenscepen vuyt desen Landen verjaecht soude worden; mit meer inconuenienten. Dewelcke gehoirt, de Steden op 's anderendaechs wederomme vergadert zyn geweest, ende de meestendeel van die hebben voir expedient vuytgeslagen, dat men van de voirsz vyftich duysent soude mogen nemen van de Beede die anno 1535. verschynen sal, daer men Finantie op doen soude, want zy nyet en conde anticiperen, noch meer versegelen en wilden, ende soude de lossinge van den Renten noch tot laste van den Keyser vuytgestelt worden.

Die voirsz Commissarissen hebben geseyt dat men dit den Steden nyet en dersde vraegen, indien de Keyser sijn Beede by Finantie opbrengen wilde, dewelcke hy nyet doen en wilde, want Finantie te veele costen soude.

Dat

Digitized by Google

Dat daeromme de Steden die nyet allen in dit expedient en accordeerden, ander ende beter rapport doen wouden, ende ouerleggen die groote swaricheyt ende inconvenienten, die apparent sijn gescapen te comen te Landen zoe wel als te Watere, ende bringen heur antwoirt in tot Amsterdamme den 10. Augusti naestcommende. 1533. 2. *Augusti.*

ITem die Staten hebben gelast Cryspynen, te maken eenen staet van ommeslach. Ommeslach.

OP Pieter Thymanss Requeste, hebben zy genomen rapport. Pag. 213. Requeste.

ITem Delft hebben my doen teyckene dat zy noyt last gehadt en hebben of crygen sullen mitten anderen Landen yet in deese oirloge te contribueren, hoewel ick in voirgaende Dachuaerden, op ten 3. Aprilis, en den 20. der seluer maent, ende ander naeuolgende Dachuaerden breeder geteyckent hebbe, ende zy olck verclaert hebben als ick geteyckent hebbe, my daer van refereerende tot te Gedeputeerden ter zeluer Dachuaert zynde. Protestatie van Delft.

Dach-

Digitized by Google

1533. 10. *Augusti.*

Dachuaert tot Amsterdam

Den 10. *Augusty anno* 1533.

op 't affcheyt van de voirgaende Dachuaert van den Hage.

Ende alzoe de Staten bleuen op heur voirgaende opinien discorderende. Soe sijn zy tot twee malen doen vertrecken by myn Heere den Stathouder, sonderlinge die Steden Haerlem, Delft, Leyden, ende der Goude, om dat d'Eedelen, Dordrecht, ende Amsterdam, gelast waren affirmatyf, zoe verde zy geuolch hadden van den meesten deele van den Steden, ende oick anders nyet, ende alzoe Haerlem ende Delft gelast waren op te Beede van 't jaer 1535. *te versegelen, in welcke versegelinge der Goude nyet en wilde consenteren, ende die van Leyden persisteren ten vuyteynde toe negatyf om heur armoede, zoe en mochten d'opinien van den Eedelen, Dordrecht ende Amsterdam, nyet verstrecken, om dat zy de minsten deel waren van den Steden. Daeromme om hemlieden te sceyden, de Stadthouder elcx apart hoorende, grooten arbeyt ende listen gedaen heeft, meer dan tot geenen tyde, 't welck consientie es, om de gracie die de Dorpen nyet en useren. Ende es zoe veel gedaen, dat de Staten ten lesten op ten* 20. *der seluer maent Augusti geconsenteert hebben, blyckende by der Acte den Stadthouder daer van gegeuen, ende by my onderteykent als hier naer volcht.*

PRÆ-

1533.
10. *August.*

PRÆSENTEN op ten 10. ende 20. Augusti.

Van de Edelen,

Heere Gerit van Lochorst, Ridder,
ende
Gerit van Poelgeest, Gedeputeerden.

Van Dordrecht.

Mr. Joost Bets alleen.

Van Haarlem.

Engelbrecht Willems, Ram,
Wouter van Bekesteyn,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.

Jan Sasbout,
ende
Mr. Cornelis Aerts.

Van Leyden.

Gerit Bokels,
ende
Mr. Willem, Pensionaris.

Amsterdam.

Cornelis Hendricx,
ende
Mr. Andries.

Gouwe.

Jan Dircx de Bruyn,
ende
Mr. Dirck.

Pag. 214.

Van Rotterdam.

Jooſt Janſzoon, Burgemeeſter.

Schiedam.

Claes Dircx.
ende
Pensionaris.

Acte of consent van vyftich duysent ponden tot toereedinge van Scepen contra Lubeck. Anno 1522. oick ut supra.

DIe Gedeputeerden van den Eedelen ende vyf grote Steden van Hollant, als Dordrecht, Haerlem, Delft, Amſterdam ende der Goude, gehoirt hebbende die Petitie van onſe genadichſte Vrouwe die Coninginne als Gouuernante ende Regente, in den name ende van wegen der Keyſerlicke Majeſteyt hemlieden gedaen by den Graue van Hoichſtraten Stadthouder van Hollant, Zeelant, &c. omme te hebben die ſomme van vyftich duyſent ponden van veertich groten 't pont, te betaelen d'een

1533. helft Kersmisse, ende d'ander helft St. Jans
10. August. Misse beyde naestcommende, om daer mede tot te redene een Armée van Scepen ter Zee tot straffinge van die van Lubeck, zynder Majesteyts rebelle Vyanden, ende dat by veele redenen hemlieden in 't lange geremonstreert. Ende al ist zoe dat dese oirloge roert zyne Majesteyt ende by consequentie allen sijnen anderen Landen, zoe dat geen redene en es, dat de voirsz van Hollant meer dan d'ander Landen hier inne gemolesteert worden. Nochtans om sijne Majesteyt te assisteren ende te gelieuen, gelycken zy in veele voirleden saken belieft hebben. Soe consenteren die voirsz Gedeputeerden, elck zoe veel in hemlieden es in de voirsz Petitie, mit Conditien dat men hemlieden ter cause van de voirsz oirloge, noch geenen anderen, meer noch vorder molesteren of yet eysschen sal, dan anderen Landen, in welcken gevalle zy mit heurlieder gewoenlicke portie volstaen sullen. Ten tweeden dat die Knechten ende Boetsgesellen comende vuyter Zee nyet gaerden noch ouerlast in desen Landen doen en sullen, of indien ter contrarie geschiede, zoe sullen die voirsz Gedeputeerden van dit consent ongehouden blyuen, ende en sal voir geen consent geacht worden. Ten derden, dat des Keyserlicke Majesteys Penningen tot dertich duysent ponden, eerst ende alvoiren in de voirsz Armée geemployeert sullen worden, sulcx dat indien enich bestant gemaeckt worde, of dat die Luyden van oirloge binnen twee maenden vuyter Zee keerden by storm of fortune, dat de voirsz Gedeputeerden, naer

ad-

Digitized by Google

aduenant datter ouerschiet, ontlast sullen blyuen, sonder vorder gehouden te sijne ofter te cort quame, dan als voirsz es. Ende dat men gracelicken sommeren ende executeren sal den Ondersaten van den voirsz consente. Welck consent mitten voirsz conditien die voirsz Stadthouder geaccepteert heeft op ten 20. Augusty anno 1533. binnen der Stadt van Amsterdam, ter presentie van den voirsz Gedeputeerden, my tegenwoirdich als Aduocaet. Ende ick hebbe myn Heere den Stadthouder dese Acte gegeuen onder myn handteycken. 1533. 10. Augusti.

ITem in 't sceyden van deeser Dachuaert, hebbe ick elck van de Steden ter presentie van den Eedelen, gegeuen Copie van den Staet, om te maken eenen Ommeslach, ende hebben angenomen te rapporteren ende antwoirt inne te brengen ter naester Dachuaert. Ommeslach.

ITem ick ben geordonnert geweest te reysen by der Conninginne, in Artoys, Henegouwe, of daer zy sijn sal, om gereuoceert te hebben die saulfconduyten ofte consenten enige particuliere Personen gegeuen om alderhande Comenscepen te mogen brengen van Oosten ouer de Traue deur Lubeeck ende Hamburch in deesen Landen, & e contra uyt deese Landen deur deselue passaignen oistwaerts, 't welck een voedtsel van oirloge zyn sonde, ende het principaelste poinct ofte oirsake van der oirloge es, ende souden alle costen gedaen an Reyse tot Ryssel. Pag. 215.

1533. an den Scepen verloren ende te vergeefs zyn,
10. August. als blyct in myn Rekeninge van myn reysen watter in gedaen es geweest, &c. in effect de Coninginne heuet al gereuoceert, ende beloeft geen meer te geuen.

Dachuaert van den ses groote Steden gehouden in den Hage

Op ten 5. en 6. Nouembris anno 1533.

5. en 6. Novemb.

bescreuen op 't maken van den Ommeslach, daer van elcx gesonden es geweest Copie van den Staet, wat 't Lant ten achteren quaem, ende ommeslagen soude worden, welcken Staet die Gedeputeerden gepasseert of gelimiteert hebben in enigen articulen, als hier naer volcht.

PRÆSENTIBUS.

Van Dordrecht.
Mr. Jooft Bets.
Van Haerlem.
Willem Ram, Burgemeester.
Wouter van Bekestayn, Tresorier, ende
Mr. Lambrecht, Pensionaris.

Van Delft.
Vranck Pietersſ, ende
Eynde.
Van Leyden.
Gerit Boeckels, ende
Mr. Willem Aggeris.
Van Amsterdam.
Mr. Pieter Colyn,

en-

Digitized by Google

ende Jan Court, Secretaris. — 1533. 5. en 6. Novemb.

Gouwe.
Cornelis Jansſ Boſch,

Henrick Wouterſzoon,
ende
Mr. Dirck.

ITem het Article van twaelf ponden geſtelt by Willem Goudt, es geheel negatyf, want ter Goude beloeft es geweeſt dat de Keyſer dat dragen ſoude.

ITem het Article van den Greffier, en hebben die vyf Steden maer twee hondert ponden gepaſſeert, mit grooter difficulteyt, want zy nyet en weeten dat hy yet voir den Steden of Lant gedaen en heeft, daer hy nyet af betaelt en es geweeſt. Die Gedeputeerden van Leyden zyn geperſiſteert geheel negatyf. Op 's anderendaechs in abſentie van Leyden heeft de Greffier hem grootelicken beclaecht mit veel redenen, waerommme d'ander vyf Steden noch in den Hage zynde maer geen Collegie makende, hem geantwoirt hebben, dat hy ſijn clachten ſtellen mach by Geſcrifte, ende leueren in handen van den Aduocaet, om ter naeſter Dachuaert te raporteren.

ITem op 't Article van Meeſter Vincent, es geconſenteert by den vyf Steden, ende 's anderendaechs mit Miſſiue-Brief van Leyden geapprobeert, dat myn Heere van Aſſendelft ende Mr. Vincent hebben ſullen elcx drie hondert ponden, ende Sasbout twee hondert ponden, facit acht hondert ponden, den welcken Pag. 216.

1533. 5. en 6. Novemb. Bets ende Meester Huge van Eynde mit my op ten 8. Nouembris gedanckt hebben ende gerecommandeert die affairen van den Lande, &c.

ITem het Article van Meesters Gerit Mulart ende Joost Aemss, es negatyf geweest, hoewel Dordrecht ende Amsterdam dochte datter redene toe stont, ende noch mitten anderen af verspreken wilden.

ITem het Article van Amsterdam es afgeslegen voir negatyf, hoewel die van Amsterdam sustinerden ten minsten datter redene toe diende tot ten Brieuen ouer ende wederover Oostwaerts gesonden. Als van de Scepen ende anders, dochte den Steden dat de Keyser roerde, ende zyn wel te vreden t'assisteren dat Amsterdam daer heur betalinge veruolgen.

ITem voir Pieter Tymmanss hebben die Steden behaluen Leyden gepasseert vyftich Carolus guldens, tot behouf van de Stadt Haerlem, die hem een Oudtman- of Gasthuys beschicken sullen.

HIer es gesloten dat men alle jaers den ommeslach maken ende my betaelen sal. Meester Willem Aggeris hadde een concept dat zy seyden t'ander tyden gesloten hadde geweest, op 't maken van de rekeninge ende teyckene van de Ordonnantien; 't welck in myn absentie geinsinueert hadde geweest, myn Heere van Assendelft, waeromme zy seyden dat

dat zy my dat geuen ſoude, om my na te reguleren, maer ſijn gereyſt ſonder my te leueren. Ergo te recouureren ter naeſter Dachuaert, ende te ſpreken van de oude Articulen, ut ſequitur in Januario 1534. 1533. 5. en 6. November.

MEeſter Vincent heeft op huyden den 8. verclaert ter preſentie van Bets ende Eynde, dat 't Lant gebreeckt ouer de tien duyſent guldens van de Dorpen van Egmont, quod not.

HIer en ſijn geen *Dachuaerden in lange* geweeſt, d'*eerſte* volcht tot Mechelen van allen den *Landen* beſcreuen den 8. July anno 1534.

Dachuaert generael beſcreuen tot Mechelen Pag. 217.

Den 8, *July anno* 1534., 1534. 8. *July.*

van den Staten van allen den Landen, daer de Coninginne was gecommen ten ſcietſpele, omme te hoiren dat haer Genade te kennen ſouden willen geuen van wegen der Keyſerlicke Majeſteyt.

PRÆSENTIBUS.

Van de Edelen.
Heere Willem van Alckma,
ende
Gerit van Poelgeeſt.
Van Dordrecht.
Mr. Jooſt Bets.

 Van

Digitized by Google

1534. 8. July. *Van Haarlem.*
Ram,
ende
Mr. Lambrecht.
Delft.
Mr. Cornelis Aerts, Secretaris.
Van Leyden.
Dirck Floris,
ende
Meester Willem, Pensionaris.
Amsterdam.
Ruysch Jans,
ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Mr. Dirck, Pensionaris.

12. July. SOndaechs den 12. July voirsz, es de Coninginne verselscapt geweest mitten Cardinael van Luyck, ende allen den groten Heeren van dese Landen mitte Financie ende andere notable Personagien. Ende heeft myn Heere die Biscop van Palerme mit monde verclaert, dat als die Staten bescreuen wirden, zeer quade tydinge gecommen waren vuyt allen houcken van groote opgauen van oirlogen, Nagebuyren ende oick verde geseten, dat te duchten was, dat dese Landen grooten last geleden souden hebben van den Coningen van Vranckryck, Engelant, Oistlant, Lubecke, ende anderen. Maer God lof daer was op die tyt beter tydinge gecommen, als dat de Landtgraue van Hessen zyn Armée oirlof hadde gegeuen, ende mit allen den Koeruorsten vereenicht ende ouercommen waren mitten Keyserlicke Majesteyt ende sijnen Broeder den Roomschen Coninck, zoe dat geheel Duytslant in vreeden es, ende veele apparaten gemaect by den Nagebueren deeser Landen cesseerden, daerom te hoopen was datter geen oir-

Digitized by Google

oirloge dit jaer zyn en ſoude. Verhaelde oick 1534.
de groote diligentie die de Coninginne gedaen 12. July.
heeft ſichtent 't vertreck der Keyſerlicke Majeſteyt om deeſen Landen te houden in pays ende negociatie van Comenſcepen, 't welck hem te lanck ſoude geweest hebben te verhaelen. Ende want elck van den Staten gewoonlick waren de propoſitien te nemen by Geſcrifte, om te doen gelycke rapport, ende gelyckelicke gelaſt te commen, dattet nyet anders by den eenen dan den anderen geraporteert ofte verſtaen en ſoude worden. Soe had- Pag. 218.
de hy der ſelfde *propoſitie doen ſtellen* by Geſcrifte, *dewelcke by* den Audiencier in Walſche *geleſen* worde, ende elck van den Staten *ſoude* nemen by Geſcrifte, in ſijn Taelen, laſtende den ſeluen Staten wederomme gelaſt te commen daer de Coninginne ſijn ſal den 16. Septembris. Ende in 't corte loept de voirſz Propoſitie op vyf poincten. Als van de oirloge die geweest es mit Lubeecke, ende 't Beſtant mit hemlieden gemaect. 2. 't Belech van Munſtere, van de reſiſtentie ende correctien gedaen tegens de Anabaptiſten ende Lutheranen. 3. Dat men de valuatie van der Munten onderhouden wilt hebben. 4. Van der Unie generael van allen den Landen, ende wat hulp ende byſtant elcx doen willen in noode. 5. Dat de Keyſerlicke Majeſteyt begeert dat de Landen van herwertsouer voirtan willen drapenieren Spaenſche Wolle, daer op hy goede policien maken ſal. 6. Datter twee Steden als Dordrecht ende Amſterdam mit twee Eedelen ſullen beſegelen het Tractaet van Gelre,

Digitized by Google

1534. 19. July. ENde de Steden van Hollant hebben elck de Propositie by Gescrifte, daer toe ick my refereere, mitsgaders sekere oude Articulen om te raporteren, ende op als beraeden te commen ter naester Dachuaert in den Hage den 22. Augusti, ut sequitur, sauens in der Herbergen.

NOt. Dat ick hier in deese Dachuaert den Staten te kennen gegeuen hebbe, dat ick gelost hadde Pauwels van Brussel vyftich Rynsgulden tsiaers die altyt plaech te arresteren, ende 't Lant moeyelicken te sijn, presenterende deselue Renten ouer te laten indien daer yemant ware die deselue Rente hebben wilde, of ick soude die seluer houden indien 't hemlieden beliefde. Seggende voirt dat de voirsz Pauwels my geen transporte en hadde willen doen, noch oick quitantie willen geuen, maer hadde my geleuert den principalen Brief. Daer op die Staten antwoirden dat ick die Rente behouden souden, tot dat se gelost worden, Ende dat Mr. Jooft Bets my geuen soude een Acte van heurlieder consent, ende hoe dat ick an de Rente gecommen ben, mits lossende mit myn eygen Gelt.

OP ten 14. in 't sceyden, es Mr. Jooft Bets mit my gedeputeert te solliciteren Ambassaten, ende dat Coppenhauen nyet en commen in handen van die van Lubeke ende die Graue van Oldenburch.

Die

DIe Staten van allen den Landen waren tot Mechelen befcreuen te zyn den 8. July, den 12. dat was Sondaechs, worde de Propofitie gedaen, ende elck folliciteerde 's anderendaechs om te hebben die Propofitie by Gefcrifte. Des Dynsdaechs den 14. July zyn die Gedeputeerden van Hollant vertogen. Ende verftaen hebbende dat die Graue van Oldenburch mit die van Lubeke gecommen waren in Holfterlandt tegens den Hertoge, ende voirt 't hooft hadden naer Coppenhage om den Coninck Criftierne te verloffen vuyter Vanckeniffen, ende hem te reftitueren in fijn Lant, Soe es Mr. *Jooft* Bets tot den Aduocaet gedeputeert, om te folliciteren dat de Coninginne Ambaffaten ouerfeynden wilde, ende zoe veel doen dat Coppenhagen in der Lubeecxe handen nyet en quame, die heur Aliancie hadden mitten Coninck van Engelant, &c. Ende Mr. Jooft es van Mechelen gefcheyden den 18. July voirfz, ende heeft geuaceert reyfende ende vaerende acht dagen.

1534. 12. *July.* Acte hebbe ick hier af gegeuen. Pag. 219.

Dachuaert in den Hage

Sondaechs den 23. en 24. Augufty anno 1534.

23. en 24. Augufty.

Op te propofitie ende affcheyt van de voirfz Dachuaert van Mechelen, inhoudende vier poincten, als van de diligentie gedaen by der Coninginne, eerft van Ooftlant. Secundo van den Anabaptiften, ende Munfteren. Tertio van der Munte. Quarto van der Unie,

Hier

Digitized by Google

1534. 23. en 24. Augusty.

Hier buyten deede de Conninginne noch twee poincten apart seggen, als van in deese Landen te drapenieren Spaensche Wolle. Ten anderen, dat twee van de groote Eedelen, ende twee van de groote Steden soude willen versegelen het leste Tractaet tot Gorichem gemaect mitte Heere van Gelre anno 1528. *Hier en bouen heeft myn Heere van Hoichstraten geproponeert noch twee poincten, als dat, wanneer de Scepen van oirloge an Lant gecommen waren, ende den Knechten noch een merckelicke somme van Gelde gebrack daeromme zy in 't Lant souden hebben mogen blyuen gaerden, heeft om 't selue te beletten van sijnen Gelde verschoten omtrent twaelf duysent gulden, ende gepracticeert dat ze by ander Heeren angenomen ende mitter betalinge te vreden zyn geweest, daer van myn Heere in der Finantie vernuecht es geweest op vyf duysent ses hondert gulden toe, die hy nyet en siet te gecrygen, ende geen redene en ware dat hyt'er inne schieten soude. Begeerde daeromme dat hy deselue somme oick soude mogen ontfangen van de lossinge van den laetste termyn van den vyftich duysent Croonen die tot Kersmisse commende geschien sal, en dat 'er nog drie hondert vyftig Rinsguldens souden blyuen ongelost tot laste van den Keyser, die men lossen sal in 't jaer* 1536. *of* 1537. *Van dat men sculdich es of worden sal in der Beede, ende soude daer af Brieuen van versekertheyt van den Keyser doen hebben. Ten ander begeert gerembourseert te sijne van tien hondert gulden die hy voir 't Lant betaelt heeft*

Digitized by Google

1534. 23. en 24. Augusty.

heeft myn Heeren van Granuelle ende Couus als de Keyserlicke Majesteyt hier in 't Lant was, om expeditie te hebben van den doliantien van Hollant. Soe datter in effect waren acht poincten of articulen, daer van die antwoirt hier naer volcht.

Ende waren
PRÆSENTEN
Myn Heeren van Assendelft,
Van Alckma,
Van Duvoirde, Ridderen.
Gerit van Poelgeest,
ende
Wyngaerden.
Van Dordreght.
Damass Philips,
ende
Bets.
Van Haerlem.
Jan van Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Pieter Vrancken,
ende
Mr. Huge.
Van Leyden.
Jan Zegerss,
ende
Mr. Willem.
Amsterdam.
Cornelis Benninck,
Colyn,
Claes Hillebrants,
ende
Mr. Andries.
Vander Gouwe.
Henrick Wouterss,
ende
Mr. Dirck.

Pag. 220.

Van Oistlant.

OP 't eerste dancken de Staten der Coninginnelicke Majesteyt bouen maten zeer ende hoochelicken, dat zy van 's Keysers wegen zyn oirloge afgemaect heeft van Lubeck, ende den Landen Brabant, Vlaenderen ende Zeelant geinduceert heeft, die van Lubeck nyet toe te laten daer toe zy contendeerden, mit heuren Brieuen, om den seluen Landen te se-

Digitized by Google

1534. separeren van Hollant, ende de Hollantsche
23. en 24. oirloge af te maken; bedanckende oick van
Augusty. den Tractaten gemaect mitten Hertoge van Holsten ende Rycxraet van Denemarcken, biddende te willen continueeren op dat de negociatie van der Comenscip zynen loop ofte cours hebben mach, &c.

Anabaptisten. OP 't tweede, hebben die Staten gepresenteert heure willigen dienst, om die Secten van den Anabaptisten ende Luteranen t'extirperen, 't welck na heur aduys nyet wel mit generael Geboden ofte Statuten geschien en mach, gemerct die van Dordrecht, Haerlem ende Leyden, d'Officieren ende Wethouders eendrachtelicken wel toegesien hebben op te Predicanten, sonder d'een meer dan d'andere te favoriseren, ende nyet toegelaten en hebben van opinien of Lutheren te roeren. In de Stede van Delft, Amsterdam ende der Goude, zyn enige d'eene meer d'ander min die adhereeren mitten Vicecureyten tegens den geenen die predicken in gepreuiligeerde Gasthuyssen ofte Capellen, om dat sy meer toeloeps van den gemeynen Volcke hebben dan de Parochiekercke, 't welck benydt worden, ende daeromme geschouwen worden suspect van Lutherie, sonder dat zy dat konnen geprobeeren; 't welck partilicheyt maect, daeromme van noode sal zyn dat myn Heere trecken sal in de Steden ende maken accordt tusschen den Officier ende de Wet, dat zy alleenlick regard nemen dat nyet dan 't Woord Gods gepredict en worde openbaerlicken in de Paorchiekerken;

daer

Digitized by Google

daer men den Cappelpreeckers oick toelaten sal te predicken, indien sy oproer of anders predicken dan oprechtelicken, soe sal men die bannen vuyter Stadt, ende den Accusateurs indien sy t'onrechte anbrengen, sal men oick corrigeren, ende een effen handt dragen. Intsgelicx van den Religieusen die in den Cloosteren predicken, ende in de Gasthnysen sal men preken mit besloten Doeren voir de Siecken. Mit deeser gelicke manieren es te hoepen by de gracie Gods dat veele inconuenienten van opinien ende Secten gescuwet sullen worden. 1534. 23. en 24. *Augusty.*

Van der Munte.

OP 't derden van der Munte, moet mitten anderen Landen oick gedebatteert worden, want die gelyckelicken in des Keysers Landen geobserueert moet worden, d'inconuenienten sijn notoir, waer vuyt 't verloop gecommen es. Ende noch waer 't goet dat der ouder Heeren Munten die doot zyn, als Postulaets, Dauids gulden, Sassenaers, &c. toegelaten waren, die men gaerne ten Munte hebben soude, ende nyet geschien en sal. My es oick belast te beseryuen Gerbrant Dircx van Hoiren Goudtsmit tot coste van den Lande. Pag. 221.

Unie.

OP te Unie, moet mitten anderen Landen mede versproken worden, dat soe wie 't een Lant ontseyt of Viant van es en sal in d'ander Landen nyet onthouden worden mit sijn Comenscepen, als onlancx geschiet es, dat de Lubeecxe Hollant hebben ontseyt, ende in Brabant, Vlaenderen ende Zeelant zyn sy onthouden geweest, ende particulier Heeren geuen

Vry-

Digitized by Google

1534. Vryheden, 't welck nyet en soude mogen zyn, anders alst oirloge in Vranckryck ware, soude alle 't Gelt van de Beede van Hollant moeten gaen in de voirsz ander Landen, ende dit Lant soude ongedefendeert blyuen. Maer beter ware Aliantie gemaeckt mit Brabant, Hollant, Vrieslant, Oueryssel ende Nedersticht, ende dat men opbrachte elck sijn Volck, lieuer dan gelt, achteruolgende 't concept van Dordrecht.

23 en 24. Augusty.

Spaensche Wolle.

VAn mit Spaensche Wolle te drapenieren ouer al in deesen Landen, en es nyet mogelyck dat Spaignen soude sorteren. Ende die nu Spaensche Wolle gebruycken, souden dan veel duerder moeten coopen. Ende d'andere souden van de Engelsche Wolle versteken worden. Item oick en mach men de Lakenen van Spaensche Wolle nyet friseren, ende en willen de Spaingiaerts self de Lakene van heure Wolle nyet dragen noch ouernemen voir Gelt in betalinge, mit meer andere grieuen, daeromme beter ware te nemen voir 't recht van den Keyser den vyfsten Penninck van de Engelsche Lakene, als d'Ingelschen doen van heure Wolle.

Tractaet van Gelre.

DIe Steden van Dordrecht ende Amsterdam sijn te vreeden te besegelen het voirscreuen Tractaet van Gelre, ende dat twee van den Eedelen mede sullen segelen.

Van de vyf duysent ses

VAn de vyf duysent ses hondert gulden om Hoichstraten te rembourseren vuyte lossinge

Digitized by Google

ge die tot Kersmisse geschien soude voir drie hondert vyftich gulden souden blyuen staen, als voiren, mits hebbende Brieuen van versekertheyt, es genomen rapport tot te naeste Dachuaert. 1534. 23 en 24. Augusti. hondert guldens.

VAn de tien hondert Rynsgulden gegeuen den Heere van Granuelle ende Couus by den Heere van Hoichstraten. Es geconsenteert te brengen in de naeste ommeslach. Behaluen Delft ende Leyden sullen doen rapport, ende antwoirt gegeuen in de Nauolgende Dachuaert den 29. Augusty. Tien honderi Rins-gulden om te slaen voir Hoichstraten.

ALzoe *Heere Willem Oem* by Adolf vander *Aa* betrocken worde in den secreten Raede, nyettegenstaende dat Adolf den voirsz Heere Willem hier in den Hage geinjurieert hadde, ende daeromme voir den Raedt hier verdachuaert was, ende drie deffaulten op hem genomen waren, al 't welck de voirscreuen Adolf al verswegen hadde in sijn Mandamente. Waeromme my gelast es om 't Preuilegie van den Lande van nyet te euoceren voir te staen, ende my te vougen mitten voirsz Heere Willem Oem, ende t'appelleren van de concessie van 't voirsz Mandament, als ick gedaen hebbe, ende den dach van Rechte op ten 15. Septembris waar te nemen, ter plaetse daer de Coninginne mitten secreten Raedt sijn sal. Van Heer Willem Oem. Pag. 455.

Digitized by Google

1534. 29. en 30. Augusty. Dachuaert in den Hage

Den 29. en 30. Augusty,

op 't affcheyt van de Dachuaert voirsz. Ende alzoe die van Amsterdam om het quaet weder nyet commen en mochten, zoe sijn d'Eedelen vertrocken my latende heuren macht en opinie als hier na volcht.

P R Æ S E N T E N.

Van de Edelen,
Heere Jan van Duvoirde,
Willem van Alckma,
ende
Poelgeest.
Van Dordrecht.
De Schout,
ende
Bets.
Van Haerlem.
Jan van Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Dirck Floris,
ende
Mr. Willem.
Van Amsterdam.
Benninck,
Colyn,
ende
Mr. Andries.
Vander Gouwe.
Henrick Woutersz,
ende
Mr. Direk.
Van Rotterdam.
Jooft Jansz.
Gorichem.
Robrecht Jans.
Mit meer cleyne Steden, als Alckmaer, Hoiren, Enkhuysen, Eedam, Schoonhouen ende Munickendam.
Cornelis Jansz Ryser, ende
Mr. Symon, Secretaris Piester.

Die

DIe Eedelen ende Steden hebben eendrachtelicken geconsenteert dat Willem Goudt Ontfanger Generael, nyettegenstaende sijn verbant, ongelost sal laten drie hondert vyftich duysent ponden van veertich grooten, ende 't Hooftgelt bedragende vyf duysent ses hondert leueren sal myn Heere van Hoichstraten tot rembourssement. Weluerstaende dat myn Heere eerst leueren sal Brieuen van versekertheyt, dat deselue Rente loopen sal tot laste van den Keyser, tot dat hy die gelost sal hebben; ende dat alle voirgaende Acten, Brieuen ende beloften gedaen by den Keyser ende Ontfanger in allen *heuren* anderen poincten blyuen sullen van waerden; breeder blykende by der Acte hier van gegeuen myn Heere ende den Ontfanger geinsinueert, geuisiteert wesende by de Heere van Assendelft als een van den Eedelen, Meesters Joost Bets ende Huge van Eynde, daer toe ick my refereere om der cortheyt wille. 1534. 29. en 30. *Augusty.*

INtsgelicx hebben eendrachtelicken geconsenteert in de voirsz thien hondert Rynsgulden gegeuen Granuelles ende Couus te stellen in den eersten ommeslach van den : : dat se Cryspyn sal betaelen.

MYn Heere heeft den Staten oick getoecht by Gescrifte een concept om te voirsien in de Secten van den Anabaptisten ende Lutherie, op dat die nyet meerder noch grooter en worde. Maer en heeft 't selfde den Staten nyet behaecht, om dat schynt dat myn Heere Pag.
[illegible]

1534. den Religiosen ende Geestelicken meer rechts
29. en 30. Augusty. geuen wilt dan 't behoirt, want vuyt hemlieden alle quaet gecommen es, zoe dat men geen generale prouisie en soude mogen maken. Dordrecht en gedogen noch Religiosen noch Prouisoren in Dordrecht auctoriteyt te hebben, maer moeten der Stadt obedieren, ende daeromme en hebben zy daer geen gebreck. Haerlem ende Leyden en hebben oick geen gebreck. Myn Heere mach in 't particulier in anderen Steden remedieren, mits makende eendrachticheyt onder den Officier ende Gerechte, die om heur particulier haet mogelick twisten mitten Predicanten. Ergo de Predicanten van beyde zyden te doen preken in de Parochiekercken, surcherende een wyle den Gasthuysen ende Capellen die gepreuilegeert zyn als te Delft, want die Plaetsen ende veelheyt van Sermoenen, noch grooter toeloep an d'een dan d'ander en maect geen Ketterie, als 't Woirt Gods recht gepreket wordt, 't welck de Staten begeeren, ende dat men de Religiosen ende Pastoiren dat scarpelicken laste te doen, sonder op elck anders Preeckaige te roepen op te Preeckstoel ofte opinien te verhaelen, maer clagen moeten an 't Gerechte, ende dat zy nyet beteren en konnen, sullen dat den Raet te kennen geuen, &c:

ITem van allen d'ander poincten sullen die Staten bouen ter Dachuaert verspreken mitten anderen Landen.

Not.

Digitized by Google

NOt. Dat d'ander Landen in dit jaer nyet beſcreuen en zyn noch geen generalen Dachuaert gehouden en es geweeſt op te voirſz Dachuaert generael. 1534. 29. en 30. Auguſty.

Dachuaert tot Haerlem

Den 20. *Septembris anno* 1534., 20. *Sept.*

beſcreuen in de Herberge, op die defentie van den Lande.

PRÆSENTIBUS

Van de Edelen.
Heere Jan van Duvoirde,
Kyſhbuck,
Poelgeeſt,
ende
Lochorſt.

Van Dordrecht.
Mr. Jooſt Bets.

Van Haarlem.
Schagen,
Wermont,
Bekeſtay,
ende
Mr. Lambrecht, &c.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
De Burgemeeſter,
ende
Mr. Willem.

Amſterdam.
Mr. Andries Jacobs.

Gouwe.
Mr. Dirck, Penſionaris.

Van Rotterdam.
Jooſt Janſs, Burgemeeſter.
Van de cleyne Steden veele.

MYn Heere van Hoichſtraten heeft verthoont die periclen van den Knechten van Munſtere, Anabaptiſten van Lubeeck ende an- Pag. 224.

 de-

Digitized by Google

1534. 30. *Sept.* dere, dat indien daer vyf of ses hondert quamen in 't Lant, inestimable scaden doen ende 't Lant destrueeren souden, eer datter secours van bouen commen mochte, 't welck men soude mogen verhoeden, mits onderhoudende tien of twaelf hondert Mannen, dat een cleyn grief soude zyn voir den Steden die elck den heuren betaelen souden, ende intsgelicx 't platte Lant voir subyten noot, ende of 't lange duerde sonder secours te commen van bouen, als geschiet es wanneer de Knechten van Oosten quamen garden in 't Lant, in 't jaer 1533. ende oick op te Scepen van oirloge die de Keyserlicke Majesteyt meer dan twee hondert duysent gulden gecost hebben, 't welck meer es dan 't suuer van der Beede bedraecht. *Indien* men de Knechten op een prouue onderhielde voir een jaer, ende datter fame af ware, vreemde Knechten souden mogelick laten te commen in 't Lant, die nu mogelicken ouercommen sullen indien daer geen onderhouden worden. Myn Heere soude oick hoepen die van Utrecht te verwilligen tot onderhoudt van enige Paerden ende Voetknechten naer aduenant, ende bouen commende spreken mit die van Antwerpen ende 's Hartogenbosch, om te maken Aliancie.

Die Staten hebben geantwoirt ende verthoont veele inconuenienten, als dat zy Beden geuen om gedefendeert te worden, dat zy arm zyn, ende de Knechten die zy opbrengen souden, nyet ter oirloge geëxerceert en zyn, ende de twaalf hondert geen ses hondert goede Knech-

Digitized by Google

Knechten en souden connen wederstaen, 't 1534.
welck een quaet toeuerlaet soude zyn, enige 29. Sept.
seyden dat sy grote costen gehad hadden om
heure Steden te muyren ende te fortifieren mit
Gescut ende anders, zoe dat zy die wel bewaren souden tegens die Vianden, ende dat daeromme 't platte Lant die costen ofte ymmers 't meestedeel behoirde te doen om te defenderen, ofte dat men de defentie soude vinden op te Huysen staende ten platte Lande, ende dat de Leenmannen souden dienen op heur lenen ofte andere gelicheyt soude moeten vinden tot ter defentie.

OP welcke inconuenienten myn Heere gegeuen heeft crancke solutien, ende ten laetsten heeft hy oick apart gesproken mitten Steden, ende hemlieden verthoont wat elck costen soude, 't welck zeer cleyn soude weesen. Soe dat zy te vreden zyn geweest te doene rapport, ende hemlieden es gegeuen by Gescrifte een raminge ofte concept van defentie, beloopende ontrent thien hondert Mannen, daer toe ick my refereere om der cortheyt wille.

Digitized by Google

1534. 22. Octob. Pag. 225.

Dachuaert gehouden in den Hage

Op ten 22. Octobris in 't jaer 1534.

op 't voirsz affcheyt van Haerlem, van de defentie van den Lande mit twee hondert Mannen, achteruolgende het concept elck by Gescrifte gegeuen om te raporteren.

PRÆSENTEN.

Van de Edelen.

Beyde Heeren Jannen van Duvoirde,
Heere Gerit van Lochorst, Ridderen,
Gerit van Poelgeest,
ende
Floris van Wyngaerden.

Van Dordrecht.

Mr. Joost Bets.

Van Haerlem.

Jan van Schagen,
Willem Ram,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.

Jan Sasbouts, Burgemeester,
ende
Eynde.

Van Leyden.

Dirck Floris,
ende
Mr. Willem, Pensionaris.

Gouwe.

Mr. Dirck, Pensionaris.

Van Rotterdam.

Joost Jansz, Burgemeester.

Gorichem.

Hans van Lubeck,
ende
Olpart, Secretaris.

Hoorn.

Mr. Pieter die Jonge.

Alckmaer.

d'Oude Burgemeester.

Die

Digitized by Google

Die van Dordrecht hebben verclaert dat zy altyts gelast hebben geweest ende als noch waren gelast, zoe verde zy geuolch hadden van den anderen, het voirsz concept te vorderen, ende tot goeden effecte te brengen, mits adderende ende diminuerende. Die Eedelen ende andere Steden hebben geallegeert de voirsz inconuenienten, ende noch veel meer daer toe, dewelcke voir den Commissarissen myn Heere van Assendelft mitten anderen Heeren van den Raedt, in absentie van myn Heere van Hoichstraaten in 't lange by my nyet verhaelt en zyn, om dat die genouch tot Haerlem verhaelt ende gedebatteert waaren. Concluderende eendrachtelicken dat die ordinaris Beede geconsenteert es geweest tot deffentie van den Landen indien enige last ouerquame, ende indien neen, dan de Penningen t'employeren tot lossinge van de Renten op 't Lant versegelt, achteruolgende d'Acte van den consente anno 1531. tot Gendt de Keyserlicke Majesteyt gedaen, ende in den Somer 1532. ter Gouwe by den Staten gedebatteert, ende by myn Heere den Stadthouder ende den Rentmeester Goudt belooft te obserueren, by welcke Acten men beuinden sal datter oueren sal van de Beede ordinaris in den jaere 1535. ende 1536. bouen die ordinaris lasten ende den consenten by den Staten gedaen, welck Beeden zy noch in handen hebben, ende nergens anders toe en dencken t'employeren dan tot deffentie indien 't noot werdt, als de voirsz Acte inhoudt, begeerende dit in den besten ouer te scryuen. 1534. 22. Octob.

Digitized by Google

1534. 22. Octob. Pag. 226. MYn Heere van Assendelft Commissaris heeft geantwoirt, dat hy deese antwoirt van den Staten geenen last en heeft te accepteren, gemerct veele van den inconuenienten ende difficulteyten tot Haerlem geallegeert by myn voirsz. Heere genouch gesolueert zyn geweest, ende by hem geprotesteert dat indien enige subyten noot den Landen ouercompt, hy geexcuseert wilt weesen, als genouch sijn debuoir gedaen te hebben, ende gemeent hadde beter antwoirt te hebben. Van al 't welck men hem soude aduerteren ende dan den Staten laten weten sijn antwoirt.

DAer op die Staten gelyck gegaen zyn vuytte Raetcamer, ende ick hebbe by hueren beuele ouergegeuen Requeste van sekere oude Articulen, als van 't jaer voirtan op te scryuen: van den Maten, Gewichten, van den Thinnegieters, &c.

ENde buyten commende hebben my geseyt die Eedelen, dat ick mitten anderen Steden spreken ende last nemen soude, van ter contrarie te protesteren dat zy hem mit myn Heere voirscreuen als Stadthouder meynen t'excuseeren, die 't Lant sculdich es te defenderen of yemandt in sijn stede te stellen op te beede, 't welck ick allen d'ander Steden hebbe geraporteert, behaluen Haerlem, ende hebben daer inne geconsenteert, 't welck ick myn Heere van Assendelft, ter presentie van Poelgeest geinsinueert, om ten besten ouer te scryuen an myn voirsz Heere.

Dach-

Dachuaert van den sesse groote Steden gehouden in den Hage 1534. 17. Jan.

Sondaechs den 17. January,

op 't maken van den staet van den ommeslach van 't Lant.

P R Æ S E N T I B U S.

Van Dordrecht.	*Van Leyden.*
Jan van Drinkwaert, Schout.	Dirck Eeuwenss, ende
Van Haerlem.	Meester Willem, Pensionaris.
Jan van Schagen, ende	*Amsterdam.*
Mr. Lambrecht.	Mr. Andries, Pensionaris.
Van Delft.	*Vander Gouwe.*
Mr. Huge, ende	Mr. Dirck, Pensionaris.
Mr. Cornelis, Secretaris.	

VAn den Aduocaets Wedden, Reysen, Pauwels van Vysele, myn Heere den Stadthouder, Alckma ende Poelgeest reysen zyn gepasseert, Colster, die Clercken van Mr. Lenart ende Cryspyn zyn negatyf om te scuwen quade consequentie, van de Wedden van den Rentmeesters, de clachte van Amsterdam, en de Greffier zyn vuytgestelt om daer een fynael eynde af te maken, ende sonder vorder Pag. 227. bescryuen gelast te commen op ten eersten Vrydach in de Vasten, ten ware dat die Procureur Generael van bouen gecommen zynde, ende zyn

1534. 17. *Jan.* zyn raport gedaen hebbende, die Staten daer op ter Dachuaert eerst bescreuen worden, zoe sullen zy dan gelast commen op te voirsz Articulen, gemerct die Steden wel begeren te weten, wat bescheyt die Procureur op te saken van den Anabaptisten ende Monster van bouen brengen sal van der Coninginne op datter inne voirsien mach worden. Ende bedancken myn Heeren van den Raede van der diligentie gedaen, welcke hemlieden by myn Heere van Assendelft verthoont es geweest.

ITem ick hebbe henlieden mede geraporteert die antwoirt van den vier Articlen, daer alleen van de vorme ende groote van den Stenen gedisponeert wordt.

De sake van Heer Willem Oem geextingueert.

ITem in de sake van Heere Willem Oem, daer d'Erfgenamen 't Proces af laten vaeren, sal men bouen commende begeeren van myn Heere van Palerme voir 't interest van 't Lant een Acte op te voirgaende Acte van Brugge, dat ouermits Heer Willems doot de acte geextingueert es, ende 't Lant gebleuen in zyn recht van sijnder exceptie op 't renuoy, &c. Dit hebbe ick versocht ter presentie van Meester Andries den 4. February anno 1534., ende Palerme seyde dat geen Acte ons van noode en was, en dit wel in Memorie soude hebben.

Rekeninge van den Lande.

ITem my es oick geleuert nu eerst een maniere van Ordonnancie hoe men die rekeninge van 't Lant voirtan doen sal, ende ter Dach-

Digitized by Google

Dachuaerden deputeren, ende de Vacatien ter naester Vergaderinge inbrengen ende doen teyckenen sal. Al 't welck dat voirsz es ick mitten Schout van Dordrecht, Schaege, ende Mr. Dirck, als by den anderen daer toe geordonneert, geinsinueert ende te kennen gegeuen hebbe gehadt Assendelft, die daer van raport an den Raedt doen, ende my antwoirt op geuen soude, &c. Actum den 18. January voirsz. 1534. 17. Jan.

OP ten 28. January heeft den Raedt my gedeputeert van 's Lands wegen te reysen tot Brussele, aldaer Melchoir Rantsau Ambassat van den Hertoge van Holsten solliciteerde om hulp ende bystant van den Keyserlicke Majesteyt jegens den Graue van Oldenburch ende van Lubeeck, daer deur dit Lant van Hollant lichtelicken in oirlogen souden mogen commen, dat de Sonde toegesloten soude worden, om 't welck te beletten ende om goede expedienten te vinden ick gereyst ben den 28. mit Meester Andries, om dat Ransou passerende doer Amsterdam, versocht hadde hulp ende bystant van 't Lant van Hollant, omme der welcker querelle te sustineren zynen Heere voirsz in der oirlogen gecommen es. Watter inne gedaen es, sal volgen in de naeste Dachuaert vuyt myn rapport. 28. Jan. Ransou Ambassadeur van Holsten.

Dach-

Digitized by Google

1535. 18. *en* 19. *Juny.* Pag. 229.

Dachuaert in den Hage

Den 18. *en* 19. *Juny anno* 1535.;

op het aduys vander Coninginne, roerende de vereeninge ende unie van allen den Landen; daer op sy bescreuen zyn te commen tot Mechelen den 15. July. Ende alzoe ick nyet thuys en was; zoe heeft Mr. Joost Bets deese Dachuaert bewaert, daer inne die Eedelen verclaerden heur opinien, ende die Steden om heur differenten namen vertreck tot Saterdach sauens in der Herbergen den 10. der seluer maendt aldaer ick present ben geweest.

PRÆSENTEN.

Van de Edelen,
Als Kyfhouck,
ende
Gerit van Poelgeest.
Van den Steden.
In 't Regifter van Bets, daer ick my toe refereere.
Ende den 11. July waren
Die Schout,
ende
Mr. Jooft Bets.
Van Haerlem.
Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.
Gerit Vrancken,
ende
Eynde.
Van Leyden.
Albrecht Albrechts:
ende
De Penfionaris.
Amfterdam.
Heyman Jacobfs,
ende
Ruyfch Jans.
Gouwe.
Mr. Dirck, Penfionaris.
Van Rotterdam.
Jooft Janfs.

Item

Digitized by Google

ITem Sondaechs den 11. July voirſz, heeft myn Heere, van Aſſendelft my geſeyt dat die Eedelen nyet commen en ſouden, maer ſouden bouen ſchicken den vyftienden dach by den Staten van allen d'ander Landen tot Mechelen, verclaerden d'opinie van den Eedelen te weeſen, dat hemlieden het aduys van der Coninginne nyet an en ſtont, zoe verde anroerde die onderhoudeniſſe van twee duyſent Voetknechten ende duyſent Paerden, costende ter maent achtien duyſent Goudgulden. Eerſt want daer inne die Bende van den Paerden begreepen ſouden worden die nu by de Keyſerlicke Majeſteyt onderhoudt ende betaelt wordt. Ten tweden, de ſelfde ſouden mogen geleyt worden op ten Frontieren van Henegouwen, Artois, Vlaenderen, &c. tegens den Franchoiſen, ende als die Coninck toetast op dien Landen, zoe ſal die Heere van Gelre toetaſten op ten Frontieren van Hollant, die ongedefendeert ſouden blyuen, ende 't ſelfde dochte den Steden oick zoe dat zy daer inne accordeerden, ende dat men eerst ende alvoiren van der Coninginne weten moeſte, of Hollant ontſeyt ende oirloge angedaen worde by die van Oiſten ofte anderen, of dan die van Vlaenderen, Brabant, Zeelant, Oueryſelſche Steden, ende particulier Vaſalheeren, de ſelfde mede voir Vyanden ſouden willen achten, ende hemlieden verbieden alle communicatie ende conuerſatie van Coemenſcepe, 't welck de voirſz Landen tot noch toe nyet gedaen, mer onthouden hebben die Hollant ontſeyt hebben gehadt, als Lubeeck, Danſick, &c.

1535. 11. July.

Pag. 230.

Digitized by Google

1535. 11. July. &c. Indien zylieden verclaeren dat zy assisten-tie doen, ende den Ontseggers nyet toelaten en sullen, in dit geual, soe sullen die van Hollant hem vereenigen mitten anderen Lan-Landen, dat indien hemlieden enich particulier oirloge andoet, soe sullen zy der Keyserlicke Majesteyt subuenieren mit Beden ende andere Penningen, sulcx dat vuyt sijne Majesteyts naem hy den seluen Landen sal mogen defen-deren ende in heuren noot te baten commen. Weluerstaende dat den voirsz van Hollant by den Keyser deur subuentien van allen sijnen Landen van gelycken geschieden ende gebue-ren mach, want alle defentien ende oirlogen vuyt sijne Majesteyts naam ende van sijnder wegen gedaen moeten worden, als van 't Hooft, ende de subuentie van den Landen als Leeden van den Hoofde, &c. achteruolgende de re-denen by den Coninginne geallegeert, welcke redenen den voirsz van Hollant wel behaecht.

ITem ingeualle van uniuersale oirloge ende oploop van den Coninck van Vranckryck, Ingelant, Gelre, ende andere op allen den Landen van herwertsouer, en mochten die voirsz twee duysent Voetknechten ende duy-sent Paerden nyet helpen, maer soude van noo-de weesen (altyt gepresupponeert datter vo-caal unie ende eendracht van allen den Landen in de voirsz Dachuaert gemaect sal worden tot ontsicht van die Vyant souden willen worden) dat dan elck in het particulier den Keyserlicke Majesteyt souden subuenieren mit Gelde, om in sijnen name ende van sijnen wege gedefen-deert te worden by sulcke Capiteynen ende

Volck

Digitized by Google

Volck van oirloge als sijne Majesteyt den Landen van Vlaenderen, Artois, Limburch, Lutsemburch, Namen, Brabant, te wetene Louen ende Brussel sal hy bescermen mit hueren Penningen derwertsouer. Ende tegens Gelre sal sijne Majesteyt den Landen van Hollant mitten Quartieren van Antwerpen, 's Hartogenbosche, ende oick die van Vryeslandt, Oueryssel, ende Gestichten, mit heurlieder Penningen beschermen te Lande ende Watere, dewelcke van andere nature zyn, ende ander beschermenisse behouuen dan die voirsz Frontieren van Vranckryck. Ende *Zeelant* die geen Paertvolck en *behouft* moeten bescarmt worden *mit Scepen* te Watere, ende oick Voetvolck om de Steden te bewaren. Ende deese voirsz distincten van den Landen moet by der Coninginne beleyt worden in den name van den Keyserlicke Majesteyt. 1535, 11. Juli.

ITem als van in Hollant op te stellen thien of twaalf hondert Knechten tegens subbite inuasie, achteruolgende het Concept van den Stadthouder lest tot Haerlem voirgehouden; dat die van Dordrecht wel behaecht hadden zy gevolch, en behaecht den Eedelen noch anderen Steden nyet, ende soude een quaet toeuerlaet ende van quader consequentie zyn, om veele redenen geallegeert, ende zyn seer discordt om te vinden die Penningen van den onderhout genomen dat al goet ware, want enige willen 't bringen meest tot laste van den platte Lande, als die meest souden bescadicht worden, daer veel solutien ende opinien ter

Digitized by Google

1535. 11. July. contrarie zyn, andere na de Schiltale, ander *secundum æs & liberam*, 't welck 't platte Lant
Pag. 231. doet op heur Cornen, andere op te Leenmannen daer de groote Eedelen nyet af geuen en willen, ende vry af zyn by Previlegien, ende die cleynen Leenmannen wonen meest in den Steden, ende soude ongelick sijn die meer dan andere Ingesetenen te belasten, &c. welck disputatie een abyme es ende nyet practicabel, &c. Waeromme de meest Resolutie es eerst an de Stadthouder, ende na an de Coninginne te clagen d'armoede van den Lande, ende datter geen hooft of defentie in 't Lant en es, sulcx dat 't Lant opene staet, ende op eenen corten tydt ouervallen ende ganslicken vuytgeslegen mach worden by den Heere van Gelre, die commen mach in den Hage ende stryccken ongeschent vuyten Lande ouer al brandende, als geschiet es. Waeromme die Staten van Hollant haer Majesteyt ernstelicken versoucken sullen, ende oick an de Heere van Hoichstraten selue, dat hy als Stadthouder comme residerende in den Hage, of op ten Frontieren, by hem hebbende goede Cappiteynen, om in subyte noot mitten Raedt te defenderen het Lant, daer men haestelicken wel achtien hondert of twee duysent Knechten vinden sal, die men sal scicken by den Paerden van de Bende van myn Heere van Hoichstraten, dewelcke hy eerlicken tot sijn volle getal sal houden ende distribueren t'Utrecht, Renen, Amersfort ende andere Frontiere, gemerct deselue Bende by den Keyserlyke Majesteyt onderhouden ende betaelt worden, dat hy

hy qualicken min doen can alzoe sijne Maje-steyt die Beede ontfanct, om daer mede zyn Ondersaten te defenderen. Van gelycke te solliciteren die Bende van Buyren op te Frontieren van Brabant, &c. Oick te dencke op te Bende van Nassou, hoewel te duchten es dat die mitten anderen geleyt sullen worden in Vlaenderen, Artois, Henegouwen, &c. 1535. 11. July.

HIer mede zyn die Staten van Hollant getogen ter Dachuaert voirsz tot Mechelen den 15. July, om aldaer oick te verspreken op te Munte, ende wat Willem Goudt van den Renten gelost heeft.

WIllem Goudt heeft verclaert geenen last te hebben noch verbonden te zyn tot lossinge dan de drie duysent negen hondert ponden van de hondert duysent Croonen, ende de seventien hondert vyftich ponden mitte ordinaris Beede, verschynende anno 1535. en 1536., want d'ordinaris Beede al bescoet es, &c. Verclaringe van de ordinaris en extraordinaris Beden, die bescoet sijn sonder consente van den Staten.

1535. 15. *July.* Dachuaert generael van allen den Landen, bescreuen by der Coninginne tot Mechelen

Den 15. July anno 1535.

Ende waren GEDEPUTEERDENS

Van de Edelen.
Gerit van Poelgeest, ende Florys van Kyfhouck, Casteleyn ter Goude.

Pag. 232. *Van Dordrecht.*
Cornelis Oem, ende Bets.

Van Haerlem.
Jan Geertsz van Noerden, ende Mr. Lambrecht.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Mr. Willem, Pensionaris.

Van Amsterdam.
Herman Jacobs, ende Mr. Andries.

Vander Gouwe.
Gerit Jan Huygen, ende Mr. Dick, Pensionaris.

DIe van Vlaenderen hebben enige communicatie gehouden tot Gent ende groote zwaricheyt gemaeckt, zoe dat zy eerst tot Mechelen gecommen zyn den 25. July, bringende negatyf op ten drie pointen van der Dachuaert, als die Unie, onderhoudt van den Knechten ende Paerden, ende de geregeltheyt van der Munte. Waeromme de Coninginne hemlieden belast heeft andermael beter rapport te

te doene. Intsgelicx die Steden van Brabant gehoirt hebbende op ten voirsz drie poincten, d'opinien van den Prelaten ende Eedelen, hebben oick vertreck genomen. 1535. 15. July.

BInnen middelen tyden zyn die van Hollant tot diuersche stonden vergadert geweest, ende hebben haerlieder affscheyt van den Hage verclaert myn Heere van Hoichstraten; te weten dat zy tot ter Unie wel geneycht waren, zoe verde alle d'ander Landen ende Vasalheeren, Ouerysfel, &c. geloeuen wilden die van Hollant by te staen ende Vyanden te achten die van Oosten ofte anderen die hemlieden ontseggen ofte oirloge andoen souden willen, ende anders en waren zy nyet gelast. Als van Knechten ende Paerden t'onderhouden, en hadden zy geenen last om veel redenen in den Hage geallegeert, oick en wast van geenen noode, alsoe daer nu geen oirloge en was. Ende of 't oirloge worde, in dien geualle, ende die Unie voirsz gemaect zynde, souden die van Hollant daer op bescreuen zynde, heuren last inbrengen ende doen naer heure scamele vermogen als getrouwe Ondersaten. Ten derden van der munten, hadden die Waerdyns ouergegeuen allen den Staten een Concept van te munten een Croone ofte Penninck van ses en dertich stuuers, 't welck een nyeuw facit was, daer op sy eerst souden moeten doen rapport.

VErsochten voirts dat myn Heere wilde commen resideren ende zyn Bende leggen op ten Frontieren, om te voirsien mit enige

 Knech-

1535. 15 July. Knechten die men ter noot an ſoude mogen nemen tegens ſubyte inuaſie, ende te ſolliciteren dat die Bende van Naſſou ende Buyren oick deur beuel van der Coninginne mochten geleyt worden tot defentie van Brabant ende Hollant. Ende dat hy naerſtichhyt doen wilde dat de Comenſcap cours mochte hebben ooſtwaerts; Op welck verſouck hy belooft heeft te volcommen nae zyn vermogen, ende of hy ſelue nyet reſideren en mochte, ſoude een van ſijn Neuen ſtellen in ſyn plaetſe. Van welcke antwoirde die van Hollant te vreeden zyn geweest.

1. Augusty. OP ten eerſten dach van Auguſto, zyn die van Vlaenderen wederomme gecommen, Pag. 233. ende by de Heere van Palerme gevraecht zynde in 't heymelicken van heuren last, ſeyden dat zy geenen anderen last en hadden dan te voiren. Begeerende dat de Coninginne daer mede te vreden ſyn wilde, ende hemlieden laten ongemoeyt, op dat zy geen arger antwoirde en gecrege, als my in 't ſecreet by Mr. Lenart geſeyt es.

2. Augusty. ITem 's Maendaech den 2. Auguſti, heeft de Coninginne die Staten van allen den Landen in 't Hof doen vergaderen 's morgens voir ſes vuyren, ende heeft elck Lant apart gehoirt, ſonder te obſerueren ordere. Die van Brabant ende Hollant ſijn die leſten geweest, ter preſentie van de Heeren van Buyren, Bergen, Beueren, ende die van der Finantie ende ſecreten Raet, aldaer wy onſen last als voirſz

ſtaet

ſtaet mit goeder manieren hebben verhaelt op 't lanckſte ende eerlickſte, zoe dat haer Majeſteyt ons bedanckt heeft, ſeggende dat zy den Keyſerlicke Majeſteyt goet raport ouerſcryuen, ende ſorge in de ſake van Ooſten dragen ſal. 1535. 2. Auguſty.

NA middage zyn alle die Staten wederomme in 't Hof op te Cappelle vergadert, ende de Coninginne verſelſcapt mit den Heeren voirſz, heeft by monde van den Byſcop van Palerme doen ſeggen, dat zy elck Lant apart gehoirt hadde, ende nyet anders verſtaen en conde, dan dat zy allegader conſenteerden in der Unie ende eendrachticheyt, daer af zy hemlieden bedanckte, ende den Keyſerlicke Majeſteyt af aduerteren ſoude, biddende ende verſoukende van ſynentwegen, dat de voirſz Landen in 't ſelfde propooſt wilden blyuen conſtant ende volherdich, als zy hoopte ende nyet en twyffelde dat zy blyuen ſouden.

ALs van der Munten, hadde haer diligentie gedaen ende noch doen ſoude om te hoiren het aduys van den experſten ende best verſtaende op ter Munten in allen den Landen van herwertsouer, om dan te maken een goede concluſie, datter geregeltheyt ſyn mochte tot eere van den Keyſer, ende weluaert van den Landen. Sonder enige mentie te maken van den Luyden van oirloge, want zy apart genoch hadde doen ſeggen dat haer meninge noyt geweeſt en hadde eenich Volck op te ſtellen dan in der noot, den Staten dan daer op ge-

Die Coninck en es in der Vergaderinge nyet gecommen, zoe maer die twee Coninginnen ende de Dochter van Denemercken toecommende Huysvrou.

1535. gehoirt zynde, &c. Ende daer mede es haer Genade den seluen auent gereyst naer Brussele, om haer gereet te maken om op te Dachuaert van Camersys te weesen den 12. Augusty, by der Coninck ende Coninginne van Vranckryck. Godt geue daer zyn Godtlicke genade datter wat goets getracteert moet worden.

2. Augusty we van de Palsgraue vergadert zyn geweest om malcanderen te congratuleren.

DEn derden Augusty dat es 's anderendaechs, sijn die Gedeputeerden gescheyden, die Wagens gecrygen conden om 't groot gelt, ende ick den vierden om 't groet Gelt, ende ben t'huys gecommen den 6. Augusty, ende hebbe gaens ende comens gereyst twee nachten makende seven en twintich dagen, want ick de Wagen om groot Geldt huyren moeste.

Pag. 234.

Dachuaert in den Hage

21. Octob.

Donderdaechs den 21. October anno 1535.

P R Æ S E N T E N.

Van Dordrecht.
Mr. Jooft Bets.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Meester Willem, Pensionaris.

Amsterdam.
Goes Jansſ, ende Mr. Andries.
Gouwe.
Mr. Dirck, Pensionaris.

Die

Digitized by Google

Die Gedeputeerden hebben eendrachtelicken, behaluen Haerlem, gesloten dat men dat Placcaet gecommen van Gendt, by den welcken verboden wordt geenrehande Coren ofte Graenen te transporteren vuyten Landen van herwertsouer in anderen vreempde Landen, mit meer Articulen van voircoop ten platten Landen, &c. ophouden ende nyet publiceren en soude laten, om veel redenen die zy den Raedt mondelinge verthoent ende my in Gescrifte doen stellen hebben, tegens die compste van myn Heere van Assendelft, den welcken ick dat geleuert hebbe gehadt. Ende Jan van Scaege Burgemeester van Haerlem es by my geweest 's Maendaechs den 25. der seluer maent, ende heeft my geseyt, dat deselue Stadt haer conformeert mitten andere vyfue.

1535. 21. Octob. Van Cooren ende Graene, nyet vuyten Lande te voeren.

ENde alzoe Bets, van Eynde, ende Mr. Dirck mit Gerit Dammass van der Gouwe aldaer waren, zoe es by myn Heere van Assendelft, Mr. Vincent ende den Raedt gesloten, mogelick tot versouck van den voirsz Gedeputeerden, dat ick terstondt volgen soude Mr. Vincent voirsz, omme te solliciteren geregeltheyt in der Munten. Ende sloten oick dat ick seluer mit my soude nemen den Brief van den Raedt roerende den Munte ende het voirsz Placaet, op dat de besloten Brieuen nyet achter rugge gesmaect ende soude worden, ende die saken verslapt, die zeer nootlicken zyn, daer toe ick my refereere.

Digitized by Google

1535. 21. Octob. INtsgeliex laste myn Heere van Assendelft an te spreken onderwege die Heere van Hoichstraten, om syn hulpe in de voirsz saken, ende hem te vermanen van Utrecht t'annexeren an Hollant, daer af des Keyserlicke Majesteyts Octroy in sijnen handen es.

OP den voirsz Maendach, zyn Mr. Huge van Eynde ende die voirsz vander Goude, na dat zy mit my gegeeten hadden, geresolueert van nyeus te compromitteren de questie mitten Procureur Generael ende Bekestayn, Welcke Procureur Generael zy in myn absentie gesproken hebben, die wel te vreden souden zyn mitte twee Arbyters, sonder in de stede van Sandelin ander te eligeren, ende Mr. Dirck soude sien of hy Lieuen Geertss mochte brengen tot cessie van heur actie; ende Mr. Huge wilde maken een Concept van 't gundt dat mitten Procureur Generael op te Rekencamer versproken hadde geweest anno 1529., Pag. 235. om ons Luyden te beleyden mit die van de Rekencamer by forme van Certificatie, achteruolgende een Acte die ick in myn Register vinde, den voirscreuen van der Goude gegeuen te hebben, daer toe ick my refereere, &c.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert gehouden in den Hage 1535. 29. Nov.

Den 29. Nouembris anno 1535.

om te hoiren myn raport dat ick mitter Coninginne in de ſake van de publicatie van den Placcaten roerende het vuytvoeren van den Coren hadde gedaen tot Bruſſel, daeromme ick alleen hadde geweeſt.

PRÆSENTIBUS.

Van Dordrecht.
Mr. Jooſt Bets.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht.
Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Mr. Willem, Penſionaris.

Van Amſterdam.
Mr. Jan Ting, Burgemeeſter,
Vander Gouwe.
Mr. Dirck.
Horen.
Henrick Dircx, Burgemeeſter.

Die Gedeputeerden hebbende verſtaen dat onſe G. Vrouwe de Coninginne beſloten Brieuen hadde geſcreuen an den Officieren van Dordrecht ende Amſterdam, interdicerende op grote peynen geen vreempt Cooren te laten voeren in vreempde Landen, ende dat onderwege reyſende naer Namen deur importune ſollicitatie van enige die 't Lant van Hollant nyet en beminnen, nyet tegenſtaende haare Majeſteyt my belooft hadde te geuen goede antwoirt, als breder blycken mach by de Inſtructie hier op gemaect. Soe hebben die Stede

1535. de gedeputeert tot my Mr. Jooſt Bets, Mr.
29. Nov. Willem Penſionaris van Leyden, een van Amſterdam, ende Henrick Dircx van Hoiren, hem wel verſtaende op te Zeylaige en Negociatie van ooſten, ende dit op coſten van den Landen. Op 's anderendachs te weten den laetſten Nouembris, op St. Andries dach, es de Heere van Aſſendelft t'huys gecommen van ſijn affairen, ende geſien hebbende onſe Inſtructie, heeft den Raedt andermael geſcreuen an de Coninginne ende Hoichſtraten, ende docht den Raet dat elck van den Steden een ſoude ſcicken alzoe het een ſake van importantie es, roerende voirgaende Ordonnancien van de Keyſerlicke Majeſteyt. Maer alſoe het ſcheen dat ſoude beſtaen te vrieſen, zoe ſyn die voirſz van Haerlem, Delft ende der Goude thuys gebleuen, ende Mr. Dirck van der Goude es mit ſyn Burgemeeſter na Kersmiſſe gecommen, beſcreuen zynde tegens die van Schoonhouen, roerende heur Marcten, &c. Ende van Amſterdam zyn beyde mit my gereyst, thuys geweest hebbende eenen dach. Ende nyet tegenſtaende groote ſollicitatie mit hulpe van Hoichſtraten die den 14. Decembris quaem, na dat wy audiencie ende priuée communicatie in abſentie van der Coninginne hadden gehadt, ende oick preſent weeſende de Coninginne den 5. January, zoe en hebben wy geen ander affcheyt konnen gecrygen, dan zyn ons ſekere middelen by Geſcrifte gegeuen om te raporteren, tenderende tot Congiegelt, om mede te betalen die regardt ſouden hebben op 't vuytvoeren van alderley Coren, op dat 't

Pag. 236.

Digitized by Google

Coren van desen Landen, onder decxel van 't vreempt Coren, nyet en sonde worden vuytgevoert, of t'employeren tot profyt van den Keyserlicke Majesteyt, als breder blyct by de antwoirt op te selue middelen gescreuen, daer van hier naer volcht op te Dachuaert van den vyfsten February anno 1535. *stilo Hollandiæ*, daer toe ick my refereere om der cortheyt wille. 1535. 29. Nov.

ITem op dat pas hebbe ick by beueel van den voirsz. die tot Brussel geweest zyn, belooft myn Heere van Molembais twee hondert Wa: gescoten om onse saken te vorderen.

Dachuaert gehouden by den Staten in den Hage op 't uytvoeren van den Coren.

Den 5. February anno 1536. stilo Hollandiæ. 5. Febr.

P R Æ S E N T I B U S.

Van de Edelen.
Die Heeren van Assendelft,
ende
Poelgeest.

Van Dordrecht.
Ans van Thol,
ende
Bets.

Van Haerlem.
Jan van Schagen,
Bekestayn,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.
Gerit Vrancken,
ende
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Mr. Willem Doctoir,

en-

1535. 5. Febr.

ende
Dirck Anthonis, Tresorier.
Van Amsterdam.
Jan Tering Doctoir, Henrick Pieterss,
ende
Mr. Andries.

Gouwe.
Mr. Dirck, Pensionaris.
Van Rotterdam.
Joost Jans, Burgemeester.
Schiedam.
Claes de Secretaris.
Hoorn.
Heyndrick Dircx.

OP huyden hebbe ick sommierlick mit monde gedaen raport van 't gundt dat Mr. Joost Bets, Mr. Willem Pensionaris van Leyden, Mr. Andries ende Doctoir Ting van Amsterdam, Henrick Dircx Burgemeester van Hoiren, Gecommitteerden tot myn, ende Mr. Dirck van der Goude die na quaem, gebesongneert hadden mitte Coninginne roerende dat vuytvoeren van den vreemde Coren te mogen voeren vuyten Landen van Hollant in anderen
Pag. 237. vreemde Landen. Ende omme te ontslaen die Scippers van Dordrecht ende Coopluyden van Amsterdam, die heur Scip ende Coren tot Dunkerk gearresteert was by den Balliu, contenderende tot confiscatie, om dat zy 't voirsz Coren hadden willen voeren in Engelant, alzoe sy van geen Placcaten nochte verboden en wisten, ende by storm van Weder aldaer gearrivueert waren. Intsgelicx van den middelen voir expedient by de Coninginne voirtgestelt om te raporteren, ende dat binnen middelen tyde geen Coren vuyt en soude worden gevoert. Op welck expedient by Gescrifte gestelt

Digitized by Google

ſtelt es die antwoirt van den voirſz Staten, ende es geconcludeert ſulcx ouer te geuen der Coninginne by Geſcrifte, daer by vougende datter dertich Scepen tot Bremen ſyn om te vaeren in Engelant, die in Hollant gecommen ſouden hebben gehadt, ten ware dat zy gehoirt hadden van den voirſz Placcaten ende Congiegelt, &c. Ende de voirſz Gedeputeerden hebben geſloten dat men 't ſelfde Geſcrift ouergeuen ende 't recht van den Lande voirſtaen ſal dat zy mogen blyuen in heur oude poſſeſſie, gewoonten ende Octroy van de Keyſerlicke Majeſteyt te mogen varen ſonder Congie of ander Impoſten, ende of men enige Vrunden maken ende propyne geuen moeſten, 't ſeluen willen zy nyet geſpaert hebben; daeromme ſy concludeerden den Aduocaet elck van den ſes groote Steden te geuen op rekeninge thien ponden grooten Vlaems, als men beuinden ſal by myn Rekeninge wie betaelt heeft, ende watter vuytgegeuen es by aduyſe van den Gedeputeerden tot my gevoucht, te weteñen Mr. Jooſt Bets, van den Eedelen, G. van Poelgeeſt, Mr. Andries, ende mit hem es gecommen die voirſz Doctoir, ende die van Haerlem ſouden een ſeynden, dat zy nyet en hebben gedaen, Henrick Dircx Burgemeeſter van Hoiren was gedeputeert, maer dede namaels ſyn excuſatie, ende Mr. Dirck van der Goude es oick gecommen die altyt by den voirſz Gedeputeerden es geweeſt, hoewel hy nyet en was gedeputeert, ende es ons oirboirlicken geweeſt. 1533. 5. Febr.

Item

1535. 5. Febr. Ommeslach van den Lande.

ITem op huyden es geconsenteert te maken den ommeslach van den Lande, daer van ick den Rentmeester Crispyn hebbe geaduerteert, om die te maken ende den Steden ouer te seynden na ouder costumen.

Clachten ouer den Tollenaers.

ITem die Steden van Delf, Leyden, der Gouде, Rotterdam, Schiedam, ende andere, die hem beclaegen van den Tollenaers tot Gorchum, Schoonhouen ende andere, sijn by den Heere van Assendelft ende van de Rekencamer op te selfde Camere gehoirt, ende heur differenten alzoe die diuersch waren, ende Partyen verleken, dan op enige poincten die sy sullen raporteren.

12. Febr. PRÆSENTEN, Gerit van Poelgeest van den Eedelen wegen. Mr. Jooft Bets. Mr. Jan Ting Doctoir van Amsterdam. Mr. Andries, ende Mr. Dirck van der Goude.

OP ten 12. February comende tot Mechelen, hebbe ick van enige secrete goede Vrienden vernomen, dat Nigri ende Schore mit Brieuen van Credentie van der Coninginne, gesolliciteert by den Treforier Generael Ruffault, gesonden zyn geweest an den President ende Raedtsluyden van den grooten Raedt tot Mechelen, om te hebben heurlieder raedt ende aduys op het vuytvoeren van den vremde Coren, ende van den Coren in den Landen van herwertsouer gewassen. Contenderende dat de Keyserlicke Majesteyt wel gefondeert es te ordonneren sekere Commissarissen op allen Hauenen ende Plaetsen hebbende toesicht, dat onder decxel van den liberté gepretendeert by die van Hollant, geen Coren in den Landen van herwertsouer gewassen, gemenget ende vuyt desen Landen geuoert ofte getransporteert

Pag. 238.

en

en souden worden in andere vreemde Landen. 1535.
Welcke Commissarissen voir heuren arbeyt sou- 12. *Febr.*
den hebben van elck last vreempt Corens Ter- Roerende
we achtien stuuers, ende Rogge, &c. naer het vuyt-
aduenant, als gespecificeert staet in 't concept voeren van
of expedient ons gegeuen om te raporteren. den Coren.
Ten tweeden, dat men geen Coren of Granen gewassen in desen Landen, of den Ryn afcommende, simpliciter vuyt en soude mogen voeren in anderen Landen, sonder expres consent van der Coninginne; daer van men soude betaelen voir 't recht van den Keyser Congiegeldt of nyeuwe Impost, &c. Ende die voirsz Præsident ende veele van den Raetsheeren van deeser *saken* nyet verstaende, dochte dat 't voirsz voirstel zeer redelicken was, ende dat alzoe behoirde te geschien tot weluaert van den gemeenen Volcke, om te scuwen dieren tydt, ende omme den Keyserlicke Majesteyt te houden in syn preeminentie, auctoriteyt ende recht, achteruolgende d'exceptie in 't Octroy by de Keyserlicke Majesteyt in den jaare 1531. gestelt. Maer die Procureur Generael die de voirsz sake in den jaare 1531. deur Instructie van den voirsz Treforiet beleet hadde, heeft dat interest van den Lande van Hollant ('t welck tot geheele ruyne commen soude) in 't lange verhaelt, ende oick het grote quaet dat by den opstellen van den voirsz nyeuwicheden soude mogen commen: insgelicx synder enige geweest van den Raede die 't Lant van Hollant kennen, ende dickwyl van der saken gehoirt ende oick heur aduys gegeuen hadden in den voirsz jaere van 1531. waeromme zy in den

 sa-

1555. saken discordt waren, ende nyet eyntelicken
12. *Febr.* geconcludeert hebben gehadt.

15. *Febr.* OP ten 15. der voirsz maent, hebben die voirsz Gedeputeerden heur antwoirt op 't voirsz expedient gecorrigeert by aduyse van den Vrunden, ende oick wat geaddeert, ende der Coninginne in Persone ouergegeuen, die de selfde antwoirde gegeuen heeft myn Heere van Palerme, om te visiteren ende te raporteren. Maer alzoe Nigri ende Schore absent tot Mechelen waren, zoe en heeft men ons geen antwoirde gegeuen, nyet tegenstaende dat die Heere van Hoichstraten de saake in deliberatie van Raede, ter presentie vander Coninginne hadde doen proponeren, aldaer present waren die Heere van den opppersten Raedt, geheten l'Estat, als de Heeren van Nassou, Hoichstraten, Buyren, Bergen, Beueren, Palerme ende Mr. Vincent, die voir 't Lant van Hollant hertelicken geweest, ende uterlicken geinformeert zyn geweest tegens den anderen, als de Heeren van Molenbais, Russault, Erasmes, Heere van Winge, Nigri ende Scoren, die hen zeer partilicken tegens Hollant verthoent hebben gehadt. Die Heeren de Hertoge ende Simpi hebben geuacilleert, om dat zy seyden Hollant nyet te kennen noch den train van der Comenscip.

23. *Febr.* OP ten 23. February voirsz, die voirsz Nigri ende Schoren gecommen zynde, es de voirsz sake weder op een nyeu gedebatteert ter presentie van der Coninginne, aldaer die remons

monstrantie ende antwoirt van Hollant in 't lan- 1533.
ge gelesen es geweest, ende die voirsz Nigri 13. Febr.
ende Scoren hebben veele persuasie gedaen om
de selfde te wederleggen ende te brengen tot- Pag. 239.
ten Congiegelde van het Coren in desen Landen gewassen ende commende van bouen vuyten Landen van Gulick, Cleue, Gelre, ende andere an den Ryn, &c. seggende dat die van eender naturen souden zyn. Ende van het Oosterſche Coren soudt men mogen vuytvoeren, mits betalende den Gecommitteerden tot ten toesien als voiren geseyt es, gemerct de Keyserlicke Majesteyt zyn preeminence hoocheyt ende recht in 't voirsz jaer van 1531. gereserueert heeft gehadt. Daer op die Heere van Palerme seyde dat de Keyserlicke Majesteyt zyn Octroy ofte Sententie van 1531. den van Hollant hadde gegeuen simpelicken sonder enige limitatie, maer dat den Tresorier seluer de clausule van reseruatie daer inne gestelt hadde, 't welck die voirsz Heeren hoorende, hebben dat geuat tot voirdeele van 't Lant van Hollant, ende seyden dat zy 't Lant bad kenden dan den Tresorier Ruffault mitten voirscreuen Geleerden, ende allen die ter contrarie wilden seggen, ende en soude nimmermeer lyden dat men 't voirsz Lant sulck ongelick, ende den Keyserlicke Majesteyt sulcken schande ende scade doen soude, ende keuen den geheelen dach lanck tegens den anderen tot iniurierens toe; 't welck die Coninginne hoorende, seyde voir expedient, dat men den Keyserlicke Majesteyt soude aduerteren, om te weten synder Majesteyts geliefsten. Daer

Digitized by Google

1535. 23. *Febr.* op die voirſz Heeren ſeyden, dat zy eerſt ſien ende leſen wilden 't gunt dat men ſcryuen ſoude, ende wilden dat men elcx opinie ſoude ſetten by goede ſpecificatie, ende den redenen by hemluyden geallegeert, of anders ſouden ſy ſeluer ſcryuen an den Keyſer, ende toegen dat ſy meer die eere ende weluaert van den Keyſerlicke Majeſteyt ende ſynen Landen ſochten, dan die deſe nyeuwicheyt voirt hebben geſtelt.

24. *Febr.* OP ten 24. der voirſz maent, myn Heere van Naſſau weſende in ſyn Logys gelaerſt ende geſpoert om te reyſen, zyn by hem gecommen die Heeren van Molenbais ende van Wingen, ende oirlof genomen hebbende, es tot onſer begeerten by hem getreden die Heere van Sart, begerende voir die van Hollant te ſpreken, ende myn Heere heeft die beyden geroupen ende geſeyt dat zy de van Hollant ſoude tracteren achteruolgende d'opinie van den meeſten deel van den voirſz grooten Heeren, of hy ſoude thoonen dat hem leet ware, want hy wel verſtaen conde dat dit het voirtſtel ende wangunſte was van Ruffault, die men ſeyde dat hy de ghifte hadde van den Keyſerlicke Majeſteyt al wat van den Congiegelde ſoude commen, daeromme hy partielick was in de ſake, ende mitten incommen Vrunden mochte maken, om deſe ſake te ſuſtineren. ſomma daer es vuytte monde geſproken.

25. *Febr.* OP ten 25. der voirſz maent February, te wetene op St. Mathys dach, 't welck was

ſan-

Digitized by Google

ſanderen daechs naer 't vertreck van myn Heere van Naſſau, ſoe es die Coninginne geweeſt in den Raedt, aldaer haer raport gedaen es geweeſt van elcx opinie, ende geſeyt dat die Heeren voirſz heure opinien ſuſtineren ende ſelfs an den Keyſer ſcryuen wilden, ten ware dat de Coninginne den Audiencier dede ſcryuen elcx opinie ende dat den Brief eerſt henlieden verthoont worde, eer men die ſoude ſeynden an den Keyſerlycke Majeſteyt, want die voirſz Heeren ſeyden vuyte monde, dat die ſcriftelicke remonſtrantie by den Gedeputeerden overgelevert warachtich ende hemlieden kennelicken was, ende noch meer intereſt den Keyſer ende ſynen Landen opcomen ſoude indien men Congiegelt ofte Impoſt ſtelde op 't vrempt Coren in deeſe Landen nyet gewasſen; ende geheuchde hemlieden oick wel dat de Keyſerlicke Majeſteyt in den jare 1531. die van Hollant dat Octroy ſimpliciter gegeuen hadde, ſonder exceptie ofte wederſeggen. Ende dat deſelue exceptie by den Treſorier Generael Ruffault in Octroy geſtelt hadde geweeſt, als myn Heere van Palerme geſeyt ende geconfeſſeert hadde in preſentie van den ſeluen Treſorier, die geen neen daer tegens en conde geſeggen, waeromme die Coninginne geconcludeert heeft achteruolgende den meesten hoep die voir Hollant hebben geopineert, die bouen geſcreuen ſtaen. Ende daer mede es de Coninginne geſcheyden vuyt den Raedt, ende heeft gelaſt myn Heere van Palerme ons Gedeputeerden te geuen antwoirde ter preſentie van den anderen Heeren die in de Raetcamer

1535.
25. *Febr.*
Pag. 240.

1535. 25. *Febr.* mer bleuen, te weetene die Heeren van Buyren, Bergen, Beueren, Hoichstraten die voir ons syn geweest. Molenbais, Ruffault, Nigri, Scoren ende Wingen die tegens ons zyn geweest.

Appoinctemente. ENde seyde de voirsz Biscop van Palerme dese woerden: die Coninginne heeft op uliedens remonstrantien ende den redenen van dien rypelicken gelet ende gesloten den Keyserlicke Majesteyt van als t'aduerteren, ende haer Majesteyts meninge en es nyet ulieden te prejudiceren, ende es te vreden dat ghy mit den Coren vaert naer ouder gewoonten, als ghylieden tot noch toe hebt geuseert. Ick hebbe haer Majesteyt gedanct ende allen den voirsz Heeren die daer present waren in den name van den geene die mit my aldaer gedeputeert waren van 's Landts wegen, als Gerit van Poelgeest, Mr. Jooft Bets, Mr. Jan Teeringe, Burgemeester van Amsterdam, Mr. Andries, ende Mr. Dirck van der Goude. Palerme presenteerde Acte van 't voirsz Appoinctement te geuen of besloten Brieuen. Maer die voirsz Gedeputeerden vonden in heuren Raedt dat zy des geen en begeerden, op datter nyet anders gescreuen en soude worden, dan by monde gepronunchieert was, elck soude thuys wel gelooft zyn; daer na hebben wy elck in 't particulier de Heeren gedanct ende gepresenteert

Propyne. als hier naer volcht; Nassau ende Hoichstraten elck vier hondert Wagescots, Bergen ende Molenbais elcx twee hondert, facit twaalf hondert Wagescots, de Heere van Buyren twee hon-

hondert carolus guldens, Palerme ende Mr. 1535.
Vincent elcx hondert philips guldens, Meesters Jan Brielis ende Lenart Hardinck elcx vyftich carolus guldens, Nigri ende Score en wilden geen gelt nemen voir heurlieder rapportgelt, waeromme geconcludeert es elcx te seynden twee goede Amen Rynsche Wyn; blykende by een Cedulle by ons allen onderteyckent in forme van ordonnantie die hy betalen ende volcomen sal dat hem in syn reekeninge strecken sal in den ommeslach van den Landen by den Staten geconsenteert te doene op ten vyfsten February voirsz in den Hage, &c. 25. Febr.

OP ten 28. February voirsz, 's Maandach in de Vastelauont zyn wy gelyckelicken gescheyden van Brussel, ende commende 's middachs tot Mechelen, zoe syn daer gecommen Cornelis Buyck, ende Jacob Pietersz van Amsterdam, Burgemeesteren, seggende dat de Hertoge van Holsten mit hondert ende t'sestich Paerden ryckelicken geaccoutreert, hen seggende Coninck van Denemercken gecommen was binnen Hamburch, ende dat die van Lubeeck, mit hem getracteert ende heur Appoinctement gemaect hadden dat sy hebben souden Gotlant ende Bordenholm, ende dat men toesien moesten dat Coppenhauen ende den Elboge mochten gevictuailleert ende de Knechten betaelt worden, ende dat de Keyserlicke Majesteyt de Sonde eerst innenemen moeste om Heere van der Zee te wesen, of anders de Palsgraue en soude nemmermeer in 't Ryck commen, mit meer inconuenienten. Begerende 28. Febr. Pag. 241.

 de

Digitized by Google

1555. 28. Febr. de dat wy gelyckelicken mit hem wederomme tot Brussel wilden reysen om der Coninginne t'aduerteren, &c. Die opinien waren van den voirsz Gedeputeerden dat ick ende de voirsz Doctoir ende Mr. Andries mit hemlieden souden wederomme varen, ende van 's Landts wegen hemlieden assisteren ende 't best doen. Die Heere van Hoichstraten begeerden dertich Scepen geleent te hebben, de Keyser souder Volck opleggen om den voirsz Steden t'ontsetten ende te victuailleren; waar op wy verclaerden geenen last te hebben. Scheperus heeft deese sake zeer benaerstticht an de Coninginne. Ende alzoe wy begeerden te reysen, zoe seyde ons Hoichstraten dat de Coninginne van den Grauen van Nyeuuaer, Montfort, Rennenburch ende Mr. Godtscalck Ambassaten gesonden an den Landtgrave, Sassen, Brandenburch, ende an andere Heeren ende Steden van Oosten, verwachtede antwoirt wat sy in deese sake tot voirdeel van den Keyser ofte Paltsgraue gebesongneert mochten hebben, daer na sy haer soude reguleren, ende de saken oostwaerts anstellen ten fyne voirsz, 't welck men noch voir Paesschen wel vernemen soude. Ick ben t'huys gecommen den 7. Marty, ende ick reysde vuyt den 9. February, makende acht en twintich gehele dagen, maer alzoe ick extraordinaris costen van ouer eysch, en by nagte te ryzen, hebbe ick gehadt, zoe hebbe ick in myn Rekeninge gestelt drie en dertich dagen, want de Procureur Generaal ende Mr. Geleyn, die van 't Raedtswegen in desen tydt tot Brussel zyn geweest, veel meer

meer dagen geftelt hebben dan vuyt geweeft, om dat zy in pericle als ick ouer Yfch zyn gereyft, 1535. 28. Febr.

Dachuaert befcreuen in den Hage van wegen der Coninginne, ende gehouden

Vrydachs den 7. Aprilis anno 1535. ftilo Hollandiæ, voir Palmendach. 7. Aprilis.

P R Æ S E N T E N

Van de Edelen,
Myn Heere Jan van Duvoirde,
ende
Willem van Alckma, Ridderen,
Florys van Kyfhouck, Cafteleyn ter Goude,
Gerit van Poelgeeft,
ende
Adam Verduyn.
Van Dordreght.
Mr. Willem Stoop,
ende
Cornelis Oem.
Van Haerlem.
Jan Heere van Scage, Burgemeefter,

ende
Mr. Lambrecht, Secretaris.
Delft. Pag. 242.
Jan Sasbout,
ende
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Gerit Boeckels,
ende
Secretaris Jacob Deymanfz.
Van Amfterdam.
Cornelis Buyck,
ende
Mr. Andries.
Vander Gouwe.
Mr. Dirck, Penfionaris.

Digitized by Google

1535. 7. Aprilis.

Van Rotterdam.
Joost Jansſ, Burgemeeſter.
Hooren.
Gerit Brant Dirck.
Van Enckhuyſen.
Die Burgemeeſter.

Van Edam.
Mr. Jan, Penſionaris.
Munnickendam.
De Burgemeeſter, ende
Ander, &c.

OP huyden den 7. Aprilis voirſz myn Heere van Hoichſtraten 's daechs te voiren gearriueert zynde, heeft den Staten verthoont eenen beſloten Brief van Credentie, geſcreuen tot Gendt den 30. Marty, houdende op myn Heere voirſz, den Heere van Aſſendelft, ende Mr. Vincent Cornelis Treſorier, of op twee van drien; ende alzoe deſelue Mr. Vincent nyet preſent en was, zoe heeft de voirſz Aſſendelft geproponeert van wegen der Conninginne als Gouuernante in de name van de Keyſerlicke Majeſteyt, hoe dat de Hertoge van Holſten heeft begonst te tracteren mit die van Lubeeck ende huere Gealligeerde, in meninge die Grane van Oldenburch te verdryuen vuyt Coppenhauen, ende hem ſelue Coninck te maken van Denemercken, in welcken geualle het ſelfde geſchiede, die van Lubeeck geheelicken commen ſouden tot heure intentie ofte meeninge, daer toe zy gecontendeert ende altyt ouer lange jaren om gearbeyt hebben, daer deure deeſe Landen, ſonderlinge Hollant, 't welck geſondeert es op te Zeylage ende Ooſterſche Vaert, geheelicken daer van verſteeken ſouden zyn tot eewigen dagen, dat nyet recuperabel en ware, die Scepen ſouden vergaen,

gaen, die Boetsgesellen sullen vertrecken in anderen vremde Landen, 't Lant sal van Volck gespolieert worden, ende in enige Quartieren onbewoont blyuen; die Draperien van Hollant daer de Steden by staen ende heure lasten mede veruallen, die men oistwaerts plach te gebruyken, sullen oick vergaen, mit meer inconuenienten; 't welck de Keyserlicke Majesteyt bemerckende, tot conseruatie van synen Landen van Hollant ende andere, zyn Nichte Dochter van Coninck Cristierne, ende synder Suster zyn Huysvrouwe gehylicht heeft an Frederick Palsgraue, om dat deselue Palsgraue 't voirsz Ryck van Denemercken soude conquesteren, als de naste Erfgename in 't voirsz Ryck, daer toe syne Majesteyt hem alle hulp ende bystant doen wilt. Maer alzoe syne Majesteyt verde van Huys es, ende groote affairen onder handen heeft, zoe es zyn begeren ende oick van der Coninginne voirsz, dat die Staten van Hollant dese sake ter herten nemen, ende heure schade willen helpen scutten, mits dat sy sullen toemaken ter oirloge vyf en twintich grote Scepen, ende acht of tien geboeyde Scepen, gefurneert mit Gescut ende dobbel Equippaige van Boetsgesellen, Styerluyden, ende voir den seluen die Scepen priuanderen van Broot, Bier ende andere Victuaillen, tot dat sy des Palsgrauen Knechten tot ses of acht duysent toe, tot Coppenhagen gebracht sullen hebben, daer voir die Palsgraue Victaille bescicken, ende hemlieden van als onderhouden ende betaelen sal, zoe dat dan de Scepen sullen mogen deur de Sonde vaeren of wederomme keeren als 't hem-

1535. 7. Aprilis.

Pag. 242.

Digitized by Google

1535. hemlieden gelieuen. Ende alzoe die Knechten
7. Aprills. angenomen ende op commende wege zyn, die nyet goet en waren lange in 't Lant hier te houden. Soe versochten die voirsz Heere Commissarissen in den name als voiren, een corte goede vruchtbare antwoirde, ende dat die Gedeputeerden op als rypelick wilden letten.

OP welcken eysch die Gedeputeerden van den Staten, na corte deliberatie, hebben my heuren Aduocaet doen seggen dat zy nyet gelast gecommen en waren om te antwoirden, ende en hadden oick geen hoope dat zy yet goedts (doende raport) souden mogen verweruen in den heuren, alzoe deesen eysch generael ende seer confuys was, ende daer deur commen souden in oirloge, die men soude seggen te wesen d'oirloge van Hollant, ende die Comenscepe soude gaen in Brabant, Vlaenderen, Zeelant ende andere Landen, ende en ware de scade ende costen nyet t'estimeren, indien enige Scepen achterbleuen, of zeer lange d'oirloge duerde, daer geen verclaringe af gedaen wort wien dat dragen soude. Begerende daeromme hier van ongemoeyt te blyuen gelycken andere Landen, ende dat de Keyserlicke Majesteyt, ofte Palsgraue die oirlogen wilt, hem seluen van Scepen, Gescut, Boetsgesellen, Sciperen ende Victuuaillen voirsien willen. Begerende oick dat men belette die Knechten te commen hier in 't Lant, want zy 't selfde geheelicken verderuen souden, als men gesien heeft van de voirsz Coninck Cristierne ende synen Knechten, die meer scaden gedaen heb-

hebben anno 1531. dan die Beede ordinaris 1535.
bedragen mach, ende behoirde dese ſake anders beleyt geweeſt hebben, eer men die voirſz Knechten an hadde genomen, indien zy anders angenomen zyn, des zy hoopen neen. 7. Aprilis.

DAer op die voirſz Commiſſariſſen repliceerden, dat 't Lant van Hollant in effect mitten voirſz Holſten ende ſijnen Adherenten in oirloge es, die Coppenhauen benauwen ende daer de Sonde te ſeylen beletten wil, ende zoe verre de Palsgraue geen hulp van de voirſz Scepen en gecryget, zoe ſal hy het geconcipieerde Tractaet mit die van Lubeeck angaen, dat mitte voirſz hulpe belet ſoude mogen worden, ende de voirſz Hertoge gereſiſteert ende verdreuen mochte worden. Als van d'oirloge lange te duyren ende coſten van den Scepen, hoepten dat d'oirloge cort geeynt ſoude worden mit grote macht van Volcke. Van de coſten van de Scepen ſouden die Gedeputeerden badt weten ende ouerleggen connen dan zy die 't nyet en verſtaen, ende en mach geen Hollantſche oirloge heeten, want de Keyſerlicke Majeſteyt ſelue mitte Penningen commende van ſynen anderen Landen, de hant daer an houden ſal, ende beletten dat in andere Landen de Comenſcip nyet commen en ſal, daer toe hy al zyn uterſte beſte doen ſal.

VOir duplycke en wiſten die Gedeputeerden anders nyet te ſeggen dan de voirſz inconuenienten, ende dat zy gelycken andere

Lan-

Digitized by Google

1535. Landen, oick mitte Penningen van huer Bee-
7. Aprilis. den behoirden te volstaen ende ongemoeyt te blyuen, daer van die Beede van het jaer 1535. ende ses en dertich, noch goet quamen. En-
Pag. 244. de es hemluyden gegeuen raport tot Dynsdaghe commende in de goede weke, alzoe de sake haest heeft.

DIe van Amsterdam ende cleyne Waterlantsche Steden voirsz, es apart geseyt, dat dese sake hemluyden principalickste roert, ende daeromme de sake vorderen moeten ende heur Scepen tot redelicke huyren lenen moeten mit heur toebehoiren, want indien zy nyet en varen als sy oick nyet en sullen, sy sullen verderuen meer dan mit varen, ende sullen grote last lyden van heure Boetsgesellen, &c. Daer mede zyn sy gescheyden.

Dachuaert in den Hage in de goede weke.

12. Aprilis. *'s Wondaechs den 12. Aprilis*,

omme by den Staten te antwoirden op te voirgaende Propositie daer zy raport af genomen hadden.

P R Æ S E N T I B U S.

Die voirsz Eedelen die in de Propositie geweest zyn, ende daer toe Floris van Wyngaerden.

Van Dordrecht.
Mr. Willem Stoop, ende Cornelis Oem.

Van

1535.
12. Aprilis.

Van Haerlem.
Jan van Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.
Jan Sasbout,
ende
Mr. Huge.

Van Leyden.
Gerit Boeckels,
ende
Dirck Floris.

Amsterdam.
Cornelis Buyck,
ende
Mr. Andries.

Gouwe.
Jan Dirx,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam.
Joost Jansſ, Burgemeester.

Schiedam.
Claes Dircx, Secretaris.

Gorichem.
Volpert Matysz.

Hoorn.
Mr. Pieter,
ende
Gerbrant.

Enckhuysen.
Zeger Jacobſs,
ende
Jacob Allertſz.

Edam.
Mr. Jan, Penſionaris.

Munnickendam.
Clas Claes,
Out Claes,
ende
Cornelis Jansſ Reyſer.

Van Alckmaer.
Andries Pieterſs.

Die Gedeputeerden van den Staten, hebben eendrachtelicken geantwoirt, dat hier queſtie ende verſouck was van te conqueſteren het Coninckryck van Denemercken, 't welck in den macht van die van Hollant nyet en was te furneeren die Scepen mit hueren toebehoiren, ſulcx geproponeert hadde geweest, gemerct die Coninck van Zweeden die Sonde ingenomen hadde, ende ſterck was ouer de viertich Scepen, waeromme die Gedeputeerden

Pag. 245.

1535. den fuftineerden dat de Keyferlicke Majefteyt
12. Aprilis. of die Coninginne befcryuen moefte een generael Dachuaert van allen den Landen van herwertzouer, gelyck men altyt geufeert heeft alfer ducht van oirloge geweest es, tegens Vranckryck, Engelant ende andere Landen, in welcken faken die van Hollant mitten anderen Landen wel contribueren moeten. Ende alfoo deefe fake van geen minder conditien en es, foe behoirt men den voirfz Landen oick te befcryuen, ende wat daer geconfenteert fal worden, daer willen die voirfz van Hollant gaerne heure portie inne betaelen, ende de fake na heuren vermogen aduanceren. Ende anders en ftaet hemlieden nyet te doen in geender manieren, begerende dit in den beften ouer te willen fcryuen an der Coninginnen: mits oick ouerfcryuende wat deefe toeredinge wel coften foude, fonderlinge indien de voirfz Scepen achterbleuen, als te duchten ende zeer aparent es, coften foude meer dan vier hondert duyfent guldens behaluen fcaede ende interest.

DAer op de voirfz Heeren ende Commiffarifen zeyden dat zy nyet en fouden derven fulcx ouerfcryuen, maer dat de Staten 't felfde ftelden by Gefcrifte, ende dat men dat ouerfonden, 't welck zy nyet en twiffelen noch zeer qualicken genomen fal worden van der Coninginne, die fal mogen feggen dat die van Hollant hem feluen nyet helpen en willen, hoe foude zy dan d'ander Landen daer toe konnen induceren. Welcker ander Lande Beeden hier

hier inne geemployeert souden worden, mit meer inductien. 1555. 12. Aprilis.

DAer op die Gedeputeerden repliceerden, dat zy geen last en hadden yet te stellen by Gescrifte, zoe hemlieden nyet by Gescrifte gegeuen en hadde geweest; ende dat zy hem seluen begeren te helpen, bleeck daer vuyt, dat zy bereyt zyn te contribueren ende alle assistentie te doene mitten anderen Landen, den welcken die eere ende proffyt van den Keyser, zoe wel roert als die van Hollant.

DIe voirsz Commissarissen seyden geenen last te hebben anders te proponeren dan zy gedaen hebben, ende de voirsz antwoirt nyet gaerne ouerscryuen en souden, begerende dat de voirsz Staten beter rapport doen wilden, ende enich eerlick consent innebrengen, daer men de Coninginne mede mach contenteren, dat men nyet seggen en mach dat die van Hollant hem seluen nyet helpen ofte dese sake nyet vorderen en willen, 't welck dese Landen tot eewige dage tot verwyt ende irrecuperable scade commen sal.

DAch van andermael raport isser genomen by den voirsz Gedeputeerden, die luttel hoeps hebben van breder last. Welcken dach wese sal den 20. deser selfder maent, sauens in de Herberge.

DEn Gedeputeerden es apart geseyt ende geraden dat zy inbrengen ende consenteren

1535. fouden een eerlicke somme van Penningen om
12. *Aprilis* dese sake te vorderen, mit conditie zoe verde
Pag. 246. alle d'ander Landen daer mede in consenteren elck heur portie naer aduenant. Indien d'ander Landen nyet consenteren en willen, zoe souden die van Hollant geexcuseert syn ende heure Penningen behouden, ende souden alsoe danck begaen sonder cost, want wel te presumeren es dat d'ander Landen an dese oirloge nyet willen en sullen, &c.

DIe Commissarissen hebben gesonden de Sancto Petro, an de Coninginne tot Gendt mitte voirscreuen antwoirt, ende een Staetken dat dese toeredinge costen soude meer dan vier hondert duysent guldens.

IN deese Dachuaert hebben wy Gedeputeerde op te sake van den Congiegelde van 't vuytvoeren van den Coren gedaen ons raport voir de volle Staten, ende zy hebben geapprobeert ende gelaudeert die propinien den Heeren ende anderen die ons geassisteert hebben gedaen. Ende es geconsenteert te maken ende te vorderen den ommeslach van den Landen op ten 5. February bouen geaccordeert, ende dat elck syn achterwesen als Amsterdam sullen inbrengen, ende men salder op delibereren.

WIllem Henricx van Enckhuysen, es geseyt dat hy syn actie heeft tegens de Stadt Enckhuysen, of die hem ter Dachuaert tot Bremen anno 1530. gesonden hebben gehadt, om betaelt te worden van syn Dachgelden, alzoe

't Lant

Digitized by Google

't Lant hem nyet te wercke gestelt en heeft, noch oick die van Amsterdam die den heuren betaelt hebben. 1535. 12. Aprilis.

DAt Glas an de zuydtzyde van der Kercke, begeert by Schout ende Gerechte van den Hage, sullen sy rapport doen. Negatyf ut infra.

Dachuaert in den Hage. 1536. 21. Aprilis.

Vrydaechs den 21. Aprilis anno 1536. naer Paesschen. Pag. 247.

Om anderde male te antwoirde op te voirgaende Propositie van den vyf en twintich grote Scepen, tien Boeyarts, gerust mit Geschut, Cruyt, dubbelde Mannen van Boetsgesellen, Stierluyden ende Victaille voir den seluen. Des sal de Keyser ofte Palsgraue die Knechten seluer victailleren ende 't sold betaelen mit allen heuren behouften, ende sullen de Scepen, de Knechten tot Coppenhauen gebrocht hebbende, wederomme ontslegen zyn te varen waer zy willen, daer toe de Staden mochten presenteren een quote van Penningen, om de Conincginne te contenteren als voiren.

PRÆSENTEN,

Van de Edelen.

Heere Jan van Duvoirde, Ridder,
Florys van Kyfhouck,
Gerrit van Poelgeest,
ende
Floris van Wyngaerden.

Van Dordrecht.

Mr. Joost Bets.

Van Haerlem.

Jan van Schagen,

1536. 21. Aprilis.

ende
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Jan Sasbout,
ende
Mr. Huge.
Van Leyden.
Gerit Boeckels,
ende
Dirck Floris.
Amsterdam.
Mr. Jan Teeing,
ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Jan Dircx,
ende
Mr. Dirck.
Van Rotterdam.
Joost Jansſ, Burgemeeſter.

Schiedam.
Claes Dircx, Secretaris.
Van Alckmaer.
Andries Pietersſ.
Hoorn.
Mr. Pieter Jonge;
ende
Gerbrant Dircx.
Enckhuyſen.
Zeger Jacobſſ,
ende
Jacob Allertſz.
Edam.
Mr. Jan, Penſionaris.
Munnickendam.
Claas Claes,
ende
Cornelis Jansſ.

DIe Gedeputeerden van den Staten hebben eendrachtelicken geperſiſteert in heure laetſte voirgaende antwoirde, te weten dat hemlieden in geender manieren geraden en es Scepen toe te reden, of daer voiren te ſpreken, noch oick enige ſomme van Penningen daer toe te conſenteeren. Maer mitte generalité van den anderen Landen van herwertsouer ſyn bereyt te contribueren heurlieder portie naer aduenant ſoe verde die conſenteerden. Anders behoiren die van Hollant mit heure Beeden te volſtaen, ende die Keyſer mach deſel-

felue employeren, ende mede doen als hy verstaet dat hy mitten Beeden van den anderen Landen doet, die hy verstaet in deese sake t'employeren. Begeerende hier van der Coninginne t'aduerteren ende ongemoeyt te blyuen, &c. 1536. 21. Aprilis Pag. 248.

DIe voirsz Heeren ende Commissarissen hebben geseyt als voiren dat zy deese antwoirde nyet en derren ontfangen, ende dat zy Mr. Pieter de Sancto Petro mit sekere Instructie gemaect tot voirdeel van den Staten gesonden hadden by de Coninginne, om van enige difficulteyt t'aduerteren, den welcken zy wel gemeynt hadden op huyden t'huys geweest soude hebben gehadt, mit die beliefde van der Coninginne, dien zy oick van vre tot vre verwachten, lastende den Gedeputeerden van den Staten te blyuen, ende te verwachten zynder compste, behaluen Delft ende Leyden nagesetten sal men terstondt bescryuen wederomme te commen.

Op desen dach es conclusie genomen by den Staten op ten nauolgende Poincten, ut sequitur.

TE versoucken an myn Heere van Hoichstraten Stathouder, dat hy het Octroy ende beliefte van den Keyserlicke Majesteyt, roerende die annextie ofte unie van Utrecht mit syn platte Landt, an 't Landt van Hollandt. Utrecht an Hollant t'annexeren.

INsgelicx van de Scepen vuyt desen Landen te mogen Vracht laden in Spaingen, nyet tegenstaende die pragmatique by den Scippers van Van de Scepen in Spaingen te mogen laden.

Digitized by Google

1536. 11. Aprilis. van Spaingen ter contratie vercregen, dewelcke die Keyserlicke Majesteyt gelimiteert ende geextendeert souden hebben dese Landen van Hollant daer nyet inne begrepen te wesen, oick achteruolgende den Brieuen van dese twee saken wesende in handen van myn voirsz Heere, dien zy bidden dat hy ter executie wilt stellen.

Dit es myn Heere op 's anderendaechs by den Eedelen ende Steden Dordrecht, Haerlem ende Amsterdam, in absentie van d'ander verthoont, achteruolgende de voirsz conclusie, ende hy heeft beloeft zyn Memorien ouer te sien, ende mit die van Utrecht te spreken.

Omme-slach t'executeren. Item es oick eendrachtelicken geconsenteert dat de Rentmeester sal sommeren ende executeren den ommeslach geconcipieert den 5. February voirsz, mits daer inne stellende die propinen ofte gratuiteyten sichtent tot Brussel by den Gedeputeerden beloeft ter cause van den Congien ende vuytvoeren van den vreempde Coren, die 't Landt geassisteert hebben in heur Octroy. Maer van nyeuwe gratuiteyten als by den Audiencier Pensart geeyscht, es negatyf. Missgaders die drie hondert dertich Rynsgulden geeyscht ende verscoten by die van Amsterdam in de affairen van Oosten. Waeromme elck geseyt es dat zy nyet gelden en sullen in de vyftich Rinsgulden tsiaers van Pauwels van Verssellen by den vyf Steden versegelt; beloepende de portie van Amsterdam

Drie hondert dertich gulden verscoten by Amsterdam.

vier

vier Rinsgulden tsiaers in de loopende Renten, die oick in de lossinge nyet gehouden en zyn. 1536. 21 Aprilis.

ITem het Glaes geeyscht by die van den Hage in de zuydtzyde van der Kercke, es oick negatyf. Glas van den Hage.

ITem my es gelast te teyckene de reysen van den Gedeputeerden die bouen geweest hebben of reysen sullen, nyettegenstaende dat in 't voirleden jare daer questie af es geweest. Ende dat Bets myn reysen teyckenen sal in dien ick 't versoucke, 't welck ick versocht ende hy geteyckent heeft eens; ende daer naer en hebbe ick Mr. Claes Bartolomei die in Betsi plaetse gecommen es nyet versocht te teyckenen. Reysen te teyckene. Pag. 249.

Op den 24. Aprilis anno 1536. de voirsz Mr. Pieter de Sancto van der Coninginne gecommen zynde. 24. Aprilis.

HEbben die Graue van Hoichstraten Stadthouder, die Heere van Assendelft eerste Raedt in Hollant, ende Mr. Vincent Cornelis, Raedt ende Gecommitteerde van der Finantie der Keyserlicke Majesteyt, den Gedeputeerden van den Staten van Hollant in den Hage vergadert zynde, verhoont vuyt cracht van een Credentiebrief van der Coninginne, gescreuen den 20. der seluer maent tot Dayneze, hoe dat hare Majesteyt mitte voirsz antwoirde van den Staten haer ouergesonden nyet

 te

1536. 24. Aprilis. te vreden en es, alzoe de Keyserlicke Majesteyt, die Coninck van Roemen ende haer Majesteyt gesloten ende gedelibereert zyn, den Palsgraue assistentie te doen tegens den Hertoge van Holsten, ende hem te brengen in 't Ryck van Denemercken, daeromme sy wilt dat die voirsz Staten t'heurlieder costen toemaken ende reden sullen van stonden an mit alder diligentie, dertich grote Scepen ende twaelf Boeyers mit dubbel Equippaigne van Boetsgesellen, Stierluyden, Scipperen, Victuaillen, Gescut ende Cruyt, om vier duysent Knechten te brengen binnen Coppenhauen in Denemercken, welcke vier duysent Knechten alleen versoult ende gevictuailleert sullen worden by haer Majesteyt, die op commende wegen zyn, ende by faulte van de voirsz Scepen, het platte Lant van Hollant grote cost ende scade andoen sullen, dat beter verhoet ware, mit meer verhaels.

ENde alzoe dese Petitie van vyf grote Scepen ende drie Boeyers vermeerdert ende groter was dan d'eerste bouen, ende dat dit comminatie was ende tot vorder verloop mochte commen. Soe hebben die Gedeputeerden die in de meninge waren bouen te seynden, op dat zy nyet behaelt en souden worden van der Coninginne dat zy dit anderde mael nyet geraporteert en hadden, &c. begeert raport tot ten 28. Aprilis toe, hoewel zy wel wisten dat zy geen anderen last gecrygen en souden. Ende den Raedt heeft Mr. Reynier Brunt mit Mr. Pieter de Sancto mit sekere Instructie gesonden terstont an de Coninginne. Dach-

Digitized by Google

Dachuaert in den Hage — 1536. 28. Aprilis. Pag. 250.

Op ten 28. Aprilis voirsz,

op het scriuen van der Coninginne hier voiren verhaelt.

PRÆSENTIBUS

Heere Jan van Duvoirde,
ende
Willem van Alckma, Ridderen.
Florys van Kyfhouck,
Gerit van Poelgeest,
Adriaen van Matenesse,
Floris van Wyngaerden,
ende
Adam Verduyn.

Van Dordrecht.
Mr. Joost Bets,
ende
Damas Philips.

Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, Secretaris.

Delft.
Mr. Huge van Eynde,
ende
Jan Sasbout.

Van Leyden.
Gerit Boeckels,
ende
Mr. Symon.

Amsterdam.
Mr. Jan Teing Doctoir,
ende
Mr. Jacob Huyssen, Burgemeesters.

Gouwe.
Jan Dircx.
ende
Mr. Dirck.

Horen.
Mr. Pieter die Jonge.

Edam.
Frederick Symon.

Munnickendam.
Cornelis Ryffer.

Die voirsz Gedeputeerden hebben ter antwoirt gegeuen dat dese Petitie zeer con-

1536. fuys es ende geen ander antwoirt en souden
28. Aprilis. konnen geuen dan sy gegeuen hebben, van mitte Generalité van allen d'ander Landen des Keyserlicke Majesteyts van herwertsouer te doen als een goet Lidt, want den Landen van Hollant buyten dien nyet mogelicken en es te doen, om veel redenen die by Gescrifte gestelt ende den Staten rypelicken geuisiteert syn geweest, om der Coninginne te remonstreren, op dat Hollant vuyter oirloge blyuen mach, ende dat die Knechten in 't Lant nyet en gaerden. Ende oick te remonstreren dat de Knechten van den Hertoge van Holsten ende van Gelre tot twee duysent toe gemonstert ende in 't Graefschap van Benten, lagen, die in Hollant sullen slaen als des Keysers Knechten t Scepe sullen zyn.

DIe Gedeputeerden die mit my geweest zyn tot Brussel zyn van de Eedelen Gerit van Poelgeest ende Adriaen van Matenesse. Van Dordrecht Mr. Joost Bets. Haerlem Mr. Lambrecht, Secretaris Delft Mr. Huge van Eynde. Leyden Mr. Symon van Assendelft. Amsterdam Mr. Jan Teyng, Jacob Huysen Burgemeesteren ende Mr. Andries, Pensionaris, die van Oudenarde quam. Van der Goude Mr. Dirck, en van wegen den cleynen Steden die Burgemeester van Enckhuysen.

ITem welcke Gedeputeerden Sondaechs den laetsten Aprilis sauens late gecommen zyn
Pag. 251. binnen Brussel, verstaende dat de Coninginne daer zyn soude Dynsdaechs den 2. May. Daerom-

omme zy een Bode te paerde mit mynen Brief gesonden, es geweest tot Oudenarden an den voirsz Mr. Reynier Brunt ende de Sancto, om te weten of zy ouer Brussel by ons commen souden, indien nyet, ons te willen aduerteren van heure besongen ende antwoirde. 1536. 28. Aprilis.

ITem op te voirsz 2. May voir middage omtrent acht vuyren, es Mr. Andries by ons tot Brussel gecommen, seggende dat hy last hadde te seggen den Staten van Hollant, dat de Coninck geaduerteert was van heurlieder comste, ende dat zy weddromme te rugge trecken souden, sonder by haer Majesteyt te commen, want zy den voirsz Brunt ende de Sancto wel verstaen ende hemlieden last gegeuen hadde die gereeden waren ouer Gendt, ende dat nyettegenstaende den remonstrantien ende swaricheden, haer Majesteyt wilt ende laste den Heere van Hoichstraten mit den Scepen ende ander Equippaige voirts te gaen ende tot effecte te stellen, &c. 2. May.

ITem op namiddage zyn Poelgeest, Bets, Teyng, mit my, geweest by Palerme, daer wy onsen last mit monde verthoont hebben, begerende adresse ende gehoirt te zyn by der Coninginne, nyettegenstaende 't raport van Mr. Andries voirsz. Daer op Palerme antwoirde dat hy nyet by geweest hadde daer hem dat gelast was, waeromme hy ons remitteerde an den Hartoge van Aerschot dat wy hem spreken ende beyden onse besloten Brieuen van den voirsz Commissarissen gescreuen an der Co-

1536. 2. May. Coninginne, hem presenteren soude om an haer Majesteyt te bescicken, aldaer comende soe sliep de Hertoge, ende daer naer syn daer gecommen ende by hem gegaen op te Camer, eerst de Heere van Molenbais, die wy sommierlicken verthoonden dat ons onmogelicken was te doene die wille van der Coninginne, mer mitten ander Landen wouden wy thoonen te wesen goede Ondersaten, begerende ons t'addresseren an hare Majesteyt om te remonstreren onse redenen ende periclen daer 't Lant van Hollant inne was, ouermits den twee duysent Knechten van Meynart van Ham in den name van den Hertoge van Holsten, ende Molenbais scheyde van ons, als haestich te gaen by den Hertoge, seggende daer syn wel ander nyeumaren ende veranderinge van de saken, of diergelicke woort. Daer na syn op des Hertogen Camer gegaen den Tresorier Generael die wy nyet en seyden, alsoe ick hem in 't passeren tot Mechelen gesproken ende van als geinformeert hadde; daer na quamen Nigri ende Score die wy oick gesproken ende onse twee Brieuen gegeuen hebben om te geuen den Hertoge indien zy daer raedt hielden, of der Coninginne, ende dat wy gehoirt mochten worden. Tewylen zy bouen waren quam Mr. Rombout Secretaris by ons beneden in de Saele, ende vraechde ons na die situatie van de Plaatse van Almeloo, 't welck wy vermoeden of zy tydinge hadden van den voirsz Knechten, alzoe Jorys Otte de Bode gecommen was, ende dat 't selue wesen mochte dat Molenbais seggen wilde van veranderinge. Maer in 't sceyden

Digitized by Google

den ende de Heeren afcommende, feyde Schore dat Molenbais gaen foude by Coninginne mitten Brieuen, ende dat wy in 't Hof fouden verwachten antwoirde. Ende in 't Hof wefende es daer de voirfz Secretaris gecommen mit beyde die Brieuen, feggende dat wy hem fouden volgen by de Heere van Palerme als wy deeden, ende Palerme feyde ons dat hy op 's anderendaechs (feq. Crucis) foude gaen by der Coninginne, ende ons dan geuen antwoirt. Op Crucisdach namiddage es by der Coninginne geweest, ende heeft ons gelaft by Mr. Symon te commen 's anderendach, te weten Donderdaechs te acht uren in fijn Huys, ende daer commende zoe was hy te feven uren ontboden by der Coninginne, ende te thien uren van daer commende, deede hy fyn excufatie dat hy vrouch te Houe geweest hadde, ende dat hy noch geen Miffe gehoirt en hadde, dat wy daeromme patientie hebben wilden tot namiddage. Ende te twee vuvren zyn wy allegader by hem geweeft, ende heeft ons geparfuadeert mit veele redene dat Hollant die Scepen toemaken ende voir refponderen moeften. De Keyferlicke Majefteyt fouder zyn oirloge af maken, ende zoe doen dat 't Lant te vreden zyn foude, welck Lant van Hollant bouen allen daer by geproffiteert foude worden, alzoe zy dyckwyl gefeyt hebben dat alle heur weluaert hangende was an Ooftlant ende an de Vaert, &c. Wy fuftineerden onfe Inftructie die wy hem by Gefcrifte ouergegeuen hadden, ende alzoe wy anders nyet en conden verweruen, zoe baden wy te weten wat de Conin- 1536. 2. *May.* Pag. 252.

gin-

Digitized by Google

1536. ginne in dese saken doen wilde, ende den voirsz
2. May. twee Commissarissen geantwoirt mochte hebben. Daer op hy mit dificulteyt ende in 't secreet seyde, dat de Coninginne last hadde gegeuen te belasten die Domeynen van den Keyser in Hollant omme mitte Penningen dien oirloge te doen. Daer mede syn wy gescheyden. Ende sauens commende tot Mechelen hebbe ick myn raport gedaen an de Heere van Nassou, ende 's anderdach vrouch zynder by geweest Bets ende die van Amsterdam, ende hy begeerde dat men van hem nyet en wilde boetscappen, het waer genouch dat hy goet Vriendt

Brant van Delft op Crucis.

was van Hollant, &c. Comende t'Antwerpen hebben wy tydinge van den *Brant van* Delft vernomen. Ende Saterdach den 6. *May* hebbe ick myn raport gedaen an Hoochstraten, &c.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert beschreuen in den Hage 1536. 24. Maj.

's Woonsdachs den 24. dach van Meye anno 1536.

tot versouck van der Stede van Amsterdam die den Gedeputeerden van den Raedt ten versoucke van de Coninginne nyet en hebben willen toelaten te equipperen ofte toerusten den voirsz dertich Scepen van oirloge op cost van den Keyserlicke Majesteyt, ten ware dat zy eersten mit den Staten van Hollandt communicatie gehouden souden hebben gehadt.

P R Æ S E N T I B U S.

Van de Edelen.
Adriaen van Matenesse,
ende
Florys van Wyngaerden.
Van Dordrecht.
Mr. Joost Bets.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, Secretaris.
Van Delft.
Vranck Pieterſz,
ende
Mr. Cornelis Aerts.

Van Leyden. Pag. 253.
Gerit Boeckels,
ende
Dirck Floris.
Amsterdam.
Mr. Andries, Pensionaris.
Vander Gouwe.
Willem Jan, Burgemeester.
Van Rotterdam.
Joost Jansz, Secretaris.
Schiedam.
Claes Dircx, Secretaris.

Co-

1536. *Gorichem.* *Hoorn.*
24. *Mey.* Adriaen Janſs, Heyndrick Dircx.
ende *Enckhuyſen.*
Volckart, Secretaris. Ende andere.

DIe Gedeputeerden gehoirt hebbende die redenen waeromme die van Amſterdam wel wilden dat geen Scepen van oirloge in Hollant toegeruſt en ſoude worden, hebben geſeyt dat alzoe de Coninginne propoest gemuteert heeft, ende gereſolueert es de Scepen toe te ruſten tot coſt van den Keyſerlicke Majeſteyt, daer die Heere van Beueren die Ouerſte af ſyn ſal, 't ſelue wel lyden mogen, behoudelicken dat Beueren hem nyet dragen en ſal als Admirael, ſonderlinge ouer den Onderſaten van Hollant, in welcken geualle zy appelleren ende hem oppoſeren ſouden moeten, tot conſeruatie der Preuilegien van Hollant, die geen Admirael en kennen. Behoudelicken oick dat die Equippaige ofte toeruſtinge oick geſchie in Zeelant, daer veele vreemde groote Scepen zyn badt dan in Hollandt, voirſien van Geſcut, Volck, ende andere Gereetſcap tot oirloge dienende, begeerende an den Raedt 't ſelfde alzoe te verſoucken an de Majeſteyt van der Coninginne.

Meynart van Ham. ITem alzoe 't Lant van Hollant open leyt ongedefendeert van Volck te paerde ende te voete. Ende dat Meynart van Ham mit drie duyſent Knechten leyt in den Dam voir Groeninge, hem ſeggende te weſen een Coninck van der Scippen, een geeſſel Gods, die 't al om-

gra-

grauen ende destrueren sal, ende oick dat hy een Capiteyn ende Geallígeerden es mitten Hertoge van Holsten, ende gescreuen heeft an de Stadt Amsterdam, dat indien enige Scepen van oirlöge toegerust worden, hy deselue Stadt mitten Ommelanden ontseyt te vier ende te swaerde. Versouckende daeromme die Staten an den Raede te scryuen an de Coninginne, ende te versoucken dat haer Majesteyt den Heeren van Buyren als Cappiteyn, ende Hoichstraten als Stadthouder expresselicken lasten ende beuelen wille zoe veel Volcx te paerde ende voete an te nemen, dat genouch zy om Hollant te defenderen, als zy voir de Keyserlicke Majesteyt verantwoirden sullen willen. Ende te beletten daer deur den voirsz Meynart geen andere argre nyeuwe Secte op en sta dan der geweest es. 1536. 24. May. Defentie van den Lande.

INsgelicx oick te scryuen dat haer Majesteyt den Gedeputeerden van Delft corte ende goede expeditie doen willen, ende sulcke gracie, dat de Stadt hastelicken wederomme opgetymmert ende gepopuleert mach worden. Want wiste die Heere van Gelre Geallígeerde van den Coninck van Vranckryck ende Holsten, mit Meynart, lichtelicken Delft inne nemen, ende Delfshauen sterck maken soude, dat de Landen Brabant, Vlaenderen, Hollant ende Zeelant tot malcanderen nyet commen, noch den Stromen nyet gebruycken en souden mogen, &c. Ooick dat men letten wilde omme enige Scepen te leggen op die Suyderzeede, tot deffentie van deselue, &c. Delft te succurreren. Pag. 254.

1536. 24. May. OP welcke remonstrantie ende versouck, myn Heere van den Raede van Hollant geantwoirt hebben, dat zy scryuen ende yemant van den Raedt an de Majesteyt van de Coninginne scicken sullen, aduerterende van al dat voirseyt es. Maer alsoe de saken groot ende lastich zyn, begeerden dat die voirsz Staten oick enige vuyt hemlieden deputeren an de Coninginne ende an de Heere van Hoichstraten, ende by syn aduys voirts an de Heere van Buren Capiteyn Generael die tot Utrecht ende Buyren zyn, dat sy gesaemptelicken oick an de Coninginne scryuen ende versoucken wille beuel te hebben Paerden ende Knechten an te nemen, zoe veele van noode wort tot defentie van den Landen, ende te beletten het quaet dat op handen es.

DAer op die Staten geantwoirt of gerepliceert hebben an de Coninginne nyet te scicken, om dat zy in de laetste reyse geen gehoir tot Brussel gecrygen en konden op heur excusatie, waeromme hem nyet geraden en was de voirsz Scepen te equipperen op hueren cost buyten andere Landen, 't welck alzoe eerst van haer Majesteyt geeyscht ende verstaen was. Maer de voirsz Staten souden gaerne scicken t'Utrecht an Hoichstraten, ende voirts tot Buyren, daer toe zy gedeputeert hebben tot my Florys van Wyngaerden, Meester Joost Bets, ende Adries Pensionaris van Amsterdam. Ende die voirsz Heeren ons gehoirt hebbende, hebben vuyt eenen monde alleens geantwoirt, seggende dat zy al dat voirsz es wel wisten,

en,

Digitized by Google

ende dat de Heere van Gelre gereetscap maeete die ouer de ses hondert Paerden gemonstert hadde, 't welck zy an der Coninginne gescre- 1536. 24. May.
uen ende last of commissie versocht hadden van Paerden ende Volck an te mogen nemen, maer haer Majesteyt en hadde daer noyt antwoirt op gescreuen, ymmers hadde gescreuen dat beyden die voirsz Heeren heur Benden van den Paerden seynden souden by den Stadthouder van Vrieslant, dien sy last gegeuen hadde te slaen den voirsz Meynart, recht of hy lichtelicken te slaen ware ende geslegen soude willen zyn, 't Lant van Hollant te voiren geuende Heere van Gelre, die lichtelicken daer inne soude mogen slaen. Daer op beyde die Heeren wederomme gescreuen hadden, dat zy heur Benden nyet van hem souden laten gaen, ende 't Lant in hazart stellen, ten ware dat hare Majesteyt hemlieden sonde een Acte mit expres beveel, belouende dat zy van alle inconuenienten die souden mogen opcommen, geexcuseert souden worden voir den Keyserlicke Majesteyt, die hemlieden toesicht van Hollant ende andere beuolen heeft. Ende hadde alsnoch begeert gelast te zyne om Volck an te nemen als voirsz es, maer en hadden geen hoope dat hemlieden enige last of secours van bouen commen soude, ende en wisten geenen troost, dan dat hemlieden dochte dat die Staten ouerleggen ende raedt soucken wilden om Geldt, zy wisten raedt om Paerden ende Knechten, deweleke hebbende, souden huer Persoens nyet sparen, ende moesten zoe sterck zyn dat zy in eenen hoep mochten leggen in Gelder-

 landt

1536. 24. *May.* landt voir 't hooft van den Vyanden, dat waer het fekerfte ende minfte cost, dan alle de Frontieren te befetten daer geen courfen mede belet en foude worden. Beyden de voirfz Hee-

Pag. 255. ren hebben oick zeer misprefen die toeredinge van den Scepen, daer een nyeuwe oirloge mede verweckt wordt, ende wel hadde mogen vertrecken tot bequaemder tydt. Soe dat de voirfz Heeren wel accordt fchynen te zyn, ende feyden van als geaduerteert te hebben de Graue van Naffou die van heurlieder aduys wel es.

WY voirfz Gecommitteerden hebben extraordinaris coften gehadt van tuffchen beyden den voirfz Heeren te reyfen. Ergo gefloten te ftellen acht dagen voir vacatien.

TErftont hier naer es de Heere van Buyren gereyst te Houe, aldaer tot Bruffel een generael Dachuaert befcreuen es van allen den Landen van herwertsouer, behaluen Vrieslant, Oueryffel ende Utrecht.

Dachuaert generael van allen den Landen van herwertsouer, tot Bruffel befcreuen te wefen by de Majefteyt van der Coninginne

12. *Juny.* *Den* 12. *Juny anno* 1536.

Om te anhoiren hueren laft by de Heere van Reulx gebracht van den Keyferlicke Majefteyt. Ende de Cancelier van der Ordre Nigri, heeft de

Digitized by Google

de Propositie gedaen 's Woonsdaechs den 14. Juny op Sacramentsauent, daer toe ick my refereere om der cortheyt, zoe deselve elck Lant gegeuen es by Gescrifte. Ende Vrydaechs den 16. Juny, es ons van Hollant gedaen een Petitie van hondert twintich duysenr gulden eens gereet te betaelen, d'een helft Bamisse ende d'ander Lichtmisse naestcommende. Ende hondert duysent gulden t'siaers tot ses jaeren toe voir ordinaris Beede, beginnende ende verschynende den eersten termyn van een half jaer St. Jan 1537., alzoe Kersmisse 1536. den laetsten termyn van de oude. Beede sal expireeren. Ende dat de Staten van Hollant souden willen versegelen op te selue ordinaris Beede ses duysent guldens tsiaers, ter losse den Penninck-sestien., omme mitten gereden Penningen in de oirloge te mogen behelpen, Welke Rente gelost sullen worden mitte selue ordinaris Beede tot elcken termyn naer aduenant daer de Steden de Penningen af in handen houden sullen om te lossen, daer de Majesteyt van de Coninginne Acte van geuen sal, &c. oick by de corte propositie blyckende. Ende begeerde een goede vruchtbare antwoirde binnen vyftien dagen, daer haer Majesteyt zyn soude.

1536. 12. Juny.

PRÆSENTEN,

Gedeputeerden van de Edelen

Heere Willem van Alckma, Ridder, ende Gerit van Poelgeest.

Van Dordrecht.

Die Schoutet Jacob Willems, ende Mr. Joost Bets,

1356.
14. Juny.
Pag. 256.

Van Haerlem.
Jan van Scagen, Burgemeester,
ende
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Jan Dirx,
ende
Mr. Huge.

Van Leyden.
Mr. Symon van Assendelft.
Van Amsterdam.
Cornelis Buyck,
ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Mr. Dirck, Pensionaris.

DIe voirsz Gedeputeerden van den Staten van Hollant, seyden geenen last te hebben om t'antwoirden, maer souden gaerne doen goet rapport, haer Majesteyt aduerterende dat de Heere van Gelre ende van Holsten waren verclaert te zyn voir den Coninck van Vranckryck, mitsgaders de Hooftman Meynart van Ham die mit drie duysent goeder Knechten lach in den Dam voir Grueninge, dewelcke die Stadt van Amsterdam mitten Ommelanden, 't welck te verstaen es geheel Hollant, ontsegbrief gescreuen hadden, indien zy enige Scepen toerusten ofte assistentie deeden tegens de voirsz van Holsten. Verclaerden oick dat alzoe de Keyserlicke Majesteyt in syn subjectie genomen hadde de Stadt van Grueninge, die voirsz Heere van Gelre qualcken te vreden was, ende syn die Coopluyden wesende tot Dordrecht ende elders bescreuen van stonden an t'huys te commen, dat nyet te geschieden en plach, alsoe die Geldersche ses weecken na indictie van oirloge, vry conuerseren mogen binnen Dordrecht na heur Preuilegie. Verclaer-

claerden oick dat de Heere van Gelre ses hondert Paerden gereet hadde ende alle syn Ondersaten op bescreuen hadde, daer vuyt wel te dencken stont dat hy een cours soude doen op den voirsz Landen, die scandelicker ende scadelicker der Keyserlicke Majesteyt ende synen Landen zyn soude, dan aller d'eere ende proffyt die syn Garnisoenen in Vranckryck behaelen souden mogen. Versouckende daeromme dat hare Majesteyt den Heeren van Buyren als Capiteyn Generael, ende Hoichstraten als Stadthouder, lasten ende beuel geuen soude van stonden an mit alder diligentie an te nemen zoe veel Volcx te Paerde ende Knechten te voete, daer zy 't voirsz Lant mede defenderen, ende voir de Keyserlicke Majesteyt verantwoirden souden willen, sonder welcke defentie die voirsz Gedeputeerden duchten dat haer Majesteyt de voirsz Petitie nyet en soude vercrygen. 1536. 12. Juny.

Haer Majesteyt repliceerde dat die Gedeputeerden souden willen consenteren ende haer laten sorgen voir Gelre, hoopende de Keyserlicke Majesteyt soude soe exploicteren, dat Gelre hem nyet roeren en sal. Daer op wy dupliceerden dat den Hertoge wel Geldt heeft, ende te duchten es dat hy nyet vresen en sal, maer sal onsprekelicke scaede doen, daer die van Hollant nyet op rusten en mogen. Ende alzoe haer Majesteyt haer verstoort mochte hebben van veel replicken, zoe sijn die Gedeputeerden vuyte Camer gegaen.

1536. 12. Juny. OP 's anderendaechs hebben zy vergadert by de Heere van Nassou, Buyren ende Brederoede, verthoonende de voirsz antwoirt, begerende dat zy als Ingelanden souden de Majesteyt van der Coninginne informeren, om te
Pag. 157. commen tot onse voirsz versouck, of dat zy ons souden willen maken een pays mitte Heere van Gelre, of dat zy souden willen 't Lant selue defenderen, 't welck beter ware dan dat die Vyanden souden nemen, die voirsz Heeren souden de Coninginne informeren of seluer comen defenderen, maer moesten de Staten het Geldt vinden waer mede. Ende hebben zoe veele gedaen dat de Coninginne op Sondaechs den 17. Juny op te Galerie, ter presentie van Buyren, Bergen, ende de Heere van Noercarmen, ons luyden beloofde, de Heere van Buyren van stonden an te seynden tot onser defentie, ende wes Penningen hem gegeuen souden worden totter defentie, soude haer Majesteyt ons doen corten van 't gunt dat wy consenteren sullen in de voirsz Petitie, daer mede wy gescheyden zyn, hebbende oick communicatie van Delft dat zy Tolvry oner al mochten vaeren die ich heur sake wel hebben voirgestaen.

OP 's anderendachs zyn de principaelste van den voirsz Gedeputeerden mit my geweest by de Heere van Buyren, ende hebben geseyt dat indien hy een pays mochte gecrygen mit Gelre, 't Lant soude hem een goede eerlicke propyne doen, alzoe hy te voiren geseyt hadde dat hy wat hoope hadde.

En-

ENde dé voirsz Heeren hebben mitten anderen Gedeputeerdens gesloten indien 't oirloge moet syn mitten Gelderschen, dat men die twee termynen van de ordinaris Beede verschynende St. Jan ende Kersmisse 1536. sal opbrengen tot defentie, nyet afcortende dan dat in de Acte van der Beede gespecificeert staet, 't welck men Willem Goudt sal denunchieren, *ut factum est.* 1536. 12. Juny.

Dachuaert in den Hage

Den 26. Juny voirsz sc. Maendachs, 26. Juny.

om t'antwoirden op te voirsz propositie ende eysch van wegen der Keyserlicke Majesteyt by der Coninginne gedaen.

PRÆSENTIBUS

Van de Edelen.
Heeren Gerit van Assendelft,
Warmont,
Alckma,
ende
Lochorst, Ridderen,
Kyfhouck,
Poelgeest,
Floris van Wyngaerden,
Adriaen van Matenesse,
ende
Adam Verduyn.

Van Dordrecht.
Damas Philips,
ende
Bets.

Van Haerlem.
Wouter van Bekesteyn,
Gerit van Zuyren,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.
Mr. Cornelis Aerts,

1536. ende

26. Jun. Heyndrick Aertsz, Weesmeester.

Van Leyden.

Dirck Floris, ende Jan Boeckels,

Van Amsterdam.

Beyde Claes Gerits, ende Mr. Andries.

Pag. 258.

Vander Gouwe.

Willem Jan, Burgemeester.

Van Rotterdam.

Joost Jansz.

Schiedam.

Claes, de Pensionaris.

Gorichem.

Huge van Seuenbergen.

Van Alckmaer.

d'Oude gewoolicke Burgemeester.

Horen.

Henrick Dircx, ende Gerbrant.

Enckhuysen.

Frederick Zegerts.

DIe Eedelen ter corectie van den Steden, hebben by maniere van aduys vuytgeslagen sonde te opinieren, dat men in de plaetse van de hondert twintich duysent begeert voir extraordinaris Beede, hoewel zy die nyet zoe genoemt en willen hebben, men soude mogen consenteren tachtich duysent guldens, tot assistentie van der oirloge, alzoe de Keyserlicke Majesteyt seluer te Velden es, ende dit tot defentie van Hollant, alzoe die Coninck van Vranckryck deur syn Gealligeerde van Gelre ende Holsten daer es, als de voirsz Coninck es op ten Frontieren van Vlaenderen, Henegouwen, &c. Ende Hollant verloren, meer scade ende scande voir den Keyser ware, dan men in Vranckryck soude konnen gewinnen. Daeromme indien de sake blyue als die nu es,

foe fullen de voirfz tachtich duyfent opgebracht worden, na dat den tydt ende noet van der defentie eyffchen fal: maer indien pays wordt mitten voirfz Nageburen, 't welck zy hertelicken begeeren, zoe fulen de voirfz tachtich duyfent gulden opgebrocht worden d'een helfte tot Kersmiffe ende d'ander helfte St. Jans Miffe commende, om die geemployeert te worden daer den Majefteyt belieuen fal. Want tot Kersmiffe commende zoe verfcheynen noch tachtich duyfent van de ordinaris Beede, ende twintich duyfent van de extraordinaris Beede, 't welck den onderfaten laftich vallen fal, welverftaende dat elck mit fyn portie volftaen fal, na ouder gewoonten, Ende indien daer enige exceffiue inundatie, Brant, of Brantfcattinge ende diergelicke quade fortune ouer quame, dat foude fyn tot lafte ende diminutie van der Majefteyt.

1536. 26. Juny.

ALs van de hondert duyfent guldens voir ordinaris Beede den tydt van fes jaren durende na de expiratie van de tegenwoordige Beede, daer op men begeert verfegelt te hebben fes duyfent guldens om de gereede Penningen t'employeren in der oirloge tegens Vranckryck, die men loffen fal mitten Penningen van defelue Beede, naer aduenant die verfchynen fal alle termynen, &c. Seggen die voirfz Eedelen, dat binnen fes jaren wonderlicke veranderinge commen mach, die nu nyemant ouerdencken en kan, daeromme te confenteren tachtich duyfent gulden, 't welck die hoochfte ordinaris Beede oyt geweest es,

en-

1536. ende dat voir drie jaren, om t'employeren tot
26. Juny. defentie van Hollant, indien 't oirloge blyft, indien 't pays wort t'employeren tot lossinge van de twee en twintich duysent guldens tsiaers versegelt voir den Keyserlicke Majesteyt, dewelcke sijne Majesteyt beloeft ende Acte af gegeuen heeft van te lossen, 't welck nyet en es geschiet ouermits d'affairen ende lasten die binnen middelen tyde opgecommen zyn, alsnoch opcommen souden mogen. Ergo nyet te ver-
Pag. 259. segelen, want versegelen es anticiperen. Ende en soude 't Lant nymmermeer van de oude voirgaende versegelinge voirsz, noch van deser nyeuwe versegelinge gevryt worden, &c. Behouden oick als bouen, dat elck mit sijn portie volstaen sal ende gevryt wesen in quade fortunen.

Die Gedeputeerden van den Steden hebben veele inconvenienten geallegeert, als dat zy sichtent Coninck Philips doot, geleden dertich jaren, gedragen hebben die lasten van den oirlogen tegens Gelre, Vrieslant, Utrecht, Oostlant, apart, ende oick mitten anderen Landen d'oirloge van Vranckryck, daer zy nyet in verschoent en syn geweest, maer hebben gecontribueert, als of zy naest den brande geseten hadden, omme welcke particulier oirloge tegens heuren Nagebueren voirsz, die van Hollant opgebracht hebben allen heuren gereet, zoe lange sy gehadt hebben, ende nyet meer hebbende, hebben die Steden in 't particulier elck op 't Corpus van der Steden vercocht zoe veele jaerlicxe Losrenten als Lyfrenten,

ten, dat zy hen behelpen moeten mit staten ende respyten, sculdich blyuende twee, drie jaren, min ende meer na dat elck belast es; hierenbouen hebben die van Hollant voir de Keyserlicke Majesteyt vercocht ende 't Lant belast mit twee en twintich duysent guldens t'siaers Losrenten den Penninck sestiene, ende es hemlieden beloeft een deel van de leste Beede t'employeren tot lossinge, 't welck hemlieden nyet gehouden en es; zoo dat zy noch blyuen in de scult, ende geen versegelinge meer en souden konnen gedoen voir syn Majesteyt. Item die van Hollant hebben tot diuersche stonden moeten deruen die Zeylaige ende Negociatie van Oostlant, welcke Zeylage die van Ouer-yssel ende d'ander Landen van herwertsouer gepermitteert es geweest, daer deur 't Lant van Hollant gemineert ende geheel vuytgeput ende tot armoede gecommen es. Ende es nu tegenwoordelicken verboden Oost noch West te zeylen, hoewel in tyden van oirloge profyt te halen es, Westwaerts zeylende mitte Vlooten. Item 't es te duchten dat men dit jaer nyet en sal mogen vischen, noch ten Harinck vaeren, dat een van den principaelsten incompsten ende profiten van Hollant es, mit meer inconuenienten van brantscatten, stillesate van den Vasalheeren, onderhout van Utrecht, 't welck al compt tot last van Hollant, &c. waeromme die van Hollant nootelicken pays ende negociatie hebben moeten of en mogen nyet contribueren. Waeromme die Staten Mr. Abel van Colster mit my gesonden hebben an de Heeren van Nassou ende Buyren tot Graue, 1536. 26. Juny

Digitized by Google

1536. tie, om te willen vinden middelen van pays
26. Juny. ofte unie mit 's Hertogenbosch, Utrecht, Oueryssel ende andere Nagebuyren van Gelre, om te maken een hoop Knechten daer men mede mach liggen in Gelderlant voir 't hoeft, dat hy nyet en bescaedige den voirsz Landen. Welcke last de voirsz Heere van Buyren angenomen heeft te doen syn beste, ende men sal danckbaer zyn. Ende de Steden aldus discordt ende diuersch van opinien wesende, hebben genomen raport tot ten 3. July.

Pag. 260. Dachuaert in den Hage

3. July. *Den 3. July anno 1536.*

PRÆSENTIBUS.

Vande Edelen,
Assendelft,
Warmont,
ende
Heere Willem van Alckma, Ridderen,
Poelgeest,
Florys van Wyngaerden,
ende
Adam Verduyn.
Van Dordrecht.
Bets.
Van Haerlem.
Bekestayn,
Jan Gerits van Zuyren,

ende
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Dirck Floris,
Gerit Boeckels,
ende
Mr. Cornelis, Pensionaris.
Amsterdam.
Doctoir Teyng,
ende
Mr. Andries.

Gou-

Gouwe.	*Edam.*	1536.
Willem Jan, Burge-meester.	Jacob Matiſs, ende Mr. Jan.	1. July
Schiedam.	*Van Oudewater.*	
Claes Dircx.	Jan Jacobſz.	
Horen.	*Wourden.*	
Gerbrant Dircx. ende Mr. Pieter die Jonge.	Lambrecht van Naerden.	

DIe Gedeputeerden van den Staten gehoirt hebbende 't raport van Colſter ende my, dat de Heere van Gelre hem dificil maecte ende Gruninge gereſtitueert wilde hebben, eer hy ſoude willen verſtaen tot pays. Soe zyn die Eedelen gebleuen by heur opinie voirſz zoe verde angaen die extraordinaris Beede van hondert twintich duyſent te conſenteren, tachtich duyſent t'employeren tot defentie van den Lande, ende op te brengen na den noet om den Knechten te betaelen, maer indien 't pays wordt, ſal die Coninginne die mogen employeren daer 't haer belieft, ende ſullen opgebracht worden die helfte tot Kersmiſſe, ende d'ander helfte St. Jans Miſſe commende, gemerct tot Kersmiſſe commende verſchynen van de loopende Beeden noch hondert duyſent guldens, dat laſtich es, mits dien afſlaen die ordinaris Beede voirſz, als Brabant oick afgeſlagen heeft, ende mitte voirſz conditien. Die van Dordrecht waren van als volcomelicken gelaſt, indien d'ander Steden van gelycke waren. Maer alzoe d'ander diuersch ende nyet gelaſt en waren die gehoopt hadden op ons voirſz raport,

rt. N port,

1536. port, zoe fouden zy volcommelicken bouen
8. July. tot Bruſſel gelaſt commen den 8. July ſauens in de Herberge, my laſtende te reyſen ouer Utrecht, ende myn Heere van Hoihſtraten als Stadthouder van des voirſz es te aduerteren, ſonderlinge van Gelre.

Pag. 261. Dachuaert geleyt tot Bruſſel achtervolgende het affcheyt van den voirſz Dachuaert, om te antwoirden op te voirſz Petitie van hondert duyſent, te weſen tot Bruſſel in de Herbergen.

8. July. *Den 8. July.*

PRÆSENTIBUS.

Van de Edelen.	*Delft.*
Heere Willem van Alckma,	Mr. Huge van Eynde.
ende	*Van Leyden.*
Poelgeest.	Gerit Boeckelſs,
Van Dordrecht.	ende
Die Schout,	Dirck Floriſs.
ende	*Van Amſterdam.*
Mr. Joost Bets.	Mr. Jan Ting,
Van Haerlem.	ende
Wouter van Bekeſtayn,	Mr. Andries.
Jan Gerits van Zuyren,	*Gouwe.*
ende	Willem Jan,
Mr. Lambrecht.	ende
	Mr. Dirck.

Van

Digitized by Google

Van Rotterdam. Joost Jansz, Burgemeester. Ende enige andere cleyne Steden die solliciterende waren heur gracien. 1536. 8. July.

DIe Gedeputeerden van den Eedelen ende Steden, hebben na lange communicatien gehadt mitten Heeren van Nassou ende Buyren, heure voirsz opinie gemuteert, mits hebbende heure gracien ende quytsceldingen. Ende hebben op ten 20. July na lange verhael van heurluyder armoede ende den achterweesen van den Lande, der Coninginnen in den name van den Keyserlicke Majesteyt geconsenteert hondert-duysent carolusse guldens, te betaelen d'een helfte Bamisse, ende d'ander helfte Kersmisse naestcommende, t'employeren d'een helfte tot betalinge van den Armée weesende onde myn Heere van Nassou, ende d'ander helft tot deffentie van den Lande van Hollant. Daer mede afflaende die Beede ordinaris die men in 't Lant van Hollant behoirt te consenteren, ende dit mitten voirsz gewoonlicken conditien, 't welck de Coninginne danckelicken heeft genomen, maer haer Majesteyt begeerde in het scheyden, dat die Staten souden willen accorderen dat Willem Goudt Rentmeester hem soude verobligeren voir de somme van twintich duysent gulden eens, om die te mogen employeren in de oirloge ende Armée voirsz, welcke somme afflach soude weesen in den eersten termyn van der nyeuwer ordinaris Beede die ingaen sal St. Jans misse 1537. Daer van die Gedeputeerden begeerden raport, want zy

Digitized by Google

1536. nyet gelaſt en waren. Ende hebben my gelaſt
8. July. te ſolliciteren om conſent van te mogen ſeylen
Pag. 262. weſtwaerts by Vloten, ende van Roeffcepen toe te mogen maken om den Vyanden te crencken, elck op ſyn pericle van gewin ende verlies, ſonder mitten Admirael te doen te hebben, ſoe die van Hollant daer exempt af zyn, ende nyet onder en ſtaen, dan alleen onder den Stathouder, tot welcke ſaken ick nyet ſonder groten arbeyt en hebben konnen geraken, ende worde zeer groten dificulteyt gemaećt: oick van de Harinckbuyſſen te mogen viſchen, dat ick ſonder volcomen beſcheyt van Bruſſel geſcheyden ben, ende gedaen hebbe myn raport myn Heere van Hoichſtraten Stathouder van Hollant weſende tot Utrecht, die den Staten van Hollant in notablen getalle beſcreuen heeft ter Dachuaert den 8. Auguſty Ter Goude ut infra.

VAn den voirſz conſente hebbe ick der Coninginne gegeuen Acte ende wederomme gelycke Acte van haer genomen, daer toe ick my refereere. Onſe clachten ende grieuen hebbe ick in een ander Coyer geſtelt, die latende vuyte voirſz Acte om der cortheyt wille.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert befcreuen ter Gouwe — 1536. 8. *Augufty*.

Den 8. *Augufty anno* 1536.

daer myn Heere van Hoichftraten gecommen was van Utrecht by den Staten van Hollant, om te beleyden de voirfz Petitie van twintich duyfent, &c.

PRÆSENTIBUS.

Heere Willem van Alckma, Ridder,
Florys van Kyfhouck,
Poelgeest,
Adriaen van Matenesfe,
Wyngaerden,
ende
Adam Verduyn.

Van Dordrecht.
Mr. Jooft Bets.

Van Haerlem.
Jan van Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.
Dirck Duyst,
ende
Van Eynden.

Van Leyden.
Heere Gerit van Lochorst,
Gerit Boeckelfs,
ende
Mr. Cornelis, Penfionaris.

Amfterdam.
Cornelis Benninck,
ende
Mr. Andris.

Vander Gouwe.
Willem Jan,
Mr. Dirck, ende anderen.

Horen.
Gerbrant Dircx.

Van Rotterdam.
Pieter Carre,
ende
Joost Janfs, mit meer anderen.

Gorichem.
Volckart, Secretaris.
Ende van de cleyne Steden, als Enckhuyfen, Briele, Goedereede, veele die ick nyet en kennen.

Die

1536. DIe Gedeputeerden zyn eendrachtelicken
8. *Augusty.* geweeft negatyf, roerende den twintich
Pag. 263. duyfent gulden, want mitsdien die ordinaris Beede geconfenteert foude zyn eer fylieden heur oude Preuilegien ende andere Articulen bedinckt fouden hebben gehadt, ende men foude van 't jaer 1537. geen loffinge van Renten mogen doen of bedingen, mit meer andere difficulteyten. Ten tweeden es verthoont, dat verboden es weftwaerts in Engelant, Spaingien, Portugael ende Andelefie te feylen, eer de Scepen van oirloge van Coppenhauen t'ontfetten gefeylt foude zyn. Ten derden zoe hadde de Here van der Vere benomen ende benam noch dagelicx allen dat Gefcut van den Hollanders, daer zy hen mede fouden defenderen, om te leggen op ten voirfz Scepen van oirloge tot inuafie van Coppenhauen. Ten vierden was verboden geen Scepen te zeylen in Noorwegen, om Hout, Sparren, drooge Visch en diergelicke. Ten vyfften waren t'Amfterdam ende elders Scepen vuyt Noorwegen gearrefteert, daer deur men hemlieden oirfake foude geuen onfe Scepen van gelycken daerwerts ouer te arrefteren voor fcade ende intereft, waeromme men begeerde die ontflegen te hebben. Ten feften begeerden die van Hollant te weten of zy vry fyn fouden in Engelant indien zy daer by tempeefte ofte veruolginge van den Franchoifen verftaken. Omme allen welcken Articulen, die Stadthouder ende Staten my gefonden hebben vuyten voirfz Dachuaert van der Goude, illico te reyfen by der Coninginne tot Bruffel om haer Majefteyt te remonftreeren.

ren. Ende daer commende my gaf ter antwoir- 1536.
de, dat ick soude maken op als Requeste by 8. Augusty.
Articulen, als ick gedaen hebbe, ende seyde
my dat zy reysen moeste tot Loeuen, ende
binnen middelen tyde, soude die Admirael
commen, ende my antwoirt op als geuen dat
ick te vreden soude zyn. Ende haer Majesteyt
gecommen zynde heeft antwoirt by Apostillen
gestelt op ten voirsz Articulen den 20. Augusty,
daer toe ick my refereere. Ende ick
ben daer mede gereyst t'Utrecht by myn Heere
van Hoichstraten, die ick gegeuen, ende
myn raport van als gedaen hebbe, om den Steden
daer van te aduerteren, ende ick hebbe
oick enige Steden geaduerteert.

ALs van den voirsz twintich duysent guldens
en heeft haer Majesteyt myn geen antwoirt
geeyscht, waeromme ick by aduys ende raedt
van Mr. Vincent Tresorier, dat verswegen ende
geen antwoirt af gedaen en hebbe, om nyet
te beletten den voirsz Articulen, ende docht
hem dat men wel sal mogen antwoirt scryuen
by besloten Brieuen, indien haer Majesteyt antwoirt
begeert.

ITem in myn absentie hebben die Staten ouer
't gemeen Lant geaccordeert ses duysent guldens,
om toe te reden ses Scepen van oirloge
tot deffentie van den Harinckbuyschen te mogen
vischen.

Digitized by Google

1536. 4. Octob. Pag. 264.

Dachuaert generael van allen den Landen van herwertsouer, befcreuen tot Bruffel

Den 4. Octobris anno 1536.

P R Æ S E N T E N.

Van de Edelen,
Heere Willem van Alckma, Ridder, ende Florys van Kyfhouck, Cafteleyn.

Van Dordrecht.
Jacob Willemfz, ende Mr. Joost Bets.

Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, Penfionaris.

Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Mr. Cornelis, Penfionaris.

Van Amfterdam.
Cornelis Benninck, ende Mr. Andries.

Gouwe.
Mr. Dirck, Penfionaris.

Van de cleyne Steden nyemant.

Hier begint van den Excyfen op Wyn, Bier, Lakenen, &c.

OP Sondage den 8. Octobris voirfz, heeft die Coninginne by monde van den Archidiacre Nigri, den Staten in 't generael doen verthoonen, dat die Siege voir Peroene opgebroken ende de Garnifoenen betaelt ende op ten Frontieren geleyt waren tot defencie, ende men onderhouden moet of by den Vyanden gaen fullen, ende onderhoudende moeten betaelt worden, of fullen 't platte Lant verderuen, breder blyckende by der Propofitien by Gefcrifte gegeuen, om te raporteren, ende antwoirt wederomme te brengen den 26. der

der feluer maent, omme de Penningen te vinden by Excyfen op Wynen, Bier, Syden, Fluweelen, Wullen, lynen Lakenen, &c. ten ware of den Staten beter expedient wiften voirt te ftellen. 1536. 4. Octob.

OP 's anderendaechs fyn wy van Hollant naer d'ander Landen geweest by der Coninginne, die felue by monde totte voirfz Excyfen gepersuadeert heeft gehadt. Wy hebben genomen raport, ende verclaert dat Wy tot St. Jan inclus naestcommende opbrengen moeten twee hondert duyfent, ende dat wy oiftwaerts deur de Sonde nyet feylen en mogen, daeromme nyet betaelen en mogen. Ten tweden dat die Knechten meest gaerden ende 't Lant van Hollant verderuen meer dan enige andere Landen. Ten derden verfochten heur Gefcut gereftitueert te hebben van de Scepen van oirloge gequippeert in Zeelant.

DE Coninginne heeft geantwoirt 't gefcut te reftitueren terftont, ende te voirfien dat die Knechten in Hollant nyet gaerden en fullen, ende dat die van Hollant yemant fouden laten om te follicitéren die Vaert van Oosten.

DIe Gedeputeerden hebben op Dynsdach den 10. Octoris my gelast te folliciteren, ende ofck voir te ftaen Joost Damafs Poirter van Delft, dat hy nyet en foude worden betogen voir den Raedt van Brabant, ten veruolge van Mr. Joost Amfs, ende dat ick proces Pag. 265.

 tot

Digitized by Google

1536. tot Mechelen soude constitueren in den groo-
4. Octob. ten Raedt.

OP Woensdage, zyn zy van Brussel gescheyden, ende hebben op te voirsz Petitie dach geleyt in den Hage sauens in de Herberge, Sondaechs den 22.

Dachuaert gehouden in den Hage

23. Octob. *Den 23. Octobris.*

op 't affcheyt ende propositie voirsz gedaen tot Brussel, roerende den Excysen op Wyn, Bier, Zyden, Wulle, ende lyne Lakenen, &c.

P R Æ S E N T I B U S

Van de Edelen,
De Heere van Assendelft,
Beyde Heeren Jannen van Duvoirden,
Willem van Alckma, ende
Lochorst, Ridderen.
Florys van Kyfhouck,
Poelgeest,
Jan van Wyngaerden, ende
Adam Verduyn.

Van Dordrecht.
Damas Philips, ende
Mr. Joost Bets.

Van Haerlem.
Schagen, ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.
Gerit Vrancken, ende
Mr. Huge.

Van Leyden.
Gerit Boeckelss, ende
Mr. Cornelis.

Van Amsterdam.
Buyck,

en-

ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Gerit Jacobs Bos,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam. 1536. 23. Octob.
ende
Schiedam.
Joost Jansſ,
ende
Claes.
Van Gorchum ende Alckmaer, &c.

ENde alſoe die Eedelen ende Steden diuerſch van opinie waren, zoe es de reſolutie geweest bouen te concluderen; eerst gehoirt hebbende den anderen Landen, die voir Hollant opinieren moeten. Ende alzoe dit nyeuwicheyt es, ende allen den Landen angaet gelyckelicken, ergo gelyckelicken te conſenteren, of de propoſitie af te ſlaen, om te ſcuwen quade conſequentie. Ende hebben my gelast terſtont voirheenen te reyſen ende te vernemen hoe alle d'ander Landen deſe propoſitie verſtaen. Soe dat ick dien nacht vuyt gereyst ben ende te vyf vuyren tot Delft gecommen, ende daer gevonden Mr. Huge van Eynde, die van der Stadtwegen tot Bruſſel ſyn wilde. Ergo een dubbelen dach of nachtreyſe ut infra.

Digitized by Google

1536. Dachuaert tot Bruſſel van allen den Staten
26. Octob. der Landen van herwertsouer, om een-
Pag. 266. drachtelicken te antwoirden op 't af-
ſcheyt van de voirſz propoſitie,
daer den dach af diende in
de Herberge

Den 26. Octobris voirſz.

P R Æ S E N T I B U S

Van de Edelen.
Kyfhouck,
ende
Poelgeest.

Van Dordrecht.
Bets, tot ten vuyteynde toe, ende binnen middelen tyde
Die Schout,
Jan Pieterſs,
ende
Willem Janſs Verbiest.

Van Haerlem.
Jan Gerits van Zuyren,
ende
Engelbrecht Willemſz Ram.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Gerit Boeckelſs, een wylen,
ende
Mr. Cornelis, altydt.

Van Amſterdam.
Cornelis Buyck,
ende
Andries.

Vander Gouwe.
Gerit Jacobs van Loo,
ende
Dirck.

ALle die Landen behaluen Brabant ende Vlaenderen, hebben heur dach gehouden, die van Vlaenderen zyn late gecommen ende hebben genomen diuerſche vertreck, want zy

zy dese nyeuwigheyt heure Gemeenten nyet en hadden derren voirhouden, of wilden Acte daer van hebben. Andere Landen worden oick ondertast, ende alzoe zy nyet te volle gelast en waren hebben oick vertreck gehadt. Brabant konde qualicken heur Prelaten ende Edelen vergaderen. Soe dat wy ontrent seuen weken stille gelegen hebben tot Brussel, dat men ons geen afscheyt geuen en wilde, voir dat alle die Landen, eerst malcanderen gehoirt souden hebben, ende geconsenteert in de voirscreuen propositie, ofte een beter ouuerture gedaen souden hebben. 1536. 26. Octob.

OP ten eersten dach Decembris zyn die Staten van allen den Landen op 't Stadthuys vergadert geweest, aldaer die Pensionaris van Brussel in Walsche verhaelde die propositie voirsz. Ende sonder te verclaren d'opinie van Brabant: heeft voirts rontsomme gevraecht. Vlaenderen seyden daer in de Vergaderinge gecommen deur beuel van der Coninginne, om sonder prejudicie te hoiren, maer en hadden geenen last mitten Staten te communiceren, noch yet te verclaren. D'andere Landen souden gaerne 't beste hebben gedaen sonder te verclaeren in wat manieren. Hollant verclaerden, hadden zy geconsenteert die voiren behoiren te spreken, zy soude sulcx geantwoirt hebben dat de Majesteyt van de Coninginne redene gehadt soude hebben te vreden te zyn. 1. Decemb. Pag. 267.

Die

1536. 1. Decemb. DIe Hertoge van Arschot ende ander Edelen daer present, seyden dat elck zyn antwoirde soude stellen by Gescrifte om der Conginginne te verthoonen, ende te comen tot een affscheyt, alzoe elck gedaen heeft, ende wy van Hollant mede zoe voirsz staet in effect.

DIe van Vlaenderen zyn by der Coninginne gegaen apart, ende hebben verthoont by monde ende ende scriftelicken, dat sy in de laetste groote propositie geconsenteert hadden al dat begeert was tot defentie van de Frontieren, ende of de Keyserlicke Majesteyt Vranckryck, Ytalien ende andere Landen conquesteren wilde, daer toe en hadden zy geen macht, absolutelicken verclaerende datter geen hoope en was, ende vertrecken souden, als zy deeden.

6. Decemb. OP ten 6. Decembris zyn d'andere Landen mit ons oick gedepecheert, seggende dat men Commissarissen in elck Lant seynden soude, om te hebben secours tot ten achterstallen te betaelen, dat elck goet raport doen wilde.

DEn dach van Hollant wordt gestatueert in den Hage te zyn den 18. Decembris.

HIer mede es dese propositie desert geloopen.

En-

Digitized by Google

ENde es het Tractaet van Gelre gemaect geweest den 16. Decembris. 1536. 6. Decemb. Gelderische Pays.

IN de voirsz Dachuaert es my eens voiral gelast de Preuilegien van Hollant in euocatie voir te staen, als contra Mr. Joost Amss, ende voir Pieter van Roen, &c. Van Delft ende Amsterdam huer Preuilegie van te verbueren sestich ponden. Preuilegien voir te staen.

ENde d'Eedelen ende ick mit Mr. Huge syn leste van Brussel gescheyden. Ende ick hebbe mit drie nachten geuaceert den tydt van twee en vystich dagen mitte Bode, den eersten nacht die ick vuyt reysde daer inne gerekent.

Dachuaert in den Hage by der Conin-
ginne geleyt, sauens in der Her-
bergen

Den 18. Decembris. *18. Decemb.*

Aldaer haer Majesteyt Commissarissen soude seynden, om te doen een ander Petitie in de plaetse van de voirgande Petitie, daeromme de Staten van allen den Landen tot Brussel vergadert hadden geweest, om te stellen Exeysen op Syden, wullen Lakenen, Wyn, Bier ende diergelycke, daer zy nyet in en hadden willen consenteren, sonderlinge Vlaenderen. Ende alsoe de voirsz Commissarissen op hueren dach nyet en quamen, zoe syn de Staten by een gebleuen tot Kersauont toe. Belouende wederomme te commen den 29. der sel- Pag. 268.

1536. 18. Decemb. *selver maent. Ende binnen middelen tyde hebben die Steden gecommuniceert ende gedelibereert op enige saken, hier naer volgende.*

PRÆSENTEN,

Van de Edelen.

Adam Verduyn, alleen.

Van Dordrecht.

Mr. Joost Bets.

Van Haerlem.

Mr. Lambrecht.

Delft.

Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.

Mr. Cornelis, Pensionaris.

Amsterdam.

Cornelis Buyck, ende Mr. Andries.

Gouwe.

Mr. Dirck, Pensionaris.

Van Rotterdam.

Joost Jansz.

Schiedam.

Claes Dircx.

Hoorn.

Dirck Dircx. ende Geerbrant.

Enckhuysen.

Jacob Allarts.

Edam.

Mr. Jan, Pensionaris.

Munnickendam.

Jacob Jansz Reyer.

Van Alckmaer.

Andries Pieters, ende Cellis.

IN den eersten hebben Leyden, der Gouwe ende anderen daer men Stenen backt, angenomen by tyts te doen backen tweederley Stenen, op heur behoirlicke mate, daer de forme opgemaeckt sullen worden tegens dat crimpen.

TEn tweden voir al bouen tot synen tyde te veruolgen, dat zoe wie hem Borge stelt voir yemant, of daer meer Borgen zyn, dat die

Digitized by Google

die Crediteur sal hebben electie, of hy den Principael ofte Borgen, of beyde anspreken ende executie opnemen wille. Weluerstaende wat hy van den eenen ontfanct, afcortinge den anderen sijn sal. Sonder te mogen gebruycken de beneficien van Rechten, als *excussionis* ende *divisionis*, &c. 1536. 18. *Decemb.*

TEn derden dat gedaen zynde, dat men bouen geen beneficien van Inuentarissen en sal geuen, om te scuwen de frauden die daer vuyt geschieden van nyemant yet te geuen.

TEn vierden dat de vonnissen van den Raedt van Hollant tot hondert ponden groten of redelicke somme haer executien hebben sullen, nyettegenstaende appelatie. Ende dat den Raedt bouen, nyet zoe inciuillicken meer en sullen retracteren de sententien van den Raede van Hollant, sonder eerst an hemlieden te scryuen, om te weten wat hemlieden gemoueert heeft, op dat poinct daer de sake op rust, &c.

TEn vyfsten dat men letten sal op 't deluen van den Turfuen, om te scuwen poellen, ende oick dat het baggeren van den Meeren, die te zeer ontgront worden.

TEn sesten dat men nyet zoo lichtelicken sonder aduys, prouisien en sal verleenen, tegens Heemraden ende andere Collegien, &c. Pag. 269.

Ten

1536. 18. *December.* TEn sevenden hebbe ick verclaert, dat Buyren beloeft es een gratuiteyt indien 't pays wort, 't welck zy allen aduoyeren.

TEn achsten te congratuleren den Stadthouder van Vrieslant, en een goede propinie te scencken, dat hy de Knechten houde vuyt Hollant. Ende es gelyckelicken geaccordeert, maer nyet ter effect gebracht, om dat een deel van de Knechten waren geleyt in de Langestrate, om te brengen in Brabant.

TEn negenden een eynde te maken dat die Heere van Beueren als Admirael, geen recht of actie en pretendere of en executere in Hollant.

Dachuaert gehouden in den Hage op St. Pauwels dach.

25. *Jan.* *Den 25. January anno 1536.* stilo Hollandiæ.

Om antwoirt te geuen op te voirsz Petitie van hondert twintich duysent, te betaelen d'een helft half Maerte, ende d'ander helft den eersten May commende. Ende noch hondert twintich duysent tsiaers voir ses jaren ende twaelf termynen, tot ordinaris Beedê, daer St. Jans Misse den eersten termyn af verschynen sal, geeyscht by den Commissarissen als de Heere van Bredam ende Meester Joost Amss. Raet des Keyserlicke Majesteyt van Brabant.

PRÆ-

Digitized by Google

PRÆSENTEN,
Florys van Kyfhouck,
Gerit van Poelgeest,
ende
Adam Verduyn.
Oick myn Heere van Affendelft, die huer woert heeft gevoert.

Van Dordrecht.
Die Schout,
ende
Bets.

Van Haerlem.
Jan Gerits van Zuyren,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Mr. Cornelis Joosten, Pensionaris.

Amsterdam.
Cornelis Buyck,
ende
Mr. Andries.

Vander Gouwe.
Gerit Damafs,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam.
Joost Jansf, Burgemeester. 1536. 25. Jan.

Schiedam.
Claes Willemfs,
ende
Mr. Gerit de Bruyn.

Schoonhouen.
Meester Florys, Pensionaris.

Gorichem.
Volpart Mathysz.

Alckmaer. Pag. 270.
Andries Pieters Zelle.

Horen.
Joost Pieters,
ende
Mr. Euerhart Purmer.

Enckhuysen.
Zeger Jacobfs,
ende
Reyer Reyers, Secretaris.

Edam.
Mr. Jan Jansf.

Munnickendam.
Mr. Symon Thierincx.

Grootebrouck.
Pieter Jansf.

ALzoe den 11. January den voirsz Commissarissen by monde van Mr. Joost Bets in Dese ordinaris Beedes gecon-

1536. 25. Jan. in mynder fiecten, in den name van den Staten in effect negatiue antwoirde gegeuen hadde geweest om den redenen van den voirgaende oirlogen: belastingen van den Landen in het particulier ende generael: brantroof: brantscatten: deruinge van negociatie oostwaerts die den anderen Landen ende Vasallen geadmitteert es geweest, dat St. Jan, Bamisse, Kersmisse Beeden betaelt zyn geweest, mit noch ses duysent guldens ommeslagen tot te Vischerie die meer dan twintich duysent guldens gecost heeft: ende dat Lichtmisse noch een termyn van de extraordinaris Beede verschynen sal, ende nu dese extraordinaris Beede de voirsz te betaelen half Maerte ende prima May, heete ende corte termynen zyn: oick dat men die extraordinaris plach te consenteren de Prince ofte Princesse van Hollant weesende, mit meer redenen. Biddende op dit pas verdrach van de voirsz Petitien te hebben ende raport in 't beste te willen doen. Ende alzoe de voirsz antwoirt den voirsz Commissarissen dochte zeer onvruchtbare, hebben begeert dat zy beter raport doen ende antwoirt innebrengen wilden tot zekeren dage, die verloopen es ouermits de Vorst ende Doy, tot ten 25. der voirsz maent January, dat die Staten my gelast hebben te verclaeren, dat zy selue in de weeke na Reminiscere tot Brussel commen ende der Coninginne op beyden haer Petitien antwoirt geuen sullen, sulcx dat haer Majesteyt geen redene hebben en zal haer te misdancken, emmers wel te vreden te zyn na de faculteyt ende macht van den Lande, hoopen-

Geconsenteert prima Juny 1537., ende den derden geleuert Hoichstraten; de Articulen daer op datse geconsenteert worden, waren te volleu gedepecheert den 16. May.

pende dat haer Majesteyt hemlieden remedieren ende voirsien sal in heuren gebrecken, zoe wel in 't particulier als generael. Biddende dat zy den Staten ende 't Lant van Hollant willen recommanderen in de mogende gracie van de Coninginne, ende dat haer Majesteyt dit danckelicke nemen wilt. Intsgelicx hebben begeert dat de Heeren ende Commissarissen hem nyet en souden belgen, dat zy zoe lange vertouft hebben, want dat van den Doy ende vriesen by der naturen toegecomen es, ende nyet by sculde van den Gedeputeerden. 1536. 25. Jan.

DIe voirsz Commissarissen hebben deese onsculft danckelicken genomen, ende des voirsz es beloeft ten besten der Coninginne te raporteren, ende alle 't goet daer inne te doen dat hemlieden mogelicken sal zyn, presenterende 't Landt hueren dienst ende alle eere, &c.

Hier naer volcht dat meer in andere saken gedaen es geweest ten dage voirsz.

DAt den dach bouen zoe lange tot na Reminiscere by den voirsz Staten genomen es geweest, es om binnen middelen tyden te sien of den pays van Gelre den 10. Decembris gemaect, besegelt sal worden: Ende of men oostwaerts deur de Sonde sal mogen seylen, daeromme Mr. Jorys Espelgem gesonden es an den Hertoge van Holsten, mit Mr. Herman Roeuer Secretaris van Hamburch, welke twee Pag. 271.

 poinc-

Digitized by Google

1536. poincten faillerende, 't Lant luttel of nyet en
25. Jan. sal mogen consenteren, oick die Staten van Hollant in 't generael ende particulier willen condicioneren van heuren staten, respiten, jacht, ende andere gebreken.

ITem voir gratuiteyt van de voirsz pays van Gelre toegeseyt de Graue van Buyren, es vuytgeslegen twee duysent Carolus ofte Philips gulden, voir syn Vrouwe twee hondert, enige seggen oick gelycke somme voir de Stadthouder van Vrieslant, of wat min na de qualiteyt van de Personen; 't es opgeset tot te naeste Dachuaert, om te veraccorderen. Delft blyft by hueren staet, tot sy gestelt sullen zyn, ergo en consetenren zy in geenen saken Gelt angaende.

Egmont van Lastgeld. ITem op te Requeste van de Vrouwe van Egmont, Tutresse van hare Zoone, die versouckt en seyt dat Egmont op Zee, ende Egmont het Dorp vry syn van Lastgelt, als Leen gehouden van Abt van Egmont, die noyt in Lastgelt nochte Ommeslagen van den Lande gegouden of gecontribueert en hebben, daer Jacob Oem ende die Gaerders van het tegenwoirdige Lastgelt ter contrarie af sustineren, refereerende tot ten jaren 1522. ende anderen dat Lastgelt ontfangen es geweest, om de Harinckbuyschen te bescermen, sonderlinge die ter Mazen vuytgeseylt zyn, latende in twyfele van die van Egmont op Zee mit cleyne Buyssen afgeseylt, ende daer tot Egmont wederomme inne gecommen zyn. Daeromme die Sta-

Digitized by Google

Staten my gelaſt hebben mitte Sollicitateurs van myn Vrouwe voirſcreven te compareren op ſekere dage die geleyt ſal worden voir de Commiſſariſſen van 't gemeen Lants rekeninge op te Rekencamer, oick ter preſentie van enige van den Raedt, omme in de ſake gedaen te worden als 't behoiren ſal, den voirſz Gaerders van 't Laſtgelt daer ouer geroupen. 1536. 25. Jan.

ENde willen dat ick ter preſentie van dien, oick verclaren ſal by maniere van contreclachte, die ſcult die de Dorpen van Purmerende ende andere, den Heere van Egmont toebehoirende, 't Lant ſculdich zyn ter cauſe van de gemeene Lants geloſte Renten, daer deſelue Dorpen oick in gehouden zyn, ende in de loopende Renten gegouden hebben. Ergo in 't Hooftgelt van de afloſſinge, meer dan tien duyſent guldens bedragende heure portie, als de Commiſſariſſen wel weten. Ende proteſteren in tyde ende wyle die actie te intenteren tegens den ſeluen Dorpen, op dat vuyter Memorie nyet en ga, ende d'Actie geprefcribeert worde, achteruolgende die concluſie van den Staten genomen ſupra den 18. February anno 1529., ende den 29. Nouembris anno 1530., blykende by myn Regiſteren. Ende hier af te nemen een Acte tot mynder excuſatie. Aſſendelft heeft de voirſz Requeſte om Appointemente op te ſtellen.

ITem die Staten ſyn te vreden, dat ick doe maken een Carte van de Lande van Hollant, daer inne ſtellende die Duynen, Mee-

 ren,

1536. ren, Veenen, ende andere ten perfectste men
25. *Jan.* mach, tot ten palen van den Lande toe, daer
Pag. 272. Hollant ende Waterlant anne paalt. Daer es vuytgeslegen van twee of drie hondert Rinsgulden dat costen sal, om dat men daer ouer sal moeten roupen enige van desen Lande, Hollant best kennende, mit Suydthollant, om dat myn Heere den Tresorier Mr. Vincent dit zeer gerecommandeert heeft gehadt an enige van ons Luyden. Ende Mr. Jacob heeft geeyscht vier hondert gulden, ende ick en hebben geen drie hondert willen bieden, de sake es gebleuen an Assendelft, na dat an de Carte verdient sal worden.

Dachuaert gehouden in den Hage

19. *tot* 24. *Van 's Maendach den* 19. *Februa-*
February. *ry tot ten* 24. *dach toe*,

mit myn Heere van Hoichstraten Stadthouder, die aldaer van Utrecht gecommen was, ten scryuen van der Coninginne, om den Staten van Hollant te induceren tot consent van de continuatie van de ordinaris Beede, ende van de extraordinaris Beede, ende hy heeft achteruolgende zynen last gebesongneert mitten Steden, d'een voir d'ander na op heure staten ende gracien.

PRÆSENTIBUS.

Heeren Willem van	Poelgeest,
Alckma,	Matenesse,
Kyfhouck,	Adam Verduyn,

en-

Digitized by Google

1536. 19. tot 24. February

ende
Heere van Assendelft als Eedelen van den Lande, hoewel hy mede gecommitteert was van der Coninginne.
Van Dordreght.
Mr. Jooft Bets, alleen.
Van Haerlem.
Jan Gerits van Zuyren,
ende
Mr. Lambrecht.
Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Jan Boeckelss,
Florys Dircx,
ende
Mr. Cornelis.
Van Amsterdam.
Jacob Pieterss,
ende
Claes Hillebrants,
mit
Mr. Andries.
Gouwe.
Gerit Damass,
ende
Mr. Dirck.
Van Rotterdam.
Joost Janss, Burgemeester.
Schoonhouen.
Mr. Florys.
Horen.
Gerbrant Dircx,
ende
Mr. Pieter die Jonge.
Enckhuyssen.
Jan Albertss, Burgemeester,
ende
Jacob Allarts.
Grootebrouck.
Pieter Jan Doedess.
Van Edam.
Mr. Jan, Secretaris.
Munnickendam.
Pieter Jacobs,
ende
Geerbrant Symons.

Van dese ordinaris ende extraordinaris Beeden sal blyken in.

DIe Staten hebben geraempt achteruolgende den vuytslach van den Eedelen, die ordinaris Beede tot tachtich duysent tsiaers voir vier jaren ende acht termynen, daer den eersten termyn van verschynen sal St. Jans Misse

1536. 19. tot 24. *February.* fra den 4. July 1537. Pag. 273. commende, ende voir de extraordinaris Beede oick tachtich duysent, d'een helft St. Jan voirsz, ende d'ander helft Kersmisse naestcommende verschynende, om betaelt te worden mit sulcke Gelde als ten dage van der betalinge cours ende loop hebben sal, onder den Coopman.

IN dese raminge soe veele als die extraordinaris Beede beroerde, en waren die van Leyden, Amsterdam ende der Goude, nyet volcommelicken gelast, maer souden bouen hoopten zy gelast te commen., mit welcken hoope de Stadthouder nyet te vreden en was, ende heeft hemlieden gegeuen vertreck of raport.

ENde die Staten generalicken concludeerden nyet te consenteren, ten ware dat paix bleue in Gelderlant, ende dat men oistwaerts zeylen mach ende visschen ten Dogge ende Harinck, ende al hadden zy al geconsenteert, zoe verclaerden zy nyet te betaelen noch daer inne gehouden te wesen, de voirsz conditien faillerende.

HIer es myn Heere van Hoichstraten expresselicken verclaert dat die Staten het Garnisoen van Utrecht nyet betalen en willen den tydt van deser Beede van vier jaren, maer wel een ofte twee jaren tot synder liefden, op dat hy binnen middeler tydt sal vinden maniere, dat die van Utrecht die seluer betalen, achteruolgende die Acte 't Lant gegeuen anno 1529., dewelcke myn Heere gelesen hebbende,

Digitized by Google

de, heeft den Staten belooft t'ontlaften, achteruolgende heure begeerte. 1536. 19. tot 24. February.

ITem die Staten fullen bouen gelaft commen op te gratuiteyt beloeft myn Heere van Buyren, daer voir d'Eedelen vuytgeflagen hebben fes duyfent Philips gulden, ende voir fyn Huysvrouwe twee hondert Philips guldens. Dit es den Graue ende fynder Huysvrouwe belooft te betalen in den eerften ommeflach van den Lande.

ITem die Staten hebben verclaert die Articulen daer op men de Beeden fal confenteren na ouder gewoonten, dewelcke ick in een Quoyer geftelt hebbe, mitsgaders d'Articulen van den Eedelen.

MY es gelaft mit die van Amfterdam voirheen te reyfen tot Bruffel, om te houden die belofte gadaen Bredam ende Amffoen, dat die Staten by der Coninginne fyn fouden in de weke van Reminifcere ut fupra, myn Heere voirfz fal daer commen in de weke daer na Reminifcere. Ende die Staten fullen daer oick op paffen, ende hier mede es defe Dachuaert gefcheyden.

ENde ick ben gereyft vuyten Hage den 27. February voirfz, ende hebbe geuaceert tot ten leften Marty, fc. Paefchauent inclus, daer zyn twee nachten in begrepen, hoewel ick wel vier nachten gereyft hebbe, te lande twee, ende te water twee.

1536. 19. *tot* 24. *February.* ITem den Raedt heeft op ten vier Articulen roerende het opſcryuen van den jare, van den Gewichten, ende maten van Stenen te backen, ende Thinnegieters, geappoinɛteert als op te Requeſte.

Pag. 274. ALzoe myn Heere van Hoichſtraten gecommen es binnen Bruſſel den 9. Marty, ende dat mitten Steden op heure gracien ende ſtaten nyet en es geaccordeert geweeſt, daerentuſſchen was een generael Dachuaert beſcreuen van allen den Landen, in der Herberge te zyn den 23., zoe ſyn die Staten van Hollant die nyet en ſouden hebben konnen thuys reyſen ende weder commen, binnen Bruſſel gebleuen, daer die generale propoſitie gedaen es geweeſt op Palmen auent den 24. Marty.

Hier naer volgen die bouen tot Bruſſel geweeſt zyn ten vuyteynde tot dat die generale propoſitie gedaen es geweeſt op Palmenauent

24. *Marty.* *Den 24. Marty.*

PRÆSENTIBUS

Van de Edelen.
Florys van Kyfhouck, Caſteleyn van der Goude, ende Gerit van Poelgeeſt.
Van Dordreght.
Mr. Jooſt Bets.

Van Haerlem.
Mr. Lambrecht.
Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Heere Gerit van Lochorſt,

Dirck

1536. 24. *Marty.*

Dirck Floris,
ende
Mr. Cornelis.
Van Amſterdam.
Claes Hillebrants,
Jacob Pieterſs,
ende
Mr. Andries.
Vander Gouwe.
Mr. Dirck,
ende
Gerit Daem, die voir thuys is gereyſt.
Van Rotterdam.
Jooſt Janſs, Burgemeeſter.
Schiedam.
Claes Dircx.
Schoonhouen.
Jan van Cauwenhouen,
ende
Mr. Florys.
Hoorn.
Henrick Dircx,
ende
Gerbrant Dircx.
Enckhuyſen.
Jacob Allarts, Burgemeeſter.

SChore heeft die propoſitie gedaen ter preſentie van der Coninginne, den Cardinael van Luyck, ende andere groote Perſonnaigen, verſelſcapt den Staten van allen den Landen. Verhalende als in de voirgaende propoſitien verhaelt es geweeſt; hoe die Keyſerlicke Majeſteyt tot ter oirloge gedruct es geweeſt, verhaelende die groote ſchulden van ovdts, vuyt wat ſaken, ende dat de Keyſerlicke Majeſteyt in 't ſcheyden begeert heeft gehadt die eendracht van ſijnen Landen, malcander by te ſtaen in der noot, ende geſtelt hadde de Coninginne Gouuernante, willende deſelue als ſijns Perſoons geobedieert te hebben, van allen 't welcke die Staten ſijnder Majeſteyt gedanct, ende zy ten verſoucke van den Staten den laſt van den Landen angenomen hadde: En-

Die Unie van allen den Landen hier verſocht, en heeft geen voirtganck gehadt, ut ſequitur.

1536. Ende daer naer heeft de Coninginne op ten
24. *Marty.* seluen propoſt een lange arenge gemaeċt van
Pag. 275. de groote diligentie die zy gedaen hadde om
paix te voeden, ende dat ſy veel ſieċten ende ongenouchte gehadt hadde, ende hadde als noch, om dat de Coninck van Vranckryck zoe na gecommen was in deeſe Landen op te Frontieren van Artois ende Henegouwen, den welcken men mit groote macht ende coſte wederſtaen moeſte, daer zy geen raedt toe en wiſte, dan mit hulpe van den Staten, die zy tot dien fynen beſcreuen hadde, om haer voir God, den Keyſer, ende den Landen te verantwoirden, ofter inconuenienten quamen. Seggende dat de voirſz Cardinael een groote ſomme den Keyſerlicke Majeſteyt gegeuen hadde tot deſer oirloge, ende oick alle die groote Heeren bouen heur perſonelen dienſt, intsgelicx alle Raden van den Landen van herwertsouer mitten Officieren die elcx na heure qualiteyt ſoude contribueren in merkelicke ſommen, ende alzoe 't ſelue nyet helpen en mochte, dat de Staten daeromme ſouden vergaderen op 't Stadthuys, om te vinden het ſurplus tot twaelf hondert duyſent gulden toe, voir den tydt van ſes maenden, ende dat zy onderlinge ſouden maken een unie ofte accordt van malcanderen by te ſtaen, tot reſiſtentie van den voirſz. Coninck, daer toe hemlieden behoirde te verwecken de lyefde van heur euen Criſten Menſchen op te Frontieren geſeten. Ten tweden die defentie van hem ſeluen van nature. Ende ten derde die getrouwicheede van heuren Prince den Keyſerlicke Majeſteyt, mit veel

meer

Digitized by Google

meer woerden, zoe by den voirsz Schore gepropponeert ende by de Coninginne gerepeteert ende toegevoucht, &c. 1536. 24. Marty.

Actum op 't Stadthuys van Brussel den 25. Marty 1536. voir Paesschen. 25. Marty.

DIe voirscreuen Staten van allen den Landen, op Palmesondach vergadert zynde, hebben die Prelaten, Eedelen ende Steden van Brabant, doen seggen by heur Pensionaris eerst, ende na by den Heere van Sart, dat sy een lit waren mit allen den anderen Landen, makende een corpus, daer de Keyserlicke Majesteyt dat hoeft van es, verhalende heurlieder getrouwicheyt van voirleden tyden, ende alsnoch getrouwe wilden blyuen, presenterende heur lyf ende goedt t'employeren, nyet alleen om dese reyse den voirsz Coninck te resisteren in Artois, maer in wat Quartier hy of yemant anders soude mogen commen ende oploep maken. Weluerstaende of 't zoe quame dat die van Brabant in eniger noot of last quamen, dat d'ander Landen belouen wilden van gelycke te doene. Die van Artois, Henegouwen, Ryssel, Douway, Orchie, Nammen, Doornicke, Mechelen, ende alle ander, presenteerden van gelicke te doene. Die van Vlaenderen zeyden geenen last te hebben dan om te hoiren ende te raporteren. Hollant ende Zeelant begeerden oick een cort vertreck. Daer op by den anderen geseyt worde dat die Vyanden in 't Lant waren, ende de sake geen ver-

Digitized by Google

1536. vertreck lyden en mochte, dat elck bedencken
15. *Marty.* soude een goet middel, hoe men den Vyant soude mogen wederstaen, ende by wat hulpe, ende commen des anderendachs wederomme op 't Stadthuys te acht uren, die van Brabant souden oick sekere middelen bedencken ende vuytslaen, het heur altydt geuende voir een beter.

Pag. 276. DEs Maendachs achtermiddaechs, zynder enige van Brabant gedeputeert geweest, als Nassou, Bergen, twee Abten, Scart, ende vier Pensionarissen, om die van Vlaenderen te induceren tot een goet concept, om te vinden twee hondert duysent gulden ter maent, ten minsten grieue het mogelick ware. Maer Vlaenderen en wilde nergens toe verstaen, dat vuyterlick te gaen by der Coninginne ende zoe wat die haer seggen wilde, dat soude sy gaerne raporteren. Soe dat die Staten sauons late sonder Resolutie gescheyden zyn.

27. *Marty.* DEs Dynsdaechs den 27. Marty voirsz, zyn alle die Staten van den voirsz Landen namiddage ontboden geweest op te Galerie, aldaer de Coninginne heeft doen seggen, dat de Coninck van Vranckryck in Persone was voir Hesdyn die hem seluen zeer sterckte van Volcke, ende alle dagen naerder quaem, dat te beduchten was dat hy Artois ende andere Landen innemen soude, indien hy mitter macht nyet geresisteert en worde, ende alsoe die Staten geen Resolutie genomen en hadden, ende dat haer Majesteyt nyet geculpeert en wilde zyn

Digitized by Google

zyn voir den Keyser, nochte de werelt, had- 1536.
de daeromme by aduyse van den Heeren van 27. Martij.
den Bloede ordere ende Raedt neffens haer wesende gesloeten an te nemen dertich duysent Mannen van oirloge, zoe te paerde als te voete., daer den meesten deel af gereet waren, ende cortelick op ten Frontieren zyn souden om te resisteren, dewelcke men onderhouden moet den tydt van ses maenden, daer toe men ter maent behouuen sal twee hondert duysent gulden, facit twaelf hondert duysent ten minsten mitte extraordinarisse costen. Ende alzoe men dat Geldt nyet en soude mogen fineren of opbrengen by de oude geuseerde maniere van contributie, soe was gesloten te betalen van elck Scoersteen of Gat dat roock dragen mach, een Carolus gulden, voir deese reyse alleen, sonder te trecken in consequentie. Ende om den rechten Armen te supporteren, soe souden die Gasthuysen of Heylichgeesten daer voir betalen, zoe dat in dese contributie nyemant exempt zyn en sal, van wat conditie of qualiteyt hy sy, geestelick ofte weerlick, eedel of oneedel, 't welck een cleyn quetsinge sijn sal, ende dat die Haerstellinge geschieden sal by den Commissarissen van den Keyser, ende die elck in den heuren daer toe sullen willen committeren om te scuwen alle fraude of bedroch. Begeerende hier op antwoirde absolute te hebben te beloken Paesschen, sc. den 8. Aprilis, want hier haestelicken ende gereet Gelt vuyt commen sal, dat men hebben moet of Lant verliesen, dat nyet goet syn en soude. Wy van Hollant hebben Hoichstraten verclaert, dat

Impost op ten Scoersteenen ofte Haersteden.

1536. dat ons den dach te cort was, wy souden in
27. Martij. den Hage vergaderen den 6. in de Herberge, oick en sal dat expedient nyet gedoecht worden in Hollant, om dat Hollant populoes es, ende meer scouwen respectiue hebben dan ander Landen, ende te verduchten es, dat Rebellinge commen mochte doer groote armoede dat 't Lant lange jaeren in oirloge geweest es en geen neringe nochte negociatie en hebben oost of west, ende neyt visschen en mogen ten Dogge noch ten Harinck, mit meer grieuen; hier mede gescheyden, ende ick ben t'huys gecommen ut supra.

Pag. 177.

Dachuaert in den Hage

1537. *Den 7. en 10. Aprilis anno 1537.*
7. en 10. Aprilis. naer Paesschen.

op te voirsz Petitie van een Carolus gulden op elcke Schoersteen of Roockgat.

P R Æ S E N T E N,

Van de Edelen.	ende
Die Heeren van Assendelft,	Florys van Wyngaerden,
Jan van Duvoirde,	*Van Dordrecht.*
Willem van Alckmaer, Ridderen,	Staes Gouerts,
Florys van Kyfhouck,	Cornelis Cornelis, Bol,
Poelgeest,	ende
Mateneffe,	Bets.

Van

1537. 7. en 10. Aprilis.

Van Haerlem.
Gerit van Zuyren,
ende
Mr. Lambrecht.
Delft.
Gerit Vrancken,
ende
Eynde.
Van Leyden.
Loehorst,
ende
Dirck Floris.
Amsterdam.
Claes Hillebrants,
Oly,
ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Jan Dirx,
ende
Mr. Dirck.
Van Rotterdam.
Joost Jansſ.
Schoonhouen.
Meester Florys, Pensionaris.
Gorichem.
Pieter Adriaensſ,
ende
Robrecht Jans.
Alkmaer.
Jan Jansſ Buyser.
Hoorn.
Dirck Hendricx.
Edam.
Mr. Jan, Pensionaris.

Dit en heeft geen effect geforteert, ende es gemuteert in de Petitie van December voirsz op te ordinaris ende extraordinaris Beede, daer van 4. July ut infra eerst ge-

DIe meestendeel van den Staten van Hollant, hebben dese Scoensteenen afgeslagen, om der consequentie ende ongelyckheyt dat die armen byna zoe veele souden geuen als die rycke, ende soude 't platte Lant geheel in de Schiltale verschoent blyuen. Die Eedelen ende Dordrecht waren te vreden te consenteren een extraordinare Beede van tachtich duysent indien zy daer mede volstaen mochten, ofte hondert duysent gulden nyet by de Schiltale, maer elcx in den zynen souden vinden zyn portie sonder gracie voir dese reyse op Geestelick ende Waerlick, daeromme men die Geestelicheyt nochte Waerlicke ryke Personen hem-

1537. hemlieden nyet en soude ontrecken of molesteren
7. en 10. by der Coninginne om in 't particulier te
Aprilis. geuen ofte lenen in de affairen subject. Ende
consenteert es geweest. dat mit conditien dat de Coninginne hemlieden sal doen hebben die zeylaige oostwaerts deur de Sonde, ende visschen ten Dogge ende Hatick. Ten derden dat de Heere van Gelre onderhouden sal, het Tractaet tot Graue mit hem
Pag. 278. gemaect, sonder welcke conditien nyet consenteren en mogen, of alwaer 't geconsenteert, nyet betalen en mogen. Ende indien de paix gehouden wordt, dat de Heere van Gelre vuyt dit consent betaelt sal worden dat hem beloft es. Allen d'ander Steden zyn wel mitten Edelen ende Dordrecht accordt geweest in de voirsz conditien die zy hebben moeten. Maer in de somme noch oick de maniere van contribueren en zyn zy nyet accordt geweest. Daeromme zy diuersche vertreck van raport gehadt hebben, ende belooft hebben bouen gelast te commen ende eendrachtige opinie te maken is 't mogelicken, als hier naer verclaert sal worden.

Con-

Continuatie van de voirsz Dachuaert op te voirsz Petitie, gehouden 1537. 18. Aprilis

Den 18. Aprilis.

op te Dachuaert tot Brussel, daer de Gedeputeerden van allen d'ander Landen van herwertsouer geweest zyn. Maer die van Hollant en hebben mit hemlieden nyet gecommuniceert, om dat zy geenen last en hadden yet te consenteren, ten ware dat de voirsz heure conditien eerst ende alvoiren effect sorteerden, omme dewelcke te veruolgen zy tot Brussel gelegen hebben meer dan seuen weeken.

PRÆSENTIBUS.

Van de Edelen.

Florys van Kyfhouck, Casteleyn van der Goude,
ende
Gerit van Poelgeest.

Van Dordrecht.

Mr. Joost Bets.

Van Haerlem.

Bekesteyn,
Jan Ghysbrechts,
ende
Mr. Lambrecht.
Ende na es Zuyren gecommen in de plaetse van Jan Ghysbrechts.

Delft.

Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.

Gerit Boeckelss,
Dirck Floris,
ende
Mr. Cornelis, die vronch na Huys es gegaen.

Van Amsterdam.

Claes Hillebrants,
Oly,
ende
Mr. Andries.

Vander Gouwe.

Jan Dircx,

Digitized by Google

1537. 18. *Aprilis.*

ende
Mr. Dirck.
Daer na zyn gecommen in de plaetse van Jan Dircx,
Henrick Woutersſ,
ende
Jacob Meul.
Van Rotterdam.
Joost Janſs.
Schiedam.
Cornelis Matyſs.
Schoonhouen.
Mr. Florys,
ende na
Willem Thin.
Horen.
Henrick Dircx.

Pag. 279. ALs van d'eeſte conditie om te varen deur de Sonde ooſtwaerts, daeromme Melchoir Ranſou Ambaſſatour van de Hertoge van Holſten gecommen was, es lange communicatie gehouden op te reſtitutie van den Scepen ende Goeden die hy genomen ende binnen Coppenhauen geuonden heeft, naer dat opgeuen van der Stadt, daer die van Campen groote clachten van gedaen hebben, ende oick enige Waterlantſche Steden. Ten tweden was Doctoir Hubrecht Raedt van den Palsgraue aldaer gecommen om te beletten datter geen Beſtant gemaeckt en worde, maer dat men den Hertoge oirloge an doen ſouden te watere ende te Lande, daer toe hy wel Vrunden vanck in 't Hof. Maer die Staten van Hollant zyn geuallen an de Heeren van Naſſou, Hoichſtraten ende anderen, ende hebben mit alder diligentie geſolliciteert ende ſulcken remonſtrantie gedaen, dat de Coninginne haer heeft laten onderrechten datter beſtant gemaeckt es voir drie jaren, tot welcken Tractate ick my refereere om der cortheyt wille. Ende ſtaet te bemercken dat

Beſtant van Ooſten.

zoe

Digitized by Google

zoe haeſt als 't geconcludeert was, zoe es 't Coren van twee en dertich Goudenguldens afgeſlagen tot achtien, ende daer na noch meer, ende alle Ooſterſche Waren naer aduenant. 1537. 18. *Aprilis.* Afſlach van 't Coren.

ALs van de tweede conditie roerende die Viſſcherie, heeft die Heere van Beueren mitte Cardinael van Luyck ende anderen ſynen Vrunden, die van Hollant geriſiſteert, ſuſtinerende dat hy als Admirael, een groot getal van Saulfconduyten ofte Pasporten van den Admirael van Vranckryck geteycken, vercregen hadde, ende hy wederomme van gelycke den Admirael van Vranckryck gegeuen hadde van ſynder hant geteyckent, daer op d'Onderſaten van Vranckryck ende van den Keyſer ſouden viſſchen, mits voir elck hoeſt an beyden zyden betalende, te weten van de Dogge ofte Cabbelleau ende cleyne Viſchen elck hooft vyftien ſtuuers tot St. Jans Miſſe toe, ende dat Sayſoen gepaſſeert weſende voir elck hooft op ten Harinckbuyſſen vyf en twintich ſtuuers. Seggende dat hem dat recht competeerde ter cauſe van ſyn Admiralite, ende Commiſſie by ſynen Voirſaten vercregen ende geuſeert in den jare 1487. Welcke Commiſſie die van Hollant ſcriftelicken hebben gedebatteert, daer toe ick my refereere. Ende hebben geſuſtineert dat zy ſtaen onder de Stadthouder ende Raedt van Hollant, ende nyet den Admirael. Begeerde te blyuen by heure preuilegie, oude uſantien ende liberteyten: dat daeromme de voirſz Paspoirten of Saulfconduyten weſende in handen van den Heere van Beueren, als hy ſeyt,

Saulfconduyten. Van de Viſcherie ende Saulfconduyten tegens de Heere van Beueren. Hier van ſal men vinden een Proces Verbael in 's Landts Kiſtken, dat anno 1540. in handen van Doctoir Hermes, Raedt der Keyſerlicke Majeſteyt gelevert es deur appointemente van den Keyſer, ons verclaert by Doctoir Score. Nota. Dat de Keyſerlicke Majeſteyt vertrockenn Spaingien,

Digitized by Google

1537, 18. *Aprilis*, heeft passerende deur Namen een nyeuwe Ordonnantie gemaeckt van der Admiralite, die my nyet en dunckt te wesen tegens Stadthouder noch 't Lant van Hollant, zoe daer inne geseyt word, behouden elck syn recht, &c.

seyt, geleuert sullen worden in handen van den Heere van Hoichstraten, Stadthouder van Hollant, ofte in handen van der Coninginne als Souveraine in de plaetse van de Keyserlicke Majesteyt, daer die van Hollant deselue halen sullen, ende nyet vuyt handen van Beueren, om te scuwen consequentie, ende te blyuen in heur recht.

Protest.

ENde hebben die voirsz Staten ten Huyse van den Cardinael eerst, daer naer ten Huyse van Hoichstraten, voir den vollen Raedt, ende oick op te Finantiecamere, verclaert geen consent te mogen dragen in de voirsz ertraordinaris Beede, ten ware dat geschiede de voirsz begeerte van Hollant, of by gebreke van dien souden toerusten Scepen van oirloge mitte Penningen die sy den Keyserlicke Majesteyt souden consenteren, ende daer mede beroeuen de Franchoise Vischers, nyet tegenstaende dat zy hadden Paspoirten van de Heere van Beueren.

Pag. 280.

Hebben oick geprotesteert, dat indien yemant vuyt Hollant van noetswegen enige Paspoert namen van Beueren, dat 't selue den Staten van Hollant nyet en soude preiudicieren, als tegens heure last ende by priuée Personen gedaen. Ende dat voirts ander Saulfconduyten gesolliciteert souden worden by den voirsz Stadthouder van Hollant. Van welcke protesten den eersten Juny anno voirsz beloeft es te geuen Acte, ende dat de Coninginne het voirsz different wesende tusschen de Heeren van Beueren ende Hoichstraten decideren sal voir Kersmisse, eer den tydt van de Visscherie

Belofte van de Coninginne, roerende de Pasporten ende Saulfconduyten.

an-

anstaen sal. Ende op 't eerste van den ses Articulen daer de extraordinaris Beede op geconsenteert soude werden, hebben die Heeren in de Finantiecamere den eersten Juny voirsz van wegen der Coninginne by monde verclaert ende na by forme van Appostille, dat de Coninginne die Pasporten van Vranckryck wesende in handen van Beueren, daer vuyt sal doen halen ende stellen die in handen van een die zy daer toe sal committeren, op dat die Visschers van Hollant ende 't Lant van Voirne die daer mogen halen, &c. Ende hoewel haer Majesteyt achteruolgende desen haer Secretaris Mr. Jorys Desplegem daeromme in Zeelant an de Heere van Beueren gesonden heeft gehadt nochtans en heeft hy nyet geobedieert, blyckende by haer Majesteyts Brief gescreuen tot Ryssel an Hoichstraten den 15. Juny, tot welcke ende allen anderen Minuten ende Brieuen wesende by een gebonde an de Commissie van Admiralite, ick my refereere om der cortheyt wille.

1537. 18. Aprilis.

ITem waeromme die Staten van Hollant op den seluen dach heurlieder contsent van de extraordinaris Bede van hondert duysent gulden gedaen hebben mit protestatie zoe verde zy heure intentie gecrygen, sonderlinge van dit Article van de Visscherie, ende alzoe die opinien diuersch waren, zoe heeft haer Majesteyt geaccepteert d'opinie ofte consent van den Edelen, ende Steden Dordrecht mit Amsterdam, geuende den anderen raport tot ten 20. der seluer maent Juny, dat haer Majesteyt

Deese wordt den 4. July verandert van hondert twintich duysent, ende worde my gerestitueert deese Acte, ende hebbe gegeuen een an-

Digitized by Google

1537. Commissarissen in den Hage seynden sal. En-
18. Aprilis. de sijn die Staten qualicken binnen middelen
dere, ut in- tyde toegesproken van der Conninginne als ge-
fra. informeert, ende oick in de Finantiecamer voirsz, deur die houaerdicheyt van de Heere van Praet, al om de sake van der Vischerie die men voirgestaen heeft.

Vertreck van der Coninginne om der Franchoisen wille. Dese Acte van de extraordinaris Beede es my gerestitueert.

DIe Coninginne es vertrocken na Ryssel op ten 2. Juny, ende op ten 3. Juny hebbe ick Hoochstraten moeten geuen Acte van onse consent, ter presentie van den Steden die daer present waren, mit protestatie van nyet te prejudicieren, eer men sal mogen visschen, ende die voirsz. Dachuaert gehouden sal zyn ende anders geaccordeert, 't welck hy my beloeft heeft, present oick Meester Vincent.

Consent van de Beede ordinaris.

ITem op ten seluen 3. Juny hebbe ick Hoichstraten oick geleuert een Acte in Franchyn, in date den eersten Juny van de continuatie van den ordinaris Beede geconsenteert voir vier jaren ende acht termynen van tachtich duysent, daer St. Jan den eerste af sijn sal, mits dat die Coninginne den Staten geaccordeert heeft vier Articlen voir den Steden, ende noch anderen den Eedelen na ouder gewoonten, geteyckent by haer Majesteyt ende den Audiencier Pen-
Pag. 281. saert, in date den 16. May anno 1537. voirsz.

Affcheyt ende vacatien.

Hier mede zyn die Steden meest vertrocken, ende hebben angenomen raport, ende gelast te commen in den Hage den 20. Juny sauens in de Herberge, daer af men den Eedelen sal aduerteren, ende Dordrecht die den 19. Juny

Digitized by Google

te voiren vertrocken waren, ende nyet en weten wat na geschiet es. Ende ick ben vertrocken van Brussel Dynsdaechs den 5. Juny, ende hebbe beuonden datter in den Hage zyn soude een Dachuaert den 11. op seker toeteedinge van Scepen van oirloge, op te veyligen den Coopuaerders van Oosten, ende noch Buyssen van oirloge tot defentie van den Visschers als hier naer volcht. 1537. 18. Aprilis.

IN dese Dachuaert es my by den Staten belast te assisteren die van Amsterdam, om te vercrygen die clausulen in cas d'appel van de sententie van Hollant gewesen tot versouck van den Procureur Generael, daer mede die Goeden van Willem Pieterss de Melck Poirter van Amsterdam geconfisqueert worden, tegens 't preuilegie der seluer Stede, dat geen Poirter meer verbueren mach dan syn Lyf ende vyftich ponden, &c. om in justitie ontfangen te worden, &c.

1537. 11. Juny.

Dachuaert in den Hage

Den 11. *Juny.*

Befcreuen tot verfouck van den Steden van Amfterdam ende Waterlant, op te toeredinge van Scepen van oirloge tot defentie van den Coopuaerders, gaende ende commende van Ooften.

P R Æ S E N T I B U S

Van de Edelen,
Die Heere van Affendelft,
Kyfhouck,
Poelgeest,
Mateneffe,
Florys van Wyngaerden,
ende
Adam Verduyn.
Van Dordreght.
Mr. Jooft Bets.
Van Haerlem.
Gerit van Zuyren,
ende
Ram.
Delft.
Vranck Pieterfs,
ende
Van Eynde.
Van Leyden.
Mr. Cornelis,
ende
Noch een.
Van Amfterdam.
Cornelis Benninck,
ende
Allart.
Vander Gouwe.
Jan Dircx.
Van Rotterdam.
Jooft Janfs.
Schiedam.
Ende noch veel vuyt Waterlant, die ick nyet en kenne.

In defe Dachuaert es gelast te maken

Die Gedeputeerden van den Staten (behaluen Delft die hem behelpen mit heuren ftaet) hebben geconfenteert, ende my mit zeker

ker Instructie gesonden tot Brussel an myn 1537
Heere van Hoichstraten, om by sijn aduys 11. Jung
Scepen van oirloge toe te rusten, ende heeft een Omme-
hem ende Mr. Vincent, mitsgaders Mr. Rey- slach.
nier Brunt die ick aldaer vanck, goetgedocht
toe te rusten twee groote Scepen van hondert Pag. 282.
last ende drie Boyers, daer zylieden een staet-
ken af gemaect hebben, wat ter maent costen
soude, om daer mede te resisteren die Fran-
choische Scepen leggende voir 't Lant ende
Gaten van Hollant, dat nyet een Vischer of
Coopuaerder vuyt of innecommen en mach;
ende achten 't al Vianden, ende roouen die in
den Landen van herwertsouer commen, van
wat Natie off conditien die zyn mogen. Op
welcke Instructie ofte concept Hoichstraten
den Raedt heeft doen vergaderen tot Brussel
by de Coninginne gelaten, ende na dat zy my
mondelinge gehoirt hadden van den groten
schaden, scanden ende gewelden, hebben
eendrachtelicken gesloten, ende myn clachten
in Walsche by Gescrifte gestelt, ende deselue
mitte Poste der Coninginne ouergesonden tot
Ryssel, oick verclaerende dat haer Majesteyt
den Stadthouder Hoichstraten behoirde te seyn-
den in Hollant, om nyet alleen de voirsz vyf
Scepen toe te rusten, maer oick noch ses Buys-
sen geëquippeert tot versekerheyt van den Vi-
schers, zoe verre die Heere van Beuere by
zyn voirnemen blyft van geen Pasporten ofte
Saulfconduyten te willen seynden die hy heeft
van den Admirael van Vranckryck, die hy den
Secretaris Esplegem geweygert heeft, als blyct
by de Copie van den Brief van de Coninginne
den

Digitized by Google

1537. den 15. Juny tot Ryssel gescreuen an Hoich-
11. Juny. straten, ende den 16. ontfangen, mitsgaders
die tydinge van Simpol. Op welcken sestien-
Simpol es ouervallen mit forcse. den dach die voirsz Instructie en Aduysen van
den Raedt gesonden es mit Poste an der Co-
ninginne, om welcke antwoirt te verwachten, my gelast es te blyuen, ende den voirsz Brunt gelast mitten Brief van der Coninginne te reysen in den Hage op te voirsz Dachuaert die zyn sal den 20. om die te verleggen ofte continueren tot ten 29. Juny toe, dat Mr. Vincent ende andere Commissarissen daer commen sullen: oick om die van Schiedam ende anderen te consoleren van de Visscherie, ende de voirsz vyf Scepen van oirloge toe te rusten, eensdeels op te cost van de Keyser, ende een deel op te Coopuaerderie. Presupponerende dat de Coninginne daer inne consenteren sal mit heur eerste Brieuen, oick van de voirsz Buyssen van gelycken. Ende hy Brunt es vertrocken den 18. Juny. Ende daer te voiren was Wolff die mit my gecommen was tot coste van den Lande vertrocken den 16. Juny om scepen te kiesen.

Dach-

Digitized by Google

Dachvaert gehouden in den Hage. 1537. *den lesten Juny.*

Den lesten Juny.

Pag. 283.

die sichtent den 20. by Mr. Reynier Brunt gecontinueert es geweest, om de compste van Mr. Vincent, daer toe gecommitteert zyn geweest de Heere van Assendelft, Sasbout, Willem Gout, &c. om den Staten te veraccorderen in de extraordinaris Beede, die bouen diuerselicken, ende mit condicien geconsenteert es geweest, dewelcke de Coninginne lieuer hadde accordelicken, om te souwen rigeur van executien, &c.

PRÆSENTEN

Van de Edelen,
Heeren Jan van Duvoirde,
ende
Willem van Alckma,
Ridderen,
Florys van Kyfhouck,
Gerit van Poelgeest,
ende
Floris van Wyngaerden.
Van Dordrecht.
Cornelis Cornelis,
ende
Mr. Joost Bets.
Van Haerlem.
Joost Janss,
ende
Mr. Lambrecht.
Delft.
Gerit Vrancken,
ende
Mr. Huge.
Van Leyden.
Dirck Floris,
ende
Jan Reyers.
Amsterdam.
Allart Bollarts,
ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Gerit Damss,
Willem Jan,

Digitized by Google

1537. den lesten Juny.

ende
G. Pau.
Van Rotterdam.
Joost Janssoen, Burgemeester.
Schiedam.
Cornelis Matyss.

Hoorn.
Henrick Dircx.
Enckhuysen.
Jacob Allarts.
Edam.
Mr. Jan, Pensionaris.
Munnickendam, &c.

DIe voirsz Commissarissen hebben op desen lesten Juny mitten Steden eerst apart gesproken ende gegeuen rapport tot ten 3. July.

ENde ick hebbe gedaen myn raport op 't affscheyt van den 11. Juny wat ick bouen gesolliciteert hadde, als hier voiren staet, ende die van Schiedam verclaerden acht hondert vyftich gulden gegeuen te hebben die Heere van Beueren voir Saulfconduyten, ende waren van synen Balliuwe van Vlissinge noch qualicken toegesproken ende bespoten geweest, ende hadden moeten betaelen voir elck Pasport van scryuen ende zegelen twee Philipsgulden. Ende enige van de Watersteden die heur Coopuaerders wel by Gescut zyn, en willen nyet contribueeren in de voirsz Sceepen van oirloge, ende lieten hen duncken dat de Keyser tot synen costen vuyte Beeden die behoirde op te stellen ende te betaelen. Ende
Pag. 284. en waren die Oirlochbuyssen oick van geenen noet, om dat den meestendeel Saulfconduyten ende Pasporten hadden gehaelt.

Op

OP huyden hebbe ick elcke Stadt (behaluen Delft) gegeuen Copie van den staet om te maken den ommeslach van den Lande, dat elck sal raporteren. 1537. aen lesten Juny. Ommeslach.

ICk hebbe oick vermaent dat die Caerte van den Lande maken sal, begeert te hebben een Penninck op rekeninge, 't welck elcke redelicke dochte, behaluen Delft en mogen nergens in consenteren, zoe zy noch geenen staet in den gemeenen Landts saken en hebben, daer Commissarissen toe gestelt zyn geweest, ende sulcx hebben zy verclaert in de Petitie van den Stadthouder van Vrieslant ende allen anderen sichtent den brant. Caert.

Continuatie van de voirsz Dachuaert gehouden

Den 3. 4. en 5. July. *3. 4. en 5. July.*

op te extraordinaris Beede van hondert twintich duysent angeheven in Decembri lestleden ut supra, ende geconsenteert prima Juny tot Brussel, tot hondert duysent toe, daer men nyet mede te vreden en es geweest, ergo nu.

PRÆSENTEN, als voiren, behaluen

Van Haerlem.

Bekestayn,

tot Mr. Lambrecht.

Van Leyden.

Den 3.

Dirck Floris,

1537.
3. 4. en 5. July.

mit Die Secretaris. Den 4. Gerit Boeckelss, Mitten Secretaris, als 't consent van den extraordinaris Beede gedaen worde.

Extraordinaris Beede lange geeyscht ende nu gesloten.

OP huyden den 4. July anno 1537. die Edelen, Dordrecht, Leyden ende Amsterdam, hebben geaccordeert die extraordinaris Beede tot hondert twintich duysent toe, waeromme my die Acte van den hondert duysent tot Brussel geconsenteert den eersten Juny gerestitueert es Ende ick hebbe een ander gegeuen den voirsz Commissarissen in date den 4. July; tot welcke Acte ick my refereere. Delft behelpt hem mit staet. Haerlem ende der Goude sijn vertrocken sonder consent te dragen.

MEester Lambrecht, Pensionaris van Haerlem, heeft my verclaert den 11. July voirsz, ende begeert dat ick hemlieden mede in de voirsz Acte soude stellen, want zy mede consenteren in de hondert twintich duysent voirsz. Ende van gelycken heeft Mr. Dirck, Pensionaris van der Goude an my versocht ende verclaert op ten 18. der seluer maent July, commende van de Rekenkamere daer hy van der Stadtwegen mitten Commissarissen ouercommen was van heure quote, &c.

Pag. 285.

NOta. Dat dese voirsz extraordinaris Beede mitte ordinaris geeyscht es geweest in Decembri by de Heere van Bredam ende Amst ut supra, ende dat binnen middelen tyden Petitien van den Excysen op Wyn, Bier, Lakenen,

nen, &c. ende oick van de Carolus gulden op ten Schoersteenen, gedaen zyn geweest, maer geen effect gesorteert en hebben om te scuwen nyeuwicheyt ende quade consequentie. Waeromme de Coninginne heeft moeten blyuen by de voirsz eerste Petitie van de voirsz Beede, die de Staten van Hollant nyet en hebben willen consenteren, sonder te hebben paix in Gelre: de vaert van Oosten: de Visscherie van den Cabelliau ende Harinck: dat de Heere van Beueren soude desisteren van 't Saulfconduyt ende Pasportgeldt ende diergelicke Jurisdictien ende nyeuwicheeden te plegen, daer voiren genouch af gescreuen staet, daer groote difficulteyt inne geweest es, daer die van Hollant lange tot Brussel gelegen hebben. Ende alzoe die Coninginne mit hondert duysent nyet te vreden en es geweest, zoe heeft zy Mr. Vincent hier gesonden, ende enige ut supra mit hem gecommitteert, ende sonderlinge om te hebben consent van twintich duysent bouen die twintich duysent ontfangen op te Obligatie van Willem Gout, die hem buyten weete, wille, ofte consente van den Staten verobligeert hadde, dat die Staten qualick namen, alzoe dit consent gedaen wordt, principalicken tot defentie van Hollant, ende aldus doende, soude veertich duysent gaen tot defentie van Artois, ende die oirloge aldaer tegens den Franchoisen daer de Heere van Buyren Capiteyn Generael van es.

1537. 3. 4. en 5. July.

ENde de tydinge nu es dat de Heere van Gelre Volck annaem ende verraet op Enckhuy-

Enckhuysen verraet.

 huy-

1537. huysen gesticht hadde, in faueur van de Coninck
3. 4. en 5. van Vranckryck, om die Armée van den Key-
July. ser te diuerteren die in Picardie zyn, &c.

Wagescot van Bets.

ITem ick hebbe geseyt tot ten Eedelen, Cornelis Cornelifs van Dordrecht, Mr. Lambrecht van Haerlem, Dirck Floris van Leyden, die van Amsterdam, ende Gerit Daemss van der Goude, dat men in de coop van 't Wagescot den groten Heeren beloeft, zoe veel te dierder soude reken, om een hondert te vinden voir Mr. Jooft Bets die 't Lant veel diensten gedaen heeft, ende tot Bergen noch doen mach, om nyeuwen Huysraet te maken, alzoe hy tot Dordrecht syn Houtwerck al vercocht heeft. Ende die voirsz Personen hebben daer inne geconsenteert, als een redelicke ende cleyne sake; ende Allart Boelenss Burgemeester van Amsterdam heeft den last angenomen, om te bescicken dat tot Bergen commen mit het Wagescot van myn Heere van Bergen, &c.

Bets es geworden Stadthouder van Bergen.

Hondert Rinsgulden op rekeningvoir den Cartmaker.

ICk hebbe oick op huyden den Staten voirgehouden dat Mr. Claes die de Caerte van 't Lant maken sal, begeert op rekeninge om te reysen van plaetse tot plaetse hondert Rinsgulden, daer nyemant tegens geseyt heeft, dan Mr. Huge, om dat Delft vry sijn wilt in 's Landts Ommeslagen. Ende Gerit Boeckels van Leyden, die seyde van de Caerte noyt gehoirt te hebben, om dat hy in alle voirgaende Dachuaerden nyet geweest en es, hem refereerende tot ten anderen. Daer op de Staten

Pag. 286.

Digitized by Google

ten feyden geconfenteert te wefen in de makinge van de Carte, ende dat den Raedt den voirfz Mr. Jacob Acte daer af gegeuen hadde. 1537. 3. 4. en 5. July.

ITem ick hebbe oick vermaent dat d'Onderfaten van Egmont in de voirfz Beede als defentie van de Landen nyet en behoirden vry te zyn, ende dat zy noch wel tien duyfent Goudtgulden fculdich waren van de loffinge des gemeyn Landts Renten, daer zy altoes de loepende Renten af betaelt hebben, &c. Die Edelen feyden dat redelick es dat veruolcht worde zoe verre de Steden daer oick inne confenteren, want zy alleen den ondanck nyet hebben en willen. Dordrecht fc. Bets, verclaerde dat de jonge Heere van Egmont toecommende es, daeromme men die oude actie mochte referueren, om hier namaels te verthoenen wat 't Lant voir hem betaelt heeft, d'andere Steden en concludeerden nyet pertinentelicken, daer is 't gebleuen dat ick geaduerteert hebbe die Heere van Affendelft ende Mr. Vincent Cornelifs, &c.

Egmont gehouden te wefen in de deffentie van den Lande, maer nu geconcludeert.

NOta. Dat die fchamele Viffchers by faulte van obedientie van de Heere van Beueren, an defelue Heere van Beueren veel Saulfconduyten of Pasporten gehaelt hebben van noetswegen, dat zy nyet langer en mochte vertouuen van den Harinck te viffchen, daer hy een groot Gelt af gecregen heeft gehadt, contrarie die voirfz belofte ende Acte van der Coninginne daer voiren af gefcreuen ftaet.

Pasporten.

Digitized by Google

1537. 12. *July.* Saulfconduyten. OP ten 12. July zynder hondert Saulfconduyten ofte Pasporten van bouen gesonden in handen van den Heere van Assendelft ende Mr. Pieter de Sancto, om rekeningen daer af te houden voir den Harinckbuyschen, die daer proces Verbael op houden sullen, daer toe ick my refereere.

NOta. Dat sichtent den voirsz 5. July 1537. tot ten 2. Septembris 1538. die Staten van Hollant noyt vergadert noch Dachuaert mit malcanderen gehouden en hebben, maer ick hebbe by beueel van de Heeren van Assendelft ende Raedt geuaceert ende gereyst om ter executie te stellen ende tot effect te brengen dat den Staten in de voirgaende Dachuaert beloeft es geweest, op heur Articulen, als blycken mach by myn vacatien ende rekeninge, daer toe ick my refereere.

Pag. 287. Dachuaert van de Staten van Hollandt tot Sinte-Geertruydenberge,

1538. 2. *Sept.* *'s Maendachs den 2. Septembris anno 1538.*

Daer die Coninginne gecommen es, ende by Doctoer Score heeft doen eyschen een extraordinaris Beede van tachtich duysent ponden van veertich groten, te betaelen d'een helft Alderheyligen, ende d'ander helft Lichtmisse daer anvolgende, tot betaelinge van reste die men den Knechten sculdich es van de voirgaende oirloge in den name van den

den Keyser, breder blyckende by der Propositie my in Gescrifte ouergesonden. 1538. 2. Sept.

Ende waren

PRÆSENTEN,

Van de Edelen.

Die Heeren van Nassou,

Assendelft,

Alckma,

ende

Poelgeest.

Van Dordrecht.

Cornelis Cornelisz,

Jan Willems,

ende

Mr. Claes.

Van Haerlem.

Bekestayn,

ende

Mr. Frans, heur Secretaris.

Delft.

Jan Appers,

ende

Michiel Jansz.

Van Leyden.

De jonge Lochorst, Burgemeester,

ende

Deyman, Secretaris.

Van Amsterdam.

Claes,

ende

Mr. Andries, Pensionaris.

Vander Gouwe.

Mr. Dirck, Pensionaris.

Van Rotterdam.

Joost Jansz.

Schiedam.

Mr. Gerit, Secretaris.

Horen.

Gerbrant Dircx.

Enckhuysen.

EErst heeft Schore verhaelt die groote affectie die haer Majesteyt hadde 't Lant van Hollant te sien ende te visiteren, maer belet hadde geweest deur de groote affairen van den Keyser, ende dat zy nu reysen moeste op te Frontieren van Vranckryck om den Coninck ende Coninginne haer Suster te visiteren. Maer het toecommende jaer sal zy in Hollant commen.

Ten

1538. 2. Sept. TEn tweden die diligentie van haer Majesteyt gedaen in 't beleet van der oirlogen voir Pyroen, Monstruel, Terruwaenen, ende anders voirsien op ten Frontieren, dat d'Ondersaten nyet gebrant, vermoert, ende heel tot nyete gecommen en waren, ende een bestant van tien maenden mitten Franchoisen gemaect hadde te lande ende te watere, voir den Visschers ten Harinck, 't welck de Keyser geconfirmeert hadde, ende verlenct hadde tot dat in Ytalien tusschen hem ende den Coninck van Vranckryck by tusschenspreken van den Paus een bestant gemaect es geweest te lande ende watere van thien jaren. Welck bestant deur de gra-
Pag. 288. cie Gods verandert is in een eeuwige paix, duerende 't leuen van den Keyser ende Coninck, deur heur beyde vergaderinge tot *Aga mortis*, dewelcke hoe die toegegaen es in 't lange verhaelt worde, &c.

TEn derden van den bestanden gemaect mitten Hertoge van Holsten, hem seggende Coninck, ende anderen Oostersche Steden, zoe dat men oost ende west zeylen ende Comenscepen doen mach, daer deur wederomme groote weluaert in 't Lant commen sal, alleen dat men verhoede dat de Knechten in 't Lant nyet en gaerden. Daeromme haer Majesteyt gedaen heeft de voirsz Petitie.

DIe Staten hebben haer Majesteyt van als in 't lange doen danken, begerende dat zy ten naeste jare in Hollandt comme, ende altyt continueren wilt in 't goet propoest van den

Lan-

Digitized by Google

Lande ende Onderſaten te beſcermen ende in paix te houden. Ende namen raport ende dach van by malcanderen te vergaderen in den Hage den 15. der ſeluer maendt Septembris. Daer op haer Majeſteyt ſelue een corte replycke deede in Walſche, recommanderende de voirſz affairen van den Keyſer. Daer mede es haer Majeſteyt vertrocken die maer een maeltyt daer en vertoefde. 1538. 2. *Sept.*

Dertich duyſent begeert voir de Coninginne tot gratuiteyt.

HIer na zyn die Staten vergadert in 't Logis van Hoichſtraten, die als Stadthouder deede verhalen by monde van de Heere van Asſendelft, dat alle d'ander Landen daer haer Majeſteyt geweeſt hadde, een propyne van danckbaerheyt ongeeyscht vuyt hemſeluen gedaen hadden, dat Hollant nyet min en behoirde te doen, by veel redenen, ende ſeyde van vyftich duyſent, die men nyet min en ſoude mogen maken dan tot dertich duyſent te betaelen op ſes jaren ende twaelf termynen. Daer op genomen es raport, ende myn Heere heeft beloeft te weſen in den Hage op den voirſz vyfthien dach Septembris.

✠

HEnrick Graue van Naſſou, es zeer corts hier naer ouerleden tot Breda daer hy de Coninginne coſtelicken hadde getracteert mit banckettén, &c. God hebbe die Ziele.

Digitized by Google

1538. 16. *tot* 24. *Septemb.*

Dachuaert in den Hage op te voirsz Petitie, begonst

Op ten 16. Septembris anno 1538., ende om 't vertreck ofte raport van enige Steden, geeyndet den 24. der seluer maent.

Nochtans en heeft Hoochstraten nyet opgehouden Commissarissen te seynden in elcke Stadt, om te inducеren tot consent van tachtich duysent gulden, naer dat der Coninginne geconsenteert waren dertich duysent ut infra.

PRÆSENTIBUS,

Van de Edelen.

Die Heeren van Assendelft,
Warmont,
Jan van Duvoirde,
ende
Willem van Alckma, Ridderen.
Pag. 289. Gerit van Poelgeest,
Floris van Wyngaerden,
ende
Matenesse.

Van Dordrecht.

Damass Philips,
ende
Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.

Jan van Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.

Mr. Huge was in den Hage, maer en es nyet gecommen in de Vergaderinge, om dat zy leuen by state.

Van Leyden.

Dirck Floris,
Dirck Otte,
ende
Milda, Pensionaris voir sijn eerste reyse.

Van Amsterdam.

Claest Loen,
Claes Gerits,

en-

1538. 16. tot 24. Septemb.

ende
Mr. Andries.
Gouwe.
Henrick Wouterſs,
ende
Mr. Dirck.
Schiedam.
Pieter Willems van Beueren,
ende
Anthonis Willems.
Gorichem.
Pieter Adriaenſs,
ende
Jan vander Aer Jans.
Schoonhouen.
Gerit Jans,
ende
Jan Cauwenhouen Willems.
Hoorn.
Geerbrant Dircx,
ende
Jooſt Pieters.

Enckhuyſen.
Jacob Allarts,
ende
Frederick Jacobſs.
Edam.
Mr. Jan Janſs,
Alkmaer.
Symon Janſs,
ende
Jan Nanincx.
Van Oudewater,
Jan Robrechts,
ende
Mr. Dirck van Crimpen.
Weſep.
Jacob Jans,
ende
Dirck Franſs.
Van Naerden.
Andries Claes, Schout,

Die Eedelen hebben gegeuen negatiue antwoirde angaende die Beede extraordinaris van tachtich duyſent gulden voirſz, om dat zy in den voirleden jaren veele ende groote Beeden geconſenteert hebben gehadt, dat 't Lant arm ende byſter es, mit veel merckelicke redene in 't lange verhaelt.

Digitized by Google

1538. 16. tot 24. Septemb. MAer angaende de ſake van de Coninginne, gemerct die goede dienſten by haer Majeſteyt gedaen mitten Ooſterſche Steden, Hertoge van Holſten, ende oirloge van Groeninge ende anders, hebbe liberalicken in danckbaerheyt op hoope dat zy commen ſal ten naeſten jare in Hollant, geconſenteert, zoe verde zy geuolch van den Steden hebben in de vuytgeſlegen ſomme van dertich duyſent gulden van veertich groten, te betaelen in ſes jaren ende twaelf termynen, daer Kermiſſe ende St. Jan naeſtcommende 't eerſte jaer van zyn ſal. Ende zoe voirt te betaelen mit ſulcker Gelt, als t'elcken van den termynen cours ende loop hebben ſal onder den Coopman ende gemeenen Luyden. Weluerſtaende dat zy mit heure portie volſtaen ſullen, ende voir nyemant anders dan voir 't platte Lant gehouden zullen zyn na ouder gewoonten.

Pag. 290. OP ten 20. der voirſz maent, hebben hen die vyf groote ende cleyne Steden na raport, conform gemaect mitten Eedelen, in beyden die voirſz Petitien, ende ick hebbe van der Coninginnes Petitie Acte gegeuen myn Heere van Hoichſtraten, daer toe ick my refereere.

ITem die voirſz Steden hebben oick als die Eedelen verſocht an myn voirſz Heere, dat hy goedt regardt hebben wille tot ten Huyſe van Utrecht, ende daer op te ſtellen een notable Perſonnaige van auctoriteyt die te verlieſen heeft in eere ende goet, 't welck myn Hee-

re

ſe heeft beloeft te doene ende mogelicke opſtellen ſal de Heere van Deſcornee zynen Neue. 1538. 16. tot 24. *Septemb.*

ITem alzoe de Coninginne reyst in Vranckryck, hebben oick verſocht dat myn heere haer Majeſteyt ſcryuen wille, dat zy ſpreke mitten Coninck op te ſake van der Munten, dat die geſtelt ende geredigeert mach worden op te oude voet ende valuatie van den Philipsgulden.

ITem ick hebbe dat conſent van den voirſz Steden geſtelt op te Requeſte van Heere Abel van Colſter, Ridder, ende Mr. Jacob de Jonge, Rekenmeeſter, daer toe ick my refereere.

ITem zy hebben oick geconſenteert, dat ick vuyt handen van Criſpyn Rentmeeſter van 't gemeen Landt, ontfangen ſal vier hondert gulden voir myn Weddens, verſchenen in Mey 1538. indien Criſpyn dat furneren kan ende hy noch 't Lant zoe veele ſculdich es. Mr. Claes Bartholomei es mit myn geweeſt tot Criſpyn.

ITem den grooten Steden es gegeuen vertreck om te raporteren de Petitie van de Keyſerlicke Majeſteyt van tachtich duyſent gulden, ende gelaſt den 23. weder te weeſen in de Herbergen.

Item

Digitized by Google

1538, 16. tot 24. Septemb. ITem die cleyne Steden dit bemerckende zyn mit my gecompareert voir myn Heere van Hoichstraten ende zynen Raedt, ende hebben my doen seggen dat zy nyet en verstaen dat de groote Steden (die heure gracien sollicite-ren) hemlieden mit heur consent veruangen ofte vernoechden mogen, want zy armer ende meer lasten te dragen hebben dan die groote Steden.

MYn Heere heeft hemlieden geantwoirt, dat hy de cleyne Steden bescryuen ende hoi-ren sal, eer dattet consent gaen sal.

Geproponeert dese nauolgende Articulen den grooten ende cleynen Steden in absentie van den Eedelen die 'er vertogen waren, op ten 18. *Septembris* 1538.

IN den eersten, alle die proceduren gehouden tusschen den Heere van Beueren ende Gerit van Ouderschie. Ende wat Instructie ick bouen onder Aduocaet ende Procureur gelaten hebbe, om 't Lant ende Stadthouder te houden vuyt processen.

Pag. 291. HIer of te spreken Assendelft, ende te doen raport an Hoichstraten of te consulleren Aduocaten ende Procureurs bouen, ende zyn gecommitteert Bartholomei ende Mr. Lambrecht.

Item

Digitized by Google

ITem dat ick geprotesteert ende versocht hebbe an myn Heere van Palerme nyet te disponeren in de sake van den Potturf, den Staten van Hollant ongehoirt, mit datter ancleeft. 1538. 16. tot 24. Septemb.

ITem van het Octroy dat die van den secreten nochte grooten Raedt nyet geuen en sullen de clausulen van Appelle in vonnissen by Bailliuwen, Heemraden ende anderen geweesen in materie van Dyckaigen. Noch Vonnissen van den Raet van Hollant gewesen tot twee hondert Carolusgulden ende daer beneden. Maer dat die op cautie hebben sullen heur executie.

TE spreken Assendelft of men het Octroy mit besloten Brief van den Raedt van Hollant seynden sal an den grooten Raedt, om te weten of zy obedieren willen.

ITem ick hebbe versocht Acte dat de Staten my totBrussel in Mayo 1537. gelast te hebben solliciteren ende te vougen mit die van Amsterdam dat zy geerygen mochten die clausule van appel in de sake van Willem Pietersz die Melcker, contra den Procureur Generael van Hollant, roerende het preuilegie dat een Poirter nyet meer verbueren en mach dan sijn lyf ende sekere ponden, om in justicie ontfangen te worden ende heur recht te veruolgen.

Dit

1538. 16. tot 24. *Septemb.* DIt es my geaccordeert, ende gelast Bartholomei ende Mr. Lambrecht in de Greffe te doen maken d'Acte, &c.

Dachuaert van de Staten van Hollandt in den Hage

12. en 13. *Octobris.* *Den 12. ende 13. Octobris anno 1538.*

Op te voirsz Petitie van tachtich duysent guldens, daer de Heere van Hoichstrate Stadthouder zeer omme gearbeyt heeft apart an denSteden, d'een voir en d'ander na doende beloeften van gracien, mit dreygementen ende anders tot sijn vertreck toe, welcke was Sondaechs Michaelis den 29. Septembris, geuende diuersche vertrecken, van raporten in sijn absentie, comminerende de Heeren van Assendelft, Mr. Vincent, Sasbout, Willem Goudt, &c. die oick in groote ende cleyne Steden geweest ende gepersuadeert hebben gehadt, tot den 12. ende 13. Octobris dat die Staten by een vergadert syn geweest in de Playtcamere, aldaer die Eedelen gebleuen zyn negatyf als in heur eerst antwoirt, om dat die van Brabant, Vlaenderen, Artois die naest den brande geseten zyn ende t'heure contemplatie meest de scult van der oirlogen gemaect es, noch nyet geconsenteert en hebben in de betalinge ende oirlof gevinge van den Ruyteren ende Knechten, daeromme de voirsz Petitie an Hollant gedaen es geweest, dewelcke soe veele jaren als d'oirlogen

Pag. 291.

1538. 12. en 13. Octobris.

gen van Gelre, Vrieslant, Utrecht gheduyrt hebben, hem seluen hebben moeten reden vuyter scult, sonder assistentie van den anderen Landen, gemerct oick dat het lest consent van hondert twintich duysent ouer Hollant eensdeels geschiet es tot defentie van den voirsz van Arthois, &c. gemerct oick dat men nyet en weet wat last Hollant van Cleue ende Gelre sal moeten lyden, ende dat 't platte Land arm es, om dat de Hauer, Gerste, ende ander Vruchten qualicken geslagen zyn, ende nyet en sal mogen sayen, hoe dat d'Eedelen ende Rentenieren geen betalinge en gecrygen, mits oick dat de Steden gracie genyeten, daeromme men te eere ander Beeden eyscht, ende die Lantluyden van heur eygen Goet ende Bruckwaer betaelen die Beeden, ende die Steden vuyten Excysen, mit meer andere redenen, waeromme sy sonder den grooten Eedelen nyet en conden noch en mochten mit eeren consenteren, begerende an den Commissarissen, 't selfde ten besten te raporteren.

Ende waren
PRÆSENTEN,
Van de Edelen.

Die Heeren van Waermont,
Van Duvoirde,
Willem van Alckma,
ende
Gerit van Lochorst,
Ridderen.
Gerit van Poelgeest,
ende
Florys van Wyngaerden.

Van Dordreght.

Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.

Jan Gerits van Zuyren,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.

1538. 12. en 13. *Octobris.*

Delft.
Nyemant.
Van Leyden.
Dirck Floris,
Dirck Otten,
Milda,
ende ten lesten
Deyman, Secretaris.
Van Amsterdam.
Claes Loen,
Claes Hillebrants,
ende
Mr. Andries.
Vander Gouwe.
Dirck Jansſ Bosch,
ende
Mr. Dirck.
Van Rotterdam.
Jooſt Jansſ, Burgemeeſter.
Schiedam.
Die Penſionaris.
Schoonhoven.
Adriaen Willems,
ende
Mr. Gouert.
Horen.
Henrick Dircx,
ende
Geerbrant.
Enckhuyſen.
Hillebrant Roelants, Penſionaris.
Van Edam.
Mr. Jan,
ende
Jan Wolferts.
Van Alckmaer.
Symon Jansſ,
ende
Jacob Willemsſ,
Van Ouwater.
Jan Robertsſ,
ende
Mr. Willem Gerits.
Naerden.
Egbert Jacobs.
Weeſp.
Arnout Gerits.

Pag. 293. DOrdrecht, Haerlem, Leyden ende Amſterdam, hebben geconſenteert voir hem ſeluen, zoe verde zy gevolch hebben in de voirſz Petitie, op zoe lange termynen als men ſal mogen gecrygen. Den Welcken Rotterdam ende Schiedam geuolcht zyn. Delft en waſſer nyet. Die Stadt van der Goude ende andere cleyne Steden zyn gebleuen negatyf by den Ee-

Eedelen. Waeromme die Commissarissen verclaert hebben der Coninginne t'aduerteren, ende stelden deese Dachuaart vuyt tot de Staten wederomme bescreuen sullen worden. 1538. 12 en 13. Octobris.

ITem die van Haerlem, Amsterdam, ende ander gelegen op te Zuyderzee, ende visschende onder die Cust van Oueryssel ('t welck die van Oueryssel verbieden willen) hebben an de Staten versocht heuren naem te willen lenen buyten heuren costen, want die voirsz twee Steden mit heur Adherenten den Staten ende 't Lant vry ende indempne houden sullen van allen processen ende oncosten. Op welcke conditien die Staten heuren naem geleent, ende my gelast hebben Acte van te maken of Memorie in myn Regiſtre.

ITem alzoe enige ouergeuen in Huwelicke voirwaerden, dat heur Kint dat zy hyliçlicken, ende heur Kints Kinderen succederen sullen in de Aesdomsche Goeden, ende nochtans by Testamente anders disponeren of wederroupen, daer veel processen vuytcommen, mits dat enige jugeren voir de Huwelicxe voirwaerden, ende andere voir den Testamente, waeromme den Raedt begeert heeft dat de Steden elcx een Statuyt in den heuren maken, dat die Huwelicxe voirwaerden nyettegenstaende Testament, stat houden sal, 't welck men by de Keyserlicke Majesteyt sal doen confirmeren, als pragmatica ofte loy. Daer af elcx useren de van Aesdom, genomen heeft raport.

Digitized by Google

1538.
12. en 13.
Octobris.

Opinie ofte vuytslach van den Edelen op te voirsz Petitie van tachtich duysent ponden die nyet behaecht en heeft, ergo nyet ontfangen en es geweest van wegen der Keyserlicke Majesteyt.

DIe Eedelen voirsz ter Dachuaert wesende, laten hun duncken, dat myn Heeren de Commissarissen, van wegen der Keyserlicke Majesteyt wel behoirden te vreden te zyn, mit heurlieden eerste voirgaende antwoirde, om die menichfuldige redenen in 't lange geallegeert, sonderlinge die extreme armoede van den scamelen Lantmant, die notoir ende hemlieden kennelicken es. Nyet min op hoope dat men voir den toecommende tydt regardt sal hebben op te selue armoede. Soe souden de voirsz Eedelen geneycht zyn om de sake van den Keyserlicke Majesteyt voir dese reyse te voirderen. Te consenteren de somme van tachtich duysent Clinckarts, makende sestich duysent ponden van veertich groten, te betalene tot twee termynen, als St. Jans Misse 1539, naestcommende, ende Kersmisse daer anvolgende, mit sulcke Munte als dan loep hebben sal onder den gemeyn Coopman. Weluerstaende dat men supporteren sal die heure portie nyet betaelen en konnen, ende dat die Rentmeester acte geuen sal van die penningen nyet te anticiperen, versegelen nochte verlouen, maer sal elcx mit syne portie volstaen ten dage van der betalinge voirsz, op auenture of binnen

Pag. 294.

Digitized by Google

ten middeler tydt 't Lant van Hollant in vorder veloep ende last quame, dat mitte penningen van den resterende termynen 't selfde Lant gedefendeert ende voirgestaen moeste worden. Actum den 29. Octobris 1538. 1538. 12. en 13. Octobris.

Dachuaert van den Steden bescreuen in den Hage

Den laesten February anno 1538., stilo Hollandiæ. *den laesten February.*

om te resisteren ende afgedaen te hebben den honderſten Penninck by die van Antwerpen op te Salm, Elft ende andere Visschen in Hollant geuangen, die t'Antwerpen te vente gebracht worden, contrarie oude gewoonte sonder Octroy, &c.

P R Æ S E N T E N.

Van Dordreght.
Meynert Meens, ende Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.
Mr. Lambrecht.

Delft.
Mr. Cornelis Aerts.

Van Leyden.
Mr. Jacob de Milde.

Van Amsterdam.
Claes Hillebrants.

Vander Gouwe.
Nyemant en isser gecompareert omme 't quaedt Weder.

Van Rotterdam, Schiedam ende Schoonhouen zynder oick geweest.

1538. *den laesten February.* DIe Gedeputteerden zyn eendrachtelicken van opinie dese nyeuwicheden afgedaen te hebben, maer van de middelen en waren zy nyet accordt, der welcke gehoirt hebbende een goet concept souden gaeren raporteren. Ick slouch vuyt van een Marct te leggen tot Dordrecht die de Stapel souden moeten afdoen, ende een tot Amsterdam, daer nyet op gevolcht en worde; ander mit justicie, welverstaende dat die nyeuwicheyt eerst ende alvoiren by prouisie afgedaen soude zyn, daer de somige geen hoope toe en hadden, om de groote macht ende faueur die die van Antwerpen hebben. Daeromme die Gedeputeerden gegaen sijn by den Raedt, dewelcke van aduyse waren dat men an den Raedt van Antwerpen anderdemael Gedeputeerden soude scicken mit besloten Brieuen van den Raedt, houdende Credentie, ende alzoe verde den Raedt van Antwerpen weygert die nyeuwicheyt af te doen, dan te clagen an de Coninginne, of dan te soucken raedt an ons seluen, 't welck den vuytersten noet soude zyn. Ende zyn tot my geordonneert by opinien Mr. Claes Bartholomei ende Milda. Ick hebbe den Brief geconcipieert, ende den eersten Marty den seluen Gedeputeerden gelesen, die se voirtgebracht hebben in de Greffe.

Pag. 295. ITem op ten seluen laetsten February voirsz, hebbe ick gedaen myn raport van myn Camerlicxe reyse, wat van den Scepen, Munten, ende andere saken gedaen es geweest, daeromme die Heere van Lyckerke gereyst es

van

Digitized by Google

van Camerycke an den Persoen van den Coninck, ende en was noch nyet gecommen, daer mede die voirscreuen Steden te vreden waren, ende sijn gescheyden. 1538. *den laesten February.*

ICk hebbe van myn Camericxe reyse genomen Ordonnantie van den Houe, om dat se extraordinaris es, ende in myn particuliere rekeninge nyet gestelt en wordt, als in den jare 1529. gedaen es geweest, ende ick hebbe deselue Ordonnantie geleuert den Rentmeester Cryspyn, die my betaelt heeft den eersten Marty anno voirsz, ende ick hebber onder an gescreuen myn Quitantie, ergo die vuyt myn rekeninge te laten als men den staet van den Ommeslach sal maken, ende te laten loepen in 't generael Article van den reysen.

Dachuaert tot Dordrecht. Pag. 297.

Den 9. July anno 1539. *9. July.*

Bescreuen by myn Heere van Hoichstraten als Stadthouder van Hollant, passerende naer Utrecht, om aldaer te wachten die Coninginne die van Brussel gescheyden was na Bergen, om den Staten van Zeelant te verwachten ter Tholen, ende van daer gereyst es naer 's Hartogenbosche, daer de Staten van Brabant souden commen, ende van daer soude reysen na Utrecht, om van daer te commen in Hollandt. Ende die voirsz Hoochstraten heeft den Staten voirgehouden 't gundt dat hier naer volcht.

 PRÆ-

1539. 9. July.

PRÆSENTEN,

Van de Edelen,

De Heere van Assendelft,

De Casteleyn van der Goude,

Poelgeest,

ende

Matenesse.

Van Dordrecht.

Damas Philips,

Een ander Burgemeester,

Ocker Jansʃs,

ende

Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.

Mr. Lambrecht, Pensionaris.

Van Delft.

Nyemant.

Van Leyden.

De Schout,

ende

Milda.

Van Amsterdam.

Claes Gerits,

Mr. Florys,

ende

Noch andere.

Gouwe.

Gerit Daem,

ende

Mr. Dirck.

Van Rotterdam.

Joost Jansʃs,

ende

Pieter Carre.

Schiedam.

De Pensionaris.

Hoorn.

Henrick Dircx,

ende

Geerbrant Dircx.

Enckhuysen.

Jacob Allarts.

IN den eersten dat die van Hollant een van den Eedelen mit een Geleerde souden willen seynde in Ambassaderie an den Keyser in Spaingien, als van gelycken die Coninginne soude seynden die Heere van Lalaing mit Mr. Ingelbrecht van den Dale, Raedtsheere van den grooten Raedt tot Mechelen, die van Brabant die Heere van Berselle mitte Pensionaris van Brusele, van gelycke ter liefde van den Co-

ninginne souden mede seynden heure Gedeputeerden die van Henegouwen ende Artois. 1539. 9. July.
Maer die van Vlaenderen hadden dat expresselicken gerefuseert, ende souden die Ambassaten last hebben den Keyserlicke Majesteyt te condoleren van 't verlies ende doot van de Keyserinne sijn Huysvrouwen. Secundo, bedancken dat hy soe goede Toesienders in deese Landen geordonneert hadde, als de Majesteyt van der Coninginne ende anderen by haer zynde die wel geregiert hebben gehadt. Tertio, dat indien sijn affairen vermochten, d'Ondersaten gaerne sien souden sijn compste herwertsouer tot heure ende oick van den nyeuwen geconquesteerde Landen die veele ende groot zyn, meer dan zyn Majesteyt mogelick meent. Pag. 298.

Hier toe vuyt Hollandt zyn geeligeert Florys van Assendelft, Casteleyn ter Goude, Heere van Kyshouck, die hebben soude vyf Paerden ende eyscht twee Croonen 's daechs. Ende Mr. Claes Bartholomei Pensionaris van Dordrecht drie Paerden ten seluen pryse, behaluen heur opsetten ende extraordinaris eerlicke ende excessiue oncosten die vallen souden mogen. Eyntelicken sijn te vreden dat die voirsz Mr. Claes alle dagen sal opscryuen wat zy verteren ende van opsitten betaelt sullen hebben, ende wederomme vuyte reyse commende, myn Heere van Hoichstraten sal taxeeren wat zy hebben sullen voir haer moeyten ende arbeyt, daer sy ende de Staten mede te vreeden zyn geweest, behaluen Delft die daer nyet en wa- Ambassaten vuyt Hollant.

1539. 9. July. waren, maer my gelast hadden voir de Staten ende Stadthouder te verclaeren dat zy nyet en soude betaelen naer de Schiltale, maer naer heurlieder armoede, 't welck ick sulcx hebbe verclaert, expresselicken seggende, geen consent te geven van den Keyser te requireeren hier in 't Lant te commen, daer nyet af te roeren in 't cleyn ofte groot, op dat sijn Majesteyt hier in 't Lant commende, nyet geoirsaect en sy, yet te eysschen 't sy tot oirloge van Gelre, of anders voir sijn moeyten van commen, &c.

MYn Heere heeft versocht op rekeninge te hebben twaelf hondert Rinsgulden voir de reyse ende opsitten van den voirsz Gedeputeerden, enige Steden hebben genomen rapport tot te Dachuaert die in den Hage sijn sal den 18. deser maent.

Raport van der Admiralite.

TEn seluen dage sullen die Staten enige by my vougen op te sake beroerende de Heere van Beueren van de Admiralite dewelcke myn Heere heeft verclaert ter herten te hebben, intsgelicx alle die Steden groot ende cleyn mitten Eedelen. Ende sullen elcx in den heuren soucken of Hollant by Acte van der Admiralite gescheyden es, als Gerit van Loo, ende enige ander seggen van Mr. Albrecht van Loo verstaen te hebben, ende sullen enige tot my in dese sake deputeren.

Rentmeester van Hollant.

MYn Heere heeft Ontfanger gemaect van de gemeen Landts Ommeslagen, Heyman van de Ketele. Die

Digitized by Google

Die Beede van dertich duysent geconsenteert der Coninginne, te betalen binnen ses jaren ende twaelf termynen, es geeyscht by Hoochstraten te verhoogen noch tien duysent, makende t'samen veertich duysent, te betalen op vier jaren ende acht termynen, afslaende twee duysent vyf hondert Rynsgulden die ontfangen zyn Kersmisse 1538., ende den eersten termyn van de acht soude wesen St. Jan 1539. 1539. 9. July. Propine voir de Coninginne.

Hier es geseyt by den Steden, dat indien yemant op ten Dorpen buyten den Steden, enige nyeuwe Neringen of Amboichten opstellen, contrarie den Octroye by de Keyserlicke Majesteyt den Steden geoctroyeert in den jare 1532. lestleden, dat sal elcx in sijn Quartier daer gebreck valt, mogen 't selue resisteren mit Justicie, ende indien hy 't versouct, den Aduocaet van den Lande sal hem vougen ende assistentie doen, maer nyet van dat oudt of geprescribeert mach wesen. Buytenerringe.

Digitized by Google

1539.
19. *July.*
Pag. 299.

Dachuaert gehouden in den Hage

Op ten 19. July voirsz,

op 't voirsz affcheyt, daer Commissaris inne geweest es de Heere van Assendelft.

P R Æ S E N T I B U S

Van de Edelen.
Heere Jan van Duvoirde,
ende
Heere Willem van Alckma, Ridderen.
Florys van Kyfhouck,
Gerit van Poelgeest,
ende
Florys van Wyngaerden.

Van Dordrecht.
Ocker Jansz,
ende
Bartholomei.

Van Haerlem.
Jan van Schagen,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.
Nyemant.

Van Leyden.
Adriaen Jan Jansz,
ende
Milda.

Amsterdam.
Claes Loen,
ende
Meester Florys.

Gouwe.
Henrick Woutersz,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam.
Joost Jansz,
ende
Jan van Zoelen.

Schiedam.
Die Secretarius.

Van Alckmaer.
Douwe, Burgemeester.
ende
Andries Pieters.

Gorichem.
Aert Spyck.

Hoorn.
Henrick Dircx,
ende
Geerbrant.

Van

Digitized by Google

Van Edam. *Enckhuysen.* 1539.
Mr. Jan. De Pensionaris. 19. *July.*

DIe Eedelen hebben der Coninginne voir haer Majesteyt (in de plaetse van de dertich duysent geeyscht tot St. Geertruyt ut supra) geconsenteert veertich duysent gulden, te betalen binnen vier jaren ende acht termynen, daer St. Jan 1539. voirleden, dat eerst termyn af es geweest, ende die twee duysent vyf hondert die haer Majesteyt tot Kersmisse 1538. van 't eerste consent ontfangen heeft gehadt, sal in 't voirsz termyn van St. Jan strecken betalinge ofte afcortinge, sulcx dat den voirsz Staten, van den voirsz St. Jan noch vuytreycken ende betalen sullen twee duysent vyf hondert gulden, facit vyf duysent voir den eersten termyn of half jaer. Ende tot Kersmisse commende sal verschynen noch vyf duysent, facit tien duysent voir 't eerste jaer, ende alzoe voirt, van veertich grooten 't pont.

MIt welck consent hem conform gemaect hebben die Steden van Dordrecht, Delft die nyet en was, maer Assendelft zeyde Acte te hebben van Delft, Amsterdam, Schiedam. Ende alsoe d'ander Steden nyet genouch gelast en waren, zyn gelast te commen tot Utrecht by de Coninginne, ende ick ben daer oick op deese, ende op te sake van den Admiralite geweest, maer en worden die voirsz Steden nyet gecontenteert, zoe dat zy persisteerden in heur voirgaende last. Waeromme zy bescheyden worden weder te commen tot Amsterdam daer de Pag. 300.

1539. de Coninginne soude reysen, daer en hebbe
19. July. ick nyet geweest, ende en weet nyet datter yet es geconsenteert.

ITem van de Steenmate sullen die van Leyden ende Goude accorderen tot Utrecht commende, daer een generale Ordonnancie ouer al Hollant af gemaect sal worden.

ITem op te gescillen tusschen Stadthouder ende Staten van Hollant Remonstranten, contra die Heere van Beuere, die usurperen wilt breder dan noeyt in Hollant die Admiralite van der Zee gepretendeert hebben, hem fondeerende op een Ordonnantie den Keyser Maximiliaan als tutoer afgedruct tot Brugge in den jare 1487.; es by den Eedelen ende allen den Steden groot ende cleyn geconcludeert, te resisteeren mit goeder manieren an den Keyser en Coninginne als Regente, ende hebben tot myn hulpe op 't Lants coste gedeputeert Meester Hugo van Eynde tot Delft, die Pensionarissen van Rotterdam ende Schiedam, generende mitte Harinckbuyssen ende Doggers, ende die van Amsterdam voir de Coopvaerders, vuytgesondert Mr. Hugo, zyn die andere mit my geweest op dese sake tot Utrecht.

ITem hier es verhaelt hoe dat die President van den grooten Raedt, corts twee Appointementen heeft gegeuen, tot confirmatie van den Preuilegie van ter eerster instantie, die van Hollant, Zeelant ende Westvrieslant, te sorteren voir den Raedt van Hollant, ende dat

Digitized by Google

dat hy geen prouisie geuen en sal tegens den Sentientie van Hollant beneden die somme van twee hondert Carolus guldens, waeromme men hem wel een danckbaerheyt behoirt te doene, tot sijn tymerayge, ende was vuytgeslegen de somme van vier hondert guldens, als de President Nicolais heeft gehadt; de Gedeputeerden van Dordrecht hebben geseyt fiat, dander Steeden namen raport. 1539. 19. July.

OP assumptionis Marienauent anno 1539. es de Majesteyt van der Coninginne gecommen in den Hage omtrent ses uyren, Stathouder ende Raedt mitten Rekencamere hebben haar gewillecomet, by myn Heere van Assendelft diet cort maecte op te Sale bouen de Koken, ende daer naer hebben die van der Hage oick 't selue gedaen by Mr. Florys Zeeman heuren Aduocaette.

Dachuaert gehouden in den Hage Pag. 301.

Den 17. Augusty anno 1539. 17. *August.*

daer de Coninginne was gecommen.

PRÆSENTIBUS.

Die Heeren van Longin,	Flory van Kyfhouck,
Gerit van Assendelft,	Gerit van Poelgeest,
Jan van Duvoirde,	Gerit van Mateneffe,
ende	Florys van Wyngaerden,
Willem van Alckma,	ende
Ridderen.	Gerit van Raephorst.

Van

Digitized by Google

1539. 17. Augusti.

Van Dordreght.
Ocker Jansſ,
Mr. Aert, Staes Doctoer.
ende
Bartholomei.

Van Haerlem.
Jan van Schagen,
Gerit Steffens,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.
En iſſer nyemant geweeſt, maer de Heere van Aſſendelft heeft ſe veruangen ende geconformeert mitten anderen.

Van Leyden.
Dirck Otte, de jonge;
Dirck Jansſ,
ende
Milda.

Amſterdam.
Claes Geritſſ,
Claes Doeſſ,
ende
Meeſter Florys, Secretaris.

Gouwe.
Henrick Wouterſſ,
ende
Mr. Dirck.

Van Rotterdam.
Jooſt Jansſ,
ende
Mr. Oetgier, &c.

Schiedam.
Mr. Gerit, Secretaris.

Van Alckmaer.
Andries Pieters, alleen.

Hoorn.
Henrick Dircx.

DIe Eedelen ende Steden hebben op ten voirſz 17. Auguſty den Keyſerlicke Majeſteyt achteruolgende de propoſitie gedaen den 2. Septembris tot St. Geertrudenberge leſtleden geconſenteert tachtich duyſent ponden van veertich grooten 't pondt, te betalen d'een helfte tot Kersmiſſe naeſtcommende, ende d'ander helft St. Jan daer an volgende, mit conditien dat men die penningen nyet verlouen of opbrengen en ſal, by anticipatie, verſegelingen, Finantie of anders hoe dat zyn mach, maer

maer sullen betaelt worden op elck verschyndach, om 't Lant daer mede te defenderen, indien daer enige oirloge opstonde ('t welck God verhoeden moet) ende dat die Ondersaten sullen mogen zeylen oost ende west, te water ende te Lande, anders en soude dit consent geen consent verstrecken, want den voirsz Staten nyet mogelick en soude wesen te betalene. Ende dat de voirsz Majesteyt het different van der Admiralite wesende tusschen den Heere van Beueren ter eenre, ende den Stadhouder ende Staten van Hollant ter andere zyde decideren ende termineren sal mitten eersten, ymmers ten lancxsten voir Kersmisse naestcommende, als heure Majesteyt by Acte beloft hadde te doene voir Kersmisse 1537. lestleden, blyckende by der Acte by my geteyckent de Coninginne hier af gegeuen, ende reciproque Acte by haer Majesteyt my geleuert om der conditien wille, &c.

1539. 17. Augusti.

Pag. 302.

DIe voirsz Staten hebben der Coninginne op ten 18. Augusti geconsenteert voir haer costen ende moeyte gedaen op 't Hontsbos ende in ander Quartieren 't Lant visiterende, noch tien duysent ponden van veertich grooten tot ten dertich duysent haer Majesteyt geconsenteert den 20. Septembris lestleden, makende t'samen de somme van veertich duysent ponden, te betalene binnen vier jaren, ende acht termynen, daer St. Jan lestleden dat eerste af verscheenen es geweest, weluerstaende dat elck volstaen sal mits betalende sijn portie als 't voirsproken es. Ende dat op 't eerste termyn voirsz

ge-

Digitized by Google

1539. 17. August. gecort sal worden dat betaelt es geweest, blyckende by der Acte daer van haer Majesteyt geleuert.

Dachuaert bescreuen in den Hage

4. Februar. *Den* 4. *February anno* 1539. stilo Hollandiæ.

op ten ommeslach van den Lande te maken tot versouck van myn Heere van Hoichstraten, om te hebben twee duysent gulden te distribueren in gratuiteyten.

PRÆSENTEN

Van den ses groote Steden.

Van Dordrecht.
Jacob Willemss,
ende
Mr. Claes.

Van Haerlem.
Ram, de Burgemeester,
ende
Frans, de Secretaris.

Delft.
Jan Apers,
ende
Mr. Huge.

Van Leyden.
Mr. Jacob, Pensionaris.
ende
Gerit Boeckelss.

Van Amsterdam.
Claes Gerits, Burgemeester.

Vander Gouwe.
Dirck Janss,
ende
Mr. Dirck, die Pensionaris plach te wesen, ende nu verlaten was.

Hier es den Steden verthoont tot mynder excuse, dat desen Ommeslach hemlieden had-

hadde gesonden geweest om te consenteren de voirsz twee duysent gulden, tot versouck van Hoichstraten ende om dat men geen anderen Ommeslach corts maken en soude, zoe waren die Wedden van den Aduocaet die verschynen sullen tot Meye commende, ende zyn verschenen penningen van reysen gedaen daer inne gestelt, ende vyf hondert gulden voir den toecommende reyse. 1539. 4. Februar.

ENde proponeerde myn Heere van Assendelft oick dat hy Brieuen ontfangen hadde van Hoichstraten, begerende dat die Staten terstondt commen wilden tot Brussel om den Keyser te willecommen, als hy naer de voirsz Dachuaert Brieuen van den Ommeslach oick vuytgesonden hadde an den Eedelen ende Steden. Pag. 303.

OP welcke twee saken die Steden antwoirden, ende eerst op ten Ommeslach, dat zy passeerden 't gundt dat voir den Aduocaet gestelt was, sonder contradictie, ende dat den Greffier Anginck lastende zy den Aduocaet mit twee of drie van den Steden die hy tot hem nemen soude, ende by aduys van myn Heere van Assendelft mitten Greffier ouer te commen, als men gracelickften soude mogen. Als van den voirsz twee duysent guldens en hadden die van Leyden ende der Goude geenen last. Als van de Keyserlicke Majesteyt te congratuleren ende te willecommen, souden zy Donderdaechs den 12. February by den Eedelen wesen tot Dordrecht, om 's anderendaechs te reysen gelyck bouen. Ende hebben den Aduo-

Myn Heere van Hoichstraten ende die van Leyden hebben my

1539. uocaet voirheen gesonden om myn voirsz Hee-
4. Februar. re van als te aduerteren, ende oick om de sa-
gesyt dat ke van de Admiralite, ende ick hebbe den vyf-
zy in de den dach mitte Secretaris de Sancto Petro, in
gratuiteyt deselue sake onledich geweest, mitte collacion-
hebben ge-
consenteert neren diuersche Copien in de Contresack, dat
tot Gendt ick rekene den dach dat ick reysde. Ende
den 22. Fe- 's Maendachs den 9. February ben ick sauens
bruary gecommen tot Brussel als die Keyserlicke Ma-
voirsz. jesteyt des 's agtermiddaechs gereyst was tot
Denremonde om voirts te reysen naer Gendt, daer hy innegecommen es mit machte., Saterdach den 14. February tusschen vier ende vyf uren. Ende die Staten syn binnen Gendt mit my gecommen den 18., ende den 20. hebben zy audientie gehadt, aldaer ick geproponeert hebbe, by aduys van myn voitsz Heere ende Staten in deeser manieren:

20. Febr. PRÆSENTIBUS.

Florys van Kyfhouck,	*Van Delft.*
ende	Jan Apers,
Poelgeest.	ende
Van Dordrecht.	Mr. Cornelis.
Jacob Willems,	*Van Leyden.*
Huych Boel,	Henrinck vander Doest,
ende	ende
Mr. Claes.	Milda.
Van Haerlem.	*Van Amsterdam.*
Ram,	Claes Gerits,
ende	ende
Frans Jansz, Secretaris.	Mr. Florys.

Gou-

Digitized by Google

Gouwe. ende 1539.
Conelis Jansſs Bosch, Gerit Damasſs. 20. *Febr.*

ALderhoochſte gebooren, Alderexcellentſte ende aldergenadichſte Heere, uwe onderdanige oetmoedige Onderſaten uwe Majeſteyts Lande van Hollant, hebben mit groote begeerte verlanct uwe Majeſteyts compſte in den Lande van herwertsouer. Ende dancken Godt almachtich dat hy uwe Majeſteyt in zoe lange reyſe of voyaige bewaert heeft van zoe menichuoldige periculen, ende mit geſontheyt heeft laten commen in deſen Landen, daer van zy zoe zeer verblydt zyn, dat men met geen Menſchelicke tongen en ſoude konnen vuytgeſpreken. Pag. 304. Ende heeten mit alder reuerentie als zy meest mogen uwe Majeſteyt hartelicken willecommen. Biddende in alder ootmoet, 't Lant van Hollant ende hemlieden te willen hebben voir gerecommandeert als getrouwe Onderſaten, ende hemlieden te willen beſoucken als andere Landen, wanneer uwe Majeſteyts affairen dat ſullen vermogen. Ende oick hemlieden te willen hebben voir geexcuſeert dat zy nyet eer by uwe Majeſteyt gecommen en zyn, 't welck toegecommen es by faulte van Winde ende Onweder.

Hier naer volcht d'antwoirt gegeuen by ſijn eedel Perſone ſelue.

ICk hebbe wel zoe zeere verlanckt myn Onderſaten van Hollandt te ſien, als zy verlanct hebben my te ſien, ende ick dancke God

 dat

1539. dat hy my daer toe gespaert heeft gehadt. Ick
20. *Febr.* hebbe wel verstaen dat zy my getrouwe Ondersaten syn geweest, ende hem wel gehadt hebben. Ick hoope zy my nu oick wel getrouwe ende onderdanige Ondersaten blyuen sullen, 't welck ick in toecommende tyde bekennen wil, ende zyn myn wel voir gerecommandeert, ende ick ben van meninge hemlieden te commen besoucken 't eerste myn affairen wel bescickt zynde dat sullen vermogen.

DIt heeft zyn Majesteyt mit goede gracie ende lachschende monde gesproken, thonende hem bly ende wel gemoet.

Admiralite es hier by Hoichstraten gestaekt.

OP 's anderendaechs heeft die Heere van Hoichstraten verclaert dat wel Palmarum zyn sal, eer die Gedeputeerden van Holsten antwoirt innebrengen sullen, ende de Majesteyt geen leechte hebben en sal voir syn saken van Gendt getermineert sullen zyn, te verstaen tot te affairen van der Admiralite noch andere, dat zy daeromme wel vertrecken mogen, ende wederomme commen als zy bescreuen sullen worden. Hier mede es elck den 22. van Gent gescheyden, behaluen Dordrecht, Leyden, ende ick die verwachtede enige Acten van den ouden Audiencier Pensart roerende d'Admiralite, die hy beloeft heeft hier tot Gendt te seynden in handen van myn Heere voirsz of van den Audiencier Verycke.

On-

Digitized by Google

ONlancx na dit vertreck es de Heere van Hoichstraten sieck geworden tot Gendt, ende es aldaer ouerleden den Marty anno 1539. *Requiescat in pace.* 1539. 20. *Febr.* Hoichstrate.

Dachuaert van den groote ende cleyne Steden in den Hage Pag. 305.

Op ten 5. en 7. May anno 1540. 1540. 5. en 7. *May.*

roerende 't recht van Anckorye na aduenant de vreempde Goeden die de Scepen van Hollant ouer Zee brengen in Zeelant; welck recht de vrempde Scepen betalen souden indien sy de vremde Goeden selver ouer brochten, tot behouf van den Keyser.

PRÆSENTIBUS.

Van Dordrecht.
Hebben by heure Brieuen ontboden die van Amsterdam, dat zy ratificeren al wat in dese sake gedaen wordt, welken Brief die van Amsterdam bewaert hebben.

Van Haerlem.
Bekestayn,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.
Pieter Vrancken,
ende
Mr. Huge.

Van Leyden.
Milda, die geen last en hadde om enige cost te doen dan in Justicie, om dat zy te hoich staen in den ommeslach.

Van Amsterdam.
Gerit Andries,
ende
Mr. Florys.

 Gou-

1540. 5 ∞ 7. May.

Gouwe.
Reynier Pau, Burgemeester.
Van Rotterdam.
Joost Jansſs, Secretaris.
Schiedam.
Mr. Gerit, Secretaris,
mit
Noch een

Horen.
Henrick Dircx.
Enckhuyſen,
Claes Jans,
ende
De Penſionaris.
Munnickendam.
Mathyſs Janſs, Burgemeeſter.

DIe Gedeputeerden ſcriftelicke ontfangen hebbende deeſen eysch by handen van den Raedt ende Rekencamer van Hollant van wegen der Keyſerlicke Majeſteyt, hebben heure antwoirt wederomme hemlieden by Geſcrifte geleuert, daer toe ick my refereere.

DIe van Delft hebben verclaert dat enige Thollenaers thollen hebben willen van heure Bieren, 't welck zy rechtelicken ſullen reſiſteren, maer indien de Finantie hem des onderwinden, verſouken hulpe van den anderen Steden, die hulp beloeft hebben, behaluen Leyden voirſz.

TEn weeten ende onthiet van Mr. Huge, hebbe ick de prorogatie van de ſubmiſſie op Sasbout, Zeegers ende Suys geteykent ter begeerte van Bekeſteyn *cum ſociis*, roerende de queſtie van Gerit Geerlofs, die expireeren ſal Kersmiſſe commende anno 1540.

Dach-

Dachuaert bescreuen in den Hage

Den 22. July.

1540. 22. *July.* Pag. 306.

Omme in presentie van den Keyserlicke Majesteyt te anhoiren dat hy soude doen opene. Maer ouermits zyn vermoeytheyt ende Artick, es den tydt verloepen tot ten 5. Augusty toe, dat syne Majesteyt by Doctoir Score in synder ende des Coninginnens presentie heeft doen doen in Duytsche die propositie daer ick Copie af hebbe, ende my toe refereere. Eysschende alle jare hondert duysent Carolus gulden tot ses jaren toe voir ordinaris Beede, te betalen d'een helft St. Jan, ende d'ander helft Kersmisse, daer Kersmisse comende dat eerste half jaer ende termyn van syn sal. Nyettegenstaende dat de leste ordinaris Beede van tachtich duysent dan eerst expireeren ende verschynen sal veertich duysent guldens.

PRÆSENTIBUS,

Van de Edelen en Heeren.

De Biscop van Utrecht,
Egmont,
Breederoede,
Ligni,
Assendelft,
Kyfhouck,
Alckemade,
Duvoirde,
Poelgeest,
Wyngaerden,
ende
Matenesse.

Van Dordrecht.

Die Schout,
ende
Pensionaris, mit noch ses of seuen, &c.

Van Haerlem.

Ram,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.

Jan Apers,

1540. 22. July.

ende
Mr. Huge.
Van Leyden.
Gerit Boeckelſs,
ende
Milda.
Van Amſterdam.
Gerit Theuſs,
Meeſter Florys,
ende
Claes Ysbrants, &c.
Vander Gouwe.
Dirck Janſs, &c.
Van Rotterdam.
Jooſt Janſs,
ende
Mr. Oliuier, &c.
Schiedam.
Mr. Gerit, Secretaris.

Schoonhouen.
Willem Thin, &c.
Van Alckmaer.
Adriaen Pieters, &c.
Hooren.
Henrick Dircx.
Enckhuyſen.
Claes Janſs,
ende
Jacob Allarts, &c.
Van Edam.
Franſs Jacobſs,
ende
Mr. Jan, Secretaris.
Munnickendam.
Mathyſs Janſs,
ende
Lambrecht Claes,

ICk hebbe geantwoirt. Aldergenadichſte Heere, uwe Majeſteyts ootmoedige Dienaers, Vaſallen ende Gedeputeerden van den grooten ende cleyne Steden, repreſenteerde die Staten van 't Graeffcip ende 't Lant van Hollant, bedancken vuyt geheelder herten als zy meeſt mogen, dat deſelue uwe Majeſteyt verweerdicht heeft hemlieden te commen viſiteren als andere Landen van herwertsouer, daer vuyt die voirnoemde Staten bemercken die groote liefde ende ſingulier affectie die uwe Majeſteyt tot ſynen Landen ende Onderſaten es dragende, 't welck henlieden ſtaet te gehuegen en-

Pag. 307.

ende oick te verdienen in toecommende tyde naer heur vermogen, &c. Genadichste Heere, alzoe die voirsz Staten alhier in den Hage bescreuen zyn geweest den 22. July, alleenlick om t'anhoiren uwe Majesteyts belieuen. Soe en zyn zy nyet gelast te antwoirden, maer moeten, dat geopent es, raporteren elcx in den heuren, ende antwoirt inne te brengen ten sekere dage ende prefixe plaetse, daer 't uwe Majesteyt belieuen sal. 1540. 22. July.

ENde syne Majesteyt heeft de plaetse geordonneert te wesen mit vruchtbare antwoirde, tot Amsterdam den twaelfden dach der selfder maent Augusty. Welcke plaetse na verleyt es te wesen tot Haerlem. den 11. Augusty sauens in de Herberge, ende dat om dat t'Amsterdam die vier Elementen gecorrumpeert zyn, ende om te behoeden die gesontheyt van syne Majesteyt ende den geenen die hem volgen ende Water drincken willen, 't welck t'Amsterdam nyet en doecht, ende veel sieck, ja de doedt drincken souden mogen, 't welck den Keyser goet behaecht ende geaccepteert heeft gehadt.

HIer naer hebbe ick in 't lange verhaelt, hoe een Robert Fago van Lydt in Scotlant veel Harinckbusschen benomen hadde, ende wat sober diligentie gedaen was van de Scotsche Goeden te stellen in arrest, om elck sijn schade daer an te verhalen, ende dat te duchten was datter dit jaer geen Harickteelt vallen en soude, tot verachteringe van zynder Majesteyts Petitie.

 Dach-

1540. 11. en 12. *Augusty.* Dachuaert tot Haerlem op te Petitie voirſz.

Den 11. *en* 12. *Augusty.*

PRÆSENTEN.

Van de Edelen,
Die Heeren van Brederoe,
Biſcop van Utrecht,
Aſſendelft,
Lingni,
Alckema,
Pœlgeest,
ende
Wyngaerden, mitmeer anderen, die af ende an gegaen zyn.

Pag. 308.

Van Dordrecht.
Jacob Willems, *cum ſociis*, die ſomwylen ſeuen ſterck waren.

Van Haerlem.
Ingelbrecht Ram,
ende
Mr. Lambrecht.

Delft.
Nyemant, om dat ſe geen conſent en dragen.

Van Leyden.
Gerit Boeckels,
ende
Milda.

Amſterdam.
Claes Geritſs,
ende
Mr. Florys.

Gouwe.
Gerit Daen, *cum ſociis.*

Rotterdam.
Jooſt Janſs.

Schiedam.
Mr. Gerit, *cum ſociis.*

Die cleyne Steden zyn meeſt aldaer geweest, ende ick my tot hem ſeluen refereere.

DIe Eedelen ende Steden Dordrecht, Haerlem ende Amſterdam hebben den Keyſerliche Majeſteyt belieft in ſijne voirſz Petitie van ſes hondert duyſent Carolus guldens, voir ſes

ſes jaren, te betalen in twee termynen tſiaers, 1540.
als St. Jan ende Kersmiſſe, daer Kersmiſſe 11. en 12.
naeſtcommende den eerſten termyn of half jaer Auguſty.
van ſyn ſal. Nyettegenſtaende dat dan oick verſchynen ſal den leſten termyn van den voirgaende ordinaris Beede van tachtich duyſent gulden geconſenteert anno 1537., 't welck t'ſamen voir dat termyn beloepen ſal tien hondert duyſent gulden. Mit welcke conſent de Majeſteyt van de Coninginne in den namen van den Keyſer content woude weeſen, ende liet haer duncken dat zy geen vorder conſent van den anderen en behoefde, als hebbende 't tweeſten deel van den Staten, 't welck dochte te weſen enige te zeer rigoureux, ende na inconuenienten af ſoude mogen commen. Waeromme de voirſz Staten geſonden hebben de Heere van Breederoede ende Aſſendelft mitten Aduocaet an haer Majeſteyt ende t'onderrechten mit goede manieren, dat die ander groote ende cleyne Steden die nyet genouch gelaſt en waren, noch een raport doen mochten, op hoepe of zy gelaſt mochten worden, ende heur ſaken oick apart verſpreken mochten, (want men wel bemercken conde dat dit conſent quaem vuytten twiſt die enige Steden hadden tegens die van Dordrecht om den Stapel af te hebben) ende es zoe veel gedaen, dat deſe Dachuaert gecontinueert es tot ten 18. Auguſty binnen der Steden van Utrecht, aldaer het conſent van de voirſz Petitie gedragen es, mit veel conditien, dewelcke der Coninginne te voiren verthoent ſijn geweeſt, ende nyet wel toe verſtaen en wilde, als van 't Preuilegie roeren-

Digitized by Google

1540. rende d'euocatie, ende het Octroy van het vuyt-
11. en 12. voeren van den vreempde vuytheemsche Coren
Augusty. van Oosten, als blycken mach vuyt het discort van 't maken van der Acten.

15. *Sept.* OP ten 15. Septembris es in den Hage particulier Dachuaert geweest van den Steden Delft, Rotterdam, Schiedam ende den Briele, op te scaden gedaen by Robert Fago Scotte, aldaer de Brief van den Coninck van Scotlant, ende de antwoirt van den Keyser gelesen zyn. Ende alsoe Delft ende Rotterdam seyden geen schade te hebben. Soe syn d'ander twee gesloten, een te seynden mitte antwoirt van den Keyser an den Coninck, om te hebben restitutie van den benomen Goeden, tot coste van den bescadigen.

Die bescadigen van Schiedam hebben desen Brief seluer gedragen an den Coninck, om den cost te sparen.

ALs van den Brief by den voirsz Coninck gescreuen an den Steden van Rotterdam ende Schiedam, om te interdiceren voirtan den Harinckvanck in de Zee, want 't selfde tegens bescreuen recht es, ende den Landen van Vlaenderen ende Zeelant oick angaet, ende es geconcludeert dat men dat sal remonstreeren den Gedeputeerden van den voirsz Landen in de toecommende generael Dachuaert, den 26. der voirsz maendt tot Brussel, om voirts te remonstreren den Keyserlicke Majesteyt die syne Majesteyt in de Visscherie voir moet staen, op dat hy sijn Beeden mach ontfangen, &c.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert genenerael van allen den Landen tot Brussel bescreuen te wesen. 1540. 26. Sept.

Den 26. Septembris anno 1540. Pag. 309.

daer de Staten ledich gegaen hebben tot ten 4. Octobris.

HIer heeft Doctoir Score gedaen de Propositie, ter presentie van den Keyser en de Coninginne voir allen den Staten. Welcke Propositie elck by Gescrifte es gegeuen, daer toe ick my refereere. Daer naer zyn by den Audiencier gelesen zekere Ordonnantien van den gereprobeerde Secten, remissien van doodtslagen, abreuiatie van justitie ende diergelycke die zeer lanck waren, ende in alle Landen gesonden sullen worden om te publiceren, &c. daer toe ick my refereere.

HIer naer heeft de Prince van Arangiën gedaen synen eedt als Stadthouder van Hollandt, Zeelandt, Stadt, Steden en Landen van Utrecht op ten 6. Octobris ende 't Lant van Voiren.

ENde Doctoir Schore als President van den secreten Raede op ten

ENde Meester Engelbrecht van den Dale als Cancellier van Brabant.

OP ten 18. es de Sententie van den Stapel gepronuncieert, tusschen die van Dordrecht

Digitized by Google

1540. recht ende den Steden Delft, Amsterdam, Rot-
26. Sept. terdam *cum sociis* Supplianten, &c.

DEn 20. es de Heere van Assendelft gereyst van Brussel, my lastende te wachten de compste van de voirsz Prince, ende hem te congratuleren, mitten Steden die dan daer noch syn souden. Welcke Prince gecommen es den 24. der voirsz maendt Octobris. Ende op ten seluen dach verselscapt mit Andries van Bronckhorst, Willem Goudt, Mr. Claes Bartholomei, Joost Janss van Rotterdam, ende Mr. Gerit van Schiedam, alzoe tot Brussel nyemant anders vuyt Hollant gebleuen en was. Die Prince was verselscapt mitte Heeren van Sart, Malle, ende beyde sijnen Raden. Ende heeft de congratulatie danckelicke genomen, seggende te wille comen resideren in Hollant, &c. Daer naer hebbe ick hem verhaelt het proces dat tusschen Hoichstraten mitten Staten ter eenre, ende de Heere van Beuere ter andere geresen was roerende die Admiralite te exerceren in Hollant, dewelcke sustineren, dat noeyt Admirael Jurisdictie in Hollant gehadt en heeft, maer alleen Stadthouder heeft alle Jurisdictie van der Zee als 'er questie valt, ende by den Steden vonnisse gewesen worden, ende in reformatie getrocken worden. Ick hebbe hem oick verclaert, dat de Keyser my hadde doen seggen, dat ick onsen Sack soude ouerleggen, want syne Majesteyt de sake termineren soude commende tot Valensien. Begeerende daerom-
Pag. 310. me te weten wat hem beliefde. Ende de voirsz Prince mit synen Raedt, ende den voirsz Ge-
de-

Digitized by Google

deputeerden van Hollant, waren van aduys, 1540.
ende lastende my den voirsz Sack ouer te leue- 26. Sept.
ren, als ick gedaen hebbe by onthiet van Score in hande van den Secretaris Soete, by inuentaris ende goede verclaringe, die beloeft heeft onsen Sack wel te bewaren, ende te restitueren als die getermineert sal zyn. Ende indien 't noot zy dat ick 'er by zy tot Valensien, soe sal men my bescryuen. Daer mede ben ick gescheyden van Brussel den 27. Octobris voirsz. ende ick hebbe myn raport gedaen de Heere van Assendelft eerste Raedt, &c.

DEn 4. Nouembris anno 1540. es d'Aduocaet Fiscael gecommen in den Hage, om mitte Heere van Assendelft, die Stadt Dordrecht ende andere heure parthien te vereenigen mitter minnen, roerende de voirsz Sententie van der Stapel, &c.

Dachuaert in den Hage van den Steden van Hollandt,

Op ten 13. *Nouembris anno* 1540. 13. *Nov.*

P R Æ S E N T I B U S

Van Dordrecht.	Jan van Zuyren,
Die Schout,	ende
Aert Cornelifs,	Heur Secretaris.
Jan Bol,	*Delft.*
ende	Pieter Vrancken,
Bartholomei, &c.	ende
Van Haerlem.	Mr. Huge.
Jan van Schagen,	

Van

Digitized by Google

1540. *Van Leyden.*
13. *Nov.* Mr. Jacob de Milde, alleen.

Van Amsterdam.
Mr. Reynier,
ende
Mr. Florys.

Vander Gouwe.
Gerit Claefs,
ende
Ghysbrecht Aerts.

Van Rotterdam.
Jooft Janfs.

Schiedam.
Mr. Gerit, Secretaris.

Schoonhouen, Sinte-Geertruydenberge, Alckmaer, Horen, Enckhuyfen, Eedam, Munekendam, ende veel van den Waterlanden in zeer groot getal die ick nyet en kenne.

OP huyden heeft Mr. Pieter Breul Aduocaet Fifcael, Commiffaris van wegen der Keijferlicke Majefteyt verthoont zyn Brief van Credentie ende verhaelt de poffeffie ende recht 't welck de Keyferlicke Majefteyt heeft tot ten Impoft van den Exue, roerende het vuytuoeren van den vuytheemfche Coren commende van Ooften in deefen Landen, ende zeyt daer af te hebben zeker concept, laftende elcx hem daer naer te reguleren als goede Onderfaten, ende of 'er yemant in particulier hem beuonde gegraueert, dat zy commen fouden binnen eender maendt, ende verclaeren heure grief der Coninginne Gouuernante, &c.

Pag. 311. NAer dat die Gedeputeerden mit malcanderen hadden gecommuniceert, zyn wederomme gecommen in de Raedtcamer, ende hebben ter prefentie van den Heeren, verfocht de voirfz propofitie by Gefcrifte, om elcx te raporteren in den heuren, ende in zeer corten

tydt

Digitized by Google

tydt wederomme te commen gelast tot sekere dage, tot welcke dage zy begeerden dat d'Eedelen mede bescreuen souden zyn; want nyemant belast gecommen en was, om dat de Dachuaertbrieuen geen sake en hielden waer op sy gelast souden commen, ende dat het Octroy van den Keyser den Staten van Hollant gegeuen in den jare 1531., den platte Lande grootelicx toucheerde, daer d'Eedelen als het eerste ende principaelst let voir verantwoirden. 1540. 13. Nov.

OP welck antwoirde de voirsz Commissaris expressellicken verclaerde, dat hy geenen last en hadde om te geuen raport of yemant te bescryuen dan die bescreuen waren, ende dat die commen souden by der Coninginne binnen eender maent als voiren. Noch en hadden oick geenen last yet te geuen by Gescrifte, dan het Concept begrepen op dat voirsz staet 't welck hy gegeuen hadde.

DAer op die Gedeputeerden seyden, ende versochte alzoe dat voirsz estendeerde tot destructie van den voirsz Octroye ende geheele verderffenisse van den Landen, dat die eerste ende andere Luyden van den Raedt souden willen 't gundt dat voirseyt es, scryuen an de Majesteyt van der Coninginne, om te hebben zekeren dach ende plaetse om te commen by haer Genaede, die nu zeer verde es, ende pericle ware te reysen voir den Steden in de Winter. Welcke last den voirsz Raedt angenomen heeft te scryuen, ende den Steden te aduerteren van der antwoirde, gemerct de

1540. voirsz Commissaris persisteerde in syn voirsz
13. *Nov.* excuse, &c. Ende om der cortheyt wille refereere ick my tot de Copie van den Brieue, ende oick van de antwoirde ut infra.

16. *Nov.* Sententie arbitrale van de preferentie in den Huysen ende vercochte Goeden van Gerit Geerlofs, ter Gouwe.

PRÆSENTEN

Van Dordrecht.
De Schout,
Jan Bol,
Aert Conelis,
ende
Mr. Claes Bartholomei.
Van Haerlem.
Frans Jansz, Secretaris.
Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Mr. Jacob de Milde.
Amsterdam.
Mr. Reynier,
ende
Mr. Florys.
Gouwe.
Gerit Claesz Loen,
ende
Ghysbrecht Aerts.
Van Rotterdam.
Joost Jansz.
Schiedam.
Mr. Gerit Secretaris.
Schoonhouen.
De Secretaris.
Gorichem.
Die Burgemeester.

Pag. 312. OP ten 16. der voirsz maendt Nouembris, hebbe ick den Gedeputeerden van den vyf groote Steden, ter presentie van die van Amsterdam die de sake nyet en roert, ende oick den cleynen Steden die 't beroert, als Rotterdam, Schiedam, Schoonhouen ende Gorichem, gedaen raport van de Sententie arbytrale

te by Meesters Geleyn Zegers ende Cornelis 1540.
Suys gepronunchieert, tusschen 't Lant ende 16. Nov.
Wouter van Bekesteyn *cum sociis*, mitsgaders
Mr. Reynier Brunten, Erfgenamen, die gewesen hebben dat deselue geprefereert sullen wesen het Landt, in de vercochte Huysen ende Goeden van Gerrit Geerlofs ter Gouwe Rentmeester particulier was in 't selfde Quartier. Welcke Sententie arbitrael nul es, mits dat de submissie gedaen es op drie, als Mr. Joost Sasbout die eerste ende principaelste die absent was in Bourgongne, mitten voirsz twee, die sonder hem nyet sententieren en mogen. Welcke twee Arbiters daer inne gefailleert hebben op te clausule *ofte twee van hemlieden indien zy accorderen connen*, gesteldt ende geclampt mit een ander Hant tusschen de linie van der Acte van der submissie, 't welck nyet en stondt als ick de selfde Acte onderteyckede, &c. Die Gedeputeerden van den voirsz Steden, hebben tot my geordonneert Meesters Lambrecht Pensionaris van Haerlem, Huge van Eynde van Delft, ende Jacob Milda van Leyden; ende is 't noot, dat wy Mr. Vranck Boodt, of yemandt anders van den Aduocaeten daer ouer nemen, om te sien onse Stucken of wy ten principale gefundeert zyn, om de sake te reduceren, &c. Ende daer af wy raport gedaen hebben den voirsz Steden.

OP huyden es oick negatyf gestempt by de meestendeel van den Steden, op de Requeste van den Deurwaerders van bouen, van een gratuiteyt te geuen, om der conse-

1540. quentie wille, &c. Dordrecht alleen was wil-
16. Nov. lich.

NOch hebben my die voirsz Gedeputeerden eendrachtelicken (gehoirt hebbende de clachte van den voirsz van Dordrecht, dat zy ter eerster instantie by den Dorpen van den Langestrate gelegen in Zuydthollant, verdachuaert waren voir myn Heeren den President ende Luyden van den grooten Raedt tot Mechelen, contrarie den Preuilegien van Hollant) hebben my expresselicken ende ernstelicken belast, 't selue Preuilegie van 't Lants wegen voir te staen, ende te scryuen bouen an myn Zoone ende Procureurs dat zy voir al excipieren ende recht versoucken op 't renvoy, dat bouen alle proceduren costeloos ende scadeloos afgedaen sullen worden, ende de sake mitsgaders Petitien gerenuoyeert sullen zyn voir Stadthouder ende Raedt van Hollant, &c. Achteruolgende deesen hebbe ick op ten 24. Nouembris voirsz Mr. Rombout Stenemoolen doen maken procuratie op Bubbe, Bolyn ende Ladertite Procureurs, ende ick hebbe Instructie gesonden, mitsgaders de Copie van 't Mandement an Mr. Aert myn Soon, ende ick hebbe van dit belieue van den Steden geaduerteert, myn Heere van Assendelft, in den name ende van wegen den Eedelen, die 't selfde gevolcht ende geaduoyeert heeft in heuren name.

NOt. Mr. Claes Bartholomei heeft hier naer verclaert te willen staen voir President ende groten Raedt, om redenen. Dankende den Staten van heurlieder assistentie. Con-

Digitized by Google

Continuatie van de voirgaende Dachuaert,

1540. 16. *Nov.*

Pag. 313.

Daer Mr. Pieter Breul Commissaris van wegen der Keyserlicke Majesteyt op ten 13. *Nouembris voirsz, den Steden heeft verthoont een Concept van den Granen commende van Oosten, om die wederomme vuyt desen Landen te mogen transporteren, mits betalende* den Impost van Congiegeldt. *Op welcke sake die Steden van den voirsz Commissaris versocht hadden raport, ende dat d'Eedelen oick bescreuen souden worden, 't welck hy nyet gunnen en wilde, waer toe den Raedt dat gescreuen heeft an der Coninginne, alzoe de Keyser was in Henegouwe op sijn vertreck naer Duytslant. Ende heeft haer Majesteyt geconsenteert in 't versouck, blykende by heuren Brief van antwoirde, in date den* 24. *Nouembris, daer toe ick my refereere.*

PRÆSENTIBUS,
Florys van Kyfhouck,
Gerit van Poelgeest,
Ridderen.
ende
Florys van Wyngaerden.

Van Dordrecht.
Meynert Meufs,
Aert Cornelis,
ende
Mr. Niclaes Bartholomei.

Van Haerlem,
Ingelbrecht Ram,
ende
Mr. Lambrecht, Pensionaris.

Van Delft.
Pieter Vrancken,
ende
Mr. Huge.

Van Leyden,
Gerit Boeckelis,
ende
Noch een.

Amsterdam,
Mr. Reynier,

1540. 16. Nov.

mit
Mr. Florys.
ende
Een ander.
Gouwe.
Gerit Claefs,
ende
Gerit Daem.
Rotterdam.
Joost Janfs.
Schiedam.
Mr. Gerit, Penfionaris.
Van den anderen cleynen Steden zonderlinge vuyt Waterlandt zynder veel geweest die ick haer namen nyet en weet.

Achteruolgende den welcke, die Staten behaluen Dordrecht gefloten hebben gelyckelicken voir te ftaen het Octroy hemlieden gegeuen in den jare 1531., daer toe zy gedeputeert hebben twee van den Eedelen, die de Heere van Affendelft eerfte Raedt, eligeren ende deputeren fal, ende oick van den groten Steden fullen een verwilligen vuyten heuren, om 's anderendaechs *poft regum* gelyckelicken te reyfen by den Keyfer, indien hy noch in Henegouwen of daer ontrent es, of in fyn abfentie by de Coninginne om te verthoonen het interest die fyne Majefteyt ende fynen Landen hebben ende lyden fouden, indien 't voirfz Concept voirtganck hadde, als verthoont es geweest in den jare 1535, daer noch by vougende fekere Articulen daer by blycken mach dat alsnu gebuert es, 't welck zy verduchtende waren, ende de Staten feyden dat gefchieden fouden mogen, &c.

Pag. 314. Ende alzoe die Gedeputeerden van Dordrecht verclaerden dat zylieden ende nyet d'ander Ste-

Digitized by Google

Steden gepreuiligeert waren van de Maze, om alle vreempt Coren in te mogen commen ende vry weder vuyt te voeren, 't welck de Keyserlicke Majesteyt hemlieden onderhouden wilt, blyckende vuyt 't voirsz Concept, ergo souden heur recht voirstaen, ende hadden ander middelen dan d'ander Steden, daer van enige hemlieden hebben willen verderuen ende priueren van heur Stapelrecht, &c. Daeromme zy opgestaen ende van den anderen gescheyden zyn, 't welck den anderen verdachten ende gaerne zien souden dat de voirsz van Dordrecht hem mede in dese sake wilden vougen, alsoe heure Voirsaten hebben gedaen tot noch toe, die de voirsz exceptie ende 't recht hadden ende zoe wel wisten als die nu zyn. Ende tot dien fyne hebben zy geordonneert twee van den Edelen, Kyfhouck ende Poelgeest, mit Mr. Lambrecht, een van Leyden ende der Goude, om op ten 20. deeser maent te wesen tot Dordrecht, ende haer Collegie te versoucken hemlieden mede te vougen, ende te reysen by den Keyser, ende voir te staen die voirsz Octroy, het geheel Lant en vermach nyet dat zy gescil hebben mit enige Steden, ende omme de sake te versoeten, &c. synder geordonneert te reysen an den Raedt van Dordrecht. 1540. 16. Nov.

Die van den Raedt hebben an den Burgemeesteren van Utrecht, tot versouck van Amsterdam, Schoonhouen ende andere hebbende Lant in 't Gesticht, gescreuen, dat zy hem verdragen enige penningen te lichten op heur Lant ter tydt toe de Keyserlicke Maje-

Digitized by Google

1540. 16. *Nov.* steyt by den Gedeputeerden die by den Keyser reysen sullen geaduerteert sal zyn, of anders den Raedt sal die Utrechtse Goeden oick doen arresteren, ende heure scaden daer an verhalen, &c.

TOt Dordrecht zyn geweest Heeren Florys van Gauriaen, Gerrit van Poelgeest, Ridderen, Mr. Lambrecht van Haerlem, Jacob Jansś Deyman Secretaris van Leyden, ende Gerit Aemsś Burgemeester van der Goude, mit my. Ende op ten 21. namiddage hebben wy dat voirsz staet verhaelt ten Huyse vanden Schoute, ter presentie van den geenen die daer vergadert waren van den oudtsten. Concluderende dat die Staten van Hollant begeerden dat zy hem mede vougen wilden, als een Lidt van den Landen by den anderen, om te beletten 't voirsz Concept van Impost of Congiegeldt op 't vremde Coren, als heur Voirsaten altydt hem gevoucht hebben gehadt, ende dat 't Lant genouch gescheyden es, al en scheyden zy hem seluen nyet. Begeerende te weten of zy heure Gedeputeerden *altera regum*, mede bonen te Houe seynden souden of nyet. Daer op sy seyden aldaer in cleyne getale te wesen, begeerende dat wy op 's anderendaechs te thien uren souden willen commen op 't Stadthuys, aldaer zy den oude ende jonge Raedt souden doen vergaderen, ende doen souden heur raport. Tot welcker begeerte wy op 't Stadthuys gecommen zyn. Ende hebben by monde van heure Pensionaris doen seggen dat die in den Hage geweest hadden, en hadden geenen

Digitized by Google

nen ander last gehadt dan t'antwoirden als bo- 1540.
uen gescreuen staet. Sy bedanckten den Sta- 16. Nov.
ten dat zy daer gecommen waren, verclarende
dat zy hem als een Lidt van Hollant houden
wilden ende 't gemeyn proffyt voirstaen als an-
dere, ende dat zy heure Gedeputeerde ten
voirsz dage mede bouen seynden sullen om 't Pag. 315.
voirsz concept te beletten, maer sullen dat
doen apart op hemseluen voir dese reyse, om
dat de Coninginne, an den Staten gescreuen,
ende by den voirsz Commissaris doen seggen
heeft, dat indien yemant by 't voirsz Concept
geinteresseert wordt, dat die Geinteresseerde
commen by haer Majesteyt, zy sal se hoiren
ende mit redenen tracteren. Soe dat zy daer-
omme, ende om dat zy ander redenen van der
Mazen hebben dan 't gemeen Lant, zoe willen
zy die apart hare Majesteyt verclaren, om te
scuwen haer Majesteyts ondanck, noch ans con-
tenderende ten seluen fine als d'ander om de
voirsz vryheyt, begeerende dit in dancke te
nemen ende ten besten te raporteren den ande-
ren Staten, daer zy nyet van scheyden en wil-
len, &c. Ick hebbe de geheele sake van den
voirsz Concept van den Imposte in 't lange
verhaelt, ende al dat in 't jaer 1535. lestleden
gedaen es geweest, by allen den Heeren van
der Ordre, ende hoe de Heeren van Nassou,
Buren ende Hoichstraten als drie Stadthouders
van Hollant geweest, dese sake afgedaen had-
den tot voirdeel van 't Landt, 't welck zy bat
kenden dan die Tresorier mit syn Consorten,
ende verstonden dat groot interest van den Key-
serlicke Majesteyt ende destructie van den Lan-

 de,

1540. de. Palerme verclaerde oick dat de Keyserlic-
16. Nov. ke Majesteyt in 't jaer van 1531. zyn Octroy den Staten gegeuen hadde, ende dat Rufault de limitatie ofte reseruatie zynder Hoocheyt daer inne gestelt hadde, &c. mit veel meer ander redenen daer de Vroetscop zeer naer luysterden, ende de sake badt dan te voiren verstonden, daer mede wy ons afscheyt hebben genomen, betrouwende dat die van Dordrecht doen sullen als voirsz es, hemlieden bedanckende van heuren gesconcken Wyn, &c. Waer van ick mit Mr. Lambrecht voirsz raport gedaen hebben myn Heere van Assendelft.

ICk hebbe Mr. Florys Pensionaris van Amsterdam geuonden in den Hage, die my seyde, dat zyn Burgemeester mitten Waterlandtsche Steden, hadden geuisiteert myn Concept ende daer inne wat geaddeert, ende hadden 't selue verthoont myn Heere van Assendelft, ende waren geconcludeert 't selfde alzoe der Conninginne ouer te geuen, daer ick op seyde 't selfde wel te mogen lyden, ende my gaerne verdragen soude dat te corrigeren, waerscouwende dat zy wel toe souden sien te proberen 't Preuilegien ende Contracten die zy mit des Keysers Voirsaten gemaect hadden als zy articuleerden, &c.

DIe Staten hebben gesloten an de Coninginne te seynden twee van den Eedelen, als de Heere van Goudriaen ende van Poelgeest mitten Aduocaet, ende vuyt elcke grote Steden een, om te wesen den 7. January 1540., te

te wetene. *alterâ regum* binnen de Stadt van Dor- 1540.
drecht, om te reysen by de Coninginne tot 16. Nov.
Brussel of Binst daer haer Majesteyt zyn sal. Achteruolgende desen zyn ick gereyst *ipso die regum*, mit Egbert Geerbrant Burgemeester van Amsterdam, ende Mr. Florys Pensionaris vuyten Hage, ende quamen den voirsz 7° tot Dordrecht, aldaer die Eedelen mede quamen mit Joost Jans Gedeputeerde van Haerlem, ende enige van den cleyne Steden, alwaar wy om de Vorst die subyt opquam, vertoeft hebben vyf dagen, verwachtende oick den anderen Steden, maer van Delft, Leyden ende der Goude en es nyemant gecommen, alzoe 't gesevt was, daeromme wy mit die van Dordrecht gereyst zyn tot groote excessiue cost ende pericle ouer Ys ende Landt deur Breda. Ende hebben aldaer verthoont de Prince onse principale boetscip van den nyeuwe Impost op 't vreemde Coren. Ende oick dat wy van de Heere van Assendelft geaduerteert waren, dat Michiel Legast geweygert hadde zynen Greffier oepeninge van den Huyse van Utrecht, 't welck oick mitte Stadt, Steden, ende Lant van Utrecht geunieert es an Hollant, blyckende by den Octroye die van Hollant daer van gegeuen, welck Octroye zy dochten voir te staen, ende nyet te laten infringeren, daer wy de Majesteyt van der Coninginne af soude suppliceren zoe verde hem dat te lieue ware. Daer op de voirsz Prince seyde dat hy besloten Brieuen ons geuen soude an den Heere van Molenbais ende President Score, om de sake te vorderen ten goeden corten eynde. Ende als van hem

Pag. 316.

Dit es een extraordinaris reyse, ende sulx es die by den Raedt gepasseert, ende my by den Rentmeester betaelt.

Tot Breda angesproken de Prince.

1540. 16. Nov. hem de Heere van Descorne hadde. last van hem genomen onder hem te bewarene 't voirsz Huys, daer hy wel mede te vreden was, ende en begeerden nyet dat men der Coninginne af spreken soude.

22. Jan. ENde de 22. January zyn wy deur 't scryuen van Mr. Vincent in de name van de Coninginne gecommen binnen de Stadt van Binst, ende gepresenteert den voirsz Heeren de Brieuen van den voirsz Princen, ende gehadt by de Coninginne ende heuren Raedt audientie op ten 25. January sc. Pauli, daer wy onse grieuen ende redenen mit monde eerst in 't lange verhaelt hebben, dat nyet mogelick en was, ende naer by Gescrifte mitte Caerte ouergeleuert, daer lange raedt van thien of twaelf dagen op gehouden es geweest, ende die materie gedisputeert tot dat Ruffault van Mechelen daeromme tot Bynst gecomen was.

EYntelick men seyde ons Gedeputeerden, dat die voirsz Breul de sake nyet wel geproponeert noch de Staten hem nyet wel verstaen en hadden. De Keyserlicke Majesteyt tot Valencienne mit kennisse van sake hadde verstaen dat hy in den voirsz Impost gerechticht es, als alle Coningen ende Heeren ouer al Kerstenheyt, waeromme hy syn recht ende hoicheyt voiren gestaen wilt hebben, zoe verde men dat doen mach sonder geheele ruyne van Hollant. Daeromme ons een ander Concept gegeuen es, geteyckent Nicolay, daer toe ick my refereere, ende wilt dat die van Hollandt hemlieden daer

naer

naer sullen reguleren, ende den voirsz Impost betalen, 't welck wy Gedeputeerden van point te hebben gedebatteert, maer en mochte nyet baten, wy hebben genomen rapport. Ende ick mitten Eedelen hebben geuaceert als in de Acte van Ordonnancie op ten Rentmeester van 't gemeen Lant, die ons, ende sonderlinge my, betaelt heeft, als van een Buytenlandtse, reyse, gedaen tot groote excessiue coste, in pericle van onse Lyve ouer Ys, &c. 1540. 22. Jan.

Dachuaert van den Staten in den Hage Pag. 317.

Den 22. *February anno* 1540., 22. *Febr.*

op 't raport van den voirsz affcheyt van Binst, ende anexie ofte unie van Hoichstraten.

PRÆSENTEN

Van de Edelen.
Die Heeren van Assendelft,
Van Gouweriaen,
Poelgeest,
ende
Lochorst, Ridderen.
Van Dordrecht.
Mr. Claes Bartholomei.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht,
ende
Syn Burgemeester.

Delft.
Jan Apers,
ende
Mr. Cornelis Aerts.
Van Leyden.
Gerit Boeckels.
Van Amsterdam.
De Burgemeester,
De nyeuwe Pensionaris,
ende
Mr. Florys.

Van-

Digitized by Google

1540. 24. Febr.

Vander Gouwe.
Cornelis Jansſ Bosch, ende
Reynier Pau.
Van Rotterdam ende Schiedam nyemant.
Van de cleyne Steden als Alckmaer, Schoonhouen, Horen, Enckhuyden, Eedam, Monikendam, ſullen hem ſeluen kennen, ende ick refereere my an Mr. Jan Penſionaris van Eedam, &c.

ENde eerſt van den Impoſt, ſeggende dat 't eerſte Article es tegens d'oude geuſeerde liberteyt ende gewoonte, directelicken tegens het Octroy den Staten by den Keyſerlicke Majeſteyt in 't jaer 1531. verleent, mit kenniſſe van ſake, informatie ende aduyſe, ende ſal de vreemde Coopman het Coren elders dan in Hollant halen, &c. Ende ſullen d'Ooſterlinge geoirſaect ſijn gelyck Impoſt te ſtellen op ten Onderſaten, ende ſonderlinge de Coninck van Polen, die 't ſelfde als Heere van Danſick dat voir hem genomen heeft gehadt, maer tot noch toe nyet en heeft te wegen konnen gebringen. Ende ſullen die vreemde Coopluyde alle practycke ende vonde vinden, om den voirſz Impoſt ende dat Lant te ſcuwen, coſt wat mach. Seggende oick dat de eerſte limitatie ofte exemptie van den vreemde Coopluyden die enich Coren ofte Granen, binnen den Landen van Hollant ende Vryeſlant gebracht of doen bringen ſullen hebben, ende daer nyet vercocht zynde, ſullen 't ſelfde op Solders mogen leggen, ouerſcepen in cleyne Scepen, ende aldaer hauen, ende tot allen tyden, wederomme vry ſonder Impoſt mogen voe-

Digitized by Google

voeren, daer 't hen belieuen sal. Dat 't sel- 1540.
ue schynt wat te zyne ende in hem seluen ist 22. Febr.
nyet medalle te beduyden, want ten es noeyt
gesien, of anders geuseert dan als die van Oos-
ten in Hollant commen mit heur Coren, zoe
vercoepen zy aldaer, ende voeren dan van daer
nyet weder vuyt in anderen Landen. Als zy
dat doen willen zoe wachten zy na een propi-
ce deurdragende Windt, ende seylen van 't Pag. 312.
Ooste vuyt die Hauen daer zy 't Coren scepen
in Vranckryck, Spaingien, Portugale, &c.
daer zy gemunt hebben, of ten minsten (in-
dien de windt failleert) in Engelant daer zy
alty eer geraken dan in Hollant voirsz, ende
mogen in enige Hauen in Engelant dier veel
zyn, heur Coren verschieten ende hauenen,
ende vry varen daer 't hen gelieft. Ende no-
pende die twee limitatie ofte exceptie, 't welck
permitteert den Ondersaten zoe veel Coorens
sonder impost vuyt te mogen voeren, als zy
Oostwaerts gehaelt, of van daer doen bringen
sullen hebben, es oick van geender effecte,
want het restringeert ende doet te nyente die
hantieringe van der Coopmenscepen onderlin-
ge geconstumeert onder den ondersaten, ende
en soude nemmermeer of wonderlick seldtsaem
mogen gebueren, dat d'Ondersaten sonder Im-
post Coren souden mogen vuytvoeren, want
selden compter Coren van Oosten, ten zy dat-
ter veel Luyden part ende deel an hebben, daer
d'een ryck d'ander arm van es, enige moeten
dat vercoopen om gereet Gelt, ende en mogen
daer geen fortune op verwachten, altydt sou-
der questie zyn van verbeuren, ende die Coop-
men-

Digitized by Google

1540. menscip en wil nyet groyen daer twist ende be-
22. Febr. hael es. Ende in 't leste consent van de ses hondert duysent gulden, ist expresselicken verclaert dat de Remonstranten deese Beede consenteren, mit conditie dat zy sonder impost of Congiegelt 't Coren sullen mogen vuyt dese Landen in anderen Landen voeren op ten ouden gewoonlicken Rechten. Ende naer 't gebruyck ende weluaert van der Comenscepen zyn die van Amsterdam ende Waterlant mitten groten Scepen generende, gecontenteert ende gestelt heure portie in deselue Beede, ende betalen ofte gelden ongelick meer dan al die reste van Hollant. Die ymmers meer Lants hebben zoe veel alst es. Ende als dit Lidt in de Coopmenscepe ende weluaert van dien te lyden heeft, zoe lyden consecutiue oick die voirsz reste van Hollandt als makende een Corpus, &c. ende dragen d'een meer d'ander min d'inconuenienten geallegeert in heure remonstrantie ouergegeuen in 't voirsz jaer 1531, 1535. ende nu 1540. tot Binst, daer toe zy hen refereeren om der cortheyt. Concluderende dat men van den Eedelen twee, ende een vuyt elcke Stadt wederomme scicken sal an de Majesteyt van der Coninginne, ende versoucken in alder oetmoedt, dat zy die van Hollandt ongemoeyt wilt laten van desen Impost, ende indien zy heur excuseert op te Keyser, dan te begeeren dat zy die Gedeputeerden goetwillich consenteren wille te reysen an den Keyser, ende den seluen wilt geuen Brieuen van recommandatie mit heur goet aduys, want sonder haer moetwillige consent, die Gedeputeerden nyet

Digitized by Google

nyet reysen en souden willen an de Keyserlicke Majesteyt, of ten minste dat haer Majesteyt hemlieden wilt stellen in justicie voir den grooten Raedt, tegens den Procureur Generael. Ende dat men op te remonstrantien ende Scriften van Hollandt neme goede deugdelicke informatie, gelycken de Keyserlicke Majesteyt gedaen heeft in 't jaer 1531., ende als hy in 't voirsz Octroy seyt, dat men vry sonder Impost het vrempde Cooren van Ooisten vuyt sal mogen voeren, tot anders mit kennisse van saken, ende na de gelegentheyt van den tydt geordonneert sal zyn, &c. 1540. 22. Febr.

TEn anderen es oick geconcludeert, dat de voirsz Gedeputeerden die bouen reysen sullen alst open Aerden es, solliciteren sullen dat de voirsz Unie van Hollandt, Stadt, Steden, 't Lant van Utrecht mitte Cappiteynerie nyet gesepareert en worden, ende ick hebbe deur onthiet van den Staten Copie van 't Octroy van der Unie gesonden an den Prince, hem aduerterende dat die Staten van geender meninge en syn de voirsz Unie te laten infringeren, ofte contrarie van dien te laten geschien. Daeromme zy by de Coninginne commen sullen, &c. Ende oick om den voirsz Impost afgedaen te hebben, blyckende by de Copie van myne Brieuen in date den 22. February 1540. stilo Hollandiæ, gesonden mit Peel de Boede, &c.

Van de Unie van Utrecht an Hollant nyet te infringeren. Pag. 519.

TEn voirsz dage es my oick gelast in Persone te solliciteren an den Raedt van Utrecht, heur aduys, van dat die van Utrecht hen ver-

Van de Mergentale van Utrecht.

1540. 22. Febr. vorderen willen heure sculden gemaeckt in den belegge van Yssselsteyn omme te slaen op te Schiltalen ofte oude Scilden van den Goeden gelegen in Sticht den Ondersaten van Hollant toebehoirende, contrarie den Accordaten, Preuilegien, Transactien, Sententie, &c. daer van zynde, gehecht an de Requeste van den Staten van Hollant, &c. an den voirsz Raedt van Utrecht gesonden om te hebben heur aduys, dewelcke ick den voirsz Raedt besloten geleuert hebbe den 9. Marty 1540. voir Paesschen.

Dachuaert van den Staten in den Hage

16. Marty. *Op ten* 16. *Marty anno* 1540. stilo Hollandiæ, voir Paesschen.

P R Æ S E N T I B U S

Van de Edelen,
Die Heere van Assendelft,
De Heere van Goudriaen,
ende
Heere Gerit van Poelgeest, Ridderen.
Van Dordrecht.
Mr. Niclaes Bartholomei.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, Pensionaris.
Delft.
Jan Apers,
ende
Mr. Cornelis Aerts.
Van Leyden.
Mr. Jacob de Milde.
Van Amsterdam.
Claes Doede, Burgemeester.
Pieter Cansert, Tresorier,
Jan Willems, Scepen,
mit
Mr. Florys van Hougarde, Secretaris.
Gouwe.
Gerit Claess Looem.

De-

DEse Dachuaert was gescreuen alleen alsoo 't oepen Aerde was, omme te deputeren die by der Coninginne reysen souden, om de voirsz saken van 't vuytvoeren van den Oosterssche Cooren ende Unie van Utrecht an Hollant, achtervolgende de voirgaende Conclusie gescreuen an den Prince van Arangien, &c. daer nu de sake van de mergentale van den Landen gelegen in 't Sticht toegecommen es, die in de Dachuaert Brieuen nyet geroert en stont. Ende van den Edelen zyn gedeputeert, die voirsz Gouriaen ende Poelgeest, maer die Steden en conden nyet wel accordeeren. Ende daer was tydinge, dat de Majesteyt van der Coninginne op haer vertreck of scheyden van Binst was, ende alsoe men nyet en wiste waer sy repos nemen soude, ende mitten eersten heuren Raedt nyet wel by een en soude hebben: oick dat moeylicken ende costelicken soude zyn haer Majesteyt te volgen, by gebreck van Wagenen ende Logys; soe es de conclusie geweest, eenen properen Bode mit Brieuen te scicken tot Binst, om te weeten den tyt ende plaetse 't sy voir oft nae Paesschen, daer haer Majesteyt gelieuen sal dat de Gedeputeerden van Hollant by haer commen sullen, ende worde my gelast den Prince hier af te aduerteren als ick gedaen hebbe. 1540. 16. Marty.

Pag. 320.

OIck worde my gelast Requeste in den name van de Staten, ouer te geuen an den Raedt van Hollant, om informatie van 't vuytvoeren van den Oosterssche Cooren gedaen by de Heere van Warmondt ten beueele van den Keyser-

1540. lycke Majesteyt anno 1529., te schicken an de
16. Marty. Coninginne.

OP ten 24. Marty 1540. voirsz., hebbe ick van myn Heeren van Sart, Raedt van de Prince, ontfangen eenen Brief gescreuen tot Binst, ende de selue hebbe ick myn Heere van Assendelft verthoont, die van aduys was den Eedelen ende Steden te aduerteeren, dat van wegen de Heere de Scornair zeere gesolliciteert worde om te hebben Gouuernemente van Stat, Steden ende Sloet tot Utrecht mitten anderen Fortressen, daer af de Coninginne hadde den Prince doen verthoonen by den President Schore, een concept van der Commissie, om te hebben zyn antwoirt, welcke antwoirt de Prince gedissereert hadde, nemende excuse op syn cortse, daaromme hy noch nyet by der Coninginne geweest en hadde, daaromme de voirsz Heere van Sart, begeerde dat die Staten souden commen hoe eer hoe lieuer omme te beletten eer datter yet in prejuditie van der Unie gedaen worde. Vuyt deesen, es Andries de Boede mit een Brief gesonden an de Heere van Sart, aduerterende dat de Staten commen souden mit alder deligentien, sonder te verthoeue antwoirde van der Coninginne, waer de Staten voir oft naer Paesschen haer Majesteyt gelieuen soude dat zy commen souden. Ende zyn die groote Steden mitten Eedelen subitelyck bescreuen terstont bouen te commen vuyt het scryuen van den Heere van Sart, niettegenstaende dat voirsz es, ende ick ben den 28. Marty voirheen geschict, ende die Eedelen

mit-

Digitized by Google

mitten Penſionaris van Leyden, zyn by my tot Bruſſel gecommen den eerſten Aprilis, ende ick hadde last van die van Dordrecht, maer d'ander Steden en ſyn niet geuolcht, ergo en zyn wy nyet gereyst by der Coninginne tot Binst, maer de Preſident Score es gecommen tot Bruſſel, ende wy hebben hem verthoont dat wy onſe volle Leeden niet en hadden ende dat elck begeerde 't Huys te zyn om die Hoochtyt van Paeſſchen, biddende hem te willen doen ons excuſe an de Majeſteyt dat die Staten by haer commen ſullen *poſt quaſi modo*, ergo een half verloren reyſe, daer vuyt die nauolgende Dachuaert den 21. Aprilis geſproten es. 1540. 16. *Marty.*

Dachuaert beſcreuen in den Hage Pag. 321.

Vrydaechs den 22. Aprilis anno 1541. naer Paeſſchen. 1541. 22. *Aprilis.*

op drie articlen of pointen, als op te Unie van Utrecht an Hollant. Op te Margentalen gelegen in Sticht. Ende ten derden op ten vuytvoeren van den vreemde Cooren, &c.

PRÆSENTIBUS.

Heeren Gerit van Asſendelft,
Florys van Kyfhouck ſyn Broeder,
ende
Heere Gerit van Poelgeeſt, Ridderen.

Van Dordrecht.
Hebben my gecommitteert by heur Brieuen die ick in de Vergaderinge hebbe geleeſen.

Digitized by Google

1541. 22. Aprilis.

Van Haerlem.	ende
Gerit Steffens,	Milda.
Een bruyn Man,	*Amsterdam.*
ende	Gerit Claess,
Mr. Lambrecht.	ende
Van Delft.	Beyde Pensionarissen,
Jan Sasbout,	als Meesters Heyn-
ende	drick ende Florys.
Mr. Huge van Eynde.	*Gouwe.*
Van Leyden.	Cornelis Jans Bosch,
Florys Florys,	

Hier es verhaelt die communicatie by den voirsz Eedelen, Mr. Huge van Eynde ende Mr. Milda, ende my, gehadt mitten President Score den 6. Aprilis tot Brussel (daer d'ander Steden nyet gecommen en waren, als in 't voirgaende Quohier) welke President ons verclaerde dat die Staten van Hollant ongelyck hadden, in alle den voirsz drie Articulen, ende heur intentie by der Coninginne nyet vercrygen en sullen, commen als zy willen (als hy gescreuen heeft dat zy commen souden. Welcken Brief zy nyet vertoeft en hebben) Als van de Mergentalen, en mogen hen nyet helpen Preuilegien ende Sententie by den Grauen gegeuen, want zy geen Jurisdictie gehad en hebben ouer 't Sticht staende onder den Biscop, ende syn deselue gegeuen *in casibus particularibus* die gheur effect hebben gesorteert in der tydt. De Keyserlicke Majesteyt heeft geordonneert dat men die oude sculden voir Ysselsteyn ende elders gemaect, heffen sal by den collectien van den ouden schulden gestelt op

ten

Digitized by Google

ten Mergentale generalicken gelegen in 't Sticht, ergo ist reele scult, nyet min men sal die van Hollant (willen zy) verleenen Mandament, om Partie te roupen voir den grooten Raedt, dat zy hem laten duncken dat zy nyet obtineren en sullen. Als van der Unie, het Octroy was surreptiselick vercregen, die van Brabant ongehoirt, die oick een seggen souden daer inne hebben, gemerct Utrecht mitten Staten den Keyserlicke Majesteyt eedt gedaen ende hem onder begeuen hebben als Hertoge van Brabant ende Graue van Hollant, ende wisten die van Brabant van 't Octroy gegeuen die van Hollant, zy souden contenderen tot annullatie ende wederroupinge. Van 't vuytvoeren van den vreemde Cooren was by den Keyser gesloten ende der Coninginne, men soude daer nyet meer op gehoirt noch antwoirt geuen, maer executeren achteruolgende het Concept daer af gemaect. 1541. 21. Aprilis Pag. 322.

Die Gedeputeerden voirsz, hebben op als wel wat geseyt, maer alzoe zij heur volle Leeden van den Gedeputeerden nyet en hadden, baden heur excuse te doen an de Coninginne, ende in de weke naer *quasi modo*, sullen zij bij haer Majesteyt commen, ende breeder van als remonstreeren, hoopende dat sy beter antwoirt sullen gecrygen, op dat hem nyet van noode en worde by den Keyser te trecken. Ende Schore heeft dat raport angenomen, ende ick hebbe van als den Prince van Orangien die tot Binst was geadverteert mit een Brief, achteruolgende de beuel van den voirsz Gedeputeerden.

 Die

Digitized by Google

1541. 22 *Aprilis.* Conclusie. DIe voirsz Staten hebben op ten voirsz 22. Aprilis in de voirsz drie Articulen geconcludeert ut sequitur, ende hebben gesloten tot ten voirsz Eedelen, vuyt elcke Stadt ende te voegen, &c.

Van de Unie van Utrecht. ENde eerst van der Unie, sullen die Gedeputeerden mitte Heere van Assendelft, die oick by der Coninginne commen sal, spreken mitte Prince voiren, om te herboeten die commissie van de Heere Descornaiz, vuytlatende den naem van Stadthouder ofte diergelyck, ende middele vinden dat hy Commissie neme van den Prince als hy gehadt heeft van sijnen Oem de Heere van Hoichstraten, ende na gelegentheyt van der sake te onderwysen, daer naer den voirsz President Score, indien 't noot zy, oick t'onderrechten.

Mergentalen van Utrecht. TEn tweeden hebben die voirsz Staten gesloeten, dat men geen Mandament van justicie in den grooten Raedt lichten en sal, want processen scheyden vriendtscap ende maken meer tweedracht. Ergo te versoucken an de Coninginne datter enige Commissarissen geordonneert mogen worden vuyten Raedt van Hollant ende Utrecht, om den Staten van Utrecht te doen vergaderen daer die van Hollant enige gedeputeerden schicken sullen, ende sullen die Commissarissen arbeyden Parthien te veraccorderen mitter minnen ist mogelicken, &c.

Vuytvoeren van den Coren. TEn derden, alzoe in de sake van vuytvoeren van den Oostersche Cooren, groote cos-

Digitized by Google

costen gedaen fyn geweest, zoe sullen die Staten noch ter liefde van Amsterdam ouergeuen de replycque gestelt op 't Concept dat hemlieden tot Binst gegeuen es geweest te reporteren. Ende indien de Coninginne persisteert dat zy geen last en heeft anders te doen dan den Impost t'executeren. Soe sal men mit goeder manieren begeren by haer Addresse te mogen trecken an de Majesteyt van de Keyser, om te commen tot ter conclusie dat het Octroy van 1531. onderhouden worde, of dat Commissarissen geordonneert mogen zyn, om informatie te nemen op te feyten die daer naer geallegeert ende ouergegeuen zyn. Ende consent van haer Majesteyt hebbende, sullen die Staten wederomme vergaderen, ende eligeren die an den Keyser reysen sullen, &c.

1541. 22. *Aprilis.* By aduyse ende raed van Vrunden, en es dit ander Coninginne nyet versocht, ergo een ander conclusie genomen, van de sake te hervatten by indirecte, ende den Impost af te hebben ut infra in de Dachuaert van Brugge. Pag. 323.

PRÆSENTIBUS.

Die voirsz drie Eedelen,	*Van Leyden.*
Van Dordrecht.	Mr. Jacob de Milda.
Diuersche, ende Bartholomei, altyt.	*Gouwe.*
Van Haerlem.	Nyemant.
Gerit Steffens.	*Rotterdam.* ende *Schiedam.*
Delft.	Die Pensionarissen.
Mr. Huge van Eynde.	*Schoonhouen.*
	Willem Thin, Pensionaris.

DIe Staten van Hollant zyn tot Brussel by de Coninginnen geweest in de Meymaent anno 1541. op te voirsz drie poincten, aldaer

 ick

Digitized by Google

1541. ick mit hemlieden gereyst by den 27. Aprilis,
22. Aprilis. ende ick hebbe geuaceert negen en dertich dagen. En die Coninginne heeft die van Hollant in de voirsz drie poincten gegeuen Appointementen ter contrarie, op ten 23. dach van Meye, blyckende by de Acte daer van zynde, daer toe ick my refereere om der cortheyt wille. Daer mede die voirsz Staten gescheyden zyn malcontent, ende geseyt hebben, dat zy op 't selfde Appointement wederomme souden vergaderen in den Hage, als de Prince daer commen sal als Stadthouder, neimende sijn residentie ut sequitur. In deese Dachuaert tot Brussel es oick geweest die Heere van Assendelft, ende die Steden Delft, Amsterdam, Gorichum, Rotterdamme, &c. tegens die van Dordrecht op te Stapel, ende om verclaringe van de Merwe. Ick refereere my tot ten Appoinctement daer van zynde, alsoe dat saken particuliere zyn, den Staten in 't generael noch my beroerende.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert bescreuen in den Hage 1541. 3. Sept.

Sondaechs den 3. Septembris.

savens in der Herbergen.

PRÆSENTIBUS

Die Heeren van Assendelft,
Duvoirde,
Willem van Alckma,
Gerit van Poelgeest,
Florys van Wyngaerden,
Florys van Kyfhouck,
ende
Heere van Goudriaen,
Ridderen.
Van Dordreght.
Meynert Meefs,
ende
Ocker Janss.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, *cum socio.*
Delft.
Gerit Vrancken,
ende
Van Eynde.
Van Leyden.
Gerit Boeckels, *cum socio.*
Van Amsterdam.
Claes Loen,
ende
Beyde Pensionarissen, *cum socio.*
Vander Gouwe.
Ghysbrecht Huyss,
ende
Mr. Cornelis Hoogelande, Pensionaris.
Van Rotterdam,
ende
Schiedam.
De Pensionarissen mit heure Burgemeesteren.
Ende veele van den cleynen ende Waterlandsche Steeden.

Die Prince van Orangien als Stadthouder heeft in den Raedt daer men playt syn possessie genomen.

Omme t'anhoiren den last van den Prince als Stadthouder van Hollandt. Op 's anderendaechs den vyfsten hebben die Staten hem willecommen ge-

Pag. 324.

1541. 3. Sept. *geheten, ende hem gerecommandeert de Justicie ende Preuilegien van den Lande in't generael, ende van den Steden in't particulier, biddende 't Landt te willen houden in payse ende vreede. Presenteerende wederomme alle dienst ende eerwaardigheyt na haerlieder vermogen. Ende alzoe die voirsz Staten noch enige saken hadden roerende 't gemeen Lant, soe souden zylieden mit malkanderen communiceren dien voir middage, ende dan by sijn Vorstelicke Mogentheyt commen namiddage. Hier op sijn de voirsz Eedelen alleen vertrocken, latende die voirsz Heeren van Assendelft, Goudriaen en Poelgeest.*

NAer middage zyn die Staten vergadert op 't antwoirt van der Coninginne, disponerende op drie poincten, als van der Unie, Mergentale van Hollant in 't Sticht van Utrecht gelegen: ende ten derden van den Impost gestelt op 't vuytvoeren van den Oosten ofte vrempde Coren, &c. Ende syn die Staten gesloten dat men den voirsz Prince versoucken sal het Octroy van der Unie voirgestaen, als hy tot Utrecht compt. Ende van den Mergentale sal men laten berusten tot de Coninginne van wegen den Keyser, yet eyschen sal van den Staten, om dan te seggen negatyf, ten sy dat zy den Staten van Hollant accordere gelycken Octroy van de Stichtsche Goeden te mogen belasten in Hollant, om daer mede te compenseren die Goeden in den Gestichte hebben, ende afbetalen moeten, hier af es supplicatie geconcipieert.

Ten

Digitized by Google

TEn derden alzoe die van Amsterdam vercregen hadden Certificatien, ende Verificatien, hoe dat dit jaer staende de voirsz Impost, wel hondert ende vyftich Scepen van Oiste mit Coren, geseylt zyn westwaerts sonder dese Landen te geraken, daer deur de Coopmanscip verloop ende de Keyser groote scaden geleden heeft in zyn Thollen mit meer andere Verificatien, om te verifieren 't gundt dat tot Binst ende Brussel voirsz ouergegeuen es, om te commen tot heur conclusie. Hier op hebben die Gedeputeerden voirsz van den Staten gesloten, dat men dese sake ten vuyteynde veruolgen sal tot coste van den Lande, ende by der Coninginne trecken sal om te weten wat antwoirdt zy van den Keyser ontfangen heeft, omme alzoe by indirecte te commen wederomme in 't veruolch ende tot heure oude conclusien, behaluen ende vuytgesondert die van Dordrecht, persisterende by heure oude ende voirgaende conclusie desen pointe alleen angaende, want zy van andere conditien zyn, ende gepriuilegeert in der Maze, &c.

1541. 3. Sept.

DAt voirsz es hebben zy Staten naermiddage die Prince mitten Raedt vergadert zynde in 't lange verthoont. Ende heeft de Prince na deliberatie, by monde van de Heere van Assendelft President doen antwoirden, dat angaende der Unie sal sorge dragen dat 't Octroy onderhouden sal worden: Van 't Margengelt mogen die Staten yemant by hem tot Utrecht seynden, hy sal die Staten aldaer gaerne verwilligen dat zy gehoir sullen geuen, den Gede- pu-

Pag. 325. Ick ben gepackt ende bereet geweest om te reysen mit Poelgeest, maer deur onderwys van Mr. Huge ben ick thuys gebleuen.

Digitized by Google

1541. puteerden van Hollant, om te sien of men di-
1. Sept. se queste mit minne af mochte doen.

OP 't derde was hem by der Coninginne verboden yet daer tegens te doene, want die Keyserlicke Majesteyt den Impost seluer opgestelt ende enige gecommitteert hadde die 't ontfangen binnen Amsterdam, alzoe syne Majesteyt dat geëxecuteert wilde hebben, daeromme hy hem noch oick den Raedt dese sake nyet en derde onderwinden. Maer sijn aduys was wel dat die van Amsterdam heur nyeuwe grieuen als voiren mit heur Verificatien verclaren ende verthoonen souden der Coninginne, ende versoucken te weetene die antwoirt van den Keyserlicke Majesteyt, achteruolgende die conclusie van den Staten tot cost van den Landen, daer dat voirt mit hemlieden ende den Steden die sy daer toe sullen connen verwilligen, gedeputeert ende geordonneert zyn geweest eens voor al.

COrts hier naer es een groote beroerte ende murmuratie geweest onder die Gemeynte van Amsterdam, om dat d'Executoir van den Impost op een auent ontrent thien vren geklopt hadde mit sijne Dienaers voir een Poirters Deure om hem te vangen; 't welk die Gemeynte seyden dat die Burgemeester verstandt hadden mitten Executeur, dat hy by nachte den seluer Poirter vuyter Stadt gevangen souden hebben gebracht, om te corrigeren, 't welk weesen soude contrarie der previlegien ende rechten van Amsterdam; waeromme die Regierders mit

mit properheyt gegaen sijn tusschen den Gemeyten, ende hebben die doen scheyden, ende hebben sauens laet den Executeur tot sijnder grooter begeerten gelaten vuyter Stat; Ende syn die Gedeputeerden van Amsterdam geweest tot Utrecht, dit verthoonende myn Heere den Stathouder ende Assendelft, versouckende dat zy den Staten hier op souden willen bescryuen ter Dachuaert in den Hage, 't welk myn Heere expresselick weygerde, ende deur ingeuen van Assendelft, seyde nyet van noode te weesen, enige bescryuinge, want by den Staten als bouen eens voir al d'Aduocaet belast es op 's Slants cost, mit die van Amsterdam ende den anderen Steden die sy sullen connen verwilligen, te reysen by der Coninginne die deese sake veruolgen sullen, om te weeten wat den Keyser gescreuen heeft gehadt, van toe te laten breeder informatie te doen op sijn interest ende grondige desolatie ofte bederffenisse van zyn Lant van Hollandt, ende dat binnen middelertyt den Impost gesurceert mochte blyven. De voirsz Stathouder ende Raedt hebben Meester Cornelis Suys doen nemen binnen Amsterdam deuchdelicke informatie van de voirscreven oploop ofte murmuratie, ende hebben deselue der Coninginne ouergesonden, omme daer inne gedaen te worden als haer Majesteyt mitten secreten Raedt souden aduyseren; &c. 1541. 3. Sept.

Ontrent den 18. Octobris sijn die van Amsterdam an myn gecommen, versouckende achteruolgende de voirsz conclusie dat ick mit hem- 18. Octob. Pag. 326.

1541. 18. Octob. hemlieden ende den van Haerlem, Delft Leyden ende der Goude, soude willen reysen by de Coninginne tot Brugge. Ende alzoe enige van den Steden in den Hage waren, soe zyn wy in onse clein Camerkin vergadert, daer Poelgeest ende de Heere van Assendelft bygecommen zyn. Ende es aldaer verhaelt de voirsz conclusie, blyvende by de selue, Assendelft verclarende dat men vuyt elk van den vyf Steden een notable Personnaige seynden soude, tot cost van den Lande.

Brugge.

Die Gedeputeerden tot Brugge zyn geweest
Van Haerlem.
ende
Pieter Symons.
Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Leyden.
De Burgemeester,
ende
De jonge Lockhorst.
Gouwe.
Hogelande,
ende
Huych de Hopcoeper.
Van Amsterdam.
Claes Doess,
Cornelis Buyck,
Mr. Heyndrick Dircx,
Otto Popius,
Jan Duuenss,
ende
Beyde Pensionarissen, &c.
Hooren.
Mr. Jacob.
ende
Van Edam.
Mr. Jan, Pensionaris.

27. Octob. *Presenten by de Coninginne, van den Raedt:* Achteruolgende deesen ben ick op ten 27. Octobris gereyst voir heen mit die van Amsterdam tot Brugge, ende daer zyn d'ander geuolcht. Ende wy byeen zynde, hebben haer Ma-

Digitized by Google

Majesteyt op Alderzielendach den 2. Novembris mit monde verhaelt alle d'oude doliantien ende de nyeuwe feyten by certificatien gerecouureert; versouckende te weeten die antwoirt van den Keyser, angaende d'informatien versocht ende surceantie van den Impost, tot dat alle saaken blyken sullen, om den Impost geheel ende eens voir al afgedaen te hebben, &c. Ende haer Majesteyt heeft ons gelast wederomme by Gescrifte ouer te geuen in handen van Scoren, sy soude mit heuren raeden ende ons antwoirt geuen; zoe wy gedaen hebben op ten 5. Nouembris, mitsgaders alle d'originalen certificatien. Ende haer Majesteyt heeft ons by Schore in heuren Raedt doen seggen, dat zy den Staten op heur versouck geen antwoirde gegeuen en conste, om twee redenen, eerst en hadde zy noch geen antwoirde van de Keyserlyke Majesteyt, die in anderen grote affairen geoccupeert es, als elck wel weet; ten anderen, zoe isser binnen Amsterdam een oploop geweest, ende d'Executeur van den Keyser was scandelicken vuyt gejaecht, tot verachtinge van den Keyser, ende grote diminutie van sijn auctoriteyt ende hoocheyt, daer op sy breeder informatie doen wilde, ende oick correctie tot exemple dat van gelycke nyet meer en gebeure, tot ontsich van den Rebellen ende vreede van Obedienten. Dat wel vuytgerecht zynde, ende antwoirt van den Keyser hebbende, soude den Staten antwoirt geuen, daer zy mede te vreeden behoirden te wesen. Daer op ick repliceerde dat die Gecommitteerden nyet gecommen en waren om te verantwoirden 't faut ge-

1541. 27. Octob. De Prince van Orangien. Le Duc d'Arschot, Simpi, Molenbals, Palerme, Tresorier Ruffault. Score, Nigri, Sceperus, Wingene, Mr. Vincent, Audiencier, Nicolai, ende andere, Praet hadden wy wel geinformeert maer was siek dat hy nyet commen en mochte.

Pag. 327.

1541. gefchiet binnen Amfterdam, 't welck hemlieden
27. Octob. ftaet te verantwoirden. Maer die Staten verfochten den Impost af te hebben, emmers ten minfte by prouifie gefurcheert te hebben datter geen geheuen en foude worden. My worde geimponeert filentium, ende apart gefeyt by enige Vrunden datter geen Executeur meer commen en foude, want men nyemant daer toe en fouden konnen verwilligen, daer mede de Staten tacite genouch verftonden, te hebben heurlieder intentie. Daer mede ick en andere gefceyden zyn van Brugge. Die van Amfterdam bleuen daer om te folliciteren an enige Heeren, ende die te doen propinien, &c. ende hadden my tot daer toe gedefroyeert. Ick hebbe defe laetfte doliantie by my Copie af behouden, want fy de volcompfte es, ende oick al de fundamenten van den wederparthie in gefolueert ende gedeftrueert zyn, &c.

Dachuaert generael van allen den Landen van herwertsouer tot Bruffel, behaluen Vryeslant, Utrecht, Oueryffel ende Groeninge. Aldaer de propofitie Doctoir Score gedaen heeft op te nieuwe Galerie,

24. Jan. *Op ten 24. January anno 1541.* ftilo Hollandiæ.

Es in effect geweest hoe dat de Keyserlicke Majesteyt vuyt dese Landen gereyst es in Duytslandt, om die Catholicke mitten Protestanten te veraccorderen in enige Articulen van 't hey-

Digitized by Google

heylige Geloeue, *ende om te versoucken assistentie van den Vorsten, om te resisteren den Turck in Hongerie mitte Coninck Ferdinande. Ende dat hy van daer gereyst es in Ytalie toe Florentie daer hy zeker conferentie gehadt heeft mitte Paeus; ende van daer voir Argille. Ende alzoe het daer nyet wel en succedere, es hy voort an geseylt ende gearriveert gesont ende wel te passe tot Carthagenen in Spaingien.*

PRÆSENTEN,
Vuyt Hollandt
Van de Edelen.
Heere Gerft van Poelgeeft,

Van Dordreght. 1541. 24. *Jan.*
Mr. Claes Bartholomei.
Van Haerlem.
De Burgemeester Berkenroe,
ende
Frans Jansz, Secretaris.
Delft.
Jan Sasbout,
ende
Mr. Cornelis Aerts, in de Spiegel.
Van Leyden.
Mr. Jacob de Milda.
Amsterdam.
Mr. Florys, Secretaris.
Gouwe.
Mr. Cornelis Hoogelande, Pensionaris.

HAer Majesteyt heeft oick doen verclaeren dat de Coninck van Vranckryck een Stadt in Loreynen gesurprendeert heeft, daer van de Casselrie diep streckt in 't Lant van Lutsembourch toebehoirende de Keyserlicke Majesteyt, ende dat deselue Coninck groote Aliancien heeft gemaeckt mitte Hertogen van Cleue, Holsten, Sweden, &c. ende heeft gestaen Pag. 328.

1541. 24. Jan. naer de Stadt Luyck ende naer andere, daer haer Majesteyt ducht voir oirloge, die zeer apparentelick es. Begeerende daeromme mit elcke Staten van den Landen apart te communiceren.

25. Jan. OP ten 25. January heeft haer Majesteyt geëyscht vyftich duysent gulden in gereede ende claren Gelde, om promptelick op te brengen tot resistentie van den Vyanden ende in geen ander gebruyck ingevalle van oirloge by den redenen ende middelen elck van den Steden van Hollant, die gewilt hebben by Gescrifte gegeuen, om daer op te vergaderen ende communiceren in den Hage den 11. February, ende mitter conclusie wederomme tot Brussel te commen den 25. der seluer maendt. Tot welcke Propositie ick my om der cortheyt refereere. Beginnende, *Messieurs qui represen-tez les Estatz du pays de Hollande*, &c.

DEn van Brabant es geeyscht hondert twintich duysent, Vlaenderen hondert veertich duysent, andere naer aduenant.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert in den Hage 1541.

Den 11. *February*, 11. *Febr.*

op te voirsz propositie ende eysch van vyftich duysent, &c. aldaer Commissarissen om dese sake te beleden zyn geweest, die Prince als Stadthouder, ende Heere Gerit van Assendelft eerste Raedt.

PRÆSENTIBUS.

Van de Edelen.
Heeren Jan van Duvoirde,
Florys van Goudriaen,
Gerit van Poelgeest,
Florys van Wyngaerden, Ridderen,
ende
Matenesse, &c.
Van Dordrecht.
Ocker Jansf,
ende
Bartholomei.
Van Haerlem.
Bekestayn,
ende
Jan Ghysbrechts.
Delft.
Vranck Pieters,
ende
Van Eynde.

Van Leyden.
Claes Adriaensf,
ende
Milda,
Amsterdam.
Claes Doesf,
Buyck,
ende
Meester Florys, *cum sociis*, &c.
Gouwe.
Gerit Daem.
ende Pag. 129.
Mr. Cornelis Hoogelande, Pensionaris.
De cleyne Steden sijn geweest in grooten getale, maer en waren nyet gelast dan t'anhoiren, zy en hadden bouen nyet geweest.

1541. 11. Febr. DIe Eedelen ende grooten Steden en conden nyet opineren, om dat de cleyne Steden nyet gelast en waren, nyetemin by diuisie worden daer verhaelt veel inconvenienten, eerst van de onwarachticheyt van der propositie, dat sy van de drie saken nyet en wisten, ende was de laetste groote Beede simpelicken geconsenteert tot deffensie van den Lande, ende daeromme en souden die Penningen nyet gelicht worden op finantie, anticipatie, noch anders, dan souden betaelt worden elcken termynen op hueren verschyndach. In Hollant en es sichtent 't voirsz consent geen Fortificatie op te Frontieren gedaen, ende waer inne Hollant sulcke apparentie van oirloge als men seyt, zoe en behoiren die Benden van den Prince nyet te leggen in Henegouwen, Arthois, maer tot Renen, &c. op ten Frontieren van 't Sticht ende Hollant, daer zy plagen te leggen. Nyetemin die Eedelen, ende enige Steden seyden by expedient, dat zy gaerne rapport wilden doen, van die Beede die St. Jan commende verschynen sal te anticiperen terstont, ende die penningen daer van commende te leggen in handen van die sy committeren sullen, ende ingevalle het eer oirloge wordt, de Majesteyt sal die penningen daer toe employeren, indien nyet, soe sullen die blyuen in handen van den seluen Gecommitteerden, tot St. Jan toe, om dat die penningen nyet en souden gaen tot defentie van Henegouwen, Artois ende andere Frontieren die noeyt den Lande van Hollant te baten (in heur oirlogen ofte lasten) gecommen en zyn. Myn Hee-

Digitized by Google

Heere Prince Stadthouder mit Assendelft zeyden dat zy geen commissie en hadden anders te doen dan de propositie innehielt, te weten vyftich duysent gulden op te brengen in claere gereede Gelde, mitte lichste maniere die zy souden mogen gedencken tot minste quetse van den ondersaten, &c. Waeromme die Staten begeert hebben vertreck om andermael te doen raport, ende wederomme te wesen in den Hage den 24. February voirsz, ende terstondt van daer te reysen naer Brussel by der Coninginne, mit sulcken last als sy souden connen gecrygen. Ende daer mede es die voirsz Stadthouder gereyst, om te solliciteren dat de Coninginne nyet gram en wilt weesen, dat de voirsz Staten nyet eer en quamen, &c. 1541. 11. Febr.

Dachuaert in den Hage

Den 24. *February anno* 1541. 24. *Febr.*

ende van daer gereyst tot Brussel, daer die Eedelen ende groote Steden hebben gesflooten, vuytgesondert Delft die by state leuen, ergo geen opinie en hebben mogen geuen als hier naer volcht.

PRÆSENTEN.

Van de Edelen, Florys van Kyfhouck, Poelgeest, ende Wyngaerden, Ridderen.

Mateneffe, Van Noortwyk. *Van Dordrecht.* Ocker Jansf, Pag. 330.

 mit-

1541. 24. Febr.

mitte Secretaris.

Van Haerlem.

Wouter van Bekesteyn,

ende

Berkenroe.

Delft.

Vranck Pieters,

Quiryn Aertss,

ende

Mr. Huge.

Van Leyden.

Jacob Deyman,

Jacob vander Doest,

ende

Milda.

Amsterdam.

Claes Doess,

Cornelis Benninck,

Mr. Henrick,

ende

Florys.

Gouwe.

Cornelis Dircx,

ende

Mr. Cornelis Hogelande.

Van Rotterdam.

ende

Schiedam.

Joost Janss,

ende

Mr. Gerit.

Ende enige van den cleyne Steden.

ITem die voirsz Staten en weeten geen maniere te vinden om vyftich duysent guldens ofte ponden van veertich grooten in gereede Penningen promptelicken op te brengen, mit conditie dat die Penningen geleyt sullen worden in handen die de Staten van Hollant daer toe committeren sullen, om ingevalle van oirloge ende anders nyet, deselue Penningen te lichten ende de Vyanden te resisteren. Gemerct binnen vyftich jaren die Dycken in Hollant noeyt zoe zeer geramponeert en zyn geweest, als nu door de groote winden en stormen die in dese Winter zyn geweest. Welcke Dycke voir al ende bouen al gemaect ende ge-

Digitized by Google

gerepareert moeten zyn, 't welck qualicken 1541.
ſal weſen te veruallen, zoe dat te duchten es, 24. Febr.
indien men ſoude moeten daerenbouen opbringen die geeyschte vuytich duyſent ponden, veele Lantluyden ſouden 't Lant habandonneren ende ruymen, oick zoe en es in Hollant geen Neringe nog Zeylage ter Zee ooſt ende weſt, op welcke hoope zy die laetſte Beede geconſenteert hebben, mit conditie dat zoe verde zy met viſſchen ooſt ende weſt nyet ſeylen en mochten, in deſelue Beede ongehouden ſouden blyuen: oick mit conditie dat de Keyſerlyke Majeſteyt die penningen nyet verlouen noch op doen brengen en ſal by anticipatie, leeninge, verſegelinge, Finantie ofte anders hoe dat zyn mach, maer ſullen betaelt worden op elcke verſchyndach. Nu iſt aparent ende genouch ſeker dat men nyet en ſal mogen viſchen, negocieren of frequenteren die Zee, in welck geualle dat Lant van Hollant het miſerabelſte Lant zyn ſal dat de Keyſerlicke Majeſteyt heeft onder alle ſijne Landen. Ende en ſullen nyet op mogen brengen 't gunt zy geconſenteert hebben. Ende en ſouden veel meer inconuenienten mogen allegeren, maer op dat uwe Majeſteyt nyet en ſoude mynen of ſeggen dat die voirſz. Staten den Vyanden nyet en ſouden willen reſiſteren, ende 't Lant deffenderen. Soe ſyn zy te vreden dat uwe Majeſteyt die Beede verſchynende St. Jan commende, terſtont ommegeſlagen ende de penningen daer van commende geſtelt worden in handen die daer toe gecommitteert ſal zyn, omme ingeualle van oirloge, geemployeert te

 wor-

Digitized by Google

1541. worden tot defentie van den selven Lande, bid-
24. *Febr.* dender in alder ootmoet, dit te willen nemen
Pag. 331. in 't beste, ende 't voirsz Lant te willen hebben in goede recommandatie.

DE voirsz antwoirde es gegeuen den Pince, ende den President Score, als by der Coninginne gecommitteert, daer veel debats af es geweest, om dat zy van onsen last geaduerteert was, ende die voirsz anticipatie nyet ontfangen en wilde.

Dese Personen zyn tot Brussel meer geweest dan in den Hage, die oick by de voirsz antwoirt zyn gebleuen.

Van Dordrecht.	*Van Leyden.*
Huych Coel,	Jacob vander Doest.
Jacob Oem,	*Gouwe.*
ende	Cornelis Dircx,
Mr. Claes.	ende
	Gerit Daem.

11. *Marty.* OP ten 11. Marty, zyn de voirsz Gedeputeerden ontboden op te Finantiecamere, aldaer die voirsz President ter presentie van de Coninginne, onse voirsz last ende debadt verhaelt heeft gehadt. Ende haer Majesteyt nyet te vreeden zynde, seggende dat d'ander Staten van d'andere Landen hadden geconsenteert 't gundt dat hem geeyscht hadde geweest, ende alzoe d'oirloge wel eerst soude mogen beginnen

Digitized by Google

nen in Hollant, die voirſz Landen, dit vernemende, ſouden die voirſz van Hollant verlaten ende geen byſtant willen doen. Waeromme haer Majeſteyt den voirſz van Hollant belaſt heeft beter raport te doen, ende in de plaetſe van de voirſz vyftich duyſent gereet in claren Gelde, ſouden willen conſenteren tachtich duyſent gulden omme te ſlaene ende op te brengen alſt openbaer oirloch ſal zyn, ende dat men nu de Dycken repareere daer 't platte Lant geen intereſt van hebben en ſal. Laſtende hier op weder te commen tot Bruſſel op Palmenauent. Die voirſz Staten verſochten dach tot in de weeke naer quaſi modo, maer en mochte nyet zyn. 1541. 11. Marty.

OIck hebben die Staten ouergegeuen Requeste op hoope van in den heuren te gecrygen vruchtbaer antwoirt, ſoe verde dat de Congien afgedaen mochten zyn, mitsgaders die contributie van de Mergentale. Welcke Requeſte wy gegeuen hebben die Prince om te verthoonen der Coninginne, ende die te willen induceren mitte prorogatie van den tydt voirſz.

OP ten 14. Marty heeft de voirſz Prince 14. Marty. wuyte monde van der Coninginne geantwoirt, dat haer Majeſteyt in de voirſz ſaken op dit pas nyet en wiſte te disponeren, maer moeſte achteruolgen die Ordonnancie van den Keyſer, die welcke ons by Geſcrifte gegeuen es geweeſt mit rypen raede in Meye leſtleden anno 1541. Nyetemin die voirſz Prince preſen-

Digitized by Google

1541. senteerde sijnen dienste, ende soude noch al-
14. *Marty.* tydt aanhouden ende versoucken wat hy sal mogen verweruen. Daer op enige verthogen zyn, ende hebben den dach van der Vergaderinge geleyt in den Hage te wesen Vrydaechs den 24. der voirsz maendt Marty.

Pag. 332. MY es hier oick by enige belast Instructie te geuen tot Mechelen, ende te vougen by Parthien die geeuoceert werden ter eerster instantie, contra 't Preuilegie, &c.

Dachuaert in den Hage

24. *Marty.* *Op ten 24. Marty.*

Sauens in der Herberge, om des anderendaechs te delibereeren op te voirsz tachtich duysent geeyscht, afslaende d'eerste Petitie van vyftich duysent, want die Coninginne beter hoepe hadde te gecrygen tachtich duysent die men eerst ommeslaen sal, als men in der oirloge zyn sal, genyatende gracie, dan vyftich duysent gereet sonder gracie terstondt omme te slaen ende promptelicken te lichten, als dat geeyscht was den 25. January tot Brussel, daer nyemant an en heeft gewilt, om de nyeuwicheyt ende consequentie wille.

PRÆSENTIBUS,

Van de Edelen.

Die Heeren van Assendelft,
Goudriaen,
Poelgeest, Rydderen,
ende
Jacob van Wyngaerden.

Van Dordrecht.

Huych Coel, alleen.

Van

1541. 24. Marty.

Van Haerlem.
Gerit Steffen,
ende
Mr. Lambrecht.
Delft.
Pieter Vrancken,
ende
Mr. Cornelis Aerts.
Van Leyden.
Jacob Verdoeſt,
ende
Milda.
Van Amſterdam.
Claes Doeſs,
Mr. Heyndrick,
Cornelis Benninck,
ende
Mr. Florys.
Vander Gouwe.
Cornelis Dirck Bouwens, alleen.

Van Edam.
Mr. Jan, Penſionaris.
Enckhuyſen.
Sampſon,
ende
Secretaris.
Hoorn.
Mr. Gerbrant.
Schoonhouen.
Mr. Gouert, Burgemeeſter.
Van Alckmaer.
De Burgemeeſter Symonſs.
Van Rotterdam.
Jooſt Janſs.
Schiedam.
Mr. Gerit, Secretaris.

DIe Heere van Aſſendelft heeft hier geproneert van wegen die Heere van Sart ende Mr. Lenart Hardinck, te conſenteren elck twee hondert Wageſcots voir ſekere dienſt gedaen 't Lant, ende te betalen vyftich gulden voir de Carte gemaeckt extraordinarie, daer de Staten mede geweest hebben tot Binſt by Mr. Jacob van Deuenter, ende om te doen een propine den Deurwaerders van der Financie ende ſecreten Raedt.

Ten

Digitized by Google

1541. 24. *Marty.* TEn derden hebben die van Amſterdam geproponeert dat de Coninginne het Congie ofte Impoſt van den Ooſterſche Cooren nyet af doen en wilt, ten ſy dat de Keyſerlicke Majeſteyt voir ſijn recht, ſcade ende intereſt hebbe vyf en twintich duyſent ofte dertich duyſent gulden eens. Welcke ſake ſy nyet mengen en wilt mitter voirſz Beede. Ende alzoe deſe ſake angaet de weluaert van 't gemeen Lant van Hollant, begeren daeromme dat op 't gemeen Lant ommegeſlagen mag worden. Ende alzoe hier nyemant gelaſt en was, ende dat d'opinien op d'ander poincten diuersch waren, enige als d'Edelen ende Dordrecht te willen conſenteren in de vyftich ofte tachtich duyſent zoe verde zy gevolch hadden van den anderen. Andere als Haerlem, bleuen by anticipatie van de Beede van St. Jan ende van Kersmiſſe daer toe, &c. Omme welcke diuerſiteyt deſe ſaken opgeſtelt zyn tot Palmarum dat zy commen moeten tot Bruſſel, want enige begeerden van als raport te doen, &c.

Pag. 333.

Dachuaert van den Staten van Hollandt tot Bruſſel op 't voirſz afſcheyt.

Palmarum quame ick by den Preſident Score, ſeggende dat de Staten gecommen waren, ende op Manendage vergaderen ſouden om te maken concluſie. Ende alſoe de Conninginne ende hy wel wiſten vuyten Hage dat zy nyet accordt en ſouden zyn, ſoe laſte hy my dat ick ſe nyet vergaderen en ſoude voir ſy mitte Prince

ce souden hebben gesproken. Ende ick hebbe allen den voirmiddage gewach op ten Prince in 't Hof daer hy te gaste bleef, maer ick en conder nyet by commen. Ende alzoe hy in 't Logys een van sijn Dienaers sant in myn absentie, seggende dat die Staten in 't Hof by der Coninginne souden commen te drie uren, ende en half ure te voiren by hem in syn Huys. Soe hebben d'Eedelen gesonden omme den Gedeputeerden, te commen in ons Logis te twee uren, ende hebben my doen halen van 't Hof daer ick waernam den voirsz Prince, ende ick in 't Logis commende, hebben die Gedeputeerden terstont gegaen ter opinie.

PRÆSENTEN, op dese Dachuaert,

Van de Edelen.

Die Heere van Wyngaerden,

ende

Heere Gerit van Poelgeest. 1541. 24. Marty.

Van Dordrecht.

Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.

Wouter van Bekesteyn, *cum socio.*

Delft.

Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.

Jacob vander Doest,

ende

Milda.

Van Amsterdam.

Claes Doess,

Cornelis Benninck,

Mr. Heyndrick,

ende

Mr. Florys.

Vander Gouwe.

Cornelis Dirck Bauwenss.

Van Rotterdam.

Jooft Janss.

Schiedam.

Mr. Gerit, Secretaris.

Hoorn.

Mr. Gerbrant.

Enckhuysen.

Sampson,

ende

Secretaris. Die

1541. 24. *Marty.* Pag. 334.

Die Eedelen ende Dordrecht verclaerden, dat zoe verde zy gevolch hadden van den Steden, accordeerden in de voirſz ſomme van tachtich duyſent, mit conditie dat men nyet ommeſlaen noch lichten ſoude eer men in actuele openbaer oirloge gecommen ſoude zyn, ende dat d'Acte hier van ſoude blyuen in handen van den Aduocaet tot dier tydt toe. Die van Haerlem ſeyden nyet vorder gelaſt te ſijne dan t'anticiperen die Beede van St. Jan, ende dat daer an mochte gebreecken, ſoudt men oick anticiperen op den termyn van Kersmiſſe, alzoe die ordinaris Beede geconſenteert es tot deffentie van den Lande. Delft ſeyden geen ſtemme te hebben alzoe ſy leuen by ſtate. Al d'ander volchden d'opinie van Haerlem. Waeromme d'Eedelen ende Dordrecht hem mede conform maecten. Mit welcke concluſie zy terſtont gegaen zyn by de Prince heuren Stadthouder alzoe die ure genaecte om te gaen by der Coninginne, ende die Prince en heeft den Staten nyet geſeyt, dan dat hy by de Majeſteyt ſoude gaen, ende dat wy mede ſouden commen. Waer vuyt ick my liet duncken, dat hadde hy enich beuel gehadt om te communiceren mitten Staten, dat ſoude hy terſtont wel geſeyt hebben. Ende als wy dit der Coninginne verclaert hadden, zyn die Gedeputeerden wederomme gegaen in 't Logis van St. Jorys om te ſpreken op die voirſz ander poincten, ende delibereerende worde ick gehaelt te Houe, daer my gevraecht worde waeromme ick hemlieden hadde doen vergaderen tegens d'expreſſe verbiedinge van Schore, daer van

Digitized by Google

van ick my excuseerde dat myn Meesters die 1541.
Vergaderinge gemaect hadden. Ick in 't Hof 24. Marty.
wesende ende souckende den Prince om dat hy om de Staten gesonden hadde. Ende hadde de Prince zynen last den Staten wel te kennen mogen geuen, eer hy ons by de Majesteyt hadde gebraecht, waeromme ick my liet duncken dat de prohibitie van den President my gedaen verandert ende gemutteert hadde geweest. Dit ouergeslegen verclaerde de Majesteyt dat ick voirtan geen Vergaderinge leggen en soude, sonder haer beuel, of van den Prince als Stadthouder. Ende wilde weten hoe die cleyne Steden daer quamen, ick seyden in allen Beeden hadden zy altyt bescreuen geweest ende dat zy mogelicken gecommen waren om haer gracien te solliciteren, gelycken die groote Steden, daer op zy seyde die cleyne Steden en hebben daer nyet te doene, &c. Ende belastede my dat ick die Staten allegader soude doen commen 's anderendach voir seuen uren te Houe voir de nyeuwe Camer, om hemlieden te spreken by oerdre soe zy gaen. Ende ick ben mitten Eedelen eerst ingegaen, ende hebbe heure voirsz last verclaert als voirsz staet, zoe verde d'Eedelen geuolch hadden van den anderen Steden. Na d'Eedelen sijn gehoirt die van Dordrecht, die by de opinie van de anticipatie persisteerden, den welcken geseyt worde d'opinie van den Eedelen, daerom zy hen terstont conform maecten mitten Eedelen. Daer naer Haerlem, Delft ende der Goude, die hem oick conformeerden, ende hebben heure gracien bedongen. Leyden ende Amsterdam per-

1541. fisteerden, die dit voir een groot bedroch ach-
24. Marty. ten, sonderlinge dat Haerlem ende der Goude breder consenteerden dan zy verclaert hadden last te hebben, ende Delft die by state leefden, daeromme zy geseyt hadden geen opinie ofte voys en hadden om den anderen te mogen ouerstemmen.

Pag. 335. HIer na heeft de Coninginne den voirsz Staten al te samen ingeroupen voir heuren Raedt, ende heeft gedanct, den Eedelen, Dordrecht, Haerlem, Delft ende der Goude, als den meestendeel, recht of die den anderen Steden, als Leyden ende Amsterdam mochten vervangen als 't minste deel, den seluen twee Steden geuende raport, verhoopende dat zy hem seluen sullen conformeren mitten anderen. Ende heeft my gelast te maken Acte mitten conditien voirsz, dewelcke ick by consente van den Eedelen ende vier Steden voirsz gemaect, ende ouer Breda reysende geleuert hebbe den voirsz Prince Stadthoudere, die deselue bewaren ende in handen houden sal tot dat openbaer oirloge zyn sal, mits geuende den Coninginne Recepisse, 't welck ick tot Breda van hem versocht hebbe tot myn ontlastinge op sijn Galerie, present die Heere van Malle ende Mr. Huge Mabuyze. Ende haer Majesteyt heeft my reuersael Acte gegeuen, dat zy 't consent op te voirsz conditien ontfangen, ende den Staten daer af gedanct heeft gehadt. Tot welcke Acte ick my refereere om der cortheyt, &c. in date den derden dach Aprilis.

Hier

Hier naer volgen d'ander Articulen. 1541. 24. *Martij.*

TE wetene d'Eedelen ende Dordrecht hebben vuytgeslegen dat men in de naeste Ommeslach in den staet stellen sal hondert gulden voir Mr. Lenart, voir den Heere van Sart, ende Huyshiers, Nichil. Voir de Carte by Mr. Jacob gemaeckt extraordinarie daer mede die Staten tot Binst geweest zyn Lichtmisse 1540., sal men vyf en twintich gulden ommeslaen op 't Lant, ende vyf en twintich gulden sullen betaelen Amsterdam *cum sociis*, ende die deselue Carte hebben doen maken ende geoirbaert hebben gehadt, 't welck es geweest in de Stapel, ende in de Seylage, om afgedaen te hebben de Congien, &c.

ITem van vyf en twintich duysent vuytgeslegen by die van Amsterdam, om den Keyserlicke Majesteyt te compenseren van sijn recht om het Congiegeldt afgedaen te hebben. Hebben d'Eedelen ende Dordrecht vuytgeslegen, dat die van Amsterdam die principalicken daer by geprofiteert souden zyn, betalen sullen voiren vuyt het derdendeel, ende in de anderen twee deelen sullen sy gelden heur portie ende andeel mitten anderen, als zy gewoonlicken sijn te gelden, in des gemeen Lants Ommeslagen. Haerlem ende anderen hebben hier op begeert breeder raport, hoewel zy meest al groot ende cleyne Steden confesseren dat dit 't gemeen Lant anroert, ende altyt voir gemeyn Lants sake geacht heeft geweest, &c.

1542. 25. Juny. Pag. 337.

Dachuaert t'Vuytrecht by den Prince Stadthouder,

Sondaechs den 25. Juny anno 1542.

om t'anhoiren van de defentie tegens den Knechten van Oosten ende Benten, &c.

PRÆSENTIBUS

Goudriaen,
ende
Poelgeeft.
Van Dordrecht.
Ocker Jansſ,
Mr. Claes, die om sijnder passien wille nyet en quam in de Vergaderinge.
Van Haerlem.
De Schout Bekesteyn.
Delft.
Jan Sasbout,
ende
Mr. Huge.
Van Leyden.
Milda,
mit
Syn Burgemeester.
Amsterdam.
Mr. Florys.
Vander Gouwe.
Huge Hopcoeper,
ende
Mr. Cornelis, Pensionaris.

Die Heere van Assendelft heeft verhaelt ter presentie van den Prince Descornaix. Ten eersten, hoe de Coninginne gehoirt hebbende van vergaderinge van Knechten, haer diligentie gedaen hadde van te eyschen die tachtich duysent ingeualle van oirloge ouer Hollant, doende van gelycke haer deuoir in Brabant, ende heeft gesonden die Prince als Stadthouder te doen sijn deuoir in Hollant, 't welck die Prince gaerne angenomen hadde, om te doen

doen ſyn officie, ende ſulx hadde hy twee hondert Knechten geleyt binnen Renen, ende vier hondert ten Briele, ende oick enige tot Goederee, daer de Capen afgehouden ende de Tonnen opgehaelt zyn. 1542. 25. Juny.

TEn tweeden, hadde doen voirſien in de Gaten van 't Vlie ende Maertsdiep op te Suyderzee, by aduys ende raedt van de Steden Haerlem ende Amſterdam, ende hadde vuytgeſonden ouer al om Knechten, die hy nyet wel en conde gecrygen, ende om twee hondert Paerden bouen ſyn Ordonnancie ofte Bende, daer hy om geſcreuen hadde. Ende want het coſten moet, hadde geſcreuen an den Rentmeeſter Goudt om Gelt, die hem geſonden hadde een Staetken, bewyſende datter van de Beede St. Jan geen veertien duyſent commen en ſoude ſuuers, afgetogen de gracien ende betalende die Renten.

TEn derde hadde de Coninginne hem af belaſt dat men die Booten, die vuyt in der Zee gezeylt waren om te viſchen t'huys beſcryuen ſoude, het waer beter 't Lant bewaert dan gevischt. Begeerende van de voirſz Staten dat zy wilden conſenteren dat de voirſz tachtich duyſent ommegeſlagen ende gelicht ofte geheuen mochten worden, of zoe veel alſt noot ſoude zyn totter defentie, &c.

OP welck verſouck die Staten een corte communicatie gehouden, ende my gelaſt hebben te ſeggen voir antwoirt, dat ſy alleenlick Pag. 338.

1542. beschreuen waren om te hoiren, ergo soude moe-
25. *Juny.* ten hebben vertreck, ende wederomme com-
men in den Hage, daer men die Eedelen ende
Plaetsen hem generende mitter Visscherie sou-
de bescryuen, tot sekere dage, ende lasten
Willem Goudt te maken tegens dien dach sij-
nen staet van der ordinaris Beede, die tot de-
fentie van den Lande geconsenteert es, ende
voir al geemployeert soude moeten worden.
Ende dochte den Staten onmogelick den Visch-
booten vuyter Zee, t'huys te bescryuen, al-
zoe die twee of drie hondert mylen verschey-
den mochten leggen, ende en was noch nyet
gehoirt datter Vianden in der Zee waren die
den Visschers beschadicht hadden. Verclaer-
den oick dat de Coninginne den Staten bescre-
uen hadde te commen tot Brussel, om te hoi-
ren dat zy hen ende andere Landen soude pro-
poneren, by auenture soude 't selue deese sake
beroeren ende contrarieren, begerende te we-
ten, hoe zy daer inne doen souden.

EYntelick worde voir die tydt gesloten dat die Staten souden wederomme in den Hage op als beraden comen, 's Woonsdaechs den 28. der voirsz maendt, om 's Donderdaechs enige Gedeputeerden te schicken mitten Aduocaet by der Coninginne, ende d'ander te commen hier tot Utrecht mit heur Resolutie by den Prince als Stadthouder, &c.

Dach-

Digitized by Google

Dachuaert in den Hage 1542.
29. Juny.

Op ten 29. Juny.

op te voirsz affcheyt van Utrecht.

P R Æ S E N T E N

Van de Edelen,
Die Heere van Assen-delft,
Duvoirde,
Alckma,
Poelgeest,
Wyngaerden,
Goudriaen, Rydde-ren.
ende
Raphorst.

Van Dordrecht.
Mr. Claes Bartholo-mei.

Van Haerlem.
Willem Ram, Burge-meester.

Delft.
Jan Sasbout,
ende
Mr. Huge.

Van Leyden.
Milda,
mit
Syn Burgemeester.

Van Amsterdam.
Claes Gerits,
ende
Mr. Florys.

Gouwe.
Mr. Cornelis, Pensio-naris.

Van Rotterdam, Schie-dam, ende andere generende mitte Vis-scherien, die van opinie waren dat men die Visbooten nyet ontbieden en soude.

DAer gesloten es dat men die Beede van St. Jan die omgeslegen es, opheffen sal ende die Penningen leueren sal in handen van den Stadthouder, om die Knechten ende costen ge-daen ende noch te doene, daer vuyt te beta- Pag. 339.

 len,

Digitized by Google

1542. len, zoe verde die sullen mogen strecken, en-
29. Juny. de dat Willem Goudt de betalinge van de Renten sal surcheren, tot dat die wederomme verschynen, 't welck hy wel gewoonlick es te doene, dat hy die penningen onder hem houdt. Ende dat die bouen reysen, sullen solliciteren dat die Stadthouder hebbe zyn Beede of ses hondert Paerden, ende zoe veele Voetknechten, om te leggen tot Renen, Wyck, &c. dat hy beletten mach den inganck van Hollant, ende altyt zy tot ten rugge dat die Vyanden nyet en marcheren, &c. Indien openbaer oirloge werdt, zoe sal men die tachtich duysent ommeslaen ende heffen, achteruolgende die Acte van consente, 't welck men verstaen mach dat als nu volcommen es.

Dachuaert generael van allen den Landen der Keyserlicke Maiesteyt van herwertsouer van den Staten tot Brussel.

5. July. *Den 5. July anno 1542.*

Ouermits dat de Coninck van Vranckryck, Denemercken, ende Hertoge van Cleue, heur Volck van Wapeninge versamelden in den Landen van Luyck of Lutsemburch om dese Landen t'oueruallen, daer Hollant geeysch es geweest, bouen die voirsz laeste tachtich duysent noch sestich duysent carolus, gereet op te brengen in suyuere Gelde mitte minste quetse van den armen Gemeenten. Daer op die van Hollant hebben begeert vertreck totten

ten laetsten der seluer maent July. 1542. 5. July.

Ende waren

PRÆSENTEN,

Van de Edelen,

Heere Gerit van Poelgeest, alleen.

Van Dordrecht.

Ocker Jansſ.,

ende

Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.

Gerit van Zuyren.

Van Delft.

Mr. Huge van Eynde.

Leyden.

Mr. Jacob Milda, Pensionaris.

Van Amsterdam.

Mr. Florys, Pensionaris.

Gouwe.

Mr. Cornelis Hoogelande.

HIer heeft die Coninginne ons gegeuen by gescrifte vier stucken als die Propositie generael, ende een particulier ouer Hollant, een concept om die Penningen te vinden, ende een staat van den Knechten hoe veel angenomen zyn tot defensie van den Lande, die haer sould ingegaan es, ende loop heeft, ende hoe veele het draecht ter maendt, om te doen beter raport, daer toe ick my refereere.

DIe Prince van Oraengien, heeft den Staten van Hollant bescreuen tot Amsterdam, omme 't antwoirden op te voirsz Peticie den 20. July voirsz, aldaer ick ouermits myn siecte nyet comen en mochte, maer ick hebbe die Propositie ende ander Geschrifte voirsz mitsgaders myn excuse gescreuen an den Staten voirsz, mit Drick de Bode. Ende alsoo die Franchoisen, of Martyn van Rossem ouer de Ma- Pag. 340. Martin van Rossem.

1542. 5. July. Maze geſceept waren vuyt Gelderlant in Brabant, ende gebrant ende gebrantſcat hadden Boecxſtel, ende quamen naer Breda, daer de Gemeente vluchte van daer naer Dordrecht, ſoe es myn Heere aldaer t'Amſterdam gereyſt, verlaatende Utrecht. Ende heeft deſe Dachuaert gecontinueert ende geleyt in den Hage te houden den 25. July 1542. aldaer hy in ſijne plaetſe mit Brief van credentie an den Steden gecommitteert heeft gehadt die Heere van Breederoede. Welcke Dachuaert geregiſtreet ſtaet hier naer.

Dachuaert in den Hage op St. Jacobs dach.

25. July. *Den 25. July anno 1542.*

PRÆSENTIBUS

Nota. Dat Delft in deese ende voirgaende Petitien altydt verclaert hebben nyet te opineren, om dat zy by ſtate leuen, ende

Die Heere van Brederoede in de plaetſe van de Prince, blyckende by de Credentiebrief.
Heeren Jan van Duvoirde,
Willem van Alckma,
Kyfhouck,
Poelgeeſt,
ende
Florys van Wyngaerden, Ridderen.
Raphorſt,
Wyngaerden,
ende
Mateneſſe.

Van Dordrecht.
Huych Cool,
ende
Heur Secretaris.

Van Haerlem.
Jan Gerits,
Gerit van Zuyren,
ende
Mr. Lambrecht.

Van Delft.
Jan Sasbouts,
ende
Mr. Huge.

Van

Digitized by Google

Van Leyden.
Milda,
mit
Den ouden Burgemee-
ſter.
Amſterdam.
Mr. Floris,
mit
Een Burgemeeſter.
Gouwe.
Gerit Doen,
ende
Hoogelande.
Van Rotterdam.
Jooſt Janſs,
mit
Syn Burgemeeſter.
Schiedam.
Mr. Gerit,
mit
Syn Burgemeeſter.
Horen.
Henrick Dircx, *cum ſocio.*
Enckhuyſen.
Sampſon.
Van Edam.
Mr. Jan, Penſionaris.

Op twee poincten achteruolgende de propoſitie ende affscheyt van der Coninginne tot Bruſſel in 't generael, ende particulier den 5. *der ſeluer maent July gedaen, daer haer Majeſteyt heeft begeert dat die van Hollant van ſtonden an ende ſonder vertreck opbrengen ende furneren ſouden die tachtich duyſent in gevalle van oirloge geaccordeert. Ende dat nauolgende den laſt die haer Majeſteyt den Prince van Orangien Stadthouder ende Gouuerneur van Hollandt gegeuen heeft, want het claert ende notoir es dat die Vyanden van allen canten groot getal van Crichsluyden vergadert hebben, omme deſe Landen t'ouervallen. Tegens deweicke nootſaackelick es geweeſt prouiſie te doene, daer inne die penningen van der vairſz Beede ende veel andere geemployeert zyn, &c. als in de cleyne of particuliere propoſitie die van Hollant gedaen. Ten tweeden heeft haer Majeſteyt hier en bouen ge-*

1542.
25. July.
daerom geen opinie en hebben.
Pag. 341.

1542.
25. July.

geeyscht noch festich duysent carolusgulden gereet op te brengen by extraordinaris wegen van Excysen ten minste quetse van den Armen, daer toe zy enige Concepten heeft gegeuen, om die te meerderen, te minderen na dat 't Lant bequaemste zyn sal, &c. Ende sullen die van Hollant seluer eligeren die zy willen om die penningen t'ontfangen ende t'employeren ter defentie, zoe verre het noot wordt, indien nyet, soe sullen die geemployeert worden tot profyt van 't gemeen Lant van Hollant.

Die Eedelen ende Steden van Dordrecht, hebben geconsenteert die tachtich duysent terstont omme te slaen, zoe verde die Rentmeester dat nyet gedaen en heeft, ende mitter daet t'ontfangen, om geemployeert te worden ter defentie, sulcx de Coninginne myn Heere de Prince gelast heeft gehadt. D'ander Steden, vuytgesondert Delft, begeren dat men voir 't eerst ommeslaen ende lichten sal die een helft, ende d'ander helft ouer een maent of ses weken, op dat den armen Lantman nyet en worde ouerualle. Ende bidden oetmoedelicken der Coninginne dat zy die penningen mogen employeren tot defentie van 't Lant van Hollant. Sulcx die eerste Petitie van vyftich duysent scheynt te luyden. In de plaetse van dewelcke dese tachtich duysent geconsenteert zyn geweest, die de Steden best souden vinden mits gebruyckende gracie, dan vyftich duysent op nyeuwe manieren, &c. Ende docht den voirsz Staten dit versouck redelick zyn, al-

Digitized by Google

alzoe daer noch een reste van drie duysent Oosterſche Knechten op ten Frontieren gebleuen waren, die noch meer hulps waren verwachtende, bouen die geenen die by Maerten van Roſſen in Brandt zyn. Dewelcke Hollant oueruallen ende ganſelicken destrueren ſouden, eer die Coninginne ende ander Landen, Hollant ſouden mogen ſuccureren, die actuelicken genouch mit hem ſeluen te doen hebben ende Geldt noch Volck deruen en mogen, als dit breder by Instructie by my onderteyckent den Gedeputeerden mede gegeuen om te verthoenen der Coninginne die tot Mechelen gecommen es, om dat Roſſen die Kempe gebrant, gebrantſcat, 't Huys van Hochſtraten beroeft ende Antwerpen belegen heeft, &c. 1542. 25. July.

OP 't tweede van ſeſtich duyſent, ſeggen dat zy Staten nyet alleen gaerne die geuen willen. Mer alzoe veel meer als zy ſullen mogen veruallen, bouen haer macht, beter es van twee Koeyen d'een gegeuen dan verbrant ende gebrantſcat of geuangen te weſen, indien haer Majeſteyt 't Lant van Hollant daer van kan verhoeden, an 't geuen en ſal geen gebreck zyn. Dié Staten en zyn hier nyet by gebleuen, om dat die Knechten vuyt Hollant geſcheyden, en in Brabant gethogen zyn.

DIe voirſz Gedeputeerden, als de Heere van Poelgeest, Meeſters Lambrecht van Haerlem, Milda van Leyden ende Florys van Amſterdam, hebben an den Raedt verſocht Acte van indempniteyt, of zy geuangen worden, want die voirſz Roſſen verlatende Antwerpen, ge- Pag. 342.

Digitized by Google

1542. 25. July. getogen es mit synen hoop voir Liere, ende van daer tot Duffele brandende ende brantscattende tot Mechelen toe. Den Raedt en heeft dat ouer haer nyet willen nemen, maer hebben daer op bescreuen d'Eedelen ende ses groote Steden in den Hage den 3. July, mer watter gedaen es sal ick vernemen, ick en was nyet in de Vergaderinge, ouermits myn groote siecte.

ENde als ick verstaen, zoe hebben die Staten heur vertreck genomen, om op ten 7. der seluer maendt Augusti te vergaderen op 't versouck by den voirsz Gedeputeerden gedaen doen proponeren van gelost of gevryt te werden ingeualle zy geuangen mochten worden. Ende oick mede op te defentie van den Lande van Hollandt, ende hebben an de voirsz Gedeputeerden gescreuen, te weten die Eedelen an Poelgeest, ende die Steden an Meesters Lambrecht van Haerlem, Milda van Leyden ende Florys van Amsterdam, welcken Brief ick onderteyckent hebbe, in effect, dat op heur versouck nyet geinsisteert en es, ouermits dat de sake cesceert, alzoe de Vyanden vertrocken zyn vuyt Brabant.

ALs angaende die defensie dat die Gedeputeerden achteruolgen willen heure Instructie, ende versoucken dat die Prince in Persone als Stadthouder comme alhier in Hollant, ons assisterende indien sijn affairen 't selfde vermogen, indien nyet, dat hy yemant scicke by wiens aduys ende raedt zy enige Ordonnancie souden mogen maken tegens subbite inuasie,

want

Digitized by Google

want die van Hollant dagelicx geaduerteert worden van nyeuwe Vergaderinge, die men te Houe nyet en weet of nyet gelouen en wilt. Ende de sake gelegen zynde als die nu zyn, en souden verisimilicken geen hulp van daer mogen gecrygen. Daeromme begeren zy die tachtich duysent te bewaren tot heuren profyt, achteruolgende die voirsz Instructie, 't welck zy mit alder diligentie der Coninginne sullen verthoonen, welcke pericle cesserende, sullen doen als goede getrouwe Ondersaten. Tot welcke Missiue die Dirck de Bode van hier gedragen heeft den 8. Augusti ick my refereere. 1542. 25. July.

Dachuaert in den Hage

Op ten 17. en 18. Augusty anno 1542. 17. en 18. Augusty.

Van den Eedelen ende Gedeputeerde van de ses groote Steden, representerende die Staten van Hollant, mit enige cleyne Steden. Bescreuen om te hoiren 't rapport van den voirsz Gedeputeerden die bouen by de Majesteyt van der Coninginne geweest zyn mit seker Instructie, om twee poincten, als den eysch van tachtich duysent geconsenteert ingeualle van oirloge. Ende ten tweeden noch van nyeus begeert sestich duysent carolus-gulden zuuers Geldts tot deffentie van den Landen. Omme welcke sake ick wederomme an de Majesteyt gesonden ben, als in d'acte van de conclusie der voirsz Staten verclaert staet, daer elck groote Stede Copie af ge- Pag. 343.

1542. 17. en 18. Augusty.

genomen heeft (behaluen Delft) daer ick my toe refereere.

Ende waren

PRÆSENTEN,

Van de Edelen,

Die Heere van Assendelft,

Jan van Duvoirde,

Willem van Alckma,

Gerit van Poelgeest,

ende

Florys van Wyngaerden, Ridderen.

mit

Raphorst,

ende

Gerit van Mateneſſe.

Van Dordrecht.

Mr. Claes Bartholomei, Pensionaris.

Van Haerlem.

De Schout Bekesteyn.

ende

Mr. Lambrecht, Pensionaris, die 't raport deede.

Delft.

Mr. Huge van Eynde, ende persisteerde by syn opinie in de voirgaende Dachuaert.

Van Leyden.

Milda,

mit

Noch een.

Amsterdam.

Claes Gerits,

ende

Floerken.

Gouwe.

Gerit Aem,

ende

Hoogelande.

IS oick elck van den groten ende cleyne Steden die gewilt hebben, gegeuen Copie om te raporteren den staet van den Ommeslach van 't gemeen Lant.

DIe Heere van Beueren als Admirael heeft gesonden een openinge, om te mogen visschen ten Harinck, daer van die Steden hebben genomen raport, om Donderdage den 24. Augusty te wesen sauens in der Herbergen.

Die

Digitized by Google

Die Staten hebben verclaert ende es gescreuen bouen an de Coninginne, dat te late in 't jaer es, Scepen van oirloge toe te maken, ende dat enige Stede generende mitte Buschen, hem seluen mit Gescut wel voirsien ende toebereyt hebben, den Vyanden wel getroost zynde, mit diergelicke redenen, die ick geloeue tot kennisse van de Heere van Beueren gecommen zyn, alzoe hy omtrent den 28. Augusty te Houe quam, daer ick oick was, ende vuytsceyde den eersten Septembris. Ende ick hebbe den Prince geaduerteert dat de voirsz Beuere contenderen soude om te gebruyken die nyeuwe Ordonnancie van de Admiralite by den Keyserlicke Majesteyt geordonneert tot Name in 't jaer 1540. scheydende vuyt desen Landen. Die Prince beloofde dat hy soude doen recouureren deselue Ordonnancie, daer van geuende last Mr. Steuen van den Berge. Ende liet hem duncken dat hy den voirsz Beueren wel wederstaen soude, gemerct hy alreede veele Bestelbrieuen gegeuen hadde deur beuel van de Coninginne als Stadthouder ende Capiteyn Generael ouer Hollant, &c. 1542. 17. en 18. Augusty.

1542. Dachuaert in den Hage
11. Sept.
Pag. 344. *Den* 11. *Septembris anno* 1542.

om te hoiren myn raport als hier naer volcht:

PRÆSENTIBUS.

Die Heere van Breederoe mit Brief van Credentie, hebbende gelycke last als ick om de Staten te induceren,
Die Heere van Assendelft zyn Adjoinct,
Heere Jan van Duvoirde,
Willem van Alckma,
Gerit van Poelgeest,
ende
Florys van Wyngaerden, Ridderen.

Van Dordrecht:
Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.
Mr. Lambrecht.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.
Milda,
mit
Syn Burgemeester.

Van Amsterdam.
Claes Hillebrants,
Mr. Henrick, Pensionaris,
ende
Noch een.

Van Rotterdam,
Joost Jans.

Schiedam.
Mr. Gerit,
Ende enich cleyne Steden.

DAt ick achteruolgende die Acte van der conclusie by den Staten genomen, op 't raport van Poelgeest, ende andere Gedeputeerden, die tot Mechelen ende Brussel geweest hadden by de Coninginne, Martyn van Rossen

jeg-

leggende voir Antwerpen, &c. verclaert hebben dat de Staten haer Majesteyt die tachtich duysent geconsenteert in gevalle van oirloge, die by den Prince tot deffentie van den Lande van Hollant, Utrecht, ende van Voirne geleyt hebben geweest, welck consent haer Majesteyt op te selve conditien geaccepteert ende afgedanct heeft gehadt. Maer angaende van den festich duysent geeyscht den 5. Augusty, opgebrocht te hebben in suuere gereede Penningen, daer de voirsz Staten my inne gelast hadden negatyf, om de redene in de voirsz Acte van der conclusie geallegeert, heeft haer Majesteyt verclaert dat deselue redenen nyet en commen in consideratie van de vuyterste noot, daer d'affairen van desen Landen van herwerts ouer innegecommen zyn, die van drie zyden ende van drie Heeren angevochten worden, daeromme haer Majesteyt haer van deselue antwoirt, nyet en sonde konnen contenteren, om die renen my gegeuen in Gescrifte om den voirsz Staten te raporteren, als ick gedaen hebbe. Ende hebben die Steden Copie van haer Majesteyts antwoirt genomen, ende oick van den Concepten, om de voirsz festich duysent te vinden by extraordinaris wegen van Huysgeldt, Margengeldt, &c. daer toe ick my refereere. Ende alzoe die Staten nyet gelast en waren dan om te anhoiren, zoe es dese saecke vuytgestelt op 't raport tot ten 18. der seluer maent Septembris. 1543. 11. Sept.

Vv   Dach-

1542. 18 *Sept.* Dachuaert in den Hage.

Pag. 345. *Den* 18. *Septembris.*

op te voirsz afscheyt.

En zyn present geweest	*Van Haerlem.*
Die voirsz Eedelen.	Ut supra,
Van Dordrecht.	mit
Ut supra,	Yngel Ram.
mit	Al d'ander ut supra,
Huych Coel,	zy tot deesen Dachuaert wederomme
ende	gecommen.
Noch een, die ick nyet en kenne.	

DIe Eedelen ende Dordrecht waren van aduyse die helfte van de voirsz festich duysent op te brengen, gereet die men vinden soude by versegelen van Renten naer ouder gewoonte den Penninck festhiene, die men wederomme lossen sal vuyt de Penningen die men vuyte nyeuwe extraordinaris weegen sal accorderen by allen den Landen die de Coninginne sal doen vergaderen in een generael Dachuaert, op te Concepten den Steden by den Heere van Assendelft gegeuen.

DAer mede ende daeromme de voirseyde Heere van Brederoeden by der Majesteyt tot coste van den Keyser gereyst es, den 19. mitte Memorie, om dat d'ander Steden diuersch ende verscheyden van opinien waren. Ende de voirsz Heere gecommen zynde, sal men die Dachuaert wederomme bescryuen. Dach-

Digitized by Google

Dachuaert gehouden t'Antwerpen 1542. 10. Octob.

Den 10. Octobris anno 1542.

P R Æ S E N T I B U S.

Die Heeren van Brederoede, ende Assendelft, Poelgeest, ende Florys van Wyngaerden.

Van Dordrecht.

Mr. Claes Bartholomei, Pensionaris, ende Hans, Secretaris.

Van Haerlem.

Bekesteyn, Pieter Claes, ende Hilgont, Burgemeester.

Van Delft.

Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.

Milda, mit Syn Burgemeester.

Van Amsterdam.

Jacob Pieters Harinck, Mr. Florys, ende Meer andere na toegecommen.

Gouwe.

Huych Hopcoeper, ende Hoogelande, Pensionaris.

Die voirsz. Heere van Brederoede, en es nyet weder in Hollant gecommen, maer es by de Majesteyt van der Coninginne gebleuen t'Antwerpen, aldaer zy die Heere van Assendelft mitten Staten van Hollant bescreuen heeft den 10. Octobris. Pag. 346.

Op ten 11. der voirsz maent, de Coninginne gelogeert zynde in de Abdien St. Michiels, 11. Octob.

1548. heeft die voirsz Staten elck apart gehoirt heu-
31. Octob. ren last, ende daer naer hemlieden al t'samen in den Raedt geroupen. Seggende by monde van den President Score, dat haer Majesteyt nyet anders vuyt elcx rapoirt en conde verstaen, dan dat zy last hadden te consenteren in de voirsz festich duysent in der maniere als die geeyscht sijn geweest tot defentie van den Lande, een vuytgesondert, lastende daeromme die Heeren van Brederoede ende Assendelft voirsz, te vergaderen op haer Majesteyts Oratoircamere, ende aldaer sonder vertreck te concipieren een Acte mitten Gedeputeerden van den Eedelen ende Steden. Ende aldaer opinerende hebben beuonden, dat nyemant van hemlieden last en hadden te consenteren, dan eerst een generael accordt geuonden zynde, mit allen den anderen Landen van herwertsouer, hoe ende in wat maniere men by nyeuwe wegen die Penningen vinden soude, dat geweten, souden die Steden ofte voirsz Gedeputeerden huer rapoirt elcx in den heuren doen, om wederomme gelast te commen; waer vuyt men beuant, dat haer Majesteyt ander hadden doen repeteren dan 't geseyt was, want eendrachtelicken seyden sy sulx verclaert te hebben. Nyetemin hoorende den grooten noot ende datter Gelt moste zyn, hebben mitten voirsz Heeren geconcipieert, een Acte van consente mit sekere conditien, ende deselue verthoont den Majesteyt, begerende een cort raport om te concluderen in den Hage, 't welck haer Majesteyt nyet garen gegeuen en heeft, willende dat zy mit haer reysen souden

Digitized by Google

tot Maeftricht, ende elders op te Frontieren om den noot te fiene, ende dat elck t'huys fou- de fcryuen. Daer tegens fulcke redenen ge- feyt waren, dat haer Majefteyt gegundt heeft 't voirfz raport, mit conditien dat indien ye- mant ware die in de voirfz Acte nyet confen- teren wilde, zy gelyckelicken, zoe wel die willige als onwillige, terftont volgen fouden haer Majefteyt tot Maeftricht, Namen, of daer zy wefen fouden; maer waer 't dat zy gelicke- licken in de Acte confenteerden, foe fouden fy die fenden in handen van den Aduocaet om te teyckene na oude manieren, welcken Aduo- caet tot dien fine blyuen foude 't Hof volgen- de, daer mede die voirfz Gedeputeerden ge- fcheyden zyn van Antwerpen den 14. ende hebben wederomme vergadert geweest in den Hage, ende tot Dordrecht. Ende alzoe die van Amfterdam mitten anderen vyf Steden nyet verfegelen en wilden, zoe zyn fy gelyckelic- ken wederomme gecommen te Bruffel den 29. Octobris voirfz, ende 's anderendaechs haer Majefteyt Partien in 't lange gehoirt heur faken van differentie, heeft geappoincteert dat die van Amfterdam mede fegelen fullen mitten an- deren vyf Steden voir defe reyfe, ende dat zy my als Aduocaet laften fullen die Acte te tyec- kene mitte claufule derogatoire, ende haer Ma- jefteyt fal den feluen geuen alle behouften in defelue Acte begrepen, als ick gedaen hebbe by heur alder confent, daer toe ick my referee- re. Ende hebbe geuaceert den tydt van een en veertich dagen, daer inne gerekent die nacht- reyfen ende extraordinaris oncoften, blycken- de by myn Rekeninge, &c. Vv 4 Dach-

1540. 15. Octob.

1542. 23. *Nov.* Dachvaert bescreven tot Dordrecht

Pag. 347. *Op ten* 23. *Novembris anno* 1542.

By den Prince gecommen zynde vuytte Leeger opgebroken in Gulick, heeft hy verclaert dat hy daer gecommen was om 't Lant van Hollant te deffenderen tegens die Geldersche, die welcke oirloge vuytgeroupen, ende veel Knegten angenomen hadden, begeerende assistentie van Gelt.

PRÆSENTIBUS,

Van de Edelen.

Die Heeren van Assendelft,
Poelgeest,
ende
Van Wyngaerden,

Van Dordrecht.

Die Schout,
Arent Cornelis,
Willem Verbeest,
ende
Andere Scepenen.

Van Haerlem.

Wouter van Bekesteyn.

Delft.

Mr. Huge van Eynde.

Van Leyden.

Milda,
mit
Syn Burgemeester.

Van Amsterdam.

Mr. Heyndrick Dircx, Burgemeester,
ende
Mr. Florys.

Gouwe.

Mr. Cornelis Hooghelande,
ende
Huych Hopcoeper.

DAer op die voirsz Staten ter antwoirt hebben gegeuen dat zy den 12. Octobris der Majesteyt binnen Antwerpen hadden geconsenteert tot deffentie de somme van festich duysent gulden sonder gracie in gereden Gelde, 't welcke

ke zy by vercoopinge van Renten vinden souden, daeromme zy in den Hage vergaderen ende die namen van den Personen inbrengen souden die de macht hebben Renten te coopen, ende aldaer sal hy die Penningen vinden die hy behouuen sal, ende die van Dordrecht souden den voirsz Prince furneren van vyf of ses duysent, om die Capiteynen wat te geuen op te hant, ende om die Knechten van stonden an te leggen op te Frontieren tot Wyck, Renen, in de Dortsche Waert ende anders daer 't noet sijn soude, want die Heeren van Dordrecht te kennen gauen, dat die Geldersche heur Brieuen van brantscat ende verdinck vuytgesonden hadden, ende die van Heusden mit meer ander hadden alsdoen verdinckt, begerende alle Stilsaten, als Culenburch, Vyanen ende andere afgedaen ende wederoupen te hebben, of zy van Dordrecht souden heur Steden ende Zuydtholłant, oick verdingen. Hier begeere die Prince dat zy heur clachten ende versouck stellen souden by Gescrifte, om mitten Gedeputeerden die bouen tot Brussel by der Coninginne reysen souden, 't selfde der Majesteyt mochten verthoonen. Hier es oick by den Prince gerecommandeert in myn plaetse Mr. Adriaen, daer die Staten wederomme commende by de Prince heur antwoirt afgeuen ende inbrengen sullen, daer mede die Prince op St. Katherynen dach 's morgens vrouch gereyst es naer Breedae, seggende dat hy zeer corts wederomme in Hollant ofte Utrecht commen soude, der Coninginne van dat voirsz es geaduerteert hebbende, ende haer wille wetende, &c.

1542. 23. *Nov.*

Mr. Adriaen myn Soon.

1542. 23. Nov. Pag. 348. Die voirsz Gedeelen mit Milda, Mr. Floriseen ick zyn op ten seluen dach Katherine gereyst naer Brussel, daer die Staten van Hollant, mitten Staten van allen d'ander Landen bescreuen waren, ende zyn aldaer geuolcht Direck van Rolle Scepen van Haerlem, Claes Gerits van Delft, Scepene, ende Mr. Cornelis Hoogelande van der Gouwe. Mr. Claes Bartholomei hebben wy tot Brussel geuonden.

Dachuaert tot Brussele

28. Nov. *Den 28. Nouembris anno 1542.*

van allen den Landen der Keyserlicke Majesteyt, daer presenten zyn geweest die vuyte Dachuaert van Dordrecht mit ons gereyst ende gevolcht zyn geweest ut supra.

Hier heeft de Coninginne den 2. Decembris of ten 1. by monde van den President Schore, doen verhalen hoe Maerten van Rossen van wegen de Heere van Cleue den Landen van herwertsouer tot Antwerpen, Liere, Mechelen, Loeuene, &c. geinvadeert ende gedestrueert heeft gehadt sonder ontseggen. Intsgelicx de Coninck van Vranckryck in Lutsemburch, in Parpingnan, Nauerre, &c. Heeft oick doen verhalen dat hy daer geen victorie gehaelt en heeft, ende daeromme van meninge es, alle sijn Garnisoenen ende fortsen t'employeren op desen Landen tegens den opene tydt, zoe dat te duchten es, dat hy dese Landen

den ouervallen ende ruynefen sal, tot grote scande ende scade der Keyserlicke Majesteyt ende sijnen Ondersaten, indien daer nyet inne voirsien en wordt. Gemerct alle Beede ordinaris, extraordinaris ende subuentien die men tot noch toe heeft konnen opbringen, geemployeert zyn, ende men es noch groote sommen ten achteren, van dat de voirgaende oirloge gecost heeft. Ende en mogen geen Beeden die by de voirgaende oude wegen ende manieren geconsenteert zyn in dusdanige oirloge helpen, mer men moeten ander wegen soucken. Als van den honderste Penninck te betalen van de waerde van den Coopmanseepen die vuyt dese Landen getransporteert worden in anderen Landen den Keyser nyet subject zynde; Item den thienste Penninck van de incommen van onroerlicke Goeden, van Renten, Bosschen, Beemden, &c. Ende ten derden den thienste Penninck van den gewinne die enich Coopman residerende in desen Landen binnen een jaere winnen mach, op sulcke maniere als in de propositie voirsz den Staten verclaert ende by Gescrifte geleuert es om te raporteren, ende heure antwoirt inne te brengen tot Gendt den 18. der seluer maendt Decembris. 1542. 28. Nov.

HIer hebben die Staten van Hollandt versocht vuytstel van dien dach, die hemlieden nyet mogelick en was te houden. Ende hebben oick versocht hulp van Volck om den Gelderschen te resisteren, die groot gereetscip van oirloge te paerdt ende te voet gereet hebben

ben

1542. 28. Nov. ben om Hollant in allen Quartieren te inuade-
ren.

Pag. 349. ALs van de defentie verclaerde dat zy van de sestich duysent gelicht hadde een en dertich duysent, om te betalen den Garnisoenen in Lutsemburch, daer Willem Goudt voir de Finantie sijn Obligatie heeft gegeuen, dat daeromme die Staten hem souden laten ongemoeyt ter cause van dien. Soe scoten daer noch ouer negen en twintich duysent, dewelcke zy consenteerde dat de Prince van Orenge soude lichten ende ontfangen tot bescermenisse van Hollant, in 't welck consenterende, meer voir Hollant doet, dan zy voir allen anderen Landen gedaen heeft, die heure penningen haer Majesteyt geleuert hebben.

Dachuaert in den Hage

13. Dec. *Den 13. Decembris anno 1542.*

By den geenen geleyt die tot Brussel geweest ende de propositie voirsz gehoirt hadden. Omme op te selue propositie te delibereeren. Tot welcken dach die van Dordrecht nyet gecompareert en zyn, om dat die Prince den Staten hadde doen bescryuen op ten 18. Decembris te commen tot Dordrecht, op te defentie van den Lande van Hollant, want de Geldersse veel Volcx te paerde ende te voete angenomen hadden op hoepe van een vorst ofte vriese daer 't zeer toe gestel, ende aparent was.

PRÆ-

1544. 13. Dec.

PRÆSENTEN,
Heeren Jan van Duvoirde.,
Willem van Alckma,
Gerit van Poelgeest,
Gerit van Lochorst.,
Florys van Wyngaerden, Ridderen.
ende
Jan van Noortwyk.
Van Haerlem.
Wouter van Bekesteyn,
mit
Een Scepen.
Delft.
Pieter Vrancken,
ende
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Milda,
mit
Een Adjoinct, of Burgemeester.
Van Amsterdam.
Mr Florys,
mit
Syn Burgemeester.
ende
Een Doctoir in Medicine.
Gouwe.
Mr. Cornelis Hoogelande, Pensionaris.

Die Heere van Assendelft was t'Heemskerck in sijn particulier affairen, daeromme hier nyet sonderlincx gedelibereert en es op te voirsz propositie. Dan die Staten voirsz hebben gepasseert procuratie mit ratificatie voir Willem de Jonge, op Pieter de Dienaer van Joost Jacobss 's Lant Procureur, in de sake contra Frans de Witte en de Procureur Generael Brunten, Erfgenamen, roerende die preferentie van Gerit Geerlofs Goeden, daer de sake worde verhaelt van den processe. Hoogelande constitueerde op behagen van sijn Meesters, ende zoe verde zy nyet te vreden en zyn, sal dat in de Greffe laten weten, &c. Dordrecht moet hier af geaduerteert worden om te ratificeren, ende ick hebbe geaduerteert den Pensionaris.

Ten

Digitized by Google

1548. 13. Dec. Pag. 350.

TEn anderen ordonneerden zy Mr. Lambrecht Pensionaris van Haerlem, mit my, te reysen ende te wesen den 18. Decembris tot Gendt, om te verthoonen dat die Staten by de Prince bescreuen zyn tot Dordrecht op ten seluen dach op te propositie, ende daeromme nyet commen en mogen. Ten anderen om te vernemen hoe d'ander Landen deselue propositie verstaen. Ende hier van hebbe ick den Prince tot Dordrecht vergadert zynde mitte Heere van Assendelft, Sasbout ende anderen vergadert zynde op ten 17. Decembris geaduerteert, ende hadden gaerne gesien dat ick daer die Dachuaert hadde mogen bewaren mitten Staten, ende dat men myn Commissie ouer hadde gescreuen, gemerct Mr. Lambrecht nyet gecommen en was. Maer 't hooft te gader gesteken hebbende, spraeck de Heere van Assendelft, dat die Prince nyet ouer hem nemen en wilde te doen tegens de voirsz conclusie, ende dat ick daeromme van stonden an haesten soude te reysen by de Majesteyt ende dat ick doen soude d'excuse van den seluen Staten van Hollant, als ick oick gedaen hebbe op St. Thomas auent in haer Oratoir onder die Vesper, 't welck zy zeer wel naem, dat myn Meesters thoochden haer obedientie ende diligentie. Ende zy lastede my tot Gendt te blyuen tot ten 28. Decembris toe, ten welcken dage d'ander Staten daer sijn souden, als ick myn Heere van Assendelft van als ouergescreuen hebbe, van dat ick hebbe connen vernemen, mit drie Brieuen ende verscheyden Boden, &c. Ende alzoe ick de laetste sy geweest die van Dordrecht

recht te scepe in den ouden Bossche ouer ben gecommen, ouermits die groote Ysganck ende groote Sneu, dat men onder noch ouer en mochte; om die Quackelvorstkens die 'er wel festhien sijn geweest tot ten 29. January toe; dat Jan de Brantmeester van Dordrecht tot Geertruydenberge ouergecommen is, seggende dat die Staten van Hollant souden delibereeren op te propositie den 2. February, ende geconcludeert hebbende, souden volgen; binnen middeler tydt leggende tot Gendt, ick die Brieuen van myn Heere van Assendelft ontfangen hebbe, ende altydt d'excusatie gedaen hebbe om te verhoeden den toeren ende indignatie van de Coninginne, alsoe alle d'andere Landen behaluen Brabant tot Gendt gecommen ende heur gebreken te kennen gegeuen hebben, ende oick heur consent enige op ten tienden Penninck in forme als dat eerst geyscht es geweest, ende enige op een seker somme van Penningen, daer van de Majesteyt haer de coote af hadde gegeuen, om dat zy difficulteyt maecten van den thienste om der consequentie. Als oick die van Hollant mit Brieuen gescreuen es, indien zy den thienste nyet geuen en wilden, dat zy voir ses maenden of een half jaer geuen souden vyf en twintich duysent ter maendt, makende hondert vyftich duysent. Van welcke opinien ende consenten ick myn voirsz Heeren altydt geaduerteert hebbe, om voirts te aduerteren den Staten, dat zy weten mochten waer naer hen te reguleren. Ende hoewel my nyet mogelick en was in Hollant te commen, nochtans heeft de Coninginne my ex-

1545.
13. Dec.

1541. 13. Dec. expressselicken gelast in 't Hof te blyuen, ende scheydende van Gendt den 29. January, heeft my oick gelast haer te volgen tot Brussele, daer die Staten van Brabant ende van Hollant bescreuen waren te commen volcomelicken gelast zoe haestelick sy souden mogen, sonder dilay, op indignatie.

14. Febr. Pag. 351. DEn 14. February ohtfangen by Jan ons Neue die Bode, een Missiue gescreuen in den Hage den 8. derseluer maendt February by Mr. Claes Bartholomei, deur beuel van den Staten daer ter Dachuaert wesende, an myn gescreuen, dat ick der Majesteyt soude verthoonen dat die Staten van Hollant op wege geweest hadden, om by haer te commen, maer obsteerde die quackelvorst ende doyen, dat ick heurlieder excusatie wilde doen, ende verclaeren dat deselue commen sullen in 't eerst open Weer sonder enige faulte, ende hoopen sulcke antwoirt te brengen, daer haer Majesteyt mede te vreden sal zyn; daer oick zeer omme gearbeyt wordt. welcke Brief Score heeft gelesen, ende ouermits der siecte van der Coninginne ick in de Camer nyet en mochte, de Prince haer verbotscipt heeft gehadt, daer haer Majesteyt zeer wel mede te vreden es geweest.

Die Gedeputeerden van den Staten van Hollant by der Coninginne zyn geweest	*Van de Edelen.* Florys van Wyngaerden, ende Jacob van Duvoirde.

Van

Van Dordrecht. 1545. 16. Febr.
Jacob Oem,
Mr. Claes Bartholomei,
ende
Blydenberch.
Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, Secretaris,
mit
Joost Jansſ,
ende
Dirck van Rollem.
Van Delft.
Jan Sasbout,
Mr. Huge van Eynde,
ende
Vranck Pieters.
Van Leyden.
Milda,
mit
Jan van Ryngeest.
Amsterdam.
Mr. Henrick,
Jacob Huyſs,
ende
Mr. Florys, &c.
Gouwe.
Huge Hopcoeper,
ende
Mr. Cornelis Hooglande.

OP ten 20. February ſauens ter maeltyden, es Mr. Huge van Eynde gecommen, ende es in 't eerſt Scip geweeſt, in groot pericle voir Oilkensplate, daer naer ſijn d'ander an ende angecommen. Ende hebben terſtont te wetene Sondaechs den 25. February in de nyeuwe Camere audientie gehadt 's achtermiddachs ten een ure, eer zy gegeten of gedroncken hadden, om dat haer Majeſteyt vuyt wilde ryden om te vliegen mitte Valcken die haer de Coninck van Vranckryck tot preſent geſchoncken hadde, ende want enige dagen anloepen ſoude eer ſy wederomme commen ſoude, zoo heeft hare Majeſteyt ons gelaſt te ſpreken mitten Preſident ende Mr. Vincent, den welcken wy onſe remonſtrantien ende laſt ſcriftelicken 20. Febr.

1542. 20. *Febr.* ouergegeuen, om der Majesteyt te raporteren, als zy gedaen hebben, beginnende aldergenadichste Vrouwe, inhoudende d'excuse, waeromme zy nyet eer geantwoirt en hadden op ten eysch van den eersten Decembris gedaen tot Brussel van den twee Thienden, ende dat die van Hollant eerst afgedaen wilden hebben die Placaten van den hondersten Penninck gestelt op te Coopmanscepen varende vuyt desen Lande, eer zy antwoirden wilden op ten anderen poincten van den voirsz eysch, 't welck de Coninginne zeer qualicken naem, ende in der eeuwicheyt nyet afdoen en soude, als roerende die hoocheyt ende auctoriteyt van den Keyserlicke Majesteyt.

Pag. 352.

7. *Marty.* DOnderdachs den 7. Marty voirsz, zyn die voirsz Gedeputeerden van den Staten van Hollant wederomme geroupen, ende hebben aldaer wederomme verhaelt geenen last te hebben, ten ware dat haer Majesteyt wederroepe ende afdeede, het Placcate van den Impost van den hondertsten Penninck van de Coopmenscepen die vuyt dese Landen in andere vreempde Landen getransporteert worden, want 't selue Placcaet es tegens den Preuilegie van Tollevry, by den Keyserlicke Majesteyt geconfirmeert ende besworen in sijnder huldinge, es oick de destructie van de Lande dat op te Coopmanscepe es gefondeert: oick tenderende tot verjaginge van de Coopmanscepen ende Coopluyden vuyt Hollant, tot groot interest van des Keysers Thollen, ende Domeyne: vernielinge van sijn Beeden die vuyt het proffyt

Digitized by Google

ſyt commende van de Coopmanſcepen betaelt 1541.
worden, ende en ſouden die Staten geen Bee- 7. Martij.
de jaerlicx van vyftich duyſent mogen beta-
len, daer zy meer dan twee hondert duyſent
opbrengen, want die vruchten ende profyten
van de Landen commende, nyet ſoe groot en
zyn, dat men Dycken, Dammen ende ander
nootelicke reparatie daer mede veruallen mach,
dan en zyn die Inwoenders noch nyet gevoedt
of geſpyſt, die van de Coopmanſcepen leuen
ende onderhouden moeten worden, of zy moe-
ten verloepen ende habandonneren 't ſelue
Lant, maer den voirſz Impoſt ofte hondertſten
Penninck afdoende, hebben die Gedeputeer-
den laſt te conſenteren meerder Beede, dan zy
nooyt geconſenteert hebben gehadt, mit ſulc-
ke eerlicke conditien als men andere Landen
toegelaten heeft gehadt ende billickx zyn.

DIe voirſz Staten hebben oick den Prince
van Orenge heuren Stadthouder van be-
ginſel verclaert, dat hemlieden nyet mogelick
en es, te conſenteren in de Petitie hemlieden
by uwer Majeſteyt gedaen tot Bruſſel den eer-
ſten Decembris laaſtleeden, (daer dat poinct
van den Impoſt van den hondertſten Penninck
eerſte af es,) maar hebben verſocht te willen
ſcryuen an uwe Majeſteyt om deſelue Petitie
gemutteert te hebben in een redelicke ſomme
van Penningen, als uwe Majeſteyt gedaen en-
de geſcreuen heeft gehadt den 12. ende 13. Ja-
nuary, daer nu onuerſtant ende diſcoert in
valt, ſeggende dat by erreur den eerſten Brief
geſcreuen es, want belaſt ende geconcludeert

 was

1542. was te scryuen vyf en twintich duysent ter
7. Marty. maendt tot ses maenden toe, makende hondert vyftich duysent, ende dat in de plaetse van den twee Thienden, want haer Majesteyt den voirsz Impost opgestelt hadde *ex potestate absoluta Imperatoris*, ten was geen noot consent daer af te eyschen an den Staten, ende dat bleeck genouch vuyt beyde haer voirsz Brieuen daer zy den Raedt screef dat zy die Petitie hebben wilde, sulcx die geeyscht es den eersten Decembris voirsz den Staten Generael, of in de plaetse van dien, die somme van sesmael vyf en twintich duysent Carolus, weluerstaende, &c. Dese Dachuaert en heeft nyet wel willen succederen, om dat de Coninginne om geenrehande saken en heeft willen afdoen het Placcaet van den hondersten Penninck gestelt op te Coopmanscepen varende vuyt desen Landen in anderen Landen, 't welck die destructie van desen sijn sal. Haer Majesteyt coloreert die mit die hoocheyt ende auctoriteyt van den
Pag. 353. Keyserlicke Majesteyt, maer was de sake (want sy 't expresselicken verclaerde) dat Jaspar Doulx hier op verscoten hadde twee hondert duysent gulden om te hebben den ontfanck. Die voirsz Staten hadden gaeren dese Petitie van den thiende, gecommutteert in een Beede van hondert twintich duysent, maer zy wilde hebben hondert vyftich duysent; ende alzoe daer alle dagen van vergaderinge nyet en was dan kiuagie, ende dat zy hebben wilde den eysch van den voirsz eersten Decembris. Die Eedelen ende Steden van Dordrecht, Haerlem ende Delft, die heur consent stelden in de

mont

Digitized by Google

mont ende belieuen van der Coninginne, hebben daer inne geconſenteert, Leyden, Amſterdam, der Goude conſenteerden in hondert twintich duyſent, maer men heeft nyet geceſſeert, tot dat Leyden ende der Goude hem conformeerden, als blycken mach vuyte Acte van conſent op te 21. Marty, te weten op Scortel Woonsdach, en d'Acte van acceptatie die ſy gemaect heeft naer haer eygen gelieften, mitsgaders d'Acte van declaratie op ten Thienden, ende van den negen en twintich duyſent Carolusgulden, een verclaringe van ſekere Articulen die haer Majeſteyt nyet geteyckent en heeft, noch den Audiencier nyet en heeft willen laten teycken, maer wilde die geloeft zyn, ende heeft gewilt dat die voirſz Staten betalen ſouden die Finantie van vyftich duyſent by den Prince ende Willem Goudt tot Antwerpen gemaect, eerst ende voir af, ende noch daerenbouen den Ruyteren ende Knechten leggende Oueryſſel, in 't Geſticht van Utrecht, Hollant, &c. Al dat voirſz es daer van leggen die Stucken al by een. Ende oick 't gunt dat die Staten gerecouureert hebben van Landen Brabant, Vlaenderen, om t'effectueren den voirſz eysch, daer toe ick my refereere, ende al 't beſcheyt van dien vinden ſal by een gebonden.

1542. 7. Marty.

Digitized by Google

1543. 22. May. Pag. 355.

Dachuaert van den Staten van Hollandt in den Hage

Op ten 22. May anno 1543.

P R Æ S E N T I B U S.

Van de Edelen.
Die Heeren van Assendelft,
Kyfhouck,
Poelgeest,
Willem van Alckma,
Florys van Wyngaerden, Rydderen, ende
Jacob van Duvoirde, &c.

Van Dordrecht.
Mr. Claes Bartholomei.

Van Haerlem.
Mr. Lambrecht, Pensionaris.

Van Delft.
Mr. Cornelis Aerts *cum socio.*

Van Leyden.
Mr. Jacob Milda *cum socio.*

Amsterdam.
Mr. Florys, Pensionaris.

Gouwe.
Mr. Cornelis Hoogelande.

PRincipalicken op vier poincten ofte Articulen daer inne deselue Staten eendrachtelicken veraccordeert zyn, die ick by gescrifte gestelt ende onderteyckent hebbe by forme van antwoirde, om der Majesteyt van der Coninginne te verthoonen, als zy verthoont hebben gehadt, mit hemlieden nemende van 't Raets wegen Mr. Joost Sasbout. Welcke vier poincten sijn geweest. Eerst van den Harinckvanck op 't versouck van de Heere van Beueren. Secundo, roerende die excuse waeromme die voirsz Staten noch geen resolutie en had-

hadden genomen op te Thienden van der Coopmenscepen. Tertio, nopende de continuatie van der Finantie van vyftich duysent Carolus gulden by den Rentmeester Willem Goudt gehaelt. Quarto, van den Ommeslach van den Lande gemaect. 1543. 22. May.

OP welcke poincten de Majesteyt voirsz gehoirt hebbende den voirsz Staten, heeft daer op ende op meer andere poincte by Apostille in marge gestelt ende geantwoirt, daer toe ick my refereere om der cortheyt. Ende alzoe die Casteleyn vander Goude Heere van Goudriaen mit Poelgeest ende den Steden, vuytgesondert Mr. Cornelis Aerts van Delft, in wiens plaetse geweest es Mr. Huge van Eynde, die oick gelast waren omme te debateeren ende versoucken die rekeninge by den Prince gehouden van den Knechten leggende op te Frontieren van Hollant ende Utrecht, die nochtans claegen vier maenden t'achter te wesen, nyettegenstaende die voirsz Staten seggen ende sustineren meer opgebracht te hebben dan zy tot ten eersten May sculdich mochten wesen van geconsenteerde Beede, blyckende by der voirsz antwoirde by my onderteykent voir Instructie.

DIe Gedeputeerden om saken hemlieden daer toe porrende, en hebben die voirsz rekeninge nyet begeert noch nyet willen debatteren, maer hebben alleenlicken versocht ordere gestelt te worden op heure deffentie, seggende nyet machtich te zyn hemseluen te bescermen,

 be-

1543. begerende hulp ende assistentie. Daer op haer
22. May. Majesteyt heeft doen antwoirden by Gescrifte,
Pag. 356. alst blyct den vierden dach in Junio anno voirsz, ende gelast den voirsz Staten raport in den heuren te doene, ende binnen vyftien dagen wederomme te commen, behoudelicken dat d'antwoirt zy mit effecte ende nyet alleenlick verbale, op dat voir de compste van den Keyser in deesen Landen, geen inconvenienten op en comen, tot welcke scryftelicke antwoirde ick my oick refereere, en de Dachuaert in den Hage opgehouden es geweest ut sequitur den 14. Juny 1543.

Dachuaert van den Staten van Hollandt versaempt in den Hage

14. Juny. *Den 14. Juny anno 1543.*

Ende andere naervolgende dagen, om te hoiren 't rapport van den Eedelen ende Steden, van 't gundt dat de Majesteyt geantwoirt hadde op 't versouck van deffentie van den Lande, om ordre daer inne gesteldt te hebben, ende den staet hem daer af gegeuen, om te doen effectueel ende nyet verbael raport.

PRÆSENTIBUS,
Van de Edelen,
Die Heere van Assendelft,
Jan van Duvoirde,
Willem van Alckma,
Florys van Kyfhouck, Casteleyn vander Goude,
Gerit van Poelgeest,
Gerit van Lochorst,
Florys van Wyngaerden, Ridderen.
Jacob van Duvoirde,

en-

Digitized by Google

1543. 14. Juny.

ende
Beyde Broeders van Matheneſſe.
Van Dordrecht.
Huych Coel,
Pieter Jacobs,
ende
Mr. Claes Bartholomei.
Van Haerlem.
Van Zuylen,.
Gerit Steffen,
ende
Mr. Lambrecht,
Delft.
Willem Jacobs,
In Coelen,
Jacob Oem,
ende
Van Eynde.
Leyden.
Claes Reyerſs,
ende
Milda.
Amſterdam.
Claes Doeſs,
ende
Mr. Florys.
Gouwe.
Cornelis Jans de Jonge,
ende
Mr. Cornelis Hoogelande, Penſionaris.

DIe voirſz Staten hebben geconcludeert, dat men haer Majeſteyt wederomme feggen ſal dat zy noyt heure defentie tot heuren laſte genomen ofte angeuaert hebben, noch oick yet van den voirſz ſtaet of diergelicke gehoirt. Hieromme hebben zy hem geuonden in groote perplexité, te meer, dat haer Majeſteyt verclaert hadde dat zy raedt om penningen ſouden moeten vinden, om den Ruyteren ende Knechten die men onderhouden heeft, ende noch onderhouden moet, te betalen, dus datter geen meerdere inconuenienten vuyt en comme, eer de Keyſer hier in 't Lant zy, 't welck zy hoopt zeer corts weſen ſal. Hieromme hebben die Staten dit pondeerende hen gevonden in groten laſte, als hemlieden nyet Pag. 257.

1543. mogelyck te furneren den seluen staet, ge-
14. *Juny.* merct zy opgebracht hadden ofte moesten; die vyftich duysent Carolus by Willem Goudt op Finantie gelicht, mit noch vyf en twintich duysent vyf hondert drie en twintich Carolusgulden vyf stuuers, daeromme die Staten alle desen difficulteyten afgeslegen hebben, als daer nyet inne gehouden. Begerende te versien in de inconuenienten, consenteren daeromme in de anticipatie van twee, drie ofte vier termynen van 't zuuere datter ouerschiet van de ordinaris Beede, die totter seluer deffentie in geualle van oirloge geconsenteert es geweest: Ende dat men naerstelicken executere die twee Thienden ende ander Beeden, by den voirsz Staten geconsenteert, die zy bereyt sijn ende alle heur diligentie doen om op te brengen ende gaerne mit eender betalinge volstaen souden; 't welck gedaen zynde indien men enich nyeu consent eyscht, sullen mitten anderen Landen hen vougen als goede getrouwe Ondersaten sculdich sijn van doen, breder blyckende by 't Gescrifte den Gedeputeerden mede gegeuen, die gepast hadden Donderdach den 21. Juny te wesen tot Brussel, daer ick om mynder passie nyet wesen en mochte.

Olck isser in den Hage geweest een Dachuaert van den grooten ende cleynen Steden ende Dorpen gelegen langes die Zeecant, mit visschen generende, om te vinden manieren hoe men die Franschoisen leggende voir 't Lant roouende ende pillerende van daen verdryuen soude mogen, ende waer men die pen-

nin-

ningen vinden ſoude omme 't ſelue te doen. Het is by den Raedt al geſeyt ende gedaen dat men ſoude mogen doen, ziende dat zy Staten daer nyet toe en wilde doen, ende achterwaert rieden. Heeft ten leſten geſeyt, dat hy de Majeſteyt van als ſoude aduerteren, ende was verduchtende dat zy dit jaer verbieden ſouden die Buyſſen gereet leggende tot Schiedam ende elders, te viſſchen ofte ten Harinck te varen, verhalende die groote ſcade ende intereſt die daer vuyt commen mach. Welcke antwoirt hebbende, ſal den voirſz Steden ende Dorpen wederomme beſcryuen. 1543. 14. Juny.

AMersfort es ingenomen by Marten van Roſſem Maendachs den 9. July.

Dachuaert van den Staten in den Hage

Den 10. 11. en 12. July anno 1543. 10. 11. en 12. July.

Omme te hoiren 't raport van den Gedeputeerden die gepreſenteert hadde te anticiperen twee, drie, ofte vier termynen van de ordinaris Beede, afſlaende die rekeninge van den Ruyteren ende Knechten gelegen op ten Frontieren, welcke preſentatie die Coninginne nyet en heeft willen accepteren, ymmers heeft geeyſcht voir de maenden Julius, Auguſtus ende September, elcke maendt dertich duyſent, binnen welcke tydt de Keyſerlicke Majeſteyt in 't Lant gecommen ſal zyn. Pag. 358.

PRÆSENTEN,

Die Eedelen in notablen getale.

Van

1543. 10. 11. en 12. July.

Van Dordrecht.
Arent Cornelis,
ende
Huych Coel.
Van Haarlem.
Mr. Lambrecht *cum socio.*
Van Delft.
Mr. Huge van Eynde.
Van Leyden.
Reyer,
ende
Milda.
Van Amsterdam.
Mr. Henrick,
ende
Mr. Florys.
Gouwe.
Cornelis Jans,
ende
Mr. Cornelis Hooglande.

Die Eedelen ende Stadt Dordrecht, verclaerden dat zy geen beter middelen en wisten, om penningen te vinden, dan by leninge, vercoopinge, ofte op ten twintichsten Penninck, sulcx als men den tienden Penninck ommegeslagen heeft gehadt, ende doche hemlieden het redelickste by vercoopinge, als men vercocht ende versegelt heeft gehadt, die festich duysent den 12. Octobris laestleden tot Antwerpen geconsenteert, daer die behousten noch af zyn. Ende dat voir drie maenden als Julius, Augustus ende September, t'elcker maendt twintich duysent, 't welck tien duysent min es dan de voirsz eysch van der Coninginne. Die Steden waren diversch in de manieren van festich duysent voir de voirsz drie maenden op te brengen, daeromme zy vertreck namen. Ende den 12. July wederomme gecommen zynde en waren zy noch nyet accordt, ende den Raedt verthoonde den Steden der Coninginnen Brief, daer inne haer Ma-

Majesteyt expresselicken screef dat Amersfort by faulte van heur quade betalinge ouervallen ende innegenomen was, om dat zy deur partialiteyt Willem Goudt verlaten, ende Mr. Cornelis die Jonge Rentmeester van den twee Thienden geeligeert hadden, die hem der saken van Rentmeesterscap nyet en verstont, noch oick in der noet hem nyet verobligeren en wilde, om penningen subyt op te brengen, zoe dat zy haer mitten Staten dachten t'excuseren als de Keyserlicke Majesteyt gecommen sal zyn, mit welcke scryuen die Steden in absentie van den Eedelen perplecx waren, ende sloten op Saterdachs den 14. ofte 15. te wesen tot Dordrecht, om aldaer eendrachtelicken te accorderen in de somme ende manieren. Versouckende dat men den Eedelen daer soude insinueren, ende een Raedtsheere mede soude geuen mit volcommen Instructie om de sake te verantwoirden voir de Majesteyt van der Coninginne, zoe wel van 't Raedtswegen als van den Staten, ende es Mr. Jasper Lieuens gedeputeert van 't Raedts wegen.

1543. 10. 11. en 12. July.

Dach-

Digitized by Google

1543.
18. *July.*
Pag. 359.

Dachuaert in den Hage

Op ten 18, *July anno* 1543.

van den ses groote Steden alleen sonder Eedelen, tewylens heur Gedeputeerden bouen tot Brussel waren.

P R Æ S E N T E N.

Geen Eedelen. ende Den Man, &c.

Van Dordrecht.
Huych Coel, ende Pieter Jacobs,

Van Haerlem.
Gerit van Zuyren.

Delft.
Mr. Huge van Eynde.

Leyden.
Jan Boeckelss,

Amsterdam.
Cornelis Benninck, ende Mr. Henrick, Pensionaris.

Gouwe.
Cornelis Jans de Jonge, ende Huych Hopcoeper.

DEn Raedt deur 't scryuen van den Prince onse Stadthouder, hebben versocht dat die Steden alsulcke duysent gulden als zy den Prince geleent hebben gehadt op sijn belofte van gerembourseert te worden vuyt 't eerste ontfanck van den twee thienden Penninck by Mr. Cornelis de Jonge Ontfanger Generaal, vuytstellen ende surcheren willen, tot te tweede betalinge van deselue Thienden. Ende daer toe noch elcx opbrengen wille, een preste van duysent gulden vereert, om dan daer mede van gerembourseert te worden. Noch ten derden hier-

hierenbouen te willen opbrengen die helfte elck in den heuren, van zoe veel als zy opgebracht hebben in de laetste versegelinge van festich duysent geconsenteert den 12. Octobris binnen Antwerpen, om mit deese Penningen te betalen Ruyteren ende Knechten die op te Frontieren gelegen hebben die men t'achteren es, ende gereet opbrengen moet acht en twintich duysent ses ponden, &c. of men mach se nyet gebruycken tegens Martyn van Rossem die Amersfort innegenomen heeft, ende daer ontrent leggen, ende gescepen zyn noch meer quaedts te doene, en worser nyet haestelicken inne voirsien. Dit sal men den Steden oick rembourseren van de voirsz twee Thienden, of mit Penningen commende van 't consent dat die Staten der Coninginne sullen consenteren, daeromme zy tegenwoirdelicken bouen tot Brussel zyn. 1543. 18 July.

DIe Steden, behaluen der Goude, consenteren, behoudelicken dat zy goede ende behoirlyke versekertheyt eerst hebben van heur rembourssemente ende betalinge. Ende gelycke Acten om huer Burgers tot coopinge te mogen constringeren als zy in de voirsz versegelingen van den festich duysent gehadt hebben. Die van Amsterdam verclaerden geleent te hebben drie duysent, ergo twee duysent meer dan andere Steden, dat men daeromme hemlieden verdragen souden van duysent tegenwoirdelicken op te bringen, want zy geen neringe noch weluaert en hebben.

Den

1543. 18. *July.* Pag. *360. DEn Raedt heeft geantwoirt dat die van der Goude beter raport doen ende affirmatyf inbringen sullen, eer 's anderendaechs auents, of zy sullen der Coninginne van heur antwoirde aduerteren, ende euenwel hemlieden doen mitter daet executeren. Die van Amsterdam hebben altydt 't beste gedaen, ende sullen zoe mit hem spreken, dat zy noch doen sullen als van heur geeyst wordt. Ende van verseker-heden ende ander heur behouften, sullen terstont an de Majesteyt ende Gedeputeerden van den voirsz Staten, mit alder diligentie scryuen, ende oick yemant mit Instructie seynden, ende hoopen binnen vyf ofte ses dagen antwoirt wederomme te hebben, begerende dat zy middelertydt heur penningen gereet maken, daer de Prince hem verlaten sal. De Sancto Petro es bouen gereyst.

HIer was by den Raedt verthoont, eenen Brief onderteyckent by den Gedeputeerden van den Staten, van 't gunt dat zy mit Willem Goudt getracteert hadden, angaende de Finantie gemaect van de vyftich duysent Carolus gulden, ende den ontfanck van de twee Thienden, die Mr. Cornelis hem ouerlaten soude, mits dat Goudt hem van sijnen beloften den Steden gedaen vryen ende in sijn plaetse treden soude, als oick an de Majesteyt es gescreuen.

22. *July.* SOndaechs den 22. July 1543. zyn de Steden in den Hage vergadert geweest, op te vrydinge van Willem Goudt als voiren van de vyf-

Digitized by Google

vyftich duysent op Financie. Ende waren die Gedeputeerden van den ses groten Steden eendrachtelick hier op nyet te opineren, voir dat heur Gedeputeerden van bouen gecommen souden zyn, ende heur raport gehoirt ende mit hemlieden gesproken souden hebben gehadt, op dat zy die saken nyet ouer een en broilleren; begerende dat Willem Goudt zoelange patientie wilde nemen, want hy doch den ontfanck van den Thienden hebben ende hemseluen rembourseren sal mogen. Hy begeerden dat hy hebben mochte gereet acht en twintich duysent, ende dat elck Stadt zyn obligatie geuen wilde van vier duysent vyf hondert, op dat hy sijn geloof op te Borze t'Antwerpen behouden mochte, die Steden persisteerden. 1543. 12. Julii.

Dachuaert van den Staten in den Hage

Op ten 2. Augusty anno 1543. 2 Augusti.

Om te hoiren 't raport van den Gedeputeerden die bouen geweest hadden, op te Petitie van der Coninginne, die geeyscht hadde dertich duysent t'elcker maendt tot drie maenden toe, als Julius, Augustus ende September, om te onderhouden Ruyteren ende Knechten, verwachtende die compste van der Keyserlicke Majesteyt die men seyde te wesen tot Spiers.

Die Gedeputeerden sijn geresolveert te accorderen vyf en twintich duysent tot

1542. elcke voirſz maendt, facit vyf en ſeventich
2. Auguſty. duyſent in de plaetſe van de voirſz negentich
Pag. 361. duyſent gulden; maer in de maniere van de Penningen te vinden ende op te bringen zyn zeer diuerſch. Die Eedelen ende Dordrecht ſeggen die op te bringen by verſegelinge van Renten mitte ſelue conditien als de ſeſtich duyſent in Octobri leſtleden t'Antwerpen geconſenteert, opgebracht zyn, daer af die Acten ende Behouſten noch in weſen zyn. Haerlem ende Delft, ſeggen dat elck de Penningen vinden ende opbringen ſal na ſijn faculteyt ende Goet, alſoe deeſe deffentie geſchiedt om 't Goedts wille. Leyden ſeght dat men vinden ſal op Haertſteden ende Lant, Amſterdam op te Schiltale, ende hoewel zy daer hooch inne ſtaen, ſullen nochtans heur portie opbringen, om dat zy nyet en ſoude verſegelen mitten andere Steden. Der Goude en hadden geen laſt yet vuyt te ſlaen. Daer es oick vuygeſlagen dat men een gracelicke Penninck ſoude ſetten, op Wyn, Bier, Sout, op Wolle, Lynde, ende zyde Lakenen ende diergelicke, 't welck den eerſte ende andere Heeren van den Raede verthoont es geweeſt, om te hebben heurlieder aduys.

Die Raedtsluyden hebben verclaert, dat d'opinie van Haerlem, Delft, die gelyckſte ende rechtuaerdelicxſte es, maer quaet ſoude weſen tot effecte te brengen, ende veel quade eeden gedaen ſouden worden, nyemant en ſoude zyn Geldt nochte Goedt te rechte anbrengen. Veel van den anderen ſijn ongelycke ende

Digitized by Google

de meest beswaren den Armen, als 't Bier. 1543.
Van 't Sout en heeft men noyet excys gegeuen. Ende Hartsteden soude commen tot quade consequentie mit diergelicke. Waeromme den Raedt vuytgeslegen heeft op correctie vander Majesteyt ende den Staten, dat men an Gelde opbrengen sal vyf en seventich duysent gulden, waer af die groote ende cleyne Steden apart elcx gegeuen sal worden sekere portie ofte quote zoe gelyck als men sal connen geramen, regardt genomen op de staet ende gelegentheyt van hemlieden, welcke Penningen elcx van hemlieden gehouden sal wesen op te bringen by sulcke middelen als hemlieden duncken sal by prouisie. Ende die hem seggen te seer beswaert sal hem mogen herlagen ende sijn reden ouergeuen, om andere daer op gehoirt gedisponeert te worden als behoiren sal by de Majesteyt van de Coninginne, die voirsz Penningen eerst ende alvoiren opgeleyt zynde. 2. Augusti.

HEt platte Lant sal oick geuen een portie van de voirsz vyf en seventich duysent; welcke portie ommegeslagen sal worden op die Sciltale.

ENde alzoe enige zyn die in geen contributie gegeuen en hebben noch in Sciltalen en staen. Soe sal den seluen oick een redelicke gracelicke taux gegeuen worden die zy mede op sullen brengen mit sulcke maniere als hem oirboirlick duncken sal.

1543. 2. Augusty. ENde angaende die sestich duysent soude men der Keyserlicke Majesteyt van der Coninginne suppliceren die lossinge van dien te willen laten verthoeuen ten eynde toe van der oirloge, welueŕstaende dat die Staten gehouden souden wesen binnen een jaar of twee naer de expiratie van dien, de voirsz lossinge mede te doen, ende dit al op 't behagen van haer Majesteyt.

Pag. 362. DIe Staten nyet zeer lettende op dit aduys, zyn sonder debat t'huys gereyst, ende zyn daer op vergadert tot Dordrecht, ende tot Brussel, ende hebben gemaect een antwoirde an de Coninginne die ick nyet annemen en wilde van woordt te woordt naer te seggen, maer wel in effect als voirsz staet ende in den Hage geseyt was, ende dan te geuen heur antwoirt scriftelicken, waeromme zy dat gelast hebben Mr. Lambrecht van Haerlem die 't gedaen heeft mit monde, ende ick hebbe 't Gescrifte ouergeleuert voir middage. Ende naer middage heeft die Coninginne geantwoirt in effecte dat zy accepteert 't consent van vyf en seventich duysent maer rejecteert die conditien die onredelick zyn, als van Voirne ende Putte die zy te voiren geseyt heeft dat zy contribueren op hem seluen ende nyet mit Hollant. Die Staten repliceerden dat haare Majesteyt soude willen verclaren wat conditien meer onredelick dochte. Sy seyde allegader om dat zy discordeerden mitten Eedelen die zy persoenlicken wilden trecken in de contributie, ende quoteren naer heur apetite onder deckxel dat twee

vuy-

Digitized by Google

vuyten Raede van Hollandt mitten genen die zy Staten daer toe nomineren souden, den Stede souden setten op zekere quote. Ende gebuerden hier zoe veele woerden ende questien die Milda ende Hoogelande maecten dat wy sceyden, ende der Majesteyt volgen moesten tot Antwerpen op ten 14. Augusty. Hier heeft de President versocht dat de Steden heur quote wilden blyuen an de Majesteyt, want den Raedt van Hollant noch die de Staten nomineren, souden geen ander quoten noch portien den Steden geuen dan haer Majesteyt hem lasten soude. 1543. 2. Augusty.

Die Eedelen, Dordrecht ende Amsterdam zyn 't an haer Majesteyt gebleuen, die van Haerlem, Leyden ende der Goude, alzoe zy geen Meesters by hen en hadden, sijn oick gebleuen an de Majesteyt op 't belieuen van heure Meesters.

Sondach den 19. Augusty, heeft die President elck van den Steden gegeuen een Ceele, daer heur quote inne stondt. Ende heeft hemlieden gegeuen een Acte van acceptatie in Francyn, onderteyckent Marie ende Verycken. Ende gelicke Acte innehoudende d'antwoirt van den Staten van woirt te woirde alleens luydende, ende heeft gewilt dat ick die als heurlieder Aduocaet soude onderteycken, 't welck die Staten geconsenteert ende my gelast hebben te doen, als ick gedaen hebbe, daer toe ick my refereere. 19. August.

1543. 19. August. DIe voirsz Staten hebben versocht dat de Majesteyt van de Coninginne soude belasten den Procureur Generael, dat hy 't proces contra de Graue van Hoirne als Heere van 't Lant van Althena annemen soude, vuytlatende den Staten die de sake nyet en beroert, op dat die van Althena souden contribueren ende heur portie van den twee Thienden opbringen, ende es Mr. Claes Bartholomei die tot Mechelen wesen moeste, belast den besloten Brief an den Procureur Generael te dragen, ende alzoe hy reysde ende den seluen Brief vergat, zoe hebbe ick hem die naer gesonden mit Jan myn Boede, die daer af gehadt heeft twaelf stuuers.

Pag. 363. OP ten seluen negentienden dach zyn die van Dordrecht gereyst naer Huys, ende die van Haerlem ende der Goude mitten Eedelen sijn gevolcht, nyet te vreden wesende van heur quote. Die van Delft, Leyden ende Amsterdam die noch gebleuen waren, ende oick mit heur quotacie nyet te vreden en waren zyn te Houe ontboden, ende es hen by den President geseyt, ghy ende anderen en zyt nyet te vreden mit u quote, nochtans wanneer ghy die betaelt, ende het platte Lant heur quote naer de Sciltale betaelt, zoe blyven an de vyf en seventich duysent resterende noch meer dan vyftien duysent, waer sal men die vinden. Verclaert dat de Majesteyt begeert dat te weten, want zy nyet min hebben en wilt dan 't voirsz consent van vyf en seventich duysent. Ende worde Mr. Joost Sasbout

Digitized by Google

bout ende Willem Goudt mit my gelast den 1543.
voirsz drie Steden te hoiren ende t'informe- 19. August.
ren. Sy sloegen vuyt op te Geestelicheyt, die Eedelen, Asperen, Heukelom, &c. Score repliceerde die Geestelicheyt betaelt die helfte van heure Vruchten. Die Eedelen en zyn nyet bouen thien of twaelfue. d'Ondersaten van Egmont betalen naer de Schiltalen. Die van Asperen, Heukelem, Leerdam ende andere cleyne Steden of Vlecken die in de Sciltale nyet en staen, en soude nyet veele bedragen. Ende alzoe zy nyet meer by en wisten te brengen, ende dat d'Eedelen, Dordrecht, Haerlem ende der Goude gereyst waren, zoe zyn zy oick gereyst. Daer ist blyuen staen. Not. watter naer geuolcht es.

Dachuaert van den Staten van Hollandt in den Hage

Op ten 2. dach Octobris anno 1543. 2. Octob.

Op te propositie by de Keyserlicke Majesteyt doen doen in sijn presentie tot Diesten, roerende de Petitie van tweemale seslich duysent gulden, makende hondert twintich duysent, te betalen voir die maenden Septembris, Octobris, Nouembris, Decembris, January ende February, promptelicken op te brengen by vercoopinge van Renten, Leeninge, ofte Impositie Capitael.

PRÆSENTIBUS,
Die Heere van Assendelft,
Jan van Duvoirde,
Willem van Alckmar,
Florys van Kyfhouck,

1543. 8. Octob.

Gerit van Poelgeest,
ende
Heere Florys van Wyngaerden, Ridderen,
Van Dordrecht.
Arent Cornelis, Burgemeester,
ende
Bartholomei.
Pag. 364. *Van Haerlem.*
Zuyren,
Bekesteyn,
Jan Ghysbrechts,
ende
Mr. Lambrecht.
Van Delft.
Jan Sasbouts,
Pieter Vrancken,
ende
Mr. Huge van Eynde,
Van Leyden.
Jan van Eyndegeest.
ende
Mr. Jacob de Milda,
Amsterdam.
Claes Gerits Matheusss,
Mr. Henrick,
ende
Mr. Florys.
Gouwe.
Dirck Jan Thoen,
Mr. Cornelis Hoogelande,
ende
Reyer Pau.

DIe Staten hebben geconsenteert tot Bergen in Henegouwe den voirsz eysch van hondert twintich duysent Carolusguldens voir ses maenden, als October, Nouember, December, Januarius, Februarius ende Martius, te wetene sestich duysent voir de voirsz twee eerste maenden, ende sestich duysend voir vier naeruolgende maenden, als hier af blycken mach by der Acte van consente die ick in den name van den voirsz Staten geteeckent ende der Majesteyt geleuert hebbe tot Bergen voirsz, den 18. Octobris 1543.

ENde die Majesteyt van der Coninginne, deur onthiet van den Keyser (om dat hy in

in de Legere voir Landerssy trecken moeste) 1543.
heeft haer belast den voirsz Staten van Hol- 4. Octob.
lant te geuen Acte van acceptatie, 't welck es renuersale in 't gundt voirsz, mitsgaders Octroyen om te mogen vercopen op 't Lant van Hollant, Renten den Penninck sesthiene, ende Octroy van nyeuwe Impoften op Wyn, Bier, Lakene, &c. te mogen stellen om de voirsz Renten ende anderen daer mede te lossen, ende oick te geuen Acte van cortinge van den vyf en seventich duysent, 't welck de Steden verschooten mogen gehadt hebben ande Scepen van op te Zuyderzee ende elders van den Ruyteren ende Knechten, &c. als blyct.

Dachuaert in den Hage op 't afscheyt van Bergen voirsz.

PRÆSENTEN.

Tot die voirsz Edelen.
Die Heere van Assendelft,
Florys van Wyngaerden,
Gerit van Lochorst,
ende
Jacob van Duvoirde,
Van Dordrecht.
Arent Cornelis,
Huych Coel,
ende
Mr. Claes.
Van Haerlem.
De Schout,
Bekesteyn,
Gerit Steffen,
ende
Mr. Lambrecht.
Delft.
Vranck Pietersz,
Jan Herpers,
ende
Mr. Huge.
Van Leyden.
De voirsz Eyndegeest,
Jacob Goel,
ende
Milda.

Digitized by Google

1543. 2. Octob.	*Van Amsterdam.*	*Gouwe.*
	Cornelis Benninck,	Reyer Pau,
	Jacob Heynen,	Huge Hopcoeper,
	ende	ende
	Mr. Florys.	Hoogelande voirsz.

Pag. 365. ACHtervolgende deesen, hebben die voirsz Staten in den Hage vergadert geweest, sichtent den 6. Nouembris tot ten 12. toe, om den Impost te veraccorderen mitte meeste stemmen, sulcx die veraccordeert ende by Gescrifte gestelt es, daer die Staten Copie af genomen hebben. Ende oick hebben zy by Gescrifte gestelt hoe men die in Steden sal executeren, ende Executeurs op te Dorpen sal eligeren by de naeste Steden, ende oick hoe men die sal eeden ende instrueeren, tot allen 't welck ick my refereere.

ENde daer de Staten voirsz om t'effectueren, wederomme vergaderen sullen hier in den Hage den 25. deeser voirsz maent, sc. Katherine. Als zy oick vergadert zyn geweest, behaluen d'Eedelen ende Stadt van Amsterdam, ende es de Heere van Assendelft dan gereyst om zyn Renten t'ontfangen tot Heemskercke den 28.

ENde ten seluen tyde zyn Meesters Cornelis Hoogelande ende Florys van Hougaerde gedeputeert mit zekere Instructie te reysen by der Majesteyt, om te verthoonen die difficulteyten die men beuint in 't executeren van den Impost van den Excysen, op auenture of haer

Ma-

Digitized by Google

Majesteyt dat consent van Bergen voirsz soude willen opgeheuen hebben by lichter maniere, dat ick nyet en geloeue als men hoiren sal, als zy wederomme gecommen ende heur raport gedaen sullen hebben. 1543. 2. Octob.

Articulen by den ses groote Steden versproken ende belast te executie te leggen den 28. Octobris 1543. ut sequitur op 't sceyden van den Dachuaert op ten 19. 19. Octob.

ITem die Pensionaris van Amsterdam ende der Goude sijn gedeputeert te reysen an de Majesteyt van der Coninginne, om te verthoonen die difficulteyt vallende in 't executeren van den Impost, ende sonderlinge, dat die Vrouwe van Egmont, Buyren, &c. nyet toelaten en willen d'executie van den seluen ouer haer Ondersaten, mit dat daer an cleeft, achteruolgende die Instructie daer af gemaect ende by my als Aduocaet onderteyckent.

DIe Heeren van den Raede sijn versocht vuyt deselve Instructie te willen scryuen an de Majesteyt van der Coninginne, om de sake van den Impost te vorderen.

INsgelicx dat zy scryuen willen an de Stadt ende Regierders van Gorichem, alzoe zy het sevende Quartier zyn Ontfangers te vinden ende nomineren van den Impost, achteruolgende het Concept daer van by den Staten ende

1543. 19. Octob. de aduys van den Raede van Hollant gemaect.

ITem dat deselue van den Raedt tot voirdeele van heure Sententie, ende in faueur van Justicie, wil discerneren gelycke Mandament jegens Mr. Joost Aemssoen ende op sijne Goeden, als deselue vuyt crachte van de gulde Pag. 366. Bulle den Procureur Generael van Brabant tegens WillemFranschen heeft doen executeren by Edictie tot den Oudenbossche. Dit es by den Raedt seer wel geappoincteert.

ITem die voirsz Steden hebben gelast ende gebeden Mr. Claes Bartholomei, die appellatie gedaen tegens den voirsz Procureur Generael van Brabant ende Amssoon t'heuren coste tot Mechelen in den grooten Raedt te veruolgen mit datter ancleeft, adhereerende den voirsz Willem Franssen ende zyn appellatie, &c.

ITem noch hebben die voirsz ses Steden den voirsz Bartholomei gebeeden ende gelast, ingeualle Mr. Heyman nyet an en wilt nemen den ontfanck van den Impost, ende leueringe van den Brieuen die by den seluen Steden bezegelt sullen worden den geenen die Renten coepen, dat hy in dien geualle spreke ende verwillige Frans van der Hoeuen.

DIe voirsz Heyman heuet expressselicken gerefuseert voir den voirsz Steden.

Noch

Digitized by Google

NOch hebben die voirsz ses Steden geconcludeert, dat het Octroy van nyet te brouwen noch Stede-Neringen te doen op 't platte Lant, men onderhouden ende voirstaen sal, daer toe zy gecommitteert hebben Meesters Lambrecht ende Huge van Eynde tot coste van den Lande, ende elck een bysonder. 1543. 19. Octob.

ITem dat myn Heere van Assendelft tot hem nemende die Pensionarissen van Haerlem, Delft ofte Leyden als naeste geseeten, taxeren sal die costen ofte Dachgelden van den geenen die gereyst hebben ofte reysen sullen, om te vinden die Collecteurs op te Dorpen mit datter ancleeft, om den Impost te effectueren.

Hier en zyn geen Eedelen geweest, om dat in de voirgaende Dachuaert den Impost getaxeert was, ende Concept geraempt worde van d'executie, daer toe die ses groote Steden souden vinden op te Dorpen Collecteurs, ende die ouerbrengen, om by aduys van den Raedt te nemen die bequaemste, in de Dachuaert tot Katherine geraempt, ende es die Heere van Assendelft den 27. Nouembris gereyst op sijn Goet.

Ende waren

PRÆSENTEN.

Van Dordrecht.
Jacob Oem,
Mr. Aert Staes,
ende
Bartholomei.

Van

Digitized by Google

1543.	*Van Haerlem.*	*Amsterdam.*
19. Octob.	Berkenroe, ende Mr. Lambrecht.	Claes Heynen, ende Florys.
	Delft.	*Gouwe.*
	Vranck Pietersſ,	Witte Aerts, ende
Pag. 367.	Jan Dirck Herpers, ende Mr. Huge.	Mr. Cornelis Hoogelande,
	Van Leyden.	Ende es de Dachuaert gescheyden den 29. Decembris.
	Claesſ Jacobs Houtcoeper, ende Milda.	

Dachuaert in den Hage

28. Dec. *Den 28. Decembris.*

op Alderkinderendach, om te vinden die vyftien duysent Carolusgulden verschenen in Decembri, achtervolgende de Petitie van den Keyserlicke Majesteyt, gedaen tot Dieſt ouer Hollant, ende geconsenteert tot Bergen in Henegouwe, omme op te brengen by den Impost of Excys, ende oick om op te brengen die Renten verschenen tot Kersmisse, versegelt voir festich duysent geconsenteert in Octobri anno 1542. facit te samen ontrent negentien duysent guldens.

MAer alzoe 't Placaet van den Impost of Excysen by den Staten geconsenteert by aduys van den Raedt, noch mit ten Gedepu- teer-

teerde Hoogelande ende Meester Floris, noch van bouen nyet gecommen noch gepubliceert en was, ende dat de Keyserlycke Majesteyt een meerder Petitie heeft doen doen, de Staten noch nyet en wisten, ende seer verscheyden waaren in de maniere van de Penningen op te brengen, zoe ist opgestelt tot die Gedeputeerden van bouen t'huys gecommen sullen zyn; ende dan sal men oick enige deputeeren om te hoiren Heymans Rekeninge van de voirschreuen t'sestich duysent Karolus guldens, achteruolgende zyn supplicatie. 1543. 28. Dec.

P R Æ S E N T E N.

Van de Edelen.
Die Heere van Assendelft,
ende
Heer Gerit van Lochorst.
Van Dordrecht.
Nyemant.
Van Haerlem.
Steffen Gerits,
ende
Jan van Zuyren.
Van Delft.
Dirck Jansz Kolen,
Mr. Huych,
ende
Cornelis Aerts,
Leyden.
Gerit Boeckelsz,
ende
Franck Deymen,
Van Amsterdam.
Claes Gerits Matheusz,
Gouwe.
Huych Hopcoeper.
ende
Een Quidam.

Die Heere van Assendelft heeft angenomen raport te doene an den Raedt van de diversiteyt der opinien, ende te induceren Wil- Pag. 368.

lem

1543. lem Godt patientie te nemen van ghyselinge
18. Oct. tot onse Gedeputeerden van bouen gecommen
sullen zyn, ende den voirsz Heyman te seggen sijn Appointement voirsz; daer mede die Staten voirsz zyn vertrocken.

Eynde van het I. Deel, II. Stuk.

T A-

Digitized by Google

TAFEL

van de

PROPOSITIEN,

PETITIEN

ende

CONSENTEN.

[De aangeteekende Fol. zyn van den Ouden Druk, die op de kant der Pag. van dezen Druk aangeteekend zyn.]

Digitized by Google

Re-

Digitized by Google

Dach-

tach

Digitized by Google

Van Oirlogen ende Tractaten, ende 't gunt daer an cleeft.

Van-

ende 't gunt daer an cleeft.

Enck-

Hulp

Digitized by Google

Van Tollen, Impositien, Beswaernissen of Nyeuwicheden.

Clach-

Digitized by Google

Beſwaernissen ofte Nyeuwicheden.

Beroerende die Statuyten, Preuilegien ende Proceſſen.

Ces-

Digitized by Google

Van de Secten ende Abusen.

Plac-

Digitized by Google

Van het Cooren.

Van

Digitized by Google

Van Rekeningen, Ommeslagen, Contributien ende 't gunt daar an dependeert.

Van Gratuiteyten, Vacatien, Wedden ende Salarissen.

Danck-

Digitized by Google

Digitized by Google

Van de Carte van Hollant, Salaris. fol. 332. 335.
Vuytgeslagen twintigh duysent ponden voir de Keyserlicke Majesteyt om 't Congiegeldt af te doen. fol. 335.

E Y N D E.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

B 442243

Digitized by Google